

ÖNSÖZ

“Gazeteci Olmak Önce Adam Olmak Demektir” adlı anılar kitabımın ilk baskısının önsözünde:

“Bu öyküler, sıra dışı sayılabilecek 56 yıllık bir yaşamın bazı bölümlerinden kesitleri, tanıklıkları dillendiriyor.

Kimi eğlenceli, kimi düşünceli...

Kesin, abartı yok; düş gücü yok; bire bir...

Ajans haberi gibi, elden geldiğince de yalın.

Ama hepsinin içinde iyi, kötü bir ileti var.

Belki birilerinin işine yarar...

demişim.

Kitabımın elinizdeki ikinci baskısını, aklıma sonra-dan gelen başka anılarımın yanı sıra bazı makalelerimin, çeşitli toplantılarda yaptığım konuşmaların ve benimle gerçekleştirilen birkaç söyleşinin özet metinleriyle genişlettim.

Şimdi, “62 yıllık bir yaşamın bazı bölümlerinden kesitleri, tanıklıkları dillendiren” eski! ve yeni! anılarımın, hem de öteki metinlerin, yine başta gazeteci adayları olmak üzere, “birilerinin işine yarayacağı” iddiasını yine taşıyorum.

Prof. Dr. Atilla Girgin,
Göztepe, Eylül 2008.

İÇİNDEKİLER

“Gazeteci Olmak, Önce Adam Olmak Demektir.”

Nasıl Gazeteci Olunur?

Ayı Baba

Marika'nın Elleri

Saint Joseph'te Sahura da Kalktık...

“Ekmek Teknesinin Üstüne Kıç Konulur mu?”

“Başbakanlığa Nasıl Gidersin?”

“Gazeteci misin, Sivil Polis mi?”

“Hadiselerin Müsebbibi: Kurdaş!”...

Somon Füme

“Zaten Siz Türksünüz!”

Edith La Parisienne

Curriculum Vitae

Göğüs Kılları da Boyanır Mı?

“Ahmet de Denilse Olur...”

Baldırımını Neden Çürüttüm?

Bastır Parayı Öttüreme Düdüğü

“Enkaz Devraldık”

Gezgin Şarjör

Las Palmas'ı Hala Görmedim

Otelden Nasıl Kaçılır?

12 Eylül'ü Nasıl Öğrenemedik?

“Dış Görev Gezilerine Niye Sen?”

12 Eylül'ün Öteki Yüzü

Çelebi'den Fırça Sonrası

Mal Varlığı

Ergenekon ve Ben

Vapurda Lüks Mevki

Kader Böyle de Yazar... (1)

Kader Böyle de Yazar... (2)

Osuruk Muhabbeti

Geç Yaşta İtalyanca Öğrenmek
“İnsanın Mekanıyla Ha Deyince Oynanmaz”
Zorlu Kan Bağışı
Göğsü Fermuarlı Adam
“Pavyon Kadınlarını Kucağımıza Oturturduk”
3 No’lu Eşim Nasıl Uyuz Oldu
Dönemeç
Ciciannem
Çocuk Mektupları
Bir Haftada İki Kalp Nakli
Gazetecilere Öğütler
20 Yıllık Ziyaretçi
“İkinci Bahar” a Başlarken Neler mi Yaptım ?
Size Yürümeyi Hatırlatıyorum
Nihat Bey Amca
Ben de Orta Şekerli
Bayramları Niçin Sevmem

MAKALELER

Meslek İlkeleri ve Basın Konseyi
Gazeteci İçin Konuşmak
Yazılı İletişimde Dil
Haber
Tarafsızlık (Nesnellik, Objektiflik)

KONUŞMALAR

Medya Etiki ve Hediyeler
Küreselleşen İletişimde Haber Ajansçılığı
Yanlış Bilgilendirme (Dezenformasyon)

SÖYLEŞİLER

Prof. Dr. Girgin ile Gazetecilik Üzerine Söyleşi

Bizden Biri...

İ.Ü. İletişim Fakültesi'nin 55. Kuruluş Yıldönümü

SON BÖLÜM

Özgeçmiş

Ölüm İlanı

“Gazeteci Olmak, Önce Adam Olmak Demektir.”

Ümit Zileli Kardeşim, 22 Ağustos 2002 tarihli Cumhuriyet gazetesinin, 17. sayfasındaki “Düz Çizgi” adlı köşesinde şunları yazmış:

“Ben gazeteciliğe 1977 yılında Ankara’da başladım... Henüz on yedi yaşında bir lise öğrencisiydim...

Gençliğimin tüm heyecanıyla, yüreğimin var olan tüm gücüyle solcuydum... Ve dönemin en sağ uçta yer alan gazetesinde, Tercüman’da çalışıyordum.

Ancak orada iş bulabilmişim, üstelik torpille!.. Zaten çok uzun sürmedi, iki ay kadar sonra kovul-dum!.. Ardından, büyük bir şans eseri girdiğim Ana-dolu Ajans’ında da, aynı akıbetle karşılaştım... Genel Müdür Attila Onuk, kadrosuz olarak işe aldığı ada-mın, sendikaya üye olmasını hoş görmedi ve ‘güle gü-le’ dedi!..

Ankara’daki gazetecilik serüvenimde Gü-naydın, Barış ve Ankara Ekspres gazetelerinin isim-leri de yazılı...

Şefik Kahramankaptan, Bekir Coş-kun, İbrahim Çıngay, Atilla Girgin, Nuri Kayış, bir çırpıda aklıma gelen şeflerim, müdürlerim... Onlardan çok şey öğrendim... Acaba hangisiydi; bir haberle ilgili sıcak bir tartışmanın tam ortasında, biraz da öfkeyle yapıştıırvermişti:

‘Oğlum gazeteci olmak, önce adam olmak demektir!..’

Onlar adam gibi adamlardı... Ve adam gibi gazeteciler yetiştirdiler... Bugün Ankara’nın ve İstanbul’un nabzını elinde tutan, yönetici koltuklarında oturan sevgili arkadaşlarımla önemli bir bölümü bu ‘okullarda’ yetiştirdi...

1970’lerin Ankara’sında, gazeteci olmak hem keyifli, hem gurur vericiydi...”

Şimdi söz sırası bana geldi: Evet, 70’li yıllarda, Ankara’da, Ümit’in bir süre şefliğini yaptım, Anadolu Ajans’ında... Onu

en son, “24 Temmuz 2002 tarihinde “Gazeteciler Bayramı!” dolayısıyla, Dolmabahçe Sarayı Bahçesi’nde, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından düzenlenen törende gördüm. Tabii ki onu izliyordum da, ancak yıllardır karşılaşmamıştık. Uzun uzun sarıldık birbirimize, hasret giderdik.

Kendisini eşime tanıtırken, Ümit, serzenişte bulundu Esra’ya: “Efendim, biliyor musunuz? Atilla Ağabey, bir haberi bana tam 7 kez yazdırdı. Bir şey de söylemiyordu. Sonunda buldum: habere, zamanla girmişim...”

Bu tür, itiraf ediyorum, bazen aşırıya kaçan uygulamalarıma rağmen, yetişmelerine katkıda bulunduğumu sandığım kardeşlerimin, evlatlarımin, öğrencilerimin beni saygıyla anmaları, o kadar hoşuma gidiyor ki; dünyalar benim oluyor. Demek ki bir işe yaramışım...

Bu tür duyguları, bilimsel kitaplarımdan “Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik’i”ne, önsöz yazma lütfunda bulunan Hocam, saygıdeğer insan Prof. Dr. Haluk Ülman şöyle dile getirmişti:

“Bir öğretim üyesi için, meslek yaşamında, eğitimine katkıda bulunduğu bir öğrencisinin eser vermeye başladığını görmek kadar büyük bir mutluluk yoktur. Tanrıya şükürler olsun ki, ben bu zevki birçok kez yaşadım. Şimdi, değerli öğrencim, meslektaşım, daha önemlisi, dostum Atilla Girgin sayesinde bir kez daha yaşıyorum...”

Ben, tüm fiili gazeteciliğim süresince, yazıda sözü edilen “Gazeteci olmak, önce adam olmak demektir.” ilkesinin hep arkasında durdum, savunucusu oldum. Önce “adam” olmaya çalıştım; sonra da gençleri “adam” gibi yetiştirmeye...

Özellikle, birlikte çalıştığım arkadaşlarımin, ülkemizin Anayasası’nı, yasalarını aşmayan dünya görüşleri, hiç ama hiç umurumda olmamıştır; bunları işlerine karıştırmadıkları sürece...

Bir de ben, hep ama hep, “akıllı adamlar”la çalışmaya özen

gösterdim, meslek hayatım boyunca... Ümit'in de "gençlik solculuğunu", bu yazıdan öğreniyorum. Demek ki Ümit, Anadolu Ajansı'nda çalışırken, üretimine dünya görüşünü bulaştırmamaya özen göstermişti...

Geçenlerde, Anadolu Ajansı Genel Müdür Yardımcısı İsmail Bezgin Kardeşim ile telefonla görüşüyordum. Yazmakta olduğum kitapta yer verdiğim, "bir dönem Anadolu Ajansı'nın kurma girişiminde bulunduğu radyo istasyonu" konusunda bilgiler almak için... Radyo kapatılmış, araç ve gereçlerinin bir bölümü TRT'ye devredilmiş, bir bölümü ise bir şirkete satılmıştı. Boş buldum, şirketin adını sormaya kalkıştım... İsmail tepki gösterdi:

"Boş ver be ağabey, şirketin adını... Sen, bize hep demez miydin: 'Haberlerinizde, firmaların, şirketlerin adlarını olur olmaz kullanmayın, heriflerin reklamını yapmayın; okuyanlar rüşvet aldığınızı sanırlar.' diye."

Evet; Ümit Zileli haklı: 1970'lerin Ankara'sında, gazeteci olmak hem keyifli, hem gurur vericiydi... Ama bir şey daha eklemek istiyorum: 80'lerin İstanbul'unda da..."

Nasıl Gazeteci Olunur?

1965 yılı güz döneminde, Saint Joseph Fransız Erkek Lisesi Edebiyat Bölümü'nden mezun oldum. Oysa diploma almayı pek beklemiyordum, o yıl. Çünkü Matematik, İngilizce, Kimya ve Tarih'ten bütünlemeye kalmıştım.

Gönlümde, hariciyeci olmak yatıyordu; bu nedenle üniversite sınavında, ilk sıraya Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni yazmıştım. Bugün bile yokluyorum kendimi: nereden çıkmıştı, bu dışışleri sevdası? Ailemizde hiç hariciyeci yoktu; yakın çevremde de sevdiğim, beğendiğim, örnek aldığım herhangi bir dışışleri mensubuna rastlamamıştım... Bir yerlerde mi okumuştum? Bir yerlerde mi görmüştüm? Bir yerlerden

mi duymuştum? Neyin etkisinde kalmıştım? Hala yanıtını bulabilmiş değilim bu soruların...

İstanbul Hukuk Fakültesi ikinci seçimimdi. Üçüncüsü ise, o yıl açılan Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı Basın-Yayın Yüksekokulu'ydü. Bir de, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni yazmıştım.

Hukuk Fakültesi'ni kazandım. Puanım, Basın-Yayın Yüksekokulu'na girmeme de olanak veriyordu. Büyük olasılıkla Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne de girebilecektim. Denemeye değerdü...

O dönemde, her fakülte için giriş puan sınırları ilan ediliyor, siz de puanınıza göre dilediğiniz fakülteye kaydınızı yaptırıyordunuz. Süreç içinde, öğrenci kontenjanı dolmazsa, söz konusu fakültenin giriş puanları, yeni öğrenciler bulabilmek için bir miktar indiriliyordu.

Açık söylemek gerekirse: kendi başıma aldığım bir kararla, İstanbul Hukuk Fakültesi'ne kaydımı bile yaptırmadan, tek bir valizle Ankara'ya gittim. Macerayı başlatmıştım...

Önce Ulus'ta, küçük bir otelde birkaç gün kaldım. Sonra, bu kez Sıhhiyede, küçük ama şirin bir otele yerleştim. Kısa bir süre sonra da, arkadaşım Arap Muharrem'in (Saner) aracılığıyla, Büyük Sinema'nın bilet gişesi sorumlusu Yalçın'ın, Anıttepe'deki sobalı bekar evinin bir odasına yerleştim. İkamet sorunumu, geçici de olsa çözümlemişim. Bu arada, açıkta kalmamak için de, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne kaydolmuşum. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin giriş puanlarının düşürülmesini beklemeye başladım. Fakülteler açılmış; dersler, kontenjanlar dolmamış olsa bile başlamıştı. Bazı günler, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde derslere giriyor, bazı günler de Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki arkadaşlarımı ziyarete gidiyordum.

Günlerden bir gün, Basın-Yayın Yüksekokulu'na kaydını yaptırmış, Saint Joseph'ten arkadaşım Ahmet Tangün'ün

daveti üzerine, bu okuldaki derslerden birine girdim. Aman Allah'ım! Gençlerin yanı sıra 15 dolayında kocaman adam da, öğrenci sıralarında oturuyordu.

Sonradan öğrendim ki: Türkiye'de ilk kez 4 yıllık gazetecilik eğitimi verilmeye başlanacağından, "müstakbel" mezunlarla deneyimli gazeteciler arasında uyum sağlayabilmek amacıyla, basında belirli süre çalışmış, sarı basın kartı sahibi gazeteciler için de, okulda kontenjan ayrılmış.

Kimler yoktu ki onların arasında:

"Hayat ve Ses dergilerinin Ankara Temsilcisi Şemsi Kuseyri, (merhum) TRT Haber Müdürü Muammer Yaşar Bostancı (merhum), Milliyet Gazetesi Ankara Temsilcisi Orhan Tokatlı, Yeni İstanbul Gazetesi Ankara Temsilcisi Teoman Erel (merhum), Vatan Gazetesi sahibi Coşkun Bölükbaşıoğlu, Son Havadis Gazetesi Ankara Temsilcisi Turgay Üçöz, Basın İlan Kurumu Ankara Şube Müdürü Turhan Doğanur, Ankara Radyosu'nun ünlü redaktör spikerlerinden Gökçen Solok (merhum), Zafer Gazetesi Yazı İşleri Müdürü İzzet Aygün, Zafer Gazetesi Haber Müdürü Salih Erdem, Ulus Gazetesi Yazarı İbrahim Cüceoğlu (merhum), Çağlayan Yayınları'nın eski ortaklarından ve o dönemde haftalık Yarın Dergisi'nin sahibi Müfit Duru (merhum) ..."

Ben tesadüfen, rahmetli Müfit Duru'nun yanına oturmuşum.

Ders arasında bana kim olduğumu, ne yaptığımı sordu.

Ben de, özetle kendimi tanıttıktan sonra, hariciyeci olmayı düşlediğimi, o nedenle de Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin giriş puanlarının düşürülmesini beklediğimi anlattım.

"Niçin hariciyeci olmak istiyorsun?" diye sordu, Müfit Bey. Ben de, biraz maceraperest bir ruh taşıdığımı, değişikliklerden hoşlandığımı, çeşitli ülkelerde yaşamayı ilginç bulduğumu anlattım.

Alaylı alaylı gülümseyerek, "Dışişleri'nde, bir iki ülkede görev yaptıktan sonra, meslek yıllarının büyük bölümünü

merkezde geçirmiş, emekli konsoloslardan haberin var mı?” diye sordu. Şaşkın bir şekilde bakınca da, bana Dışişleri Bakanlığı’nda, sistemin nasıl işlediğini ana hatlarıyla anlattı. Ve sözlerini şöyle bağladı:

“Doğru dürüst bir adama benziyorsun, uyanık da görünüyorsun. Yabancı dil de biliyormuşsun; amaçlarından biri çeşitli ülkeler görmek ise, gel gazeteci ol. Hem gezersin, hem de keyifli yaşarsın. Böyle bir imkanı da, başka hiçbir meslekte bulamazsın.”

O gün, Basın-Yayın Yüksekokulu’ndaki tüm derslere girdim. Müfit Bey’le (daha sonraları, büyük insan, sevgili Müfit Ağabey’in Yarın dergisinde de çalışacaktım.) yaptığım görüşmeden, sınıfın havasından, gördüğüm gazetecilerin giyiniş, davranış ve konuşmalarından çok etkilenmiştim. Basın-Yayın Yüksekokulu’nda okursam onlardan biri gibi olacak, ülke ülke gezecektim. Renkli bir yaşantım olacaktı. Akşam hep bunları düşündüm. Ve ertesi gün “hariciyeci olma” hayalimi bir kenara bırakarak, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın-Yayın Yüksekokulu’na kaydımı yaptırdım.

Artık, gazeteci olmak için, 4 yıllık eğitimden geçmeyi kabullenmiş 40 genç arasında ben de vardım. 17 yıllık Ankara maceram böyle başladı...

Ayı Baba

(Cher Frère Grand Pasteur’ün Anısına)

Saint Joseph Fransız Erkek Lisesi’nde, 1961 yılının Orta 2-B sınıfında, Cher Frère Grand Pasteur (Frère Pasteur Jules), nam-ı diğer “Ayı Baba”, bize matematik dersine geliyordu. İri yarı, kırmızı yüzlü, beyaz saçlı, paytak yürüyüşlü, sert görünümlü, ama güzel gönüllü bir insandı.

Cher Frère Pasteur, birçok insanın yaptığı gibi, güzel gönlünü

saklamak için özel çaba gösterir, tebessüm bile etmemeye uğraşır. Hep bir şeyleri görmezden gelmeye çalışır; bazen başını çevirir, bazen sırtını döner, öğrencilerle didişmezdi. Ama sabrederdi, sabrederdi de; bir de taşı mı, sular, seller gibi çağlardı, Ayı Baba... Sesi yükselir, yüzü sararır, elleri titremeye başlardı... Allah'tan ki bu durum, sık olmaz, uzun da sürmezdi...

1924 yılından beri, İstanbul'daki Saint Joseph'te öğrenci yetiştiren Cher Frère Grand Pasteur'un, evlat yerine koyduğu bizleri, yüz vermeden sevdiği kesindi.

Biz "taşra muhacirleri", gizli gizli severdik ve sayardık Ayı Baba'yı; onun, öğretmenlerimiz arasında, gönlümüzdeki yeri bir başkaydı. Ama yine de, onunla rekabete girmekten kendimizi alıkoyamadık, çaresizlikten...

Ayı Baba, her derste birkaç problem çözdürür, verdiği süre bitince de herkesi, defterleriyle sıralardan kaldırarak sınıfın iki yanına dizerdi. Akılcılık, (rasyonalizm) bize şöyle öğretilirdi: yaptığımız her matematik işleminin öncesi, o işlemin gerekçesini, kısa bir cümleyle, başlık gibi yazmak zorundaydık. "Elmalarla armutları toplamadım, çünkü..." (Keşke bugün Türkiye'de, o "çünkü"leri söyleyebilecek daha çok insan bulunsa, ülkem daha da güzel olurdu...)

Problemin çözümü, böyle bir mantık sırası sonucu tamamlanınca, Ayı Baba, her cümle ve sonucuna verdiği notları açıklar, her öğrencinin kendi notunu hesap etmesini isterdi. Herkes, notunu hesapladıktan sonra, Ayı Baba'nın önüne sırayla gelerek, hak ettiği notu söylerdi. Ayı Baba da, defterdeki çözümü inceleyerek, istenen notun doğru olup olmadığını denetler, sonra da deftere kocaman rakamlarla, sayfayı adeta yırtarcasına notu yazardı.

Öğrenci tarafından istenen notu doğru bulmamışsa, Ayı Baba kızar, muhatabına "sahtekar" diye bağırarak, defteri ya sınıfın en uzak bir köşesine, ya da açık pencereden bahçeye,

perşembe günleri ise “istemeden de olsa” yatılı çocuklarını ziyarete gelmiş, bir alt kattaki küçük avluda bekleyen “velilerin kafalarına” fırlatırdı...

Ayı Baba, muhtemel başka sahtecilik girişimlerini tahmin ettiği için de, kürsüye “inek” öğrencilerden birini oturtur ve verdiği bir mürekkepli kaşeyle, attığı notların üzerinin damgalanmasını isterdi. Bir başka önlem de neydi biliyor musunuz? Ayı Baba, biz “potansiyel sahtekarları” şaşırtmak için, bir hafta kırmızı, bir hafta mavi kalemle not atardı, hem de Faber marka sabit kalemle...

Biz, “taşra muhacirleri” okulu sermiştik... İstanbul, bizim için daha ilginçti. Ama matematik defterimiz de, sağa sola fırlatılmaktan perişan olmuştu. Sonuç: matematikten geçmek zorundaydık, ama çoğu kez problemleri çözmeyi beceremiyorduk.

Ayı Baba uyanık, biz güya ondan uyanık... Aramızda yazılı yoklama yaptık; kimin el yazısı en çok Ayı Baba'nınkine benziyor, diye. İhale, Mersinli “Kömürcü Eşref”te (Eken) kaldı. Hemen, yarısı kırmızı, yarısı mavi bir Faber sabit kalem satın aldık ve her akşam etütte, Kömürcü'yü çalıştırmaya koyulduk. Bir süre sonra Eşref, Ayı Baba'nın rakamlarını, Ayı Baba'ninki gibi yazmaya başlamıştı.

Artık bize bir tek iş kalıyordu... Sınıfta problem çözüldükten sonra, yine kenarlarda toplanıyor, problemi çözmek bile, kendimize tam notu yakıştırarak, bu kez not yazdırmak için, sarı defterlerimizle Ayı Baba'nın önüne dizilmek yerine, kapıya yakın köşede oturan Kömürcü Eşref'e gidiyorduk.

Bazen de “vukuat olsun diye”, Kömürcü'nün önünde sıra oluşturmaya kalkışıyorduk. Bu duruma Eşref bile kızıyor: “Yapmayın ulan i...ler, Ayı Baba çakacak.” diye bizi uyarıyordu. “Kömürcü'nün, defterimize “hak etmediğimiz notu” yazmasından sonra da, kürsüdeki “sınıfın ineğine” tehditle damga vurdurarak, başarımızı! “tescil” ettiriyorduk!

Sonunda sınıfı geçtik; bana da bunları 40 yıl sonra yazmak farz oldu. Ayı Baba olanların farkındaydı, eminim... Galip aslında oydu... Görmezden gelmeyi yeğlemişti bizi; sınıfın geri kalan büyük bölümünü aramıza almadığımızı biliyordu. Herhalde bizi görmezden gelmeye çalışarak, bu duruma şükrediyordu.

Ayı Baba, Allah'ın rahmeti üzerinde olsun. Sen ne güzel adamdın; ders arasında ilgisizliğin arttığını görünce, "Havalandırın." komutu üzerine, pencerelerin açılmasını engelleyen gündüzcü çantalarının, "dışarı fırlatılmasını" istersen bile...

Marika'nın Elleri

Saint Joseph'te, 9-B sınıfı öğrencisiyiz; yıl 1963... Edebiyat dersine hoş bir kadın, Hikmet Doğruer geliyor. Takma adı "Marika"... Nereden çıkmış bu lakap? Bilemiyorum; çünkü biz "Marika"yı, ağabeylerimizden devraldık. O zamanlar benim yaşı 17... Herhalde o hanımefendinin yaşı 30'lar gibi... Konusuna hakim, ciddi, saygın bir hoca... Değişik kıyafetleri kendine yakıştırmasını biliyor, üstelik daima bakımlı da... Saçlarını hep koyu siyaha boyatıyor; herhalde günün modası. Ama bana göre çok yakışıyor....

Benim için bir başka şey, çok daha önemli; Hikmet Hoca'nın elleri o kadar güzel, o kadar güzel ki... Küçük, bembeyaz eller. Şairin dediği gibi: "güvercin eller." Her zaman boyalı tırnaklar; ama abartmadan...

Hani vardır bazı kadınlar, dişi görünme uğruna tırnaklarını öyle uzatırlar ki, cadı tırnağı gibi... Oysa o tür tırnaklı parmaklarla, herhangi bir şeyi doğru dürüst tutma şansları kalmaz ve ayrıca inanıyorum ki, vücut temizliklerine de, o tırnaklar katkıda bulunmaz.

Bunun yanı sıra bu tür kadınlardan bazıları, ellerine, ayaklarına bir kere “bayramlık” baktırırlar, kırılmış ojelerle uzun süre idare ettiklerini sanırlar. Bir başka bölüm kadınlar da vardır; tırnaklarını benimkiler gibi kısa keserler ve parmaklarıyla birlikte boyamaya kalkışırlar...

İşte Marika'nın tırnakları, bu uç değerlendirmelerin dışında. Tırnaklar her derse, taze boyalı, pırıl pırıl geliyor. Üç gün önce, beş gün önce boyalanmış değil. Eller de bembeyaz ve hayal ediyorum: yumuşacık...

Bir de bilirsiniz, bazı hatunlar saçlarını yaptırırlar, o kafayı yıkamadan 15 gün kullanırlar. Ayrıca yıkanma özüllü olduklarından, terli vücutlarının bazı yerlerine, bilinçsiz olarak sürdükleri kolonya ya da parfümün, ya da fısıfladıkları deodorantın etkisiyle de ekşi ekşi kokarlar... Marika, o tür kadınlardan da değil, hem de hiç değil... Temiz mi temiz, şık mı şık, bakımlı mı bakımlı, alımlı mı alımlı... Sonuç: ben Marika'yı beğenmesine çok beğeniyorum da, ellerine müthiş aşığım...

Sınıfta, yanımda Erdal Tabak oturuyor... Nam-ı diğer “Şaban”. İstanbul'un Kadıköy yakasında ikamet etmelerine rağmen, ailesi Erdal'ı okula yatılı vermiş; “haylaz mahalle arkadaşlarının kötü etkilerinden kurtulsun”, diye... Yani Erdal da, bizim gibi, okula pazar akşamı teslim olanlardan...

Birçoğumuzun olduğu gibi, Erdal'ın da evle sorunları var. 15 günlük karne iyi gelmeyince, babası haftalığını kesiyor. O da buna çok içerliyor... Hatta bir seferinde, kendisine layık görülen haftalığa o kadar kızmış ki, babasına “Al bu parayı da evine bir kilo hamsi götür.” dediğini anlattı da, sonrası neler oldu, neler bitti onları söylemedi.

(Bildiğim kadarıyla Erdal'ın babası celepti. Rahmetli Erdal, sonraları babasının işlerini daha da geliştirip, Kadıköy yakasında birçok “et market”in sahibi olmuş.)

Neyse, Erdal'la sınıfta yana yana oturuyoruz ya, ben

fırsat buldukça ona Marika'nın ellerine aşık olduğumu anlatıyorum. O ise bana, ortak arkadaşımız Piç Vedat'la (Bilgiç), "Beygir koşularında hangi beygire oynayıp, nasıl para kazanacaklarını" dillendiriyor. Bu iki kadim dost, beygirleri o kadar seviyor, o kadar seviyor ki, bir keresinde Veliefendi'de bütün paralarını yitirip, Suadiye'ye zor koşullar altında, (kendi ifadelerine göre yaya) dönmek zorunda bile kalmışlar...

Aslında onlar, sadece beygirleri değil, "oyunu" seviyorlar; sık sık kare oluşturdukları bazı mahalle arkadaşları gibi... Ben, Erdal'ın bu huyunu bildiğim için, onunla arada sırada, parasına iddiaya giriyorum. Yani ben de, hayata hazırlanırken, "oyuna", biraz biraz kendimi ısındırıyorum. Günlerden bir gün Marika sınav yapıyor; biz üçüncü sırada oturuyoruz. Hocamız, soruları okuduktan sonra kürsüden indi; arka sıralarda kopya çekilip çekilmediğini daha iyi gözlemlemek için, bizim sıranın önüne geldi ve tek elini sıranın üstüne koydu. Aman Allah! Çıldırıyordum neredeyse... Sanki sıranın üstüne, kıpkırmızı gagalı bir beyaz güvercin konmuştu...

Beynimde bir şimşek çaktı... Erdal'ın kulağına eğildim, usulca "Marika'nın elini tutayım mı?" dedim. Gözleri fal taşı gibi açıldı, yüzünü ekşiterek kulağıma "Assiktir" diye fısıldadı. Üsteledim: "Var mısın?" Bir kere daha "Assiktir." diye hafifçe inledi.

Marika, arka sıralardaki kopya çekme girişimlerini engellemeye çalıştığından, olanların farkında değildi. "Var mısın 10 kağıdına?" diye bir kez daha üsteledim. 10 Türk Lirası, haftalık harçlığımız... Oyuncu damarı tutmuştu Erdal'ın, kızarak da olsa başıyla onayladı. Anlaşmıştık...

Ben aniden, tek elimle, Marika'nın sıranın üstünde duran elini avuçladım... Erdal'ın kalbi duracaktı; sarardı, morardı, belki de olacakları görmemek için başını çevirmeye kalkıştı...

Hikmet Hanım ise birden arka sıralara seslenmekten vazgeçti, başını öne doğru eğerek, “Neler oluyor?” der gibisinden eline baktı. Ve... Sevgili Hocam, elinin üstünde benim elimi görünce, kıvılcımlar saçan gözlerini bana çevirdi, ani bir refleksle elini kurtardı; hışımına arkasını dönüp kürsüye yöneldi...

Sonra mı? Erdal, 10 lirayı verdi... Bu olaydan da bir daha kimse söz etmedi... Ne Saygıdeğer Hocam Hikmet Hanımefendi, ne Erdal, ne de ben...

Okul bitti, dağıldık. Ben Ankara’da 17 yıl sürecek macerama başladım... Herkes kendi derdine düşmüştü... Yıllar sonra Erdal’ı televizyonda gördüm. Uğur Dündar, TRT’deki “İşte Hayatınız” programında Mesut Yılmaz’ı ağırlıyordu. Kapıdan ilk konuk olarak Erdal Tabak girdi. Mesut Yılmaz’la sarılıp öpüştüler; Suadiye’de, mahalleden çocukluk arkadaşymışlar. Birkaç yıl sonra da duydum ki, Erdal bir kalp krizi sonucu ölmüş... Anlattılar: “oyundan” hiç vazgeçmemiş... Her yarış günü, açık renk takım elbiseleriyle Veliefendi’deki koltuğuna kurulur, gelemeyen beygirlere “Assiktir”ler yağdırırmış, benim suskun sırdaşım...

Erdal’ım, Allah’ın rahmeti üzerinde olsun; nur içinde yat.

Saint Joseph’te Sahura da Kalktık...

Bugün İslamiyet’ten söz ederken, hele İslamiyet’in modern eğitimle, modern kültürle, modern sanatla ilişkisi söz konusu olduğunda, özellikle Batı ülkelerindeki birçok kişi, “modernleşme ile İslamiyet’in bir bakıma zıt kutuplar oluşturdukları, biri alanını genişlettikçe ötekini alanını daralttığı” önyargısını taşımaktadır.

Söz konusu önyargı nedeniyle günümüzde, herhangi bir Müslüman ülkedeki İslam kimlikli girişimler, “Batı karşıtı faaliyetler” olarak değerlendirilmektedir.

1971-1981 yılları arasında, ABD’de Ulusal Güvenlik Danışmanı olarak görev yapan Zbigniew Brezezinski’nin, “Avrupa, Hıristiyan geleneğinden kaynaklanan bir ortak uygarlıktır.” şeklindeki sözleri, bu konulardaki Batı kaynaklı görüşlerin bir özetidir.

Nitekim 11 Eylül 2001’de, New York’ta, Dünya Ticaret Merkezi’nin ikiz kulelerine ve Pentagon’a yapılan saldırılar sonucu, ünlü ABD’li düşünür Samuel P. Huntington’un, 1993 yılında ortaya attığı “Medeniyetler Çatışması” tezi yeniden gündeme gelmiştir.

Huntington’a göre, Soğuk Savaş’ın, eski ideolojik kampaşmalarının yerini, “Batı Medeniyeti” (modern, uygarlaştırıcı, erdemli) ile “Batı Dışı Medeniyetler” (modern öncesi ya da modernleştirilemez, şiddet doğurganı) arasında mücadele almıştır.

Huntington, “Batı Dışı Medeniyetler” kategorisi içinde, İslam medeniyetini öne çıkararak, İslam ve Batı kampaşmasının dünyaya yeni bir çehre sunacağını da kaydetmiştir.

Söz konusu saldırılardan sonra birçok Batı ülkesinde, Müslümanlar’a yönelik davranış ve eylemler, anılan çifte standardın somut birer örneğidir. Çünkü bu ülkelerde, Müslümanlar ile anarşistler ve teröristler aynı kefeye konulmaktadır.

Nitekim ABD Başkanı George W. Bush da saldırıyı gerçekleştiren Müslüman teröristlere karşı yapılacak mücadeleyi, dil sürçmesiyle!!! “Haçlı Seferi’ne” benzetmiştir.

İtalya Başbakanı Silvio Berlusconi de “Batı’nın, Müslüman ülkelere oranla üstün olduğunu” söylemekten çekinmemiştir. Bu tür düşünenlerin, yalnızca anılan iki ülkenin adı geçen yöneticileriyle sınırlı kalmadığı bir gerçektir. Özellikle

Avrupa'da, birçok Hıristiyan ülke yöneticisi ve yurttaşları, aynı pasaportu taşıyıcılar bile insan haklarının bayraktarlığını yapıyor gözükürken, Müslümanlar'ı ikinci sınıf insan olarak görmeyi yeğlemektedirler.

Bu ve benzer görüş yandaşları, küreselliği, "Dünyayı tek bir yer olarak kavrayan yeni bir bilincin biçimlenmesi, bu doğrultuda dünyanın bir bütün olarak somut yapılaşması" kabul ettiklerinden ve bu devinimi "Batı merkezli, Hıristiyan kökenli" olarak değerlendirdiklerinden, uluslar, toplumlar ve topluluklar arasındaki kültürel ve dini farklılıkları görmezden gelmeye çalışmaktadırlar.

Özetle: İslam dünyası ile Hıristiyan alem arasında, yüzyıllardır medeniyetler çatışması vardı; var ve var da olacak...

Bunun en yakın tanıklarından birileri de bizleriz: yabancı okullarda okuyan Müslüman Türk çocukları...

İlkokuldan sonra bu okullarda bambaşka bir alemde yaşamaya başlıyorsunuz; başka milletlerden, başka dinlerden insanların arasında... Hele hele yatılıysanız... Yavaş yavaş başka bir kalıba girmekte olduğunuzu fark ederseniz, kurtuldunuz; aksi halde, dışliler arasında ezilip gidirsiniz. Zorlama kesinlikle yok; ama koşullar gereği yabancılaşmaya başlıyorsunuz. Önce yabancılık çekiyorsunuz; sonra hoşunuza bile gidiyor, bu değişiklik...

Daha sonraları, eğer ailenizden güçlü bir eğitim almışsanız, size Türk ve Müslüman olduğunuz unutturulmamış, aksine sık sık hatırlatılmışsa; sorgulamaya başlıyorsunuz...

Biz de bir grup arkadaş bunu yaptık.

Osmanlı'nın bilinçsizce Batılılaşma'ya yöneldiği ya da yönettildiği! Tanzimat Dönemi'nde, 1870'de bu okul, Saint Joseph Fransız Erkek Lisesi, niçin kurulmuştu?

Fransızlar'ın, "çok sevdikleri Türk kardeşlerine!!!" alicenap bir davranışı mıydı?

Hiç de değil... Üç temel neden vardı bu ve benzer okulların açılmasında:

- 1- Kültür emperyalizmine hizmet,
- 2- Yerli işbirlikçiler yetiştirmek,
- 3- Azınlık çocuklarının, Batı kültürüyle eğitim gereksinimlerini karşılamak.

Örneğin, bir misyoner örgütlenmesi biçiminde 1810 yılında oluşturulan “American Board”, 150 yıl önce Türkiye’ye eğitim amaçlı gelmiş ve 233 okul kurmuştur.

İyi bir eğitim almak, tamam da; kültür yozlaşmasına uğrayarak, yerli işbirlikçi olmayacağımızı haykırmak gerekiyordu. Biz de bunu, her fırsatta yaptık...

Ne ailelerimiz ne de biz, öyle bağınaz Müslümanlar değildik. Ama biz, bir grup arkadaş, “Frère Okulu”nda, Ramazan’da oruç tutmaya kalkıştık. Sahura kalkmak istedik. Yöneticiler şaşırıldı... Sahur için yemek çıkarmak olmazdı; ancak bizi sahura kaldıracaklardı...

Akşamdan ekmek arası yapıyor, birer şişe suyu da yanımıza alıyorduk. Sahur vakti, Frère bizi uyandırıyor; biz de sessizce tuvaletlerin bulunduğu bölümde yemeğimizi yiyorduk.

Teravih namazına gitmek istedik; Saint Joseph’te yer yerinden oynuyordu... Yöneticiler, ne yapacaklarını bilemediler.

Sonunda, biz bir grup “Taşra Muhaciri”, Türk Müdür rahmetli Vehip Ata Tanla’nın denetiminde, Moda Camisi’ne giderek teravih namazı da kıldık.

1963 Aralık ayında, Kıbrıs’ta EOKA saldırılarının yoğunlaşması üzerine, İstanbul’da düzenlenen gösterilere katılmak için izin istedik; vermediler. Biz de gündüzcü arkadaşlara getirttiğimiz Türk bayraklarını sallaya sallaya, marşlar söyleye söyleye, okul bahçesini turladık; bir yandan da “Kıbrıs Türktür; Türk kalacaktır.” sloganları atarak...

Şimdilerde düşünüyorum da çok iyi yapmışız. Kendi ülkemizde, yabancı birilerine, “Biz, sizin okullarınızda okuruz

okumasına da Türk ve Müslüman kimliğimizi, bağımsızlık ruhumuzu asla kaybetmeyiz.” mesajını vermeye uğraşmışız, o genç yaşımızda...

Türkler, Müslümanlık ve Haçlı Seferleri

Bilindiği ya da bilinmediği gibi;

Müslümanlık 7. Yüzyıl’da yayılmaya başlayan bir din olmasına rağmen (Hicret M.S. 622), Türkler’in önemli bir bölümü, 10. Yüzyıl’a kadar Müslümanlığı kabul etmemişlerdir.

Arap orduları, daha Emeviler döneminde (8. Yüzyıl), İran topraklarındaki bütün halkları İslamlaştırarak Maverâ ün Nehir’e geldikleri halde, Türkler’in sert direnişleri karşısında çekilmek zorunda kalmışlardır.

10. Yüzyıl’da ise yalnızca Seyhun ve Ceyhun nehirleri arasındaki Maverâ ün Nehir’in verimli ovalarında, tarımla uğraşan ve kentlerde oturan Türkler (Sart), Müslümanlığı kabul etmişlerdir. Göçebe Türkler ise Müslüman olmamakta daha uzun yıllar direnmişlerdir.

Prof. Dr. Faruk Sümer’ in “Oğuzlar” adlı kitabındaki bir dip notunda, “İbn Fadlan adlı bir Arap gezgini, 921 yılında tanıdığı Yinal adlı, göçebe Oğuz boylarından bir aşiret reisinin, Müslüman olduğu için reislikten atıldığını, onun da bu yüzden eski dinine, şamanizme dönmek zorunda kaldığını” yazmaktadır.

Kentli tüccar ve çiftçi Türkler, bu yüzden düşman bile kesilmişlerdir; eski dinlerinde kalmış göçebe Türkler’e. Onları “kafir” ilan etmişlerdir.

Türk dilinin ilk sözlüğünü derlemiş ve dilbilgisi kitabını yazmış, Karahanlılar döneminin ünlü Türk bilgini Kaşgarlı Mahmut bile yüzyıl sonra, XI. Yüzyıl’da hala bu göçebe Türkler’den “kafirler” diye söz etmektedir.

Divan-ı Lugat-it Türk’te, onlar için, “Yok olası kafirler, göğe

de Tanrı derler; büyük bir dağ, büyük bir ağaç gibi görünen her nesneye Tanrı derler. Bunların sapıklıklarından Tanrıya sığınırız.” demektedir.

İlk Müslüman Türk Devleti Karahanlılar’dır. 940 yılında, Türkistan’da, Müslümanlığı ilk kabul eden kentli Türkler olan Sartlar tarafından kurulmuştur.

Müslüman Türkler, daha uzun yıllar azınlıkta kalmalarına karşın, 10. Yüzyıl’dan itibaren bütün Türk devletleri, hep bir din devleti, bir Müslüman devlet olarak kurulmuştur.

1040 yılında Gazneniler’e karşı Dandanakan Savaşı’nın kazanılmasından sonra Selçuklu Devleti’nin kurulduğu Halife’ye de bildirilmiştir.

1048’de, Erzurum yakınlarındaki Hasankale Savaşı’nda, Tuğrul Bey’in amcasının oğlu İbrahim Yınal, Türkmenistan’dan yurt aramak için gelen göçebe Oğuz boylarını yanına alarak Rum ve Ermeniler’den oluşan Bizans Ordusu’nu büyük bir yenilgiye uğratmıştır.

Selçuklular’ın 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi, iddia edildiği gibi, Türkler’e Anadolu kapılarını açmamış; Bizans’ın, zaten Anadolu’da bulunan Oğuz boylarının sökülüp geri püskürtülmesi, düşünüyü ortadan kaldırmıştır.

Tuğrul Bey’in ölümünden sonraki taht kavgasında babası Kutalmış Bey, Alparslan’a yenilip ölünce (1064), Anadolu’ya kaçan (ya da sürülen ve Bizans sınırında oturmaya zorunlu kılınan) Süleyman Şah, İznik’i almış ve Anadolu Selçuklu Devleti’ni kurduğunu ilan etmiştir (1075).

Böylece, tüm Anadolu hızla Türkleşmeye başlamış; Türkçe, kısa sürede her yörede geçerli dil halini almıştır.

Papa Gregorius, 1075’te kutsal kent İznik’in de Türkler’in eline geçmesi üzerine, tüm Avrupalı kral ve imparatorlara haber salarak, Anadolu’nun Türkler’in elinden kurtarılması için bütün Hıristiyanlar’ı birleşmeye çağırmıştır.

Ne var ki, ilk Haçlı Ordusu’nun kurulabilmesi için 20 yıl

gerekmiştir. Anadolu'ya, 1096'dan 1272'ye kadar, yaklaşık 200 yılı kapsayan süreç içinde, 8 haçlı seferi düzenlenmiştir.

Birinci Haçlı Seferi (1096-1099)

İkinci Haçlı Seferi (1147-1149)

Üçüncü Haçlı Seferi (1189-1192)

Dördüncü Haçlı Seferi (1204)

Beşinci Haçlı Seferi (1217-1221)

Altıncı Haçlı Seferi (1228-1229)

Yedinci Haçlı Seferi (1248-1254)

Sekizinci Haçlı Seferi (1268-1270)

EOKA

EOKA (Ethniki Organosis Kyprion Agoniston: Kıbrıslı Savaşçılar Milli Organizasyonu), 1950'li yılların başlarında, Kıbrıs adasının Yunanistan'a bağlanması hedefine ulaşmak amacıyla Yorgo Grivas liderliğinde kurulan gizli "gerilla savaşı" örgütüdür.

Yunan iç savaşında Yunanlı komünistlere karşı acımasız yöntemleriyle bilinen Grivas, 1951 yılında adada gönüllüler toplayarak Yunanistan'a eğitime götürmüştür.

Grivas, 1954 yılında Yunanistan'dan getirdiği silahlar ve terör eğitimi alan savaşçılarıyla Kıbrıs'a dönmüştür. Yunanistan'da eğitilerek Kıbrıs'a dönen teröristler, İngiliz askeri ve sivil hedeflerine terör saldırıları yapmıştır.

Grivas ve yandaşları, ayrıca komünist Rum AKEL partisi taraftarları ve İngilizler için çalışan Kıbrıslı Rumlar'ı hedef alan katliamlara da girişmişlerdir.

Adanın çok kültürlü yapısına tahammülü olmayan Grivas, 1958 yılından sonra ise Kıbrıslı Türkler'i hedef alan saldırılara başlamıştır.

Kıbrıs'ta, 21 Aralık 1963'te başlayıp üç gün süren EOKA

katliamları sırasında, 364 Türk şehit edilmiş; 475 Türk yaralanmış ve yaklaşık 30 bin Türk köylerini (103 köy) boşaltmak zorunda kalmıştır.

“Kanlı Noel” diye adlandırılan bu olaylarda ayrıca Lefkoşa kazasında 39, Girne kazasında 7, Baf kazasında 49, Larnaka kazasında 21 ve Mağusa kazasında 21 köy olmak üzere 124 köy de zarar görmüştür.

Bu arada, Kıbrıs’taki Türk Alayı’nda görev yapmakta olan Tabip Binbaşı Nihat İlhan’ın Lefkoşa Kumsal bölgesindeki evinde eşi Mürüvet ile çocukları Murat, Kutsi ve Hakan banyo küvetinde silahla öldürülmüş olarak bulunmuştur.

“Ekmek Teknesinin Üstüne Kıç Konulur Mu?”

Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 1931-1968 yılları arasında, Ulus’taki Stat Oteli önünde, Vakıf Apartmanları’nın Batısında, Cumhuriyet dönemi mimarisine uygun olarak inşa edilmiş, 2,5 katlı küçük bir binadaydı. Söz konusu bina, önceleri Ankara Müftülüğü olarak kullanılmış...

Ajans’ın, önündeki İstiklal Caddesi’nin öte yanında, Gençlik Parkı bulunuyordu. Yandaki benzer bir bina ise, Ankara Merkez Komutanlığı’ydı. Şimdilerde, bu binaların yerlerinde yeller esiyor.

Binanın girişteki alt katı, Teknik Servis ve depo olarak kullanılıyordu. Bir küçük odada da, gece bekçisi kalıyordu. Birkaç basamak merdivenle çıkılan giriş katının, ön tarafında İç Haberler Müdürlüğü, arkada ise Teleks Servisi bulunuyordu. Üst katta ise, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcısı’nın odalarıyla Dış Haberler ve Dış Yayınlar Müdürlükleri yer alıyordu.

Ben, 15 Şubat 1968’de, gazeteciliğe bu binada başladım. İç Haberler Müdürlüğü, müdür odası, sekreterler (düzeltmen-

ler) odası ile salona benzer geniş bir odadan oluşuyordu. Yurt Haberleri Servisi ve Spor Servisi dahil 20-25 kişi bu büyük odada, tikiş tikişaydık.

Ama yine de halimizden memnunduk. Çünkü hem çalışıyor, hem eğleniyorduk. Aldığımız ücret de, benzer memur maaşlarının çok üzerindeydi. Örneğin ben, üniversite öğrencisi bir stajyer olarak 875 (sekiz yüzyetmişbeş) lira alıyordum. Kamu kuruluşlarında, memurluğa ilk başlayan, askerliğini yapmış üniversite mezunlarının ellerine ise ancak 430 lira geçiyordu.

Neredeyse rüya aleminde yaşıyordum. Hareketli ve renkli işimi çok seviyordum. Servisin en genci olduğum için mi nedir, gazeteci ağabeylerim tarafından hem takdir ediliyor, hem de kollanıyordum. Onlarla, “içmelere” bile gitmeye başlamıştım. Hatta birkaç kez, beni pavyona da götürdüler... Akşamüstleri, işlerin kesildiği zaman, “kutu kutu” oynar; aralı da olsa “pervane çevirirdik”. Kutu kutu için, enine ve boyuna 5’er küçük kareden oluşan büyük bir kare çizer, ikili eşleşerek, karşılıklı harf atışlarıyla, 25 kare içinde, yanlamasına ve diklemesine, 5’er harflik anlamlı kelimeler oluşturmaya çalışırdık. Anlayacağınız, “Amiral Battı’nın edebisini” oynardık. Bazı günler, oyuncu çift sayısı fazlalaşınca, masadan masaya atılan harflerin anlaşılması güçleşir; oyuncular birbirlerini, “b” mi dedin, “p” mi? “m” mi dedin, “n” mi? “c” mi dedin, “ç” mi? diye sorgularlardı.

Salonun tepesinde üç kollu koca bir vantilatör vardı; sıcak havalara önlem için... Biz, bir kolu işaretlemiş ve dört yön belirlemiştik. Sembolik miktarlarda da olsa, o yönlere para basar, vantilatörü bir süre hızlı çevirdikten sonra kapatırdık. İşaretli kol hangi yönde durursa, oraya para basanlar kazanırdı.

Ancak bu oyunu oynamamıza, Hamit Erengil Ağabey izin vermezdi. Yooo... Kumara, şans oyunlarına karşı olduğundan

falan değil; sağlık nedenleriyle... Çünkü Hamit Ağabey'in başı çok üşürdü... Yazın bile vantilatörü çalıştırtmaz, "Yapmayın be çocuklar, beni hasta edeceksiniz. Günah değil mi?" diyerek bize manevi baskı uygulardı.

Bu odada hepimizin en mutlu olduğu anlar, oturacak bir sandalye ile boş bir daktilo bulduğumuz anlardı. Çünkü odadaki 6-7 masayla 10 dolayındaki sandalyeyi sırayla kullanıyorduk. Tahmin edeceğiniz gibi, daktilo sayısı da yeterli değildi. Çoğu kez, haber yazmak için daktilo kuyruğuna girerdik.

Bendeniz odanın en genci olduğumdan, sürekli ayakta durmak zorunda kalan kürek mahkumu gibiydim. Büyüklerim ayaktaiken, ben oturamazdım. Fırsat bulup da oturduğum sandalyeden, bir ağabey odaya girdiğinde hemen kalkar, gelene yer verirdim.

Bilir misiniz? O dönemlerde, basın toplantılarında bile, bir kıdemli ağabeyimiz geldiğinde, kalkıp ona yer verirdik. Gazeteciler arasında rekabet, haber atlatma girişimleri vardı, tamam da; kimse birbirine saygıda kusur etmiyordu. Büyük büyüklüğünü, küçük de küçüklüğü biliyordu...

Bazen, sürekli dikilmekten o denli yorulurdum ki; bir şeyler sormak bahanesiyle teleks servisine gider, boş bulduğum sandalyede bir süre oturarak dinlenirdim. Teleks servisinde devamlı oturmam mümkün olmadığından, bizim odada dinlenmek için de bir çare keşfetmiştim. Sandalyeler dolu olduğunda, çaktırmadan, kıcıımı bir masanın köşesine hafifçe iliştirirdim. O bile, biraz dinlenmek için yeterli oluyordu. Bu keşfinin keyfi de çok sürmedi. Yine günlerin birinde, İç Haberler Müdürümüz Kürt Mahmut (Erhan), odanın kapısını açtı; alışkanlığı gereği, bir süre göz yoklaması yaptıktan sonra beni, kıcı masanın bir köşesine iliştirilmiş olarak görünce, bağırdı:

"Kalk oradan be çocuk... Ekmek teknesinin üstüne kıcı konulur mu?"

İçime işledi... Ama doğruydu; adam, masayı ekmek teknesi gibi görüyordu. Çünkü biz gazeteciler için masa, yazıp çizme gereçlerimizin en önemlilerinden biriydi...

Mahmut Erhan Bey'in, o sözlerini hiç unutmadım. Mesleki yaşamım boyunca da, kimsenin, ekmek teknesinin üstüne, kıcını koymasına izin vermedim.

“Başbakanlığa Nasıl Gidersin?”

Gazeteciliğimin ilk yıllarında, meslek büyüklerimden aldığım dersler, kulağıma hep küpe oldu. Meslek yaşamımın hem muhabirlik, hem de yöneticilik dönemlerinde ise, bana belletilen çizgilerin dışına çıkmamaya ve çıkılmamasına hep özen gösterdim.

1968 yılında, gazeteciliğe başladığımda, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın-Yayın Yüksekokulu'nda öğrenciydim. Ben, Anadolu Ajansı yöneticilerinin hoşgörüsü sayesinde, okul ve işi bir arada götürüyordum. Şöyle ki, derslere girmek zorunda olduğum günlerin ve sürelerin telafisi için, bazen gece nöbetine kalıyor, bazen de cumartesi ve pazar günleri de çalışıyordum...

Bir İstanbul seyahatimde, cebimdeki paraya epey kıyarak, Vakko'dan, sütlü kahverenginde, ipek-keten karışımı, uzun kollu, düğmeli yakalı bir gömlek, benzer renkli örme bir kravat ve koyu kahverengi de bir gabardin pantolon almıştım. Bu kıyafeti, Ankara'da Goyadan aldığım, yine koyu kahve renkli mokasen bir çift ayakkabı tamamlamıştı. Nefis bir bahar kıyafeti... Gerçekten de çok, ama çok şık olmuştum. Kızılay'da bu kıyafetle yürürken, çok kişi yan gözle bana bakıyor, ben de için için şişiniyordum.

Günlerden bir gün, Anadolu Ajansı'na bu kıyafetle gittim. Servisteki ağabeylerim, şıklığım üzerine iltifatlar yağdırdılar,

“daha da yakışıklı!” görüdüğümü ileri sürdüler. Bir ara servis kapısı aniden açıldı ve İç Haberler Müdürü Mahmut Erhan (Kürt Mahmut), yine kafasını uzatarak, bir süre göz yoklaması yaptı. Gözleri beni bulunca da, “Bu ne kıyafet?” diye seslendi... Ben, bu lafın arkasından bir iltifat gelmesini beklerken Kürt Mahmut parladı:

“Burası Anadolu Ajansı, panayır yeri değil. Şu hale bak, ceketi de yok... Sen, şimdi doğru evine git. Yarın da buraya, doğru dürüst kıyafetle gel.”

Ve Kürt Mahmut kapıyı hızla çekip gitti. Bombok olmuştum... Neredeyse ağlayacaktım.

Kemal Bircan Ağabey, beni teselli etmek istercesine hemen atıldı; onun da başından benzer bir olay geçmişti. Ve başladı anlatmaya...

Onun, ilk İç Haberler Müdürü rahmetli Rıza Atilla da, çok sert ve disiplinli bir adammış. Kemal Ağabey, sıcak bir yaz günü, ajansa ceketsiz gelme gafletinde bulunmuş... Bunu fark eden Rıza Atilla, servise girerek herkesin önünde, Kemal Ağabey’e soru yöneltmiş:

- Kemal, şimdi telefon geldi; Başbakanlık’ta bir kabul varmış... Ben de seni göndereceğim. Söyle bakalım: Başbakanlığa nasıl gidersin?

Kemal Ağabey, hemen ayağa fırlayarak, acemi erler gibi cevaplandırmış:

- Kalemimi, not kağıtlarımı alırım. (o dönemlerde teyp kullanımı daha yaygın değil) Ajans’tan çıkar, köşedeki durakta otobüse biner; Bakanlıklar’da iner, oradan yürüyerek Başbakanlığa giderim.

- Olmadı Kemal; ben sana, nasıl gidersin? diye soruyorum. Kemal Ağabey, ilk söylediklerinin, yavaş bir yöntem olduğu için kabul görmediği düşüncesiyle bu kez:

- Aceleyle kalemimi, not kağıtlarımı alırım. Hızla ajanstan çıkar, önüme gelen ilk taksiye atlar, Başbakanlık’ta

inerim.

Rıza Atilla bu kez gürlemiş:

- Onu sormuyorum Kemal, ben sana. Sen bu kıyafetle, ceket-siz... Başbakanlığa nasıl gidersin?

Daha sonraki gazetecilik günlerimde, Başbakan Süleyman Demirel'i takibimiz sırasında, ceketsiz şefimiz rahmetli Hasan Şahan'ın, yarı pala bıyıklarını uçlarından yakalayan, dönemin Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün şu serzenişi kulağımdan hiç gitmemiştir:

“Hasan, Hasan; pikniğe gelmedin ki... Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'nın yanındasın.”

Bu üç olay, hep kulağıma küpe oldu... Görevlerim sırasında, yaz-kış hep kravat ve ceket giydim; yöneticiliğim sırasında da, giyilmesini zorunlu tuttum.

Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürlüğü'ne atanınca da, ceket giyip kravat takmayı, spor muhabirleri dahil, herkesten istedim. Önce, tavır koymaya kalkışıldı; arkadaşlarıma, “Nur-u Osmaniye'deki Bazaar-54 tezgahhtarlarının bile kravat taktıklarını” hatırlatınca, sesler kesildi.

İnönü Stadi'nın Basın Tribünü'nde, bazı spor muhabirlerinin, güya alay olsun diye, ceketli ve kravatlı biri geldiğinde, “İşte, Anadolu Ajansı'ndan biri daha...” dedikleri, bile ulaştırıldı bana. Tepkim şu oldu:

“Ne derlerse desinler, siz maçları ceket ve kravatla izleyeceksiniz; Göreceksiniz, bir süre sonra onlar da...”

Rahmetli Cumhurbaşkanı Turgut Özal, İstanbul'a gelişinde, Yeşilköy Havalimanı'nda, gazeteciler tarafından karşılanır, uğurlanışına kadar hep izlenirdi. Özal, İstanbul'da Harbiye Orduevi'nde kalırdı. Gazeteciler, Orduevi Nizamiyesi'nde bekler, Özal, çıkış yapınca da konvoyun peşine takılırlardı. Günlerden bir gün, Turgut Özal, çıkış yapmak yerine, nizamiyede bekleyen gazetecileri Orduevi'nin içine çağırılmış; belli ki bir açıklama yapacak... Bilirsiniz, orduevlerinde kim olursa

olsun, kravat takmak, ceket giymek zorundadır. Bu nedenle, Turgut Özal'ın çağrısına rağmen, Harbiye Orduevi'ne, Anadolu Ajansı ile TRT'nin muhabir, foto muhabiri ve kameramanlarının yanı sıra iki üç gazeteci girebilmiş. Kalanları, kravatsız ve ceketsiz diye içeri almamışlar... Bu olay da, İstanbul'da çalışan, kravat ve ceket düşmanı birçok muhabire güzel bir ders olmuştu...

“Gazeteci Misin, Sivil Polis Mi?”

Gazeteciliğe başladığımda, Başbakan Süleyman Demirel'in Birinci Hükümeti'nin (1965-1969) İçişleri Bakanı, Konya Milletvekili Dr. Faruk Sükan'dı. Nam-ı diğer: “Zehir Hafiyе”. O dönemde TBMM'de, TİP'li (Türkiye İşçi Partisi) Milletvekilleri de vardı. İktidar ve özellikle İçişleri Bakanı Faruk Sükan, “solcu ve komünistlerle”, 7 Mayıs 1966 gecesi olduğu gibi, Meclis'te bile polise izinsiz arama yaptıracak kadar sıkı bir mücadele içindeydi...

Anılan günlerin tabularından biri de “petrol” kelimesiydi... Petrol kelimesini kullanmak, hele hele “Türkiye'de petrolün millileştirilmesi”ni istemek, vatan hainliğiyle, komünistlikle eş anlamlı tutuluyordu, bazı çevrelerce...

(2002 yılında, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesi için çaba harcayanların siyasal yelpazedeki yerlerine bakınca, ülkenin ve politikacılarımızın nasıl aşama kaydettikleri açıkça görülüyor!)

1968 yılının Ekim ayında, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde “Petrol” konulu bir panel düzenlendi. Panelde ağırlıklı olarak “Türkiye'de petrol millileştirilmeli midir, yoksa millileştirilmemeli midir?” konusu ele alınacaktı.

İç Haberler Müdürümüz Mahmut Bey, büyük bir telaş içinde üç kişilik bir ekip oluşturdu: merhum Emre Çankaya Ağabey,

Coşkun Deniz Ağabey ve gariban bendeniz.

Görevimiz; söz konusu paneli teyplerle tam metin halinde izlemek. Özetle: TBMM Zabıt Katipleri gibi, paneli tümüyle banda kaydedeceğiz, ne hikmetse... Daha da önemlisi: bir, bilemediniz iki sayfalık haberimizi yazdıktan sonra da, bantları Mahmut Bey'e teslim edeceğiz...

İlk günkü açılışı izlemeye Coşkun Ağabey gitti; ama çok bozuk geldi. 40-50 kişinin ancak izlediği bir paneli teybe alırken, sık sık kaset değiştirmek zorunda kaldığından dikkat çekmiş.

Paneli düzenleyen gençler, şüphelenmişler ve kim olduğunu sormuşlar. Coşkun Ağabey, "Anadolu Ajansı muhabiri" cevabını verince, "Ne yani, Anadolu Ajansı bu paneli tam metin halinde mi yayımlayacak?" diye sormuşlar. Coşkun Ağabey çaresiz, "çok geniş biçimde" deyince de, bültende yer alacak haberin bir kopyasını görmek istediklerini, bir dahaki gelişinde getirmesini rica etmişler, Coşkun Ağabey'den. Panelin öğleden sonraki bölümünü izleyen Emre Çankaya da, Ajans'a asık suratla geldi... Öğrenciler, rahmetli Emre Ağabey'e de tepki göstermişler.

Ertesi gün sıra bendeydi, ODTÜ'ye gittim... Bir süre üniversite muhabirliği yaptığım için, hemen anladım. Panel, aşırı sol bir grubun gövde gösterisiydi. O dönemlerde ODTÜ, Ankara'da aşırı sol grupların karargahı haline gelmeye başlamıştı, zaten.

Öğrenci olduğum için, baş yetkililerle bağlantı kurabildim. Tablo şuydu: panel düzenleyicileri, Emre ve Coşkun Ağabeyler'in, Basın Kartları'nı görmüş olmalarına rağmen, gazeteci olduklarına inanmamışlardı. Onları "sivil polis" ya da "MİT ajanı" olarak mimlemişlerdi. Bir daha gelirlerse, kaba kuvvet kullanarak salona almayacaklardı.

Tabii bana da gözdağı verirken, "Sen de, gazeteci misin, sivil polis mi?" diye sordular. Bende Basın Kartı filan da yoktu;

Anadolu Ajansı Tanıtım Kartı'na şöyle bir baktıktan sonra, "Gazeteciysen, paneli gazeteci gibi izlemem" önerisinde bulundular; bant kayıtlarını, bir yerlere ulaştıracakmış izlenimi yaratmadan...

Ajans'a döndüm; ben de olup biteni anlattım. Coşkun ve Emre Ağabeyler, teypsiz olsa bile, bir daha oraya gitmeyeceklerini "Çoluğumuz, çocuğumuz var." diyerek kesin dille belirttiler. Kala kala ben kalmıştım. Benim de çoluğum çocuğum vardı, bir de kadroya girme umudum... Mahmut Bey, bu silahı kullandı. Beni göndermeye kalkıştı yeniden ve yine teyple...

Can güvenliğinden dem vurup, mırın kırın etmeye kalkışınca da, zile bastı. Odacı rahmetli Fil Hamdi'ye, "Şoför Güngör gelsin." diye söylendi. Güngör Ağabey'e de, "Al Atilla'yı, hemen Orta Doğu'ya götür." talimatını verdi.

Yola çıktık. Başım kazan gibiydi: kocaman ikilemler yaşıyordum. Gitmek istemiyordum panele, ama gitmezsem işten ayrılmam söz konusuydu. Oysa evliydim, çocuğum vardı; ve de paraya ihtiyacım...

Beynim gitti geldi, gitti geldi. Sonunda karar vermiştim. Otomobil Kızılay'dan geçerken, Güngör Ağabey'den durmasını rica ettim. İnecektim, ODTÜ'ye gitmiyordum... Güngör Ağabey beni severdi, neredeyse yalvarır oldu: "Ne olur yapma, Atilla." diyerek. Direndim ve Kızılay'da indim...

Kararımı birileriyle paylaşmalıydım. Akşamları parça başı çalıştığım, Müfit Duru Ağabey'in haftalık "Yarın" dergisinin, İnkılap Sokak'taki ofisine gittim. Müfit Ağabey'e olayları anlattım, tepkisi şu oldu:

"Aferin, Atilla. Çok iyi yapmışsın... İnsanın onurunu koruması önemli. Maalesef, bunu herkes başaramıyor. Bu çizgini sakın kaybetme. Kaç para alıyorsun, Ajans'tan? Gel burada tam gün çalış, o parayı ben sana veririm."

Çöken omuzlarım, diklenmeye başlamıştı. Oradan sınıf

arkadaşım Basın İlan Kurumu Ankara Şube Müdürü Turhan Doğanur'a uğradım. Turhan Ağabey, Ajans'taki işi bulmama yardımcı olmuştu. Ona da olan biteni özetledim. Masasından kalkarak kucakladı beni. Davranışım çok yerindeydi. İş konusu hiç dert değildi; başka iş bulurdu, bana. Biraz daha rahatlamıştım.

Akşam, eşim Ayşegül'e olan bitenleri anlattım; o da beni yüreklendirdi.

Sabah geç kalktım, okula da, işe de gitmeyecektim ya... Oyalanıyor, kafamı toplayıp, yeni kararlar almaya çalışıyordum. Saat 10.00'a doğru telefon çaldı. Rahmetli İbrahim Çingay telefonda, Mahmut Bey'in beni acele görmek istediğini söyledi.

"Mahmut Bey artık beni göremezdi; çünkü işten ayrılmıştım, bir daha Ajans'a gelmeyecektim." Bunları anlattım; ama Çingay çok ısrarcı oldu, araya kendi hatırını koydu. "Benim için." diyordu, kadim dost.

Ajans'a öğleye doğru vardım. Mahmut Bey beni bekliyordu, odasında. "Sen ne yapmak istiyorsun, emirlerime karşı mı geliyorsun? Boyuna bosuna bakmadan..." gibi sözlerle beni bir güzel haşlamaya başladı. Odadan kaçmak istiyordum, ama ayaklarım titriyordu...

Birden zile basarak şoför Güngör Ağabey'i çağırttı, ne yapacağımı şaşırmıştım, neredeyse yere yığılacaktım... Güngör Ağabey gelince de, parmağını yüzüme doğru sallayarak bana, "Güngör seni ODTÜ'ye götürecektir. Emrediyorum, gideceksin." diye güreledi ve arkasından hemen ekledi: "Ama bu sefer teyp kullanmadan..."

Ben mi kazanmıştım, yoksa Mahmut Bey mi hatasını anlamıştı?

İşte bazı şeyler için mücadele, bazı şeylerin kanıtlanması, daha genç yaşlarımda, sık sık bana düştü... Belki de aşırı yorgunluğum ondandır...

“Hadiselerin Müsebbibi: Kurdaş!”

ABD'nin Ankara Büyükelçisi Robert W. Komer'in makam otomobili, 6 Ocak 1969 günü, Orta-Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Kampusu'nda, bir grup öğrenci tarafından yakıldı. Düşünebiliyor musunuz? Büyükelçi Komer, Rektör Kemal Kurdaş'ın daveti üzerine, düzenlenen öğle yemeğinde öğretim üyeleriyle tanışmak için ODTÜ'ye gidiyor. Ziyaret sırasında, şoför tehdit edilerek uzaklaştırıldıktan sonra, 06 CD 001 plakalı Cadillac marka makam otomobili, bir grup öğrenci tarafından önce ters çevriliyor, sonra benzin deposu açılarak ateşe veriliyor...

Çağrılan itfaiye ekiplerinin otomobilin yanına yaklaşmaları, aynı öğrenci grubu tarafından engelleniyor; üstelik, itfaiyecilerin hortumları da kesiliyor. Büyükelçi Komer, bir süre olayların yatışmasını bekledikten sonra, üniversite kampusundan, Rektör Kurdaş'ın makam aracıyla ayrılabilir... Diplomatik, siyasal, ulusal daha doğrusu uluslararası skandal...

Haber Anadolu Ajansı'na ulaştınca hemen önlemler alındı; bir grup arkadaşımız (ağabeyler) ODTÜ'ye doğru yola çıktı. Bir bölümü de yetkili, etkili ve ilgili kişilerden açıklama ve görüşler aldılar.

Ama bir eksik vardı, hem de en büyük eksik: asıl konuşması gereken İçişleri Bakanı Faruk Sükan'a ulaşılmamıştı. Daha doğrusu, serviste kalanlardan hiç kimse, “Sayın Bakan”ın görüşlerini almak için telefon etme girişiminde bulunmuyor, belki de telefon etme cesaretini gösteremiyordu. Rahmetli Sükan'ın, o dönemlerdeki imajına bakın...

Ne mi oldu sonra? Gazeteci ağabeylerim ihaleyi bana yıktılar. 23 yaşında, Anadolu Ajansı'nda kadrolu bile olmayan, “staj

yapıyor” görüntüsü altında, kaşe ücretiyle çalışan, deneyimsiz genç muhabire.

O zamanlar, ya gençlikten başımda bahar yelleri esiyordu, ya da olup bitenlerin farkına varacak bilince hala ulaşmamıştım. Belki de, yaşama ilişkin iyi niyetim sürüyordu...

Bana “Sayın İçişleri Bakanımızı da sen ara, Atilla.” talimatı verilince, doğrusunu söylemek gerekirse, biraz da sevindim. Daha ciddi işlere yöneltiyorlardı, artık beni. Değeri anlamışlardı! Demek ki, açılışına bile çok kimsenin gitmediği sergileri, 50 kişiden fazla üyesi bulunmayan derneklerin genel kurullarını, hatta lise münazaralarını izlemekten kurtulacaktım; yavaş yavaş...

İçişleri Bakanı Sükan’ın özel kaleminin telefonunu verdiler... Ve herkes beklemeye başladı. Ben istihbarat salonunun, sakin bir köşesine gittim. Masadaki telefonda numarayı çevirdim. Özel kalem müdürü çıktı. Kendimi tanıttım, Orta Doğu Teknik Üniversitesi’ndeki olayla ilgili olarak Sayın Bakan’ın görüşlerini almak istediğimi söyledim.

Adını hatırlayamadığım, dönemin özel kalem müdürü biraz şaşırды; sesimi ve adımı ilk kez duyuyordu. Çünkü o güne kadar, adlarını bildiği ve seslerini tanıdığı birkaç ağabeyime muhatap oluyordu. Yine de “Sen git; ya da çekil aradan, onlar gelsin.” demedi.

Biraz sonra Bakan Sükan telefonda idi, sert bir sesle “Efendim.” dedi. Ben kendimi tanıttıktan sonra kendisinden, söz konusu olayla ilgili görüşlerini almak istediğimi belirttim. Herhalde sesimden genç olduğumu anlamıştı. “Pekala yaz bakalım, oğlum.” diye söylendi ve “Olayı kınadığına, üzüntülü olduğuna, gerekli önlemlerin alındığına ve sanıkların en kısa sürede yakalanarak adalet önüne çıkarılacağına” ilişkin klasik demeçlerden birini verdi; vermesine de, sözlerini “Hadiselerin müsebbibi Rektör Kemal Kurdaş’tır.” cümlesiyle bitirdi.

“Tamam mı?” dedi. Teşekkürümü bildirmeme, saygı sunma fırsat vermeden telefonu kapattı.

Ajans'ta, Herkes merakla bekliyordu... Faruk Sükan neler demişti? Bir sevinç narası attım. Bomba patlatıyordum. İçişleri Bakanı, olayda ODTÜ Rektörü'nü suçluyordu. İkinci bir skandal, bomba gibi bir haber... Arkadaşlarımı! kısaca aydınlattıktan sonra daktilo başına geçtim ve haberin flaşına: “İçişleri Bakanı Sükan, ABD'nin Ankara Büyükelçisi Comer'in otomobilinin yakılması olayıyla ilgili olarak, ODTÜ Rektörü Kemel Kurdaş'ı suçladı. Sükan, ‘Hadiselerin müsebbibi Rektör Kemal Kurdaş'tır.’ dedi.” cümlelerini döşedim.

Bakan'ın öteki sözleri ikinci planda kalmıştı... Neredeyse haberi bitiriyordum ki, telefonda arandığımı söylediler. Arayan, İçişleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürüydü; Sayın Bakan, benimle görüşmek istiyordu. Reddedecek halim yoktu ya, “Tabii!” dedim.

İçişleri Bakanı rahmetli Faruk Sükan, bu kez biraz yumuşak bir sesle, “Oğlum Atilla, deminki görüşmemizin sonunda, ‘Hadiselerin müsebbibi Rektör Kemal Kurdaş'tır.’ cümlesini, senin bilgilenmen için söyledim; anladın değil mi?” diye sordu. Hemen uyandım. “Tabii Sayın Bakanım, haberimde o cümle yok zaten.” Sükan, teşekkür etti, gözlerimden öptü. Sayın Bakan, “maksadını aşan sözlerinin nelere yol açacağını” sonradan fark etmiş, bana düzeltme veriyordu. Tabii ki haber, o “bomba cümlesiz” yayımlandı. Ama haber ölmüştü...

Somon Füme

1973 yılının ikinci yarısı... Paris'e yerleşmeden önceki Fransa seyahatlerimin birinde Canan'ı görmek için, çalıştığı Champs Elysée'deki Türk Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Bürosu'na uğradım. Canan, benim Saint Joseph'ten çocuk-

luk arkadaşım Ahmet Tangün'ün eşi... Hem de Basın-Yayın Yüksekokulu'undan arkadaşım. Ben, Ahmet ve Canan birlikte okuduk üniversiteyi...

Unutmadan söyleyeyim: Ahmet ile Canan, kendileri gibi Fransada yaşayan oğulları Adam'ı evlendirdiler; İstanbul'da, 21 Temmuz 2002 tarihinde. O akşam, yılları saydık da, tamı tamına 45 yıl olmuş; Ahmet'le birbimize katlanmanın süresi... Canan'ı tanıdığımdan bu yana da 37 yıl geçmiş... "İhtiyarladık, artık ulan biz." dememek için de kibarca, "Aaa, yıllar da ne çabuk geçmiş!" diyerek, güya avunduk...

Neyse, Canan ile sağdan soldan, şundan bundan konuşarak hasret giderirken, büroya İlhami Şükrü Polatay girdi. Polatay, 1966-1970 yılları arasında Türkiye'nin Paris Basın Ataşeliği'ni yapmış, 1971 yılının sonunda da, Tercüman Gazetesi'nin Paris Bürosu'nu kurmuştu.

İlhami Ağabey, öykünün geçtiği günlerde ise anlı şanlı Tercüman'ın, Paris Temsilciliği'ni yürütüyordu. Sohbeta o da katıldı, Ankara haberlerini, özellikle Gazeteciler Cemiyeti'ndeki gelişmeleri özetledim. Ne de olsa biz, Ankara Gazeteciler Cemiyeti Başkanı rahmetli Beyhan Cenkçi'nin, deyim yerindeyse, "askerleri" idik.

Bir süre sonra İlhami Ağabey, bir randevuya gitmek için ayrılması gerektiğini ifade ederken, benden küçük bir ricada bulundu: Adını burada vermeyi uygun bulmadığım bir gazete yöneticisine, çok sevdiği "somon füme"den göndermek istiyordu. Küçük bir paket... Acaba götürebilir miydim? "Ne demek, lafı mı olur? Seve seve." gibi sözlerle isteği kabul ettim. Paris'ten iki gün sonra ayrılacaktım. Ertesi gün paketi Canan'a bırakırsa, alır ve Ankara'da sahibine ulaştırırdım... Plan uygulandı ve ben somon füme paketini valizimin bir köşesine yerleştirdim.

Ankara'ya dönmek üzere Orly Havalimanı'ndan uçağa binmeden önce, gümrük kontrolünden geçerken, Fransız Güm-

rük Memuru, pasaportumdan Türk olduğumu anlayınca, tereddüt etmeden, valizimi açmamı istedi. Ben zaten buna hazırdım. Gazetecilik yaşamım boyunca, değil normal pasaport, hizmet pasaportuyla bile gitmiş olsam, tüm Batı ülkelerinin gümrüklerinde aynı muameleye maruz kalmıştım. Dahası bir gezide, Dover'den İngiltere'ye girerken, birlikte olduğum üniversite öğretim üyesi iki arkadaşına, "valizlerindeki kitapları İngiltere'de satmaya getirip getirmediğinizin" sorulduğuna bile tanık olmuşum.

Valizin kapağını açtım. Somon füme paketi, bir köşede sırtır gibi duruyordu. Memurun dikkatini çekti paket. Parmağıyla işaret ederek, "Bu ne?" diye sordu. Ben de büyük bir rahatlık ve biraz da küstahlıkla, "somon füme" cevabını verdim.

Bu ani cevap üzerine, memur bir an tereddüt etti; ancak yine de "Paketi açar mısınız?" demekten geri kalmadı. Bu güvensizliğe çok kızdım. Hışımınla uzanıp paketi aldım, ipini sıyırdım, kağıdı açtım...

O da nesi? Beyaz plastikten yuvarlak bir kutu çıktı ortaya... Kutu yabancı gelmedi; evet benzerlerini ünlü La Fayette mağazasının vitrinlerinde görmüşlüğüm vardı. Şeffaf kapağından, kutunun içinde kırmızı bir şeyler olduğunu fark ettim ve kapağı açınca donakaldım. Elimde, kırmızı renkli bir kadın iç çamaşırı takımını tutmaktaydım... Evet yanlış okumadınız: kıpkırmızı renkte, seksi mi seksi, bir adet bayan külotu ve bir adet sutyen.

Kalakaldım. Memura baktım... Alaylı alaylı gülümseyerek elinin başparmağını "seni gidi, seni çapkın!" anlamında sallıyordu. Kendimi toparladım, özür dileyerek hikayeyi kısaca anlatmaya başladım. Fransız Gümrük Memuru ise beni teselli ediyordu: "Önemli değil, önemli değil!" diyerek... Bir yandan da, artık kontrol etmeyi gerekli görmediği için, valizin kapağını kaldırarak kapatabileceğimi söylüyordu.

Teşekkür edip uçağa doğru yürüdüm. Fransız Gümrük Mem-

uru, arkamdan “güle güle” derken, bir cümle daha ekledi: “Bonne chance Monsieur” (İyi şanslar, Bayım.) Tabii ki cevap vermedim, “terbiyesize!”

Önce, İlhami Şükrü Polatay Ağabey’e çok kızdım. Sonra, ona hak verdim... Ne de olsa, o tanıdığım gazete yetkilisinin karısı ya da sevgilisinin, kırmızı iç çamaşırını giydiğini bilmemi istememişti.

Aradan uzun yıllar geçti, ama hep merak etmişimdir: Fransız Gümrük Memuru’nun hakkımda neler düşündüğünü...

“Zaten Siz Türksünüz!”

Paris’te yaşadığımız bir yıl, kentin Kuzeyi’ne düşen 18. Bölgesi’nde, Marcadet Poissonniers Metro İstasyonu yakınlarındaki Labat Caddesi’nde oturduk.

Semt, gelir düzeyleri düşük Fransızlar ile Kuzey Afrika kökenli Araplar’ın ve Afrikadaki Fransız sömürgelerinden göç etmiş zencilerin yerleşim alanıydı. Bir de bizim gibi çeşitli ülkelerden, değişik nedenlerle geçici olarak gelmişler, semti mesken tutmuşlardı.

Bir Türk öğrenciden devraldığım, bir apartmanın giriş katındaki tek oda, banyo ve mutfaktan oluşan küçük stüdyonun iki penceresi de iç avluya bakıyordu.

Konut olarak kullanılan stüdyo ve dairelerin yanı sıra dört katlı apartmanın bir bölümünde de, işyerleri bulunuyordu. Oda penceresini açtığımızda, park etmiş birkaç otomobil ile karşı duvarı görüyorduk; ben, eşim Ayşegül ve Paris’e okul tatilinde gelen oğlum Kaan. Bu nedenle, avluya gelen gidenlerin, özel hayatımızı paylaşmalarını engellemek için, hafta boyunca gündüzleri de pencerelerin panjurlarını sıkı sıkıya kapalı tutuyor, evde lambalar yanık yaşıyorduk. Yine de pek şikayetçi değildik halimizden...

20 Temmuz 1974 tarihinde, Kıbrıs Barış Harekatı

gerçekleştirildi. Biz olayları, Fransız radyo ve televizyonundan izliyor, Türk arkadaşlarla bir araya geldiğimizde de değerlendirmeye çalışıyorduk.

Harekattan bir hafta sonraki pazar günü, daha önce Paris'e yerleşmiş bulunan, Ankaradan üniversite arkadaşlarımız Ahmet Tangün ile eşi Canan öğle yemeğine geldiler. Hafta sonu olduğu ve avluda bırakılmış birkaç otomobilin yanı sıra kimse bulunmadığı için, odanın panjurunu, hatta penceresini bile açmıştık. Odadaki küçük masada yemek yiyorduk, Ahmet ile ben şarap içerek... Yemeğini erken bitiren Kaan ise canı sıkıldığından avluya çıkmış, kedilere "pisi pisi" diyerek kendini oyalıyordu...

Kaan'ı unutmuş, Kıbrıs Barış Harekatı, sonrası gelişmeler ve başta Fransa olmak üzere, Avrupa ülkelerinin tutumu, konulu söyleşimize dalmıştık. Birden pencerede Kaan belirdi, elinde küçük bir taş parçası tutuyordu... Taşı göstererek, "Baba, yukarıda bir adam bana taş atıyor... Bu da kafama geldi." dedi...

Birden şaşırdım. Paris'te bir pazar günü, küçük bir apartman avlusunda kedilere "pisi pisi" diyen 7 yaşındaki çocuğa taş atan biri. Önce aklıma, semtte rastladığım uçmuş tipler geldi... Gezdirdikleri köpeklerini sevmeye kalkışanlara bile kızan, Fransız olduklarını her vesileyle söylemek gereksinimini duyan, genellikle yaşlı ve yalnız, beyin sakatları... Körelmiş duygularıyla, kokuşmuş ruhlarının farkında olmadan, her türlü belanın yabancılardan geldiği inancına sıkı sıkıya sarılıp, zihinsel mastürbasyon yapanlar...

Böyle bir tiple karşılaşacağım tahminiyle, pencereden zıplayarak avluya çıktım; oğluma, taşın nereden atıldığını sordum. Bir üst kattaki pencereyi gösterdi; orta yaşlı, karanlık yüzlü bir adamın pis pis sırtarak baktığı pencereyi... Adama Fransızca, ne olup bittiğini, sordum. "Çocuk gürültü yapıyor, rahatsız oluyorum; içeri girsin." talimatını verdi! Sinirlen-

meme rağmen, kendimi frenleyerek, bu görüşü ifade etme yolunun, 7 yaşındaki çocuğa taş atmak olmadığını söyledim. Cevap şuydu: “Ne olacak yani, zaten siz Türksünüz!” Kendisine, “Lütfen buraya gelir misiniz? Olayı Fransız-Türk çatışması haline dönüştürmeden çözmemiz gerekiyor.” diye seslendim. Alttan almak zorundaydım. Fransa’da, Fransız yurttaş ile yabancı arasındaki “demokratik eşitsizliği” gayet iyi öğrenmiş ve bunun birçok uygulamasına tanık olmuştum. Adam dairesinden çıktı, merdivenlerden inerek önüme geldi. Ahmet, Canan ve Ayşegül, gelişmeleri odadan izliyorlardı... Ben tam bir şeyler söylemeye hazırlanırken, orta yaşlı, orta boylu, tıknaz tipli adamın ağzından, “Siz, siz Türkler, şimdi de Kıbrıs’ta kardeşlerimi öldürüyorsunuz.” kelimeleri döküldü. Ne yapacağımı şaşırđım. Tam belaya çatmıştık. Kıbrıs’taki savaşıla bizlerin, hele 7 yaşındaki bir çocuğun, doğrudan ilgisinin bulunamayacağını ifadeye çalışırken, sözümü kesti: “Yeter, içeri girin katiller.” diye bağırđı.

Başım değil, dünyam döndü... Var gücümle adamın yüzüne bir yumruk patlattım. Adam kış üstü düşerken dudaklarının kanadığını fark ettim. Hemen yerden kalktı; “Göreceksiniz katiller, katiller.” diye bağırarak merdivenlerden dairesine doğru kaçmaya başladı. Arkasından hamle yapmak istedim. Odadan avluya fırlayan Ahmet, belime sarılarak önledi; Ayşegül ile Canan da beni engellemeye çalışıyorlardı. Kaan ise az ileride, korkmuş, sesli sesli ağlıyordu.

Birlikte odaya döndük. Herhalde adamın dişlerine geldiğinden, sol elimin dört parmağının derileri parçalanmıştı. Kanı durdurmak için tütün bastık. Sonra da elim sarıldı. Yüzümü yıkadım, masa toplandı; polisi beklemeye başladık...

Akşama kadar gelen giden olmadı... Ahmet bana akıl vermişti: polise olayı anlatırken, Fransızca “kavga ettik, dövüştük” demeyecek, “itiştik” demekle yetinecektim. Her-

halde Ahmet'in bir bildiği vardı...

Hava kararınca panjuru ve pencereyi kapadık, oda ışıklarını yakarak yine polis beklemeyi sürdürdük. Ahmet'ler, bize destek olmak için akşam yemeğine de kaldılar ve gecenin geç saatlerinde evlerine döndüler; ikisi de ertesi gün işe gidecekti. Ayşegül ile Kaan uyudu; ben yine polis bekledim, sabaha kadar... Bir iki günümüzü daha, akşamları polisin eve gelerek beni götürmesini beklemekle geçirdik. Gelen giden olmadı... Mektup kutusundaki adından, Rum kökenli Fransız vatandaşı olduğunu öğrendiğim "faşist", herhalde olayı polise bildirmeye cesaret edememişti... O insan müsveddesi, biz Paris'i terk edene kadar ortalarda görünmediği gibi, pencerelerinin olay günü kapattığı panjurlarını da hiç açmadı.

Soruyorum size: nedeni ne olursa olsun, etnik köken farklılığı yüzünden 7 yaşındaki bir çocuğa taş atmak aklınızdan geçer mi?

Aman ne olur bana, Dünya üzerinde hala, etnik farklılık nedeniyle, 7 yaşından küçük çocukları bile öldürme özlemi çekenlerin varlığından söz etmeyin...

Edith La Parisienne

Biz Türk erkeklerinin en büyük özelliklerinden biri, karşı cinsle maddi, manevi ilişkilerde atmak, sallamak, uydurmaktır. Örneğin, çevrede beğenilen bir kıza, birkaç kişi sarkar. Kız bakmaz bile, çünkü ilgilisi vardır. Biz hemen atarız: "Bana randevu verdi." diye... Flörtümüzle buluşuruz, kız elini bile tutturmaz. Biz hemen sallarız: "Uzun uzun öpüştük." diye... Bir dişiyle yatarız, rezil olmanın köşesinden dönerek... Hemen uydururuz: "Zevkten inim inim inlettim." diye... Bazen bize inanılmadığını bile yaparız bunu; güya erkeklik içgüdüleriyle. Oysa kendimizi küçük düşürmekten başka bir işe yaramaz bu tür davranışlar...

A. B.'i, Ankara'da tanıdım, Basın-Yayın Yüksekokulu'ndan sınıf arkadaşım Ertuğrul Özkök aracılığıyla... Fakülte yıllarında, Saint Joseph'ten arkadaşlarım Ahmet Timurkan ve Zafer Toprak ile paylaştığımız bekar evi, Bayındır Sokak'taydı. Ertuğrul ise İzmir'den tanıdığı arkadaşları Fuat Ersoy, Cemil Özdöl, Mustafa Binlik ve A. B. ile Güniz Sokak'taki bir apartmanın giriş katında kalıyordu. Kısa sürede hepimiz arkadaş olduk... A. B., Sökeli zengin bir ailenin çocuğuydu. Söke'de, pamuk tarlaları ve çırcır fabrikaları vardı, ailesinin. Açık kumral saçlı, renkli gözlü, geniş omuzlu, iri yarı, özetle Avrupalı tipli, yakışıklı bir erkekti. Yemesini, içmesini, konuşmasını, giyinmesini özetle davranmasını bilirdi... Baba parası da hepimizinkinden fazla olduğundan, bazı kızların (1) no'lu tercihi gibiydi, A. B. Ama bana göre, büyük bir kusuru vardı A. B.'in: hayal ufukları biraz fazla genişti. Öyle ki, gereksinim duymaması gereken konularda bile, abartıdan kaçınmazdı. Örneğin fabrikalarının sayısı 3 ise 5 derdi, pamuk tarlalarının yüzölçümü (şimdi de ben atıyorum) 10.000 dönüm ise 30.000 dönüm diye dillendirirdi. Birçok kez onu kenara çekerek, o zamanki ekonomik durumunun bile, bizim hayal gücümüzü aştığını; rakamları büyüterek, şişirerek, abartarak moralimizi daha da bozmaması gerektiğini söylemişimdir. Ama ne fayda... Bütün uyarılarıma rağmen, bu huyundan vazgeçiremedim Sevgili A. B.'i. Bazen kantarın topunu öyle kaçıyordu ki; anlattıklarından, aramıza yeni katılanlar bile tereddüde düşünce, A. B. bu kez, bizi tanık gösteriyordu. Biz de, arkadaşımızın "bozum olmasına" yol açmamak için, "Hee ,evet, tamam." gibi yarım yamalak onaylardık. Bu kez özellikle yeni kızlar, "A. B. şansını kaybetmemek için", "Aaa, A. B.'in arkadaşları da, çok mübalağacı!" diyerek eleştirilerini bize yöneltirlerdi; sanki biraz önceki sıkımlar bizimmiş gibi...

A. B., Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdikten sonra Fransa'ya gitti; güya akademik kariyer yapacaktı. Oysa A. B., yalnızca ve yalnızca Söke'ye geri dönme tarihini geciktirmek, babasından işleri devralmadan önce, bir süre daha "felekten yıl çalmak" istiyordu.

Ben de Paris'e gidince, Ankara'dan öteki arkadaşlarımı: Ahmet ile Canan Tangün'ü, Ertuğrul ile Tansu Özkök'ü, Korkmaz Alemdar'ı, Raşit Kaya'yı, Nurettin Sarılar'ı ve A. B.'i buldum. A. B., Paris'in lüks semtlerinden biri olan 17. Bölgede bir apartmanın üst katında stüdyo kiralamış, altına da kırmızı renkli, spor bir Fiat çekmişti.

Dahası A. B., Kuşadası'nda, bir önceki yaz tanıştığı Edith ile ilişkisini, Paris'te yoğunlaştırmıştı. Edith güzel bir Fransız kıızıydı; tam bir Parisienne... Türk Standartları'na göre uzun boylu, çok açık kumral, düz uzun saçlı, yeşil gözlü Edith, Parisli bir burjuva ailenin tek kıızıydı. Gönül güzeli Edith, çok iyi bir insandı; A. B. ile evlenmeyi hayal ettiğinden, Sorbonne'daki Türkçe dil kurslarına bile gitmeye başlamıştı. Eşim Ayşegül de Paris'e geldikten sonra, çok sık beraber olmaya başladık A. B. ve Edith'le; evlerimizde ya da dışarıda yemekler yiyor, birlikte geziyorduk.

Dikkatimi çekti: Edith, A. B.'in evinde düzenlenen yemeklerde, bulaşık yıkama bahanesiyle masadan kalkıyor ve uzun süre gelmiyordu. Bir gün merak ettim ve mutfığa gittim: Edith işini bitirmiş, orada öyle oturuyordu. Nedenini şöyle açıkladı: "Siz üç Türk kendi dilinizde rahat rahat konuşun. Ben gelirim, konuşma Fransızca'ya dönecek, zorlanacaksınız."

İyi hoş da, A. B.'in mübalağa huyu hiç geçmemiş, tersine gelişmişti. Bir de konular genişlemiş, buna seks alanı da girmişti. Yemeklerde şarap içip kafayı bulduktan sonra, "Edith ile her seferinde, arka arkaya en az 3-4 kez yattığını" ileri sürer olmuştu.

Bu iddialar devamlı yinelendiğinden, aşağılık kompleksine kapılmaya başlamıştım. “Hasta ya da iktidarsız mıydım, yoksa ben?” Eşimin yanında mahcup olmaya başlamıştım... Yalnız dikkat ettim; bu tür iddialar, genellikle hep Türkçe konuşulduğunda ortaya atılıyordu.

Bir akşam, A. B.’in stüdyosunda güzelce kafayı çektik. A. B., yine başladı: “3 vuruyorum, 4 vuruyorum.” diye, bilinen söylemine. Dayanamadım, mutfaktan Edith’i çağırdım ve ona Fransızca dedim ki: “Edith ne olur, bu konuyu aydınlığa kavuşturalım. Eşime rezil oluyorum. İntiharını bile düşünmeye başladım. A. B., böyle böyle söylüyor; bunlar gerçek mi?” Sözlerim bitince, Edith şöyle bir göğüs geçirdi; yüzünü ekşitti, sağ elinin işaret parmağını yukarıya doğru, diklemesine kaldırdı. Sonra elini, bir sağa bir sola döndürdü. Edith, beden dilinin Türkçesiyle, “Yok be Atilla... Bir oluyor da, eh...” demeye getiriyordu.

Oh be... Rahatlamıştım. Demek ki, A. B. de bizim gibi bir faniydi... A. B., “biraz” bozulmuştu, ama kakhahalarımıza gülücüklerle katılarak çaktırmamaya çalıştı.

Yıllar sonra aklıma geldi de: Acaba A. B., çok sevdiği Edith’le, ailesinin bilinen yoğun baskısı yüzünden mi evlenememişti... Yoksa bir başka nedenden dolayı mı?

Curriculum Vitae

İnsanın yalnız ekmeğe değil, haysiyete de ihtiyacı vardır.

Lacordaire

1969 yılında, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Basın-Yayın Yüksekokulu’ndan, boykotlar ve işgaller nedeniyle, güz döneminde mezun oldum. O dönemde öğrenciler arasında taşlı, sopalı, silahlı hatta bombalı saldırı ve çatışmalar henüz başlamamıştı. Özetle, insan canına kıyma

yoktu...

Apar topar askere gittim... O yıllarda yedek subaylık süresi 24 aydı; ben kıta hizmetimi yaparken 18 aya indirildi. 6 ayı Etimesgut Zırhlı Birlikler Okulu'nda, 12 ayı da Erzurum-Ilıca Tank Tabur Komutanlığı'nda geçen askerlik hizmetimi, 31 Mart 1971 tarihinde tamamladım. Ankara'ya döndüm, iş arıyorum.

15 Şubat 1968 ile 15 Haziran 1969 tarihleri arasında, askerliğimi yapmadığım için "stajyer muhabir" kimliğiyle çalıştığım Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü'nde, yeniden gazeteciliğe dönmek istedim. Asgari ücret teklif ettiler. Alındım ve de kırıldım; başka olanaklar aramaya başladım. Boşta gezmek için de, bir süre memleketim İzmit'e gider-ek, babamın kurukahveci dükkanında çalıştım.

Dönemin Ankara Belediye Başkanı rahmetli Ekrem Barlas, merhum kayınpederim Enver Güngör Paşa'nın, Kavaklıdere Tenis Kulübü'nden arkadaşımış. O dönemde, Ankara Metro-su için girişimleri başlatan ve Paris Metro-su İdaresi'nin (RATP) "Sofretu" adlı yapım kuruluşuna projeler hazırlatan Barlas, Fransızca bildiğimi öğrenince bana iş teklif etti. 1971 yılının Aralık ayında, Ankara Belediye Başkanlığı Basın-Yayın Turizm ve Planlama Müdürlüğü'nde, 10. derece kadro-lu muhabir olarak göreve başladım.

Asıl işim, Belediye Başkanı Barlas'a, Ankara Metro-su hazırlık çalışmaları sırasında yardımcı olmaktı. Bu nedenle mesa-imin önemli bir bölümünü Özel Kalem'de geçiriyor, sık sık da Protokol Müdürü Erhan Kip Ağabeye yardım ediyordum. Bir yandan da, Ankara Belediye Başkanlığı'nın halkla ilişkiler çalışmalarını sürdürüyordum. Müdür rahmetli Necmi Aksop Bey emekliye ayrılınca da, 1973 yılı Ocak ayında, bir yıldır çalışmakta olduğum bölümün müdürlüğüne atandım. 1973 Şubatı'nda, Fransız Hükümeti'nin, Türk Hükümeti emrine verdiği "Sosyal Bilimler Alanında Araştırma Bursu"

sınavını kazandım. Kararımı vermişim. Paris'e gidip akademik eğitim yapacaktım. Bunu duyan Ekrem Bey, benden Paris'te bulunacağım süre içinde, müstakbel Ankara Metro su için RATP'de (Régie Autonome des Transport Parisiens) staj yapmamı istedi.

Belediye Encümeni de, 1 Kasım 1973-1 Kasım 1974 tarihleri arasında, beni bu amaçla görevlendirdi. Böylece, söz konusu dönemde maaşımın Türkiye'de ödenmesi süreceğinden, Ankara Koleji'nin ilk bölümünde okuyan oğlumun okul tak-sitleri aksamayacaktı.

Eşim Ayşegül, TRT'de Seslendirme Yönetmeni olarak çalışıyordu. Ona da izin verilmesini sağlamak amacıyla girişimler başlattık. Bir yandan da, kirada oturduğumuz evi kapattık, ev eşyamızı Tuzcuoğlu'nun deposuna teslim et-tik. Ayşegül, Paris'e gelinceye kadar baba evinde oturacaktı. Oğlumuz Kaan'ı, Ankara'da anneannesi ile dedesinin yanında bırakacak, yazın yanımıza alacaktık.

29 Ekim 1973 tarihinde Paris'e uçtum. Bir süre Ertuğrul ile Tansu'nun evinde kaldım. Daha sonra, Paris'in 18. Bölgesi'nde, yine bir Türk öğrenciden tek oda, mutfak ve banyodan oluşan bir stüdyoyu devraldım.

Bu arada Sorbonne Üniversitesi'nin Sosyal ve Ekonomik Bilimler Bölümü'ndeki "Ecole Pratique Des Hautes Etudes"e kaydımı yaptırdım. Böylece Paris Metro İdaresi'nde bir yan-dan staj yaparken, bir yandan da akademik eğitimimi sürdü-recektim.

Bütün girişimlerimize rağmen, eşim Ayşegül için TRT'den, ücretsiz izin bile alamamıştık. Oysa ona Fransız Televizyon Kuruluşu ORTF'de staj bile ayarlamıştım. Yapacak bir şey yoktu: Ayşegül, TRT'den istifa edip Paris'e gelecekti.

Öyle de yaptı ve... İnanır mısınız? Ayşegül Paris'e ayak bastığı gün, 20 Aralık 1973'te, bana da mektupla "dön" emri geldi; Ankara Belediye Başkanlığı'ndan...

Neden mi? 9 Aralık 1973 Yerel Seçimleri'nde, Ankara Belediye Başkanlığı'nı, CHP adayı merhum Vedat Dalokay kazanmıştı. Ben görünürde, seçimdeki rakibi Eski Belediye Başkanı AP'li merhum Ekrem Barlas'ın "adamıydım". Kazanmış olduğum burs, kimsenin umurunda değildi... Dünya görüşüm, siyasal tercihlerim bile bilinmeden, "vebalı" muamelesine maruz bırakılmıştım. Defterimin dürülmesi, kellemin koparılması gerekiyordu...

Tabii ki, Ankara'ya dönmedim... Belediye Başkanlığı'na, Fransız Hükümeti'nden burs kazanarak Paris'e gittiğimi, akademik eğitimimi sürdürürken, bir yandan da Paris Metro İdaresi'nde işletme ve yöneticilik stajı yaptığımı bildirdim. Yine baltayı taşa vurmuştum. Çünkü Vedat Dalokay, Ankara'daki seçim kampanyasını, "Ekrem Barlas'ın başlattığı, Ankara Metrosu inşaatını durdurmak ve açılan çukuru doldurmak" teması üzerine oturtmuştu. Bir yatırımı engellemek, Türkiye'de kolaylıkla seçim sloganı olabiliyordu... Yıllar sonra merhum Necdet Calp'ın "Köprüyü sattırmam." sloganı gibi. 05 Kasım 1973 ile 23 Ağustos 1974 tarihleri arasında 9.5 ay süreyle, RATP'deki hemen hemen bütün bölümlerde staj yaptım. Staj sona erince de, 9. Bölge'de, Konservatuvar Caddesi'ndeki üç yıldızlı "Hotel Bayar"dın resepsiyonunda çalışmaya başladım. Fransadaki birçok kuruluştaki stajyerlere ücret ödendiğinden, bu ek gelirim kesilince, 400 Franc ev kirası vererek 750 Franc'lık bursla geçinmek mümkün değildi. Eşim Ayşegül ise ORTF'de ücretsiz stajını sürdürüyordu.

Türkiye'de okullar kapanınca, oğlumuz Kaan'ı da yanımıza almıştık. Paris'te zor koşullarda da olsa idare edip gidiyorduk... 7 yaşındaki Kaan bile Fransızca kelimeler öğrenmeye başlamıştı. Ta ki, Ankara'dan gelen bir haberi, epey gecikmeye de olsa, Ayşegül bana bildirmek zorunda kalıncaya kadar... Yeni öğretim yılında, Kaan'ın okula kaydı için para gerekli-

ydi... Neden mi? Saygıdeğer Vedat Dalokay, ben Ankara'ya dönmeyince, "bursa rağmen işime son vermek" yasal olmadığından, başka bir yola başvurmuştu. Sayın Belediye Başkanı, ücretli izinli olduğumu göz ardı ederek, ödemesi gereken maaşımı kestirmişti... Sonuç: oğlumun taksiti yatırılmadığından, yeni öğretim yılı için okumakta olduğu Ankara Koleji'ne kaydı yenilenemeyecekti...

Ve üç kişilik Girgin ailesi için tek seçenek kalmıştı: her şeyi yüzüstü bırakarak Türkiye'ye dönmek. Eylül sonunda, oteldeki işten çıktım, Sorbonne'daki kaydımı sildirdim, 3 yıl süreli bursumu kestirdim. Ayşegül de, ORTF'deki stajını bıraktı... Oturmakta olduğumuz stüdyoyu Ertuğrul ile Tansu'ya devrettik, satamadığım külüstür Austin mini-cooper arabamı ise, o dönemlerde Paris'e yeni gelmiş olan çocukluk arkadaşım Zafer Toprak'a bıraktım. Yaklaşık bir yıllık Fransa maceramız çok kötü bitmişti...

Öyle hazırlıksız yakalanmıştık ki... 1974 Ekimi'nde Ankara'ya dönünce, ev eşyamızı depodan kurtaracak param olmadığından, çaresiz, kayınpederin evine içgüveyi girdim. Çünkü elimdeki son parayı, Kaan'ın okul taksitine yatırmıştım. Ayşegül de işsizdi.

Veday Dalokay beni, 20 gün kadar kabul etmedi... Özel Kalem Müdürü kadim dost Engin Karapınar'ın (daha sonraları TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanı) bütün girişimleri sonuçsuz kalıyordu.

Ben ise, elimde Fransa'dan aldığım raporlar ve belgeler olduğu halde, inat ediyordum. Bu arada birikmişlerin ödemesi bir yana, resmen göreve geri dönmeme rağmen, maaşım bile hala bağlanmamıştı.

Bu yetmiyormuş gibi, yerime atanan müdür de bana haber göndererek, her gün üç kez imza kartonunu paraflamamı ve böylece mevcudiyetimi belgelememi istiyordu. Ona mesaj yolladım: merak ediyorsa, 5. kattaki odasından 1. kata inip

Özel Kalem’de, beni, her an Dalokay ile görüşmeyi beklerken görmesi mümkündü.

Nihayet günlerden bir gün, Vedat Dalokay beni kabul etti. Önce “bok” a bakar gibi bir nazar attı. Yarım yamalak “Oturun.” dedi. Fark ettiğim kadarıyla, görüşmenin uzun sürmesini istemiyordu. Konuşmaya başladım; her söylediğimin belgesini dosyamdan çıkarıp önüne koyuyordum. Staj raporları, referans mektupları, Sorbonnedaki tez danışmanı hocam Jacques Vernant’ın yazısı...

Yavaş yavaş inisiyatif bana geçiyordu. Bana yapılanlardan pişman olduğumu hissetmeye başlamıştım Dalokay’ın. Evet, Dalokay üzüldüğünü saklamaya çalışıyordu. “Hakkımda kesin karar verin; ben de ona göre davranacağım.” dedim. İfade-i itibar istiyordum. Bu benim onur meselemdi.

“Yanlış bilgilendirildiğim için, hata yapmışım. Telafi edeceğim.” dedi ve ilk adım olarak, müdürlük unvanımı geri vereceğini söyledi. Benimle çalışmak istiyordu. “Şimdi de benim danışmanım olmanı öneriyorum. Kabul eder misin?” diye sordu.

Hatasını kabul eden bir insanın, gönül almak için bile olsa, bu mertçe davranışına, ben de kinayeli bir karşılık verdim: “Ekrem Barlas Bey’le çalışmış olmaktan onur duydum. Sizinle de çalışırım.”

Bürokratların, maalesef bazı istisnalar dışında, partilere ya da kişilere değil, Devlet’e hizmet ettikleri konusunda anlaşmıştık. Ertesi gün, Ankara Belediye Başkanlığı Basın-Yayın Turizm ve Planlama Müdürlüğü’ne yeniden atandım. Rahmetli Vedat Dalokay ile “uyumlu” çalışmalarımız oldu... Her sabah, Özel Kalem Müdürü Engin’den sonra benimle görüşüyordu. Ben basın özetlerini sunuyordum; birlikte değerlendirme yaptıktan sonra, günün, beni ilgilendiren basın ve halkla ilişkiler çalışma programını düzenliyorduk. Ama o ezikliğini, ben de kırgınlığımı atamıyorduk. Bir ara

içgüveyi olduğumu hatırlayarak, bana lojman tahsis etmeyi önerdi. Reddettim; lojmana yerleştirecek ev eşyama depodan kurtaramamıştım ki... Hatta bir ara, gelirim artsın diye, bir başka müdürlüğe de vekalet etmemi istedi: rahmetli gazeteci-yazar Uğur Mumcu'nun kardeşi Ceyhan Mumcu'nun başında bulunduğu Sosyal İşler Müdürlüğü. Kabul etmedim. Ödenmeyen maaşlarımı alabilmek için Danıştay'a dava açtım, kazandım; ama param pul olmuştu... İtibarım iade edilmişti, ancak heyecanımın büyük bölümünü yitirmiştim. Bir çözüm bulmam gerekiyordu... Anadolu Ajansı Genel Müdürü Attila Onuk ile görüştüm: bu kez bana ihtiyaçları vardı. 1974 yılının Aralık ayında Vedat Dalokay'dan izin istedim; tekrar gazeteciliğe dönecektim... Zeki insandı rahmetli Dalokay; beni, gönlümdeki fırtınaları anladığını sanıyorum... Fazla direnmedi; karşılıklı iyi dileklerle medenice ayrıldık. 1975 Ocak ayında, gazeteciliğe muhabir olarak yeniden başladım...

Göğüs Kılıarı da Boyanır Mı?

Günümüz erkeklerinin, öncelilere oranla daha bakımlı oldukları bir gerçek. Her ne kadar bu saptama, toplumda belirli ekonomik düzeye sahip bulunanlar için geçerli olsa da... Evinde suyu akmayan, mahalle çeşmesinden su çekmek zorunda kalan, yıkanma suyunu belki de haftada bir kez tenekede kaynatan, her gün değiştirecek atleti, fanilas, donu, çorabı, gömleği bulunmayanlar için, "bakım" da ne demek? Kokulu sabun, şampuan, diş macunu, diş fırçası, deodorant ne demek?

Yazın İstanbul'da, özellikle bazı hatlardaki belediye otobüslerine, halk otobüslerine, minibüslere, dolmuşlara, banliyö trenlerine binin de görün bakın; "bakım" neyin nesiymiş...

Böylesi ter kokusu çeşitliliğine, her halde az rastlanır birçok yerde; lokantaların yemek mönüsü gibi... Eğer konuyla biraz ilgiliyseniz, bazı vatandaşların bir önceki öğün neler yediklerini üç aşağı, beş yukarı tahmin edebilirsiniz; soğan ve sarımsak ağırlıklı olmak üzere...

Hoş, her türlü maddi ve fiziksel olanakları bulunanlar arasında, bakımsızlara, umulmayacak oranda sık sık rastlanıyorsa da, herhalde onların sayısı daha az. Çünkü onlar zaten, Türk toplumunda azınlıktalar...

Ben paralı yatılı okulda, boynunu sabunla yıkamasını isteyen Frère'ye, "Ne gerek var, yarın nasıl olsa yine kirlenmeyecek mi?" diyen, spor yaptığı halde bir hafta ayaklarını bile yıkamayan, sabah kalktığında vücudunun hiçbir bölgesine su değdirmeyen, giydiği iç ve dış çamaşırlarla haftanın beş gününü "mutlu bir biçimde" geçiren öğrencilere rastladım.

Daha sonraki yıllarda ise, tüm fiziki, teknik ve maddi olanaklara rağmen, haftada bir, lütfen yıkanmayı marifet sayanlar çevremden eksik olmadı. Hatta bir arkadaşımın, eşini, hiç olmazsa haftada bir banyoya sokabilmek için "kendisiyle yatmama" tehdidini sık sık kullandığına tanık oldum.

Fırçalanmadığı için neredeyse yosun tutmaya başlamış dişlerle dolaşanlara, önüne gelen her yere tükürenlere, yere sümkürdükten sonra cebinden mendilini çıkararak parmaklarını silenlere, herkesin gözünün içine baka baka serçe parmaklarıyla (işaret parmakları burun deliklerine girmediği için ya da belki kibarlıktan) burun karıştıranlara, genzini gürültüyle temizleyerek mevcudu yutanlara, olur olmaz yerde sesli sesli geçirip bir de "Yarabbi Şükür." çek-enlere, eliyle ya da mendiliyle ağızını kapamadan insanların üstlerine hapşırırlara hiç rastlamadınız mı?

Bunların yanı sıra bir de kendilerine aşırı bakan erkeklerimiz var: peruka takarak, saçlarını olmadık renklere boyatarak...

Yıllar öncesinin Ankara'sı... Büyük Ankara Oteli, Ankara'nın

tek incisi... Biz gazeteci tayfası da, onun nimetlerinden yararlanıyoruz. Barına takılıyoruz, lobisinde oturuyoruz, restoranında yemek yiyoruz, berberinde tıraş oluyoruz. Salonlarında düzenlenen kokteyllerde arz-ı endam ediyoruz. Büyük Ankara Oteli'ndeki berberimin adı da Atilla. Günlerden bir gün, akşam saatlerinde randevu alıp Atilla'ya gittim. Salon kalabalık... Hiç unutmuyorum, Selçuk Ural da program için Ankara'ya gelmiş, prömiyere çıkmadan önce saçlarını yaptırıyor. 5-6 koltuğun hepsi dolu... Atilla beni beklediğinden koltuğunu boş tutmuş, hemen buyur ediyor. "Ne var ne yok, işler nasıl?" gibi zorunlu girizgah söyleşisinden sonra, bir yandan Atilla'ya laf yetiştirirken, bir yandan da aynadan çevreyi kolaçan etmeye başlıyorum. O da nesi? Yanımdaki koltukta oturan yaşı geçkince adamın vücudunun üstü çıplak, boynunda da bir havlu var. Berber saçlarını kesmediğine, sakalını da tıraş etmediğine göre... Hemen anlıyorum, tıraş bitmiş, boya sürülmüş, tutması bekleniyor. Olur a, bazıları saçlarını boyatarak, başkalarını aldatmayı yeğliyorlar. İnşallah kendileri de, bu değişik görünümlerine aldaniyorlardır.

Biraz daha dikkatlice bakıyorum. Aaa, adamın belde üstü çıplak vücudunun göbek çevresine yerleştirilmiş bir başka havlu daha var. "Herhalde" diyorum: "Çok titiz bir adam. Boya tuttuktan sonra kafası yıkanırken, suyun göğsünden sızarak, değerli pantolonunu ıslatma ihtimaline karşı önlem almış..."

İlgimi yeniden Atilla'nın anlattıklarına yöneltiyorum. "Evet, tamam, tabii." gibi kısa cevaplarla, Atilla'nın, Türkiye'nin nasıl kurtulacağına ilişkin önerilerini sabırla dinliyorum. Mübarek Atilla bazen öyle atıyor ki, çaresiz "Yapma yaaa, hadi beee, yuh ulan..." gibi ifadeler kullanmak zorunda kalıyorum.

Birden yan koltukta hareketlenme oluyor. Demek boyanın tutma süresi tamamlandı... Adamın lavaboya uzattığı başı,

bol su ve şampuanla bir güzel yıkıyor. Adam ve başı geriye alınıyor, havluyla bir güzel kurulanıyor. Ben, bir tek şey merak ediyorum: yıkama operasyonu sırasında, adamın pantolonuna su geldi mi?

Ben, adamın epeyce seyrelmiş boyalı saçları fönlenecek diye beklerken, berber ve çırağı bu kez zat-ı muhteremi ayağa kaldırıp lavaboya yaklaşıyorlar ve musluğa yakın tutmaya çalışarak göğsünü yıkamaya başlıyorlar. Önce anlamadım... Şaşırdım: ne yapıyorlar? diye. Sonra jeton düştü. Beyefendi, saçlarının yanı sıra göğüs kıllarını da boyatmış, hem de odun kömürü karasına... Tıraşım bitti, Atilla ile vedalaşarak ayrıldım.

Bir sonraki gidişimde olayı hatırlatarak Atilla'yı sorguladım. Adam, Ankara'da yavaş yavaş görülmeye başlanan, parasının kaynağı bilinmeyen yeni zenginlerdenmiş. Atilla, "Yeni komisyonculardan herhalde..." diye fısıldadı. Zat-ı muhterem, "paralı askerlerle kaçamak görüşme" yapacağında, saçlarının ve göğüs kıllarının önlemini alıyormuş.

Atilla adama için için kızıyor, biraz da acıyor gibi...

Görüşlerini, "Ağabey, herif elense girişimlerinden sonra asıl işi tutarken, ya ışığı hiç yakmıyor, ya da rakibine hiç kıcını dönmüyor." diyerek özetledi.

Aradan bir süre geçti... Bir gün olay aklıma geldi, içki masasında... Gördüklerimi kısaca anlattım. Masadaki arkadaşlardan biri atıldı: "Zor iş, bu tür güreşmek. İnsan açık vermemek için uğraştığından tedirgin olur. Heyecanlanır maazallah... Zor iş, zor..." ve ekledi:

"Oysa bunun çok güzel bir çaresi var. Tanıdığım bir arkadaş, içte ya da dışta çalışmak, kaçamak maçamak yapmak gibi bir ayırım içinde değil. Yani, gereksiz ayrıntılarla uğraşmıyor. Standart olarak, her hafta bir kere küveti doldurup, bir süre boyalı suya giriyor. Düşünebiliyor musunuz? Adamın parmak kıllarının yanı sıra kıcının kılları bile boyanıyor."

“Ahmet de Denilse Olur...”

(6 Eylül 1996 tarihinde, beklenmeyen vefatıyla bizi [özellikle de beni], çok erken yalnız bırakan İbrahim Çıngay’ın anısına) Sanıyorum, hayatta “doğru insanlara rastlamak”, kişinin en büyük şansındır. Bazı alanlardaki şanssızlığıma rağmen, meslek hayatımda, bu konuda ayrıcalıklı sayarım kendimi. Fiili gazetecilik yaparken, 20 yılı aşkın süre içinde birçok “doğru insana” rastladım... Onlardan teşvik gördüm, destek gördüm. Bana yol gösterdiler, deneyimlerini paylaştılar benimle. Eleştirdiler de beni, bana yararı olur diye. Ama onların arasında, biri ve ilki vardı ki...

Rahmetli İbrahim Çıngay, bana hayatta, hem ağabey, hem hamî, hem arkadaş oldu. Ağabey-kardeş gibiydik onunla... Meslekte ise ustamdı; ondan, o kadar çok şey öğrendim ki... Beni hep eğiterek, hazırlayarak arkasından çekti.

Gazeteciliğe başladığımda, Anadolu Ajansı’nda kıdemli bir dışişleri muhabiriydi, Çıngay. Bir süre sonra istihbarat şefi oldu; ben de dışişleri muhabiri... Birkaç yıl sonra Çıngay, Anadolu Ajansı İç Haberler Müdür Yardımcısıydı, ben ise istihbarat şefi... İbrahim Çıngay A.A İç Haberler Müdürlüğü’ne atandığında, ben Müdür Yardımcısı olmuşum.

Ben, Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürü iken de, İbrahim Çıngay’ın son görevi Anadolu Ajansı Genel Müdür Yardımcılığıydı...

Mesleki bilgisi, deneyimi, derin kültürü, zekası, engin hoşgörüsü, yardımseverliği, hele hele ansiklopedik hafızasıyla Anadolu Ajansı’nın pırlantasıydı, İbrahim Çıngay...

Bizim kuşak başta olmak üzere, yetiştirdiği tüm gazeteciler, onun “çömezi” olmaktan hep gurur ve onur duyduk... Aşağıdaki öykü, rahmetli İbrahim Çıngay’ın dillendirmesidir.

1960'lı yıllarda, siyasi parti liderleri ya da ileri gelenleri, yurt gezilerine öyle parti otobüsleriyle çıkmazlardı. Varsa, partinin otomobiline ya da kiralanan bir taksiye, Anadolu Ajansı muhabirini alırlardı. Bazen de, kiralanan başka bir taksiye, öncelikle Anadolu Ajansı'nın, duruma göre de, bir iki büyük gazetenin muhabiri davet edilirdi. Bu uygulama 70'li yılların ortalarına kadar sürdü. Siyasi liderlerin, otobüslü ve çok sayıda gazetecinin izlediği yurt gezileri, daha sonra başlamıştır.

Dönemin CHP (Cumhuriyet Halk Partisi) Genel Sekreteri rahmetli Kemal Satır da, kısa bir yurt gezisi için, Anadolu Ajansı'ndan bir muhabir rica etmiş ve İbrahim Çıngay görevlendirilmiştir. Partinin otomobili, üç kişiyle hareket etmiştir Ankara'dan: CHP Genel Sekreteri Kemal Satır, Anadolu Ajansı muhabiri İbrahim Çıngay ve şoför Ahmet Bey!... Gezi sırasında, yol boyundaki yerleşim merkezlerinde durulmakta, vatandaşlarla kahve sohbetleri yapılmaktadır. Büyükkçe ilçelerde ise, daha önceden programlandığı gibi, düzenlenen meydan mitinglerinde konuşmaktadır; CHP Genel Sekreteri. Kibar bir insan olan Kemal Satır, şoför Ahmet Bey'le "siz" diyerek konuşur ve emir vermek yerine hep ricada bulunur: "Şurada duralım; lütfen Ahmet Bey! Lütfen hareket edelim, Ahmet Bey!" gibi...

Çıngay, şoförün adının Ahmet olduğunu öğrenmiştir ya; o da başlar, "Ahmet Bey" aşağı, "Ahmet Bey" yukarı...

Bir gün, İbrahim Çıngay ile baş başa kaldığında, Ahmet Bey söze şöyle başlar: "İbrahim Bey, benim büyük bir derdim var. İçim yanıyor, size anlatmak zorundayım." Ve devam eder: "Kemal Bey, bana hep Ahmet dediği için, siz de adımın Ahmet olduğunu sandınız. Oysa, adım Ali... Yıllardır parti aracının şoförlüğünü yapıyorum. Herkes adımın Ali olduğunu biliyor. Ama Sayın Kemal Satır, bir Ahmet belledi, sürdürüp gidiyor..."

Ben de çekindiğimden, 'Efendim benim adım Ahmet değil, Ali; lütfen adımın doğru söyleyin.' diyemiyorum. Ama çok ağırım gidiyor. Adam yerine konulmuyormuşum gibi geliyor, bana. Hani, 'Boş ver Ahmet de denilse olur, Ali de denilse; önemli değil...' gibisinden.

Sonunda bir karara vardım. Kemal Bey'den öç alacağım. Nasıl mı? Emekliliğime, şunun şurasında 4 ay kaldı. Emekli olur olmaz, CHP Genel Merkezi'ne gideceğim; Kemal Satır'ı ziyarete...

Kemal Bey'in odasına girer girmez de, daha bana 'Ooo hoş geldin Ahmet Bey' demesine fırsat vermeden, 'Merhaba Kasım Bey; ben emekli oldum, hakkını helal et. Hadi Allahısmarladık' diyeceğim...

Eğer Kemal Bey bana, 'Ne oluyor Ahmet Bey, unuttunuz mu? Benim adım Kasım değil, Kemal.' karşılığını verirse; ben de, gerine gerine diyeceğim ki: "Benim de adım Ahmet değil, Ali... Kemal Bey."

Çingay, bu öyküyü bana, bir gün özellikle anlatmıştı; insanların ad ya da unvanlarını karıştırmanın sakıncalarını ve onlara doğru adlarıyla hitap etmenin önemini vurgulamak için...

Ne zaman mı? Bir haber yazarken, 1969 Süleyman Demirel Hükümeti'nin Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu ile 1971 Nihat Erim Hükümeti'nin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı İhsan Topaloğlu'nun adlarını karıştırdığımda... Allah'ın rahmeti üzerinde olsun İbrahim Ağabey, nur içinde yat.

Baldırım Neden Çürüttüm?

Romanya'ya iki kez gittim. İlkinde 12-19 Haziran 1976'da, Devlet Başkanı Nikolay Çavuşesku'dan (Nicolae Ceausescu)*

özel demeç almak için. İkincisinde ise 11-13 Haziran 1985'te, Devlet Başkanı Kenan Evren'in, bu ülkeye yaptığı resmi ziyareti izlemek amacıyla. 1976 tarihli ilk ziyaretteki bir olayı anlatmak istiyorum, sizlere...

20 Temmuz 1974'teki Kıbrıs Barış Harekati'ndan sonra, Türkiye yeni bir Balkan politikası izlemeye başlamıştı. Bu çerçevede, Romanya ile daha bir yakınlaşma gerekliydi. Bu nedenle de, Romanya Devlet Başkanı Türkiye'ye davet edilmişti. Biz Türk gazeteciler, bu resmi ziyaretten önce Romanya'ya giderek, Çavuşesku'dan Türk-Rumen ilişkileri konusunda demeç alacaktık.

Türk gazeteciler grubu: Anadolu Ajansı'ndan ben, Anka Ajansı'ndan İlham Kırklar, Akajans'dan Selman Erdoğan ve bir TRT kamera ekibinden oluşuyordu. Grubun başkanlığını ben yapıyordum. Bükreş'e gelmeden önce, Dışişleri yetkililerinin düzenledikleri bir brifinge katılmış, Türk Hükümeti'nin konuya bakış açısını ana hatlarıyla öğrenmiştim; soruları da ben soracaktım...

Bükreş'in Zafer Alanı'nda (Calea Victoriei), Romanya Devlet Sarayı'nın (Palatul Republicii Socialiste Romania) karşısındaki ünlü Athena Palas Oteli'nde konuk edildik.

Romanya Devlet Başkanlığı ve Dışişleri Bakanlığı temsilcileriyle, Fransızca yaptığım birkaç uzun görüşme sonrası sorular belirlendi. Cevaplar yazılı olarak Fransızca hazırlanacaktı. Ancak anlaşmamıza göre, TV çekimi sırasında, önceden belirlenmiş soru-cevap metinlerinin dışına çıkılmadan, soruları Türkçe soracaktım; Çavuşesku ise Rumence yanıtlıyacaktı.

Anlamadığımız diller konuşulacağına göre, Çavuşesku ile ben, birbirimizin lafına girmemek için ne yapacaktık? Bu konuda da şu formül benimsendi: ben sorumu sorduktan sonra, Çavuşesku'nun gözlerine bir süre dikkatlice bakacaktım; "Bitti" anlamında... Çavuşesku cevabını tamamlayınca, benim

gözlerime birkaç saniye dik dik bakacak; ben de sonraki soruya geçecektim.

Bu konular tamamdı da, görüşme gün ve saati belirlenmemişti. Rumen yetkililer, “Siz yorulduunuz, iki-üç gün Karadeniz sahillerinde dinlenin.” diyerek, yanımıza bir Rumen yetkili kattılar ve bizi karayolundan, turizm bölgesi Mamaia’ya gönderdiler. Romanya’yı daha iyi tanımamızı sağlayan üç günlük geziden sonra Bükreşe dönüşümüzde, yine beklemeye başlamıştık; randevu gün ve saatini... Bir sabah saat 06.30’da telefon çaldı. Uykulu uykulu sordum: “Ne var?” diye. Telefondaki Rumen yetkili, Çavuşesku’ nun bizi, saat 09.00’da kabul edeceğini bildiriyordu. Fırladım yataktan....

Devlet Sarayı’na götürdüler bizi, saat 08.30’da. TRT’ciler ve Rumen TV görevlileri, kameralarını yerleştirdiler, ışıklarını ayarladılar, mikrofon kontrollerini yaptılar. Rumen yetkililer de bize, görüşme sırasında nasıl davranmamız gerektiğini anlattılar.

Biz, Çavuşesku’yu, ayakta bekleyecektik. Salona giren Devlet Başkanı, elimizi sıkarken kendimizi tanıtacaktık. Çavuşesku yerini aldıktan sonra da, biz üç Türk gazeteci, Devlet Başkanı’nın sağ uzağına yerleştirilmiş bir kanepede yan yana oturacaktık; en başta soruları soracak ben olmak üzere...

Çavuşesku, bizim oturmamızı bekledikten sonra, gözlerime dik dik baktı: “Hazırım, hadi sor.” gibisinden. Sorumu sordum, Çavuşesku’nun gözlerine dikkatlice baktım: “Bitti, hadi cevap ver.” anlamında.

Çavuşesku konuşmaya başladı... Aman Allah, olamaz; Çavuşesku tekliyordu. Nikolay Çavuşes-ku’nun, meğer “rekaket”i (dil tutukluğu, kekeleme) varmış... Devamlı mı böyle konuşuyordu, yoksa o anki heyecanından mı? Bilemiyorum. Ama bazı kelimelere takılıyor, zorlanıyor, toparlama-

ya, tekrarlamaya çalışıyor; bu arada yüzü de biçimden biçime giriyordu.

Dağıldım, allak bullak oldum. Bu hengamede lafın bittiğini nasıl anlayacaktım? Bir yandan da, içimden gülmekle ağlamak arası bir şeyler geliyordu. Sağ elimle çaktırmadan sağ baldırımını kavradım ve sıkmaya başladım. “Kendine gel Atilla, ters bir şey olursa, meslek hayatın biter.” gibi telkinlerde bulunuyordum, içimden...

Allah'ıma şükür, yarım saatlik görüşmeyi, Çavuşesku ve ben, birbirimizin lafını kesmeden tamamladık. Ama ben bitmiştim... Çavuşesku ayağa kalktı, uçümüzün de elini sıkarak teşekkür etti ve salondan çıktı.

Otele döndük; sağ baldırım acıyordu. Pantolonu çıkarıp baktım. Baldırımda avuç içi büyüklüğündeki kızarıklık mora dönüşüyordu...

* 1918 doğumlu Nikolay Çavuşesku, 1965 yılında iktidara geldikten 1989 yılına kadar, 24 yıl süresince ülkesinin tek hakimiydi. 21-24 Aralık 1989 tarihlerinde ülkede çıkan kargaşada, Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin duruma hakim olması ve ordunun da bu cepheye destek vermesi sonucu devrildi. Çavuşesku, 25 Aralık 1989 tarihinde, eşi Elena ile birlikte kurşuna dizildi. Toprağı bol olsun...

Bastır Parayı, Öttüreme Düdüğü

Yurt dışına bir grupla gitmişseniz, grupta yabancı dil bilmeyenler varsa ve de siz yabancı dil biliyorsanız: yandım Allah keten helva...

Birçok kez başıma geldi de ondan söylüyorum; söz konusu koşullarda gezi burnunuzdan gelir. Dil bilmeyen arkadaşların yemek siparişlerinden alışverişlerine, hatta bazen özel eğlence arayışlarına bile yardımcı olmak zorundasınız... Yoksa kü-

serler size: “Beni, çük gibi ortada bıraktı. Ne doğru dürüst alış veriş yapabildim, ne de gönlümce eğlenebildim.” der, sizi önlerine gelene şikayet ederler.

Böyle durumlara düşmemek için, gönlünüzü ferah tutacaksınız. Önceleri, “Beni pezevenk yerine koyuyor.” diye düşünseniz bile, zaman içinde “Yaptığım pezevenklik değil, bir garibana kıyak.” şeklindeki beyin jimnastiğinizi sürdürmelisiniz. Ben hep öyle yaptım...

4-9 Temmuz 1977 tarihlerinde, rahmetli Ali Koçman’ın başkanlığındaki, 7 TÜSİAD üyesi ve 17 gazeteciden oluşan bir heyetle, önce Belçika’ya sonra da İtalya’ya gidildi. Gezinin amacı, Brüksel’de AET yetkilileriyle temaslarda bulunmaktı. TÜSİAD üyeleri, Roma’da da, IRI (İtalyan İktisadi Devlet Teşekkülleri Üst Organı) yöneticileriyle, Türkiye’de yapımı öngörülen bazı altyapı tesisleri için kaynak ve işbirliği olanakları araştırıcaklardı. Bu geziye davet edilen biz gazeteciler de, söz konusu temas ve görüşmeleri izleyip haber yapacaktık.

Ziyaret ve görüşme saatlerinden kalan boş zamanlarda da, gidilen kentin tarihi, turistik ve önemli! yerleri geziliyordu. Kalabalık bir gruptuk, her yere topluca gitme olanağı bulunmuyordu. Böylece küçük küçük gezi grupları oluştu. Bilenler bilir: Belçika’nın Başkenti Brüksel’in büyük bir meydanı “La Grande Place” vardır; restoranların ve kafe-barların çokça bulunduğu... Bu meydanda ayrıca, Ortaçağ’dan kalma, yıldız ve oymalarla bezeli görkemli eski yapılar yer alır. Tepesinde Saint Michael heykelinin bulunduğu, 90 metre yüksekliğindeki gösterişli kulesiyle 500 yıllık Hotel de Ville (Belediye Sarayı) de bu meydandadır.

Yüzlerce yıl önce loncalarda örgütlenmiş ipek tüccarları, okçular, marangozlar, terziler ve başka bazı zanaatçılar için yapılmış lonca birlikleri binaları da meydanın öbür yanındadır. Sabahın erken saatlerinde burada pazar da kuru-

lur. Kente gelen herkes, bu meydana muhakkak uğrar... Bir de, bu meydana açılan bir-iki sokakta, “başka türlü barlar” vardır. Anılan sokakların ufacık dükkanlarının içine, dekorasyonla mini-bar havası verilmiştir. Hafif aydınlatılmış, loş bir mekan: küçük bir tezgah, raflarda çeşit çeşit içkiler, bardaklar ve çalan hafif müzik...

Barmen yoktur... Yalnızca barın önünde oturan ya da yanında dikilen, makyajlı, bakımlı birer hatun bulunur. Sizi gözleriyle, bazen küçük bir iki cümleyle, birlikte içki içmeye davet ederler. İçki ücretleri de, giriş kapısının yanına yazılmıştır. Oraya bakarak hesabınızı yaptıktan ve içeceklerinizi planladıktan sonra, söz konusu hatunlarla sohbet ederek kafa bulabilirsiniz. Hepsi o kadar, dahası yok...

Yolumuz düştü; biz de işadamı, gazeteci karışığı küçük bir grup, bu sokakta incelemeler yapıyoruz. Gerçekten de barlardaki hatunlar çok çekici... Grubumuzun her üyesi, kendi ölçütlerine göre, değişik bar kapıları önlerinde biraz daha fazla oyalanıyor.

Ama hemen söyleyeyim: gençliğimizin genelevlerindeki gibi, kapı önünde sabit bakışlarla dakikalarca dikilip, arkadakilerin “Öndekiler, yeter yahu haftayım... Biraz da biz bakalım...” feryatlarına neden olmak yok.

Ben de kapılardan birinin önünde gerekli incelemelerimi sürdürürken, gruptan dil bilmediğini, yemek ve alışveriş aşamalarında öğrendiğim bir arkadaş, koluma hafifçe dokunarak, “biraz geliver”, işaretini yaptı. Kenara çekildik. Özetle: söz konusu arkadaş, barların birindeki hatunu çok beğenmiş; onunla yatmak istiyordu, yardım edebilir miydim? Daha önce söyledim: artık yılların deneyimiyle bu tür ricalara kızmaz olmuştum.

O arkadaş, Brüksel’e daha önceleri birkaç kez geldiğimi hatırlatarak, buradaki hatunların yalnızca içkiye refakat ettiklerini, erkeklerle yatmadıklarını anlatmaya çalıştım.

Direndi. Çok deneyimli bir erkek gibi, bana şöyle bir baktı... Ben bilmiyordum, bu tür hatunların ne mal olduklarını... Kapılarda yazan içki fiyatlarıyla ne kazanacaklardı ki? Bunlar paraya dayanamazlardı. Hatuna bol para teklif edecekti; görürdü o gününü...

Çaresiz, işaret ettiği kapıya doğru yöneldik. Hatun gerçekten çok güzeldi. Selam vererek bara girdim. Hatuna, sistemin nasıl işlediğini bildiğimi, ancak ısrar karşısında kaldığım için konuşmaya geldiğimi anlattıktan sonra, “red tavrını” arkadaşın da görmesi gerektiğini söyledim. Hatun dudaklarını büzererek, “Olmaz öyle şey!” anlamında başını iki yana salladı. Dışarı çıktım.

Bizimki iyice azıtmıştı. “İki şişe viski içtiğimi varsaysın, şu barın arkasında hemen...” diye geveledi... Ben hatuna, para miktarını aktardım; biraz afalladı, ama yine “Non...” dedi. Son miktar, inanın benim bir yıllık maaşımdı. Yine aktardım, hatuna. Bu kez sesini biraz yükselterek “Non...” dedi ve ekledi: “Ben bir erkeği seviyorum; vücudum ona ait.”

Türkiye’de birçok yerde uygulanan “parayı veren düdüğü çalar” yöntemine alışmış bu arkadaş, çok şaşırılmıştı: parayı bastırmış, alan olmayınca da düdüğü öttürememişti...

“Enkaz Devraldık”

1978’lerde, CHP çevrelerinde, en çok kullanılan cümle halinde “Enkaz devraldık.” olmuştur. Cumhuriyet Halk Partisi, yıllar sonra 1978 Ocak ayında yeniden iktidara geldi. (3. Ecevit Hükümeti, 42. Hükümet) Bu cümleyi ilk kez sanırım, dönemin Başbakanı Bülent Ecevit, iktidardan ayrılan 5. Süleyman Demirel Hükümeti ve Adalet Partisi’nin önceki uygulamalarını eleştirmek için söylemişti.

Anadolu Ajansı yönetiminde de, aynı yılın Mart ayı so-

nunda değişiklik yapıldı. Demirel'e sempatisiyle bilinen Genel Müdür Attila Onuk, görevden alındı; yerine, Ecevit'e yakınlığıyla tanınan Aytekin Yıldız atandı.

Cumhuriyet Gazetesi Ankara Temsilcisi rahmetli Kemal Aydar, Yönetim Kurulu Başkanı seçildi. Genel Müdür Yardımcılığı'na da A. K. getirildi. Ben de, bir süre sonra İç Haberler Müdürlüğü İstihbarat Şefi oldum.

Yeni Genel Müdür Yardımcısı A. K., Ajans çalışanlarıyla yaptığı her toplantıda, "enkaz devraldıklarını" söylüyordu. Kızmaya başlamıştım. Ulan, "enkaz" bizdik; birlikte çalışacağı bizlere "enkaz" diyor, sonra da verim bekliyordu.

Sayın Genel Müdür Yardımcısı, ne hikmetse, İç Haberler Servisi'ndeki arkadaşlar arasında, siyasal görüşlerine göre ayırım yapmaya da başlamış, kendi görüşlerine yakın olanlara daha bir sıcak bakmaya, ötekileri ise devre dışı bırakmaya girişmişti.

Bir de, Allah uzun ömür versin A. K., haberlere saçma sapan müdahalelerle, güya "solculuk" yapıyordu. Önceleri, tüm haberleri yayından önce okumaya kalkıştı, beceremedi. Düzeltmelerinde, dil ve yazım yanlışları yapmaya başladı; haberleri gereksiz yere geciktirdi.

Bu kez yöntem değiştirdi; örneğin "Demirel, Hükümeti Eleştirdi" biçimindeki bir haber başlığını, yayın onayından sonra teleks servisinde, yazılma aşamasında yakalıyor ya "Demirel Bugün Yine Demeç Verdi" ya da "Demirel Bugün de Demeç Verdi" gibi anlamsız biçimlere sokuyordu. Böylece de Sevgili A. K., CHP için önemli! işler yaptığını sanıyordu. Örneğin, Hükümet tekel ürünlerine zam yapıyor, A. K., "zam" kelimesi yerine "fiyat ayarlaması" yazılmasını öneriyordu. Ajansın geleneklerine aykırı işler oluyordu.

Önceki Genel Müdür Attila Onuk, sorumlular "yayın onayı" verdikten sonra, haberlere müdahale etmezdi. Dışarıdan gelen tepkileri de göğüslerdi. Baskılardan çok çok sıkışırsa,

kendi yaptığı haberi, sorumluluğa kimseyi ortak etmeden, kendi parafıyla yayına verirdi.

Allah'ları var, Yönetim Kurulu Üyeleri ve yeni Genel Müdür Aytekin Yıldız'ın, yayın politikasına herhangi bir müdahalesi yoktu. Gereği de yoktu zaten; çünkü biz işimizi, her zaman olduğu gibi namusumuzla yapıyorduk.

Bıçak kemiğe dayanmıştı. Bir gün, Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı, “Şeyh-ül Muhabirin” Emin Karakuş'tan randevu alarak, olup biteni anlattım. Arkadaşlarımın, A. K.'ın baskılarından çalışamaz hale geldiklerini söyledim. Bu koşullar sürerse, istifa edeceğimi bildirdim. Emin Ağabey, beni sakinleştirdi. Konuyla ilgileneneğini, gerekli önlemleri alacağını belitti. Rahmetli Karakuş, benim gazetecilikte, “kısa pantolonlu” halimi bilirdi.

Bu arada, yeni bir Başbakanlık Muhabiri bulmamız gerekti. Ben, Ceyhan Altınyeleklioğlu'nu önerdim. Yer yerinden oynadı... Çünkü Ceyhan'ın gençliğinde Ülkü Ocakları üyeliği vardı. Ceyhan, önceleri teleksçiydi; onun muhabirliğe geçişinde katkım olmuştu. Ceyhan, lise mezunu olmasına rağmen, kendisini, üniversiteli düzeyinde geliştirmişti. Ve de benim için en önemlisi, çok hırslıydı, yükselmek, aşama yapmak istiyordu.

(Yıllar sonra, kendini maalesef yeniden politikaya bulaştırarak, benim İstanbul Bölge Müdürü olduğum dönemin bir süresinde, Anadolu Ajansı Genel Müdür Yardımcılığı bile yaptı.)

Başta A. K. olmak üzere, bazı yöneticiler, önerime kesin olarak karşı çıktılar: Nasıl olur da, MHP kökenli biri, CHP'li Başbakan'ı izlerdi? Direndim; çok direndim... Birilerine ajansçılık ilkesini öğretmek zorundaydım.

Belki Ceyhan, MHP sempatanıydı, ama öncelikle ajansçıydı. Görevini namusuyla yerine getireceğinden emindim. Aynı şey, Hakkı Erdem Kardeşim için de söz konusuydu.

Onu da ben görevlendirmiştim. Solcu bilinen Hakkı, MHP toplantılarını ve merhum Alparslan Türkeş'in gezilerini, içine sinmese bile, mükemmel bir biçimde, "namusuyla" izliyordu. Yönetimden, en azından bir kez deneme fırsatı verilmesini istedim. Zorla kabul ettiler. Ceyhan yüzümü kara çıkarmadı. Bülent Ecevit'i, Başbakanlığı süresince, yurt içinde ve dışında, Ceyhan izledi; en ufak bir aksaklığa yol açmadan... Bir şey kanıtlamıştık, yeni yöneticilere: biz, dışarıdan müdahale olmazsa, çok daha iyi çalışırdık. Tabii ki, hepimizin bir siyasal seçimi, dünya görüşü vardı: eşek değildik ya... Ancak "Ajansçı" olarak, bunları işimize karıştırmamaya özen gösterirdik. Bir süre sonra yönetim, A. K.'ın yetkilerini sınırladı; Anadolu Ajansı normal çalışma düzenine döndü. Başımıza hep geldiği gibi, 4 Ocak 1980 tarihli yeni bir yönetim değişikliğinde, Genel Müdür Aytekin Yıldız ve Yönetim Kurulu Üyeleri, İç Haberler Servisi'ne gelerek hepimize teşekkür ettikten sonra, "Başarıların devamı ve esenlikler" dilekleriyle ayrıldılar. Bizi, maalesef yine, yeni maceralar bekliyordu...

Gezgin Şarjör

O dönemlerde, Ankaradan ya da İstanbul'dan Afrika ülkelerine doğrudan uçuş yok. İstanbul'dan ya Paris'e ya da Roma'ya ulaşacaksınız; oradan da ver elini Afrika... Senegal'e gitmek için, ben de ancak Paris bağlantılı uçak bulabildim. Ankaradan, önce İstanbul'a, oradan da Paris'e THY ile gidecektim. Paris'te bir gece konakladıktan sonra, ertesi gün Air France uçağıyla Senegal'in Başkenti Dakar'a uçacaktım. Kısmet bu ya, daha önce planlanmış bir gezi nedeniyle, eşim ve oğlum birkaç gün önce Kıbrıs'a gitmişlerdi. Bu yüzden,

valiz yapmak bana düştü. Ben de Afrika'nın sıcağına karşı önlem olarak, yazlık giysiler ağırlıklı bir valiz yaptım. 22 Nisan 1978 sabahı Ankaradan uçağına bindim, İstanbul'da uçağı değiştirdikten sonra Paris'e uçtum. Geceyi Paris'te geçirdim. Ertesi sabah Charles de Gaulle Havaalanı'ndan bindiğim Air France uçağıyla Dakar'a ulaştım. Daha önce adı bildirilen otele gittim.

Senegal Hükümeti'nin davetlisi olarak, 9. İşlam Ülkeleri Dışışleri Bakanları Konferansı'nı izleyeceğime ilişkin belgeyi, resepsiyondaki görevliye verdim. Listedeki adımları buldular; rezervasyonda aksaklık yoktu. Oda anahtarını aldım; kat görevlisi valizimi odaya götürecekti. Otelin restoranına geçtim. Yemeğimi yedim; odama çıktım.

Sabah, konferans başlayacağı için erkenden uyandım. Valizimden yazlık keten elbisemi çıkardım. Bir güzel giyindim. Güneş gözlüklerimi, ayna önünde son kez denedikten sonra, ceketimin sol üst cebine yerleştirmeye kalkıştım.

O da nesi, gözlükler cebemden girmiyordu. Cebimde bir şey vardı! Elimden attım ve... 7.65 Kırıkkale tabancamın dolu şarjörünü, parmaklarımın arasında buldum...

şaşkınlıktan dona kaldım. Yatağına çöktüm... Nereden girmişti bu şarjör, keten takım elbisemin ceketinin üst cebine?

Beynim zonkluyordu... Sonra anımsadım...

Dönem, Türkiye'de siyasal ve toplumsal kargaşanın başlamak üzere olduğu, karışık günlerdi... Ülkeyi, 12 Eylül'e götüren kargaşa ortamı... Ülke kamplara bölünmüştü... İnsanlar kim vurduya gitmeye başlamıştı... Geceleyin evler basılıyor, insanlar öldürölüyordu.

Biz gazeteciler de hedef tahtasıydık. Kimileri, bizi komünistlikle, kimileri ise faşistlikle suçluyordu...

Tabanca taşıımıyordum, ama haneyi korumam gerektiği açıktı. Gecenin bir saatinde kapıma yüklenilirse, en azından eşim ve çocuğumu korumak için, yapacak bir şeyim

olmalıydı. Kaçak bir 7.65 Kırıkkale tabanca edindim. Oğlum ilkokula gidiyordu. Maazallah, silahın onun eline geçmemesi gerekirdi. Ola ki geçse bile silah tehlike yaratmamalıydı. Bu nedenle silahı bir yerde, dolu şarjörü başka yerde saklıyordum.

Evet, evde güvenlik nedeniyle silahtan ayrı tuttuğum dolu şarjörü, kışın kullanmadığım keten elbisemin sol üst cebine ben koymuştum. Valizimi hazırlarken de ceplerine bakmadan elbiseyi askısıyla valize tıktırmıştım.

Peki de havaalanlarındaki güvenlik makinelerine ne olmuştu? Esenboğ'a'da, Yeşilköy'de, Orly'de, Charles de Gaulle'de ya da Dakar Havaalanı'ndaki makinelerden birinde, valizimdeki şarjör fark edilseydi, halim nice olurdu?

Türkiye'de derdimi belki bir ölçüde anlatabilirdim. Ama düşünün, Paris havaalanlarının birinde, valizinizde dolu bir şarjör olduğu fark ediliyor. Siz de, uluslararası bir konferansı izlemeye giden gazetecisiniz; üstelik de Türksünüz...

Yukarıdaki gerçek hikayeye hangi Fransız yetkili inanırdı ki? Ne mi yaptım? Önce şarjörü uygun bir yerde çöpe atmayı düşündüm. Ama şarjörüne ve içindeki kurşunlara kıyamadım... Yine basiretim bağlanmıştı...

Dakar'daki konferansı izlemeye, dönemin Dışişleri Bakanı Rahmetli Prof. Dr. Gündüz Ökçün gelmişti. Dışişleri Bakanı, sık sık basın bürosuna uğruyor, haberlerimi geçtikten sonra, Ankara'dan teleksle aldığım basın özetlerini okuyordu.

Bir uygun zamanda olayı ona anlattım; önce şaşırды, öyküyü ilgiyle dinledi. Ökçün'den, sakıncası yoksa şarjörü koruma polisine vermeyi, Ankara'da da geri almayı düşündüğümü söyledim. "Olur, tabii." dedi.

Bir hafta sonra Ankara'da, Dışişleri Bakanlığı'na giderek, Paris-Dakar gezisini tamamlamış şarjörümü geri aldım.

İslam Konferansı Örgütü (İKÖ)

(İngilizce: Organization of the Islamic Conference; Fransızca: Organisation de la Conférence Islamique), 25 Eylül 1969 tarihinde, Fas'ın başkenti Rabat'ta, İslam ülkelerini çatısı altında toplamak üzere kurulan 57 üyeli uluslararası bir kuruluştur. Kuruluşun en önemli nedenlerinden biri: İsrail'in 21 Ağustos 1969'da, uluslararası hukuka aykırı olarak, Filistin kenti ve İslam dünyasının en kutsal simgelerinden biri olan El Aksa Camisi'nin bulunduğu Kudüs'ü işgal etmesidir.

Bir tepki olarak ortaya çıkarılan bu kuruluş, 1970 Marti'nda düzenlenen ilk konferansla yapısını belirlemiş; genel sekreterliğini kurmuş ve idari genel merkezini oluşturmuştur. Buna göre, Suudi Arabistan'ın başkenti Cidde, İKÖ'nin ilk genel sekreterliğinin merkezi olarak belirlenmiştir.

1972 Şubatı'nda Rabat'ta yapılan konferansta ise İKÖ'nün işbirliği alanları genişletilerek, üyeler arasında manevi-politik ortaklığın yanı sıra toplumsal, ekonomik, kültürel ve bilimsel alanlarda da işbirliği öngörülmüştür.

Cidde'de "İslam Dayanışma Fonu ve Vakfı'nın Yönetim Bürosu" (ISF) oluşturulması, Şubat 1974'te Pakistan'ın başkenti Lahor'da düzenlenen "2. Devlet Başkanları ve Kralları Toplantısı" karar altına alınmıştır.

Söz konusu toplantıda ayrıca: Niamey kentinde Nijer İslam Üniversitesi ile Mbale kentinde Uganda İslam Üniversitesi kurulması da öngörülmüştür.

1976'da İstanbul'da düzenlenen 7. Dışişleri Bakanları toplantısı'nda da, merkezi İstanbul'da olmak üzere "İslam Tarihi, Sanatı ve Kültürünü Araştırma Merkezi" (IRCICA) kurulması kararlaştırılmıştır.

Teknoloji İslam Üniversitesi'nin (IUT) kurulması, 1978 Nisanı'nda Senegal'in başkenti Dakar'da düzenlenen 9. Dışişleri Bakanları Toplantısı'nda kararlaştırılmıştır.

"Ticaretin Gelişimi İçin İslam Merkezi" (ICDT), Suudi Arabistan'ın Mekke kentinde, Ocak 1981'de düzenlenen "3.

Devlet Başkanları ve Kralları Toplantısı'nda oluşturulmuştur. Söz konusu kuruluşun merkezi Fas Krallığı'nın Casablanca kentidir.

Ben, fiili gazetecilik yaparken, yurt dışında iki İslam Ülkeleri Dışişleri Bakanları Konferansı ile bir İslam Konferansı Zirvesi izledim.

16-22 Mayıs 1977 tarihlerinde, Libya'nın Başkenti Trablus'ta gerçekleştirilen 8. İslam Ülkeleri Dışişleri Bakanları Konferansı,

24-28 Nisan 1978 tarihlerinde, Senegal'in Başkenti Dakar'da toplanan 9. İslam Ülkeleri Dışişleri Bakanları Konferansı, 25-28 Ocak 1981 tarihlerinde, Suudi Arabistan'ın Mekke kentinde yapılan 3. İslam Konferansı Zirvesi.

Las Palmas'ı Hala Görmedim

Paris'ten Dakar'a uçarken, Air France uçağındaki tek Türk herhalde benim, diye düşünüyordum. Ne işleri vardı başka Türkler'in, Afrika'nın göbeğinde? Yanıma aldığım Türkçe gazeteleri karıştırırken, biri omuzuma dokunarak, sert bir sesle ve Türkçe "Sen Türk müsün?" diye sordu. Şaşkınlık içinde "Evet." yanıtını verince de, "Ne işin var bu uçakta?" diye ikinci bir soru yöneltti.

Yaşım 32; adam benden yaşça büyüktü tamam da, uçakta sorgu hakimi gibi davranması, canımı sıkımişti. Gazeteci olduğumu, Dakar'daki 9. İslam Konferansı Dışişleri Bakanları Toplantısı'nı, Anadolu Ajansı adına izlemeye gittiğimi söyledim. Bunun üzerine, "Yapma ya!" diye başlayan hayret ifadesiyle, kendisinin ve arkadaşlarının da gazeteci olduklarını, benim gibi kendilerinin de, söz konusu konferansı izlemeye gittiklerini söyledi. Beni, arkadaşlarıyla tanışmaya davet etti. Yerimden kalktım. Arka sıralarda oturan iki kişinin yanına

gittik.

Meğer beni sorgulayan, dönemin en etkin gazetelerinden Tercüman'ın köşe yazarı Orhan Tahsin imiş; arkadaşları ise gazeteci-yazar Lütfü Akdoğan ile ünlü fotoğraf sanatçısı Ara Güler ...

Asıl görevleri, yaklaşmakta olan Ramazan ayında, Tercüman gazetesinin eki olarak verilecek İslam Ülkeleri dizisini hazırlamak, bu çerçevede de Dakar'daki konferansı izlemekmiş. Ayrı otellerde kaldığımız anlaşıldıktan sonra, konferansın basın merkezinde görüşmeyi kararlaştırdık. Konferans, 24 Nisan 1978 Pazartesi günü başladı. Ben bu tür toplantılarda, her zaman olduğu gibi, rutini program çerçevesinde izleyerek, basın merkezindeki teleksle Ankara'ya geçiyordum. Arada bir de, Dışişleri Bakanı rahmetli Prof. Dr. Gündüz Ökçün'den aldığım değerlendirmeleri haber yapıyordum. Özel olarak da, bazı ülkelerin ulaşabildiğim bakanlarından demeçler alıyordum.

İş yoğunluğu nedeniyle, uçakta tanıştığım Türk gazetecilerle, pek de sık görüşemiyordum. Konferans çalışmaları, akşam geç saatlere kadar sürdüğü için, akşamları da bir araya gelemiyorduk.

Konferansın, hiç unutmuyorum 3. günü, yani Çarşamba günü, Orhan Ağabey, salonda beni buldu. Tanıyanlar bilir, o hızlı hızlı konuşmasıyla "Biz yorulduk; Paris'te Lütfü'nün evi var. Hafta sonu için Paris'e gideceğiz. Afrika'ya daha sonra yeniden döneceğiz. Sen de bizimle geleceksin. Bir iki gün Paris'te dinlen. Türkiye'ye oradan dönersin." dedi. Benim cevabımı beklemeden de, "Paris'e dönüş için bilet aramaya başladıklarını" söyledi.

Sonradan öğreniyorum ki: "Paris'e bilet arama"dan amaç, Fransa'nın başkentine doğrudan uçuş yapmayan bir havayolu bulmakmış... Hedef de belli: Kanarya Adaları'nın önemli turizm merkezlerinden biri olan Las Palmas'da, havayolu

şirketinin konuğu olarak bir gece ücretsiz konaklamak. Nihayet amaca uygun bir havayolu buldular; ancak uçak cuma sabahı kalkıyordu. Konferans ise cuma akşamı sona eriyordu... Ben, konferansı sonuna kadar izlemek ve sonuç bildirgesini haber yapmak zorundaydım. Çünkü, İslam Konferansları Sonuç Bildirgeleri'nde, Kıbrıs'la ilgili bölüm bulunurdu. Bu bölümdeki ifadeler ise, Türk diplomasisi ve kamuoyu için çok önemliydi.

Fransa'ya birlikte gitmek için çok ısrarcı oldular. Sonuç bildirgesini, uluslararası haber ajanslarının da haber yapacağını hatırlattılar. Hatta Lütfü Ağabey, "Oğlum, istersen Genel Müdürüne bir telefon edip izin alayım." dediyse de direndim. Hayatta bir ilkem vardı: "Çöpçü müsün, iyi süpüreceksin." Kendime ihanet edemezdim. Dilimin döndüğü kadar anlatmaya çalıştım. Sonunda, biraz da kızarak, gezi listesinden adımları çıkarttılar.

Orhan Tahsin, Lütfü Akdoğan ve Ara Güler, cuma sabahı Las Palmas'a uçtular. Oradan Paris'e geçerek iki-üç gün hem dinlenmişler, hem de eğlenmişler. O yılın Ramazan ayında, Tercüman gazetesi, Orhan Tahsin ve Lütfü Akdoğan imzalı haber ve röportajlarla donanmış, Ara Güler'in eşsiz fotoğraflarıyla bezenmiş İslam Ülkeleri ekleri verdi. Hele Senegal için, daha bir özen gösterilmişti.

Ben, cuma akşamı geç saatlerde yayımlanan 9. İslam Ülkeleri Dışişleri Bakanları Konferansı Sonuç Bildirgesi'ni de haber olarak geçtim. Dışişleri Bakanı Ökçünden aldığım, değerlendirme demecini de özel haber yaptım.

Aradan onca yıl geçti, Las Palmas'ı hala görmedim... Las Palmas'a gitmeyi canım o kadar çok istiyor ki...

Otelden Nasıl Kaçılır?

29 Nisan Cumartesi öğleye doğru, Dakar'dan uçakla Paris'e döneceğim; o akşam Paris'te kendi olanaklarımla konakladıktan sonra, ertesi gün ver elini Türkiye... Sabah kalktım, sıkı bir kahvaltıdan sonra valizimi topladım. Resepsiyona indim; görevliye oda anahtarını uzatarak, otelden ayrılmakta olduğumu bildirdim. Herif, yüzüme biraz değişik baktı; anahtardaki numaraya şöyle bir göz atıp, listede bir şey arar pozuna girdi ve şu soruyu sordu: "Hesabınızı ödediniz mi?"

Kaynar sular başımdan aşağı değil, beynime döküldü. Şaşırıp kalmıştım. Hemen kendimi toparlayıp, sıradan bir müşteri olmadığımı, Senegal Hükümeti'nin davetlisi olarak, 9. İslam Ülkeleri Dışişleri Bakanları Konferansı'nı izlemek üzere, Dakar'a geldiğimi ve ilgili belgeyi de resepsiyondaki görevliye, bir hafta önce verdiğimi söyledim. Herif, yine sağa sola bakar gibi yaparak, resepsiyonda böyle bir belge ya da kayıt bulunmadığını söyledi.

Ah benim eşek kafam... Elimdeki tek belgeyi, ne olur ne olmaz diye, fotokopi bile çekmeden vermiştim. Ama nereden bileceğim, böyle şeylerin başıma geleceğini... Sesimi yükselterek, konuyu Senegal Dışişleri Bakanlığı'ndan da teyit edebileceğini hatırlattım, görevliye; o da bana, böyle bir şeyin mümkün olamayacağını, çünkü cumartesi günleri Bakanlığın çalışmadığını...

Resepsiyon görevlisi, kesinlikle rüşvet ya da bahşiş, ne dersiniz deyin, para istiyordu ve ben çaresizdim. Cebimdeki para, yalnızca Paris gecelemesini karşılayacak kadardı. Bu kargaşadan, ufak bir bahşişle kurtulmam da mümkün görülüyordu. Tam köşeye sıkışmıştım. Birden aklıma bir hinlik geldi. Karar vermiştim; otelden kaçacaktım. Türkiye Büyükelçiliği'ne telefon edeceğimi söyleyerek, telefonun yerini sordum. Salak, önündeki telefonu kullanılabildi,

zokayı yemişti. Biraz ilerideki kabinleri gösterdi. Valizimi kaptım, telefon kulübesine doğru yönelirken, bir yandan da resepsiyonu gözlüyordum. Şans bu ya resepsiyona, hesap kesmek isteyen birkaç müşteri daha gelmişti. Resepsiyon görevlisi, onlarla da yüksek sesli bir konuşmaya dalmışken, can havliyle kapıya yöneldim. Kapı önündeki ilk taksiye, bagajımı bile açtırmadan binerek, “Havaalanı” dedim. Taksi hareket etti. Şoför aynadan beni gözlüyordu. Bir şeylerin döndüğünü anlamıştı, iri yarı zenci; ama hiçbir şey sormuyor ve konuşmuyordu. 10-15 dakika sonra havaalanına gelmiştik. Taksimetreye baktım, miktarı ödemeye kalkıştım. Şoför itiraz etti ve taksimetrede yazanın yaklaşık üç misli bir ücret vermem gerektiğini söyledi. “Neden?” diye sorunca da, kırık Fransızcasıyla “Toi, hotel, problème.” (Sen, otel, problem) kelimelerini kullanarak, gözleri ve yüzüyle de “Yersen!” der gibi bir tavır aldı.

Çaresizlik içinde, Türkçe küfürler ederek, şoföre istediği ücreti ödedim. Yeniden valizimi kaptım ve hızlı adımlarla doğru gümrüğe. Havaalanının uluslararası bölümüne, bir an önce kapağı atmak istiyordum. Otelden peşime adam takmış olabilirler, diye düşünüyordum. Önce valizimi, sonra da biletimi kontrol ettirip içeriye adımımı attım. Oh be kurtulmuştum... O mutlulukla bara oturdum; kendime ekspresso ısmarladım, bir de sigara yaktım. Zaferimi kutluyordum...

Mutluluğum kısa sürdü. Salonun dört bir yanına yerleştirilmiş hoparlörlerden soyadım, Fransızca telaffuz edilerek (Mösyö Jirjin), girişteki bilet kontrol bölümüne gitmem isteniyordu. Yıkılmıştım... Çaresiz, sigaramı söndürdüm; kahvenin ücretini ödedim. Omuzlarım çökmüş bir halde, söz konusu bölüme doğru ilerledim.

O da nesi? Oradaki görevli, tebessüm ederek benden özür diliyordu. Neden mi? Adamcağız, birbirlerine zımbalanmış iki biletimden Dakar-Paris sayfası yerine, Paris-İstanbul-

Ankara sayfasını koparmış, durumu fark edince de, hatayı düzeltmeye kalkışmış... Yanlış kopardığı sayfayı bilete yeniden zımbaladı; Dakar-Paris sayfasını kopararak alıkoydu. Kadere bakın... Dakar'da kalmaktan kurtulmuşken, eğer adam fark etmese, Paris'te takılıp kalacaktım. Çünkü ben, o kurtuluş heyecanı ile, bilettime bile bakmamıştım. Gazetecilik hayatım boyunca, gittiğim onlarca ülkeden, Türkiye'ye hep hasret ve sevinçle dönmüşümdür. Ama Senegal'den dönüşümdeki mutluluğu, hiçbir gezimde tatmadım.

12 Eylül'ü Nasıl Öğrenemedik?

12 Eylül'ü nasıl öğrenemedik? Kimler mi? Ben: Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü İç Haberler Müdür Yardımcısı Atilla Girgin... Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü İç Haberler Müdürü, Allah'ın rahmeti üzerinde olsun İbrahim Çingay... Ve Cumhurbaşkanlığı Basın Müşaviri Ali Baransel... Malum, gazetecilik stresli bir meslek... Bu nedenle de, gazetecilerin önemli bir bölümü, işler bittikten sonra, bir iki kadeh parlatarak günün yorgunluğunu üzerlerinden atmak ister... Bu arada da, meslektaşlarla ya da haber kaynaklarıyla bilgi alışverişinde bulunulur...

O tarihlerde Ankara'da, gazetecilerin iş çıkışı takıldıkları yer sayısı, iki elin parmakları kadar ya var ya yok: Gazeteciler Cemiyeti Lokali, Büyük Ankara Oteli ile Kent Otel'in barları, Milka, Çankaya'da yeni açılmaya başlayan bir iki kafe-bar ve başta Tavukçu olmak üzere, Sakarya Caddesi'ndeki birkaç lokanta-meyhane ile birkaç bilinen kebabçı...

Günler malum günler... Siyasal görüş farklılıkları nedeniyle suikastlar düzenleniyor... Bankalar, işyerleri, dernekler bombalanıyor... İnsanlar öldürülüyor, gençler birbirini katlediyor... Türkiye'nin ölümsüz, hele Ankara'nın olaysız

günü yok.

Biz de, 11 Eylül 1980 akşamüstü, İbrahim Çıngay'la iş çıkışı Milka'ya takılmayı kararlaştırdık. Bu arada, arkadaşımız ve can dostumuz Ali Baransel'i de Milka'ya davet ediyoruz. Hem, biraz gırgır yapacağız, hem de son gelişmelerin durum değerlendirmesini...

Saat 19.00 gibi Milka'da buluşuyoruz... Hava güzel, ılık bir sonbahar akşamı... Bu nedenle içerideki barın önüne dizilmek yerine, bahçenin bir köşesindeki masaya kuruluyoruz. İlk kaka-kikiler bitince, sıra “Ne olacak bu memleketin haline?”ye geliyor.

Ankara'da bir gerginlik söz konusu; tamam da, kimse pek ayrıntılı bilgiye sahip değil... Kulağımıza gelen bir söylenti var; Çıngay anlatıyor... Dönemin TRT Genel Müdürü Sevgili ve Saygıdeğer Büyüğümüz, Ağabeyimiz merhum Doğan Kasaroğlu'na bazı bilgiler ulaşmış, o da merhum Tevfik Fikret'i aramış, “Tevfik, askeri kanatta bazı hareketlenmeler varmış, sor soruştur; ne olup bittiğini de bana bildir.” diyerek. Tevfik Fikret Ağabeyimiz, kıdemli bir gazeteci. Daima papyon taktığı için de takma adı “Papyon Tevfik”. Dünya güzeli bir insan; terbiyeli, sevecen, TRT'nin Milli Savunma ve Genelkurmay Muhabiri Tevfik Ağabey...

Birçok olayda ve özellikle yurt gezilerinde gözlediğim kadarıyla, askerler arasında büyük bir saygınlığa sahip. Haber kaynağına saygıyı ve meslekteki “off the record” (kayıt dışı) kuralını en iyi bilenlerden... Paşalar da ona “Tevfik Bey” diye hitap ediyor, komutanlarına gösterdikleri saygıyla yaklaşıyor. Hatta ara sıra bazı haber bilgilerini, biz de Tevfik Ağabey'den alarak işe yöneliyoruz.

Ama Tevfik Ağabey, “Tevfik Fikret” adı nedeniyle, büyük sorunlar yaşıyor. TRT Haber Merkezi'nde çalan telefonları, “Buyrun, TRT Haber Merkezi, Ben Tevfik Fikret.” diye cevaplandığında, onu tanımayanlar kendileriyle dalga

geçildiğini varsayarak, bazen hakarete varan görüşmeler yapıyorlar. Tefvik Ağabey'in ömrü de, "Vallahi de billahi de, ben o bildiğiniz, kitaplarda yazılan şair Tefvik Fikret değilim... Başka Tefvik Fikret'im, yeni Tefvik Fikret'im..." demekle geçiyor. Ama kızmadan, karşı tarafı kibarca iknaya uğraşarak...

Hatta bu tür gelişmeler üzerine, TRT Haber Merkezi'nde, çalan telefonları Tefvik Fikret'in açmaması bile istenmiş. Ama onun elinde değil, serde gazetecilik var... Çalan telefonlara dayanamıyor ve çoğu kez yine gelsin tartışma...

İşte Tefvik Fikret, TRT Genel Müdürü Doğan Kasaroğlu'ndan talimat aldıktan sonra, "askeri kanatta nelerin olup bittiğini" öğrenmek için haber kaynaklarıyla, yetkililerle ve de ilgililerle görüşüyor. Sonra da Doğan Ağabey'e telefon ederek, "Merak etme Doğan Bey, gönlünü ferah tut. Ortalık sakin, sen bu gece rahat rahat uyu." diyor.

Masada bunları konuşuyoruz. Anladığımız kadarıyla, Baransel'in de somut olarak bildiği pek fazla bir şey yok. Bilgisizliğimizi teyit niteliğindeki bu konuşmalardan sonra, Çıngay'la ben de, bir kez daha Anadolu Ajansı adına ferahlıyoruz. Geceyi rahat rahat uyuyarak geçireceğimizin garantisini, Tefvik Fikret'in sözlerinden aldığımız için de, birer kadeh içki daha ikram ediyoruz kendimize.

Laf lafı açıyor, hava kararmaya başlıyor. Sanıyorum Ali, eşi Elvandan izin almış "İsterseniz bir yerde yemeğe gidelim." önerisini getiriyor. Çıngay da öneriyi destekliyor; ben ise su koyuyorum. "İznim yok, eve erken gitmem gerekiyor." diye... Program iptal oluyor, evlere gitmek üzere saat 21.00'e doğru vedalaşıp Milkâdan ayrılıyoruz.

Evde yemeğimi yerken, TRT'de Seslendirme Yönetmeni olarak çalışan eşim Aşşegül'e, bu gelişmeleri özetleyerek anlatıyor ve üzerime vazifeymiş gibi, onun da rahat rahat uyuması gerektiğini söylüyorum. Böylece Girgin ailesi: ben,

eşim Ayşegül ve oğlum Kaan, 11 Eylül Akşamı huzur içinde uyumaya başlıyoruz.

Saat sabahın dördüne doğru, telefon uzun uzun çaldı. Fırlayıp kalktım... “Hayırdır inşallah!” diyerek... Telefonun öbür ucunda Anadolu Ajansı Haber Müdürü Ajlan Akıncı: Kıbrıs Fatihi Orgeneral Eşref Akıncı’nın oğlu... Ne yaptığımı soruyor. “Ajlan Ağabey bu saatte ne yapılır, tabii ki uyuyorum.” yanıtını veriyorum. “Yuh ulan; memlekette ihtilal oluyor, sen uyuyorsun.” diyor. “Dalga geçme be ağabey, işletmenin zamanı mı?” gibi bir şeyler geveliyorum Akıncı’ya. O da, “Radyoyu aç da dinle. Ben seni biraz sonra ararım.” diyerek telefonu kapatıyor.

Düşünebiliyor musunuz? Türkiye’de ihtilal olmuş, Ben, Anadolu Ajansı İç Haberler Müdür Yardımcısı Atilla Girgin, yatağında mışıl mışıl uyuyorum.

Nedeni ne olursa olsun; benim gibi kimler uyumuş o gece mışıl mışıl, rahat rahat, huzur içinde; sonradan ortaya çıktı da, mesleki utancım biraz azaldı....

“Dış Görev Gezilerine Niye Sen?”

12 Eylül 1980’den bir süre sonra, dönemin Anadolu Ajansı Genel Müdürü Attila Onuk, görevden alındı, yerine Emekli Tuğgeneral Cevdet Tanyeli atandı, 23 Ocak 1981’de.

Ben o tarihte, Suudi Arabistan’daydım. Mekke ve Taif’te, 25-28 Ocak 1981 tarihleri arasında yapılan 3. İslam Konferansı Zirvesi’ni izlemekle görevlendirilmiştim. Bu zirveye, Başbakan Bülent Ulusu başkanlığında kalabalık bir Türk heyeti katılmıştı.

Zirve bitti; çok şükür yine hatasız ve eksiksiz kotarmıştım işi... 29 Ocak’ta Ankara’ya döndüm, ertesi gün Ajans’a geldim. Haber Dairesi Başkanı Ahmet Karaca ile İç Haberler Müdürü

rahmetli İbrahim Çıngay, yeni Genel Müdür Tanyeli Paşa'nın, beni çok merak ettiğini söylediler. Ve Karaca ile Çıngay dediler ki:

“Şimdi seni çağırtaçak, aman dikkat et... Paşa'nın bazı takıntıları var. O, elini uzatmadan sen elini uzatma, ‘Otur.’ demeden de oturma. Oktay, (Spor Servisi Şefi Oktay Akengin) elini önce uzatınca, Paşa çok kızmış, Oktay'ı şikayet etti: ‘Bu ne terbiyesizlik!’ diye.”

Biraz sonra sekreter Ayşe Güngör, telefon ederek Paşa'nın beni görmek istediğini söyledi. Birinci kata indim. Genel Müdürlük kapısını, iki kez tıklattıktan sonra usulca açtım. Esas duruşa geçerek, başımla asker selamı verdim. “Beni emretmişiniz; Ben Atilla Girgin, Sayın Paşam arz ederim.” dedim. Ne de olsa, çok ciddi bir yedek subaylık dönemi geçirmiştım... Disiplinimden sıkılanlar adımları “muvazzaftan beter”e bile çıkarmışlardı. Kapı önünde, tam bir esas duruşta, kımıldamadan bekliyordum.

Paşa sert sert bana baktı. Bir süre baştan aşağı süzdü, kıyafetimde bir terslik yoktu; önlemlerimi almıştım... Yavaş yavaş masasından kalktı; bana doğru gelmeye başladı ve tam önümde durdu. Elimi uzatmamı bekliyordu... Yer miyim? Put gibiydim, hareketsiz. Elini uzattı. Ciddi bir biçimde, yine başımı öne eğerek elini sıktım ve “Sağ olun, Sayın Paşam.” diye gürlüdüm. Serde amatör tiyatroculuk da vardı...

Cevdet Paşa arkasını döndü, yine yavaş yavaş yürüyerek masasına yöneldi; oturdu. Beni süzmeyi sürdürüyordu; sonunda “Otur.” dedi. Esas duruş havamı bozmadan, hızlı adımlarla ilerledim ve masa önündeki koltuğa saygılı bir biçimde iliştim.

Birden gözlerimin içine, sanki ta derinlere bakarmış gibi, “Anadolu Ajansı'nda, yurt dışı görev gezilerinin çoğuna sen gidiyormuşsun, niye sen?” diye sert bir tonda sordu ve ekledi: “Bu işler, Dış Haberler'in işleri değil mi?”

Cevabım kısaydı, “Amirlerimin takdiri Sayın Paşam.” Cevdet Paşa yineledi, “Tamam da, niye sen?” “İzin verirseniz, size çok kısa olarak özgeçmişimi arz edeyim, Sayın Paşam.” dedim. “Çok kısa...” diyerek sözümü kesti.

Saint Joseph Fransız Erkek Lisesi mezunu olduğumu, Fransızca ve İngilizce bildiğimi, SBF Basın-Yayın Yüksekokulu’nu bitirdiğimi, bir süre Fransa’da bulunduğumu, gazetecilik hayatımda, İç Haberler Müdür Yardımcısı olana kadar, polis-adliye muhabirliğinden başlayarak muhabirliğin bütün alanlarında çalıştığımı, Siyasi Partiler, Parlamento, Dışişleri, Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı muhabirlikleri yaptıktan sonra İstihbarat Şefliği’ne atandığımı kısaca özetledim.

Biraz da iğnelemek için, “Ben yalnız yurt dışına gitmiyorum ki, Sayın Paşam. Şimdiye kadar, hemen hemen tüm siyasi parti liderlerinin yurt içi gezilerinin çoğuna da katıldım.” diyerek konuşmamı bitirdim.

Son cümlem, Paşa’nın canını sıktı. Ülkede darbe yapılmış, karşısındaki adam ise, gözlem altına alınan siyasi parti liderlerinin gezilerine katıldığından, övünç kaynağıymış gibi söz ediyordu...

Sonradan öğrendiğim kadarıyla, Cevdet Paşa’nın, Anadolu Ajansı’nı tanımak için yaptığı toplantılardan birinde, “geziler konusu” açılmış. Adı lazım değil, Dış Haberler’den bir çevirmen arkadaşımız, dış gezilere kendilerinin gitmesi gerektiğini, oysa bu konunun İç Haberler’in, özellikle de Atilla Girgin’in tekelinde olduğunu, eleştirerek dile getirmiş... İyi ve medeni bir insan olan Cevdet Tanyeli Paşa, bir süre sonra Anadolu Ajansı’nı tanıdı. İç ya da dış görev gezilerine, eşin, dostun hatır için gönderilmediğini, gazetecilikte haber atlamanın, eksik haber vermenin ya da haberi geciktirmenin, gezilerin, hatta meslek hayatının sonu olacağını da öğrendi...

12 Eylül'ün Öteki Yüzü

Anadolu Ajansı'nın, 12 Eylül dönemi Genel Müdürü Emekli Tuğgeneral Cevdet Tanyeli, iyi niyetli bir insan, bir beyefendi. Asker kimliğinden çok, bir diplomat havası vardı Paşada... Öğrendiğim kadarıyla, Avrupa başkentlerinde, bir süre askeri ataşe olarak bulunmuştu.

Cevdet Tanyeli'nin, bir tek önemli kusuru vardı... Önceleri istihbarat subaylığı yaptığı için, yanlış bir yargıyla, kendini gazetecilik mesleğine yakın sayıyordu... Oysa gazete okumanın dışında, gazetecilikle ilgisi yoktu. Anadolu Ajansı'nı da, hiç bilmiyordu.

Hatta anlatırlar: devir teslim töreninde, eski Genel Müdür Attila Onuk, Paşa'ya Ajans'ı gezdiriyormuş; Spor Servisi'ne gelince, Cevdet Paşa hayret içinde sormuş, "Anadolu Ajansı'nın futbol takımı da mı var?" diye. Kendisine, söz konusu serviste, spor haberlerinin hazırlandığı, uygun bir dille açıklanmış...

Cevdet Paşa, Ajans'ta, hiçbir zaman kışla havası estirmedi, estirilmesine de izin vermedi. Birkaç gerekli işlemin dışında, öyle fazla can da yakmadı. Hele hele, Anadolu Ajansı'nı ve çalışanları tanıdıktan sonra, daha da bir rahatladı.

Ama Cevdet Tanyeli Paşa, bütün iyi niyetine rağmen, birkaç gereksiz iş yapmaktan da kendini alıkoyamadı; herhalde günün koşulları yüzünden...

İşte bunlardan biri...

Sayın Atilla Girgin

İç Haberler Müdür Yrd.

24.2.1981 günü, saat 15.45'te elime geçen Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği'nden gönderilen "HİZMETE ÖZEL", "Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü'ne" yazılı zarfın ne

sebeple tarafınızdan açıldığını yazılı olarak bildirmenizi rica ederim.

Genel Müdür emriyle.

Ayşe Güngör

Sekreter Genel Müdürlüğe,

Anadolu Ajansı İç Haberler Müdürlüğü'ne, bu biçim ve renkte, her gün birçok zarf gelmektedir.

Anılan zarf da, odacı tarafından üçüncü kattaki İç Haberler Servisi'ne getirilerek tarafıma verilmiştir.

Zarf, Genelkurmay Başkanlığı veya Genelkurmay

Sıkıyönetim Askeri Hizmetler Koordinasyon Kurulu'ndan,

İç Haberler Müdürlüğü'ne gönderilen haber zarflarından biri zannedilerek tarafımdan sehven açılmıştır.

Zarf, içinde haber bulunmadığı fark edilince de, Genel Müdürlüğe ulaştırılmıştır.

Bilgilerinize arz ederim. Saygılarımla.

Atilla Girgin

İç Haberler Müdür Yrd.

Haber Dairesi Başkanlığı'na,

24.2.1981 günü kapıda bulunan odacı Kemal Kavurgacı,

Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği'nden gelen

“Hizmete Özel” zarfını yanlışlıkla İç Haberler Müdürlüğü'ne

verdiğini ve İç Haberler Müdür Yardımcısı Atilla Girgin'in

de aynı yanlışlığa düştüğünü ifadeyle zarfı açmış olduğunu

belirtmiştir.

Bundan böyle zarfların üzerindeki gizlilik derecelerine dikkat edilmesini önemle rica ederim.

Cevdet Tanyeli

Genel Müdür

Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği'nden gelen

bir zarfı, yanlışlıkla açtığı için savunma vermek zorunda

birakılan ben Atilla Girgin, Anadolu Ajansı İç Haber-

ler Müdür Yardımcısı kimliğim bir yana, her cuma günü, TBMM’de, 21 Eylül 1980’de Devlet Başkanlığı Genel Sekreteri olan Orgeneral Haydar Saltık adına, Milli Güvenlik Konseyi Genel Koordinatörü Tümamiral Işık Biren (12 Eylül öncesi, Milli Savunma Bakanlığı Deniz Müsteşarı) Başkanlığı’nda yapılan “özel” toplantılara, Cevdet Tanyeli Paşa’yla katılan kişiydim.

Yaygın medya üst düzey temsilcilerinin katıldıkları toplantıda, Anadolu Ajansı’ndan istenen hizmetleri not alır, hafta içinde onların uygulanmasını denetler; sonuç raporunu yazarak, bir sonraki toplantıda okuması için, Cevdet Tanyeli Paşa’nın eline tutuştururdum...

Çelebi’den Fırça Sonrası

1968 yılında, Anadolu Ajansı’nda gazeteciliğe başladığının birkaç ay sonrası, beni Meclis Bürosu’na gönderdiler. Büyük ihtimalle orada da angaryaya koşturulacak biri gerekliydi. Rahmetli Hasan Şahan’ın şefliğini yürüttüğü büroda, merhum Emre Çankaya, merhum Ünal Kurgan ile Ural Yamaç ve Kemal Bircan Ağabeyler’in ve Nalan Seçkin Ablanın yanında hem gazeteciliği öğreniyor, hem de pişmek ne kelime, kavruluyordum.

Aynı dönemde, Basın-Yayın Yüksekokulu’ndan sınıf arkadaşım Baki Şehirlioğlu da, TRT’nin Meclis Bürosu’nda görevliydi. Baki ile mesleğin dışındaki özel hayatımızda ortak şeyler paylaştığımızdan (Baki’nin nikah şahidi bendim.), Meclis’te boş zamanlarda bir araya gelir, geyik muhabbeti yapardık.

Ancak o dönemde, Meclis Basın Bürosu’nda çalışan en genç (çömez) iki muhabir olduğumuzdan, ortalarda pek görünmemeye, göze batmamaya çabaldık. Kimse bizi, boş zaman-

larda bile olsa, lak lak yaparken görmemeliydi. Çünkü daha yolun başındaydık...

Öğleden önce, Meclis'teki grup toplantıları, komisyon çalışmaları ve basın toplantıları gibi faaliyetleri izledikten sonra, Meclis lokantasında yemeğimizi yedik. Sonrası için şöyle bir formül bulmuştuk: Meclis'in öğleden sonraki çalışmaları saat 15.00'te başladığından, biz, Genel Kurul toplanmadan, saat 14.00 gibi Basın Locası'na girer, orada sohbet ederdik, gözlerden irak. Saat 14.30'u biraz geç, bürolarımıza geri döner; saat 15.00'te de, Genel Kurul toplandığında, çalışmaları izlemeyi sürdürürdük.

Günlerden bir gün, Basın Locası'nda aynı uygulama içindeyken, ben farkında olmadan ayaklarımı kaldırmış, dizlerimi öndeki koltuğun sırtına dayamışım. Koca Meclis Salonu'nda kimsecikler yok; daha ışıkları bile yakılmamıştı salonun. Baki ile ikimiz fısıldaşıyorduk...

Söyleşinin en koyu anında, aniden Basın Locası'nın kapısı açıldı ve orta boylu, sivri, büyücek burunlu, şişmanca, kel bir adam hızla içeriye girdi. Loş aydınlıkta bizi fark edince, kim olduğumuzu anlamak için bize doğru yöneldi. Baki, geleni tanıdığından olacak toparlanmıştı; benim ise istifi mi bozmaya niyetim yoktu. Geleni tanıyıyordum... Adam yaklaştığında, benim dizlerimin durumunu görünce, bembeyaz kesildi ve adeta titreyerek, "İndir ayaklarını terbiyesiz; Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi..." diye bağırdı.

Ani bir refleksle ayaklarımı indirdim. Şaşırmış, ürkmüştüm... Üstelik, hayatımda, normal koşullarda kabul edemeyeceğim bir hakarete de uğramıştım. Adam çıktıktan sonra Baki'ye, "Kim ulan, bu herif?" diye adeta çıkıştım... Baki, "Tanımıyor musun?" diye hayretle sordu ve ekledi: "TRT Parlamento Bürosu Müdürü ve Parlamento Muhabirleri Derneği Başkanı Hüsamettin Çelebi."

Sayın Hüsamettin Çelebi ile böyle tanıştım. O "meşum"

günden sonra, Çelebi'ye adeta görünmemeye uğraştım, TBMM'de çalıştığım süre içinde. Okul bitti, askere gitmek için Anadolu Ajansı'ndan ayrıldım. Aradan 5 yıl geçti; Ajans'ta yeniden çalışmaya başladım. Bir süre sonra beni yine Meclis Bürosu'na gönderdiler; bu kez şef Ergin Ünal Ağabey'di. (Sonraları Milliyet Gazetesi Genel Müdür Yardımcısı)

Hüsamettin Çelebi, Parlamento Muhabirleri Derneği Başkanlığı'ndan ayrılmıştı; ama yine TRT Meclis Bürosu Müdürü'ydü. Beni yeniden Meclis'te gördüğünde, "Eyvah! Yine mi?" dedim, içimden. Ama hayır! Yanıma geldi, daha önce aramızda hiçbir şey geçmemiş gibi, "Hoş geldin." dedi; hal hatır sordu. Kendisine saygılı biçimde yanıtlar verdim; ürküntüm sürüyordu ve anlamıştım ki, yine "gözlem altında" tutulacağım.

Aradan aylar geçti... Bir gün Çelebi, benimle görüşmek istediği, haberini gönderdi. Yine elim ayağım birbirine dolandı. Başıma neler geleceği konusunda varsayımlar bile yapamıyordum. TRT Bürosu'na gittim. Beni buyur etti ve konuya doğrudan girdi: uzun süre beni izlemişti, notu olumluydu... Bu kez beni TRT'ye transfer etmek istiyordu. Şaşırmıştım, teveccühüne teşekkür ettim. Ama ben Anadolu Ajansı'nı çok, ama çok seviyordum ve ayrılmak istemiyordum. Israr etmedi, kişilerin çalıştıkları kurumları sevmelerinin, gurur verici şey olduğunu ifade ederek konuyu kapattı.

1982'de, özel sektöre transfer olan Anadolu Ajansı'nın eski Genel Müdürü Attila Onuk'un (Işıklar Holding İdari Koordinatörü) teklifi üzerine, Anadolu Ajansı'ndan istifa ederek, evimi İstanbul'a nakletmiş ve aynı şirkette Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü olarak çalışmaya başlamıştım... O dönemlerde, "Ankara Basını"nın İstanbul'a göçü gündemdeydi...

1984 Ocak ayında, Hüsamettin Çelebi, Anadolu Ajansı'na

Genel Müdür olmuştu. Aynı yılın Eylül ayında bir gün, Attila Onuk beni odasına çağırdı; Hüsametdin Çelebi'nin kendisini ziyarete geleceğini ve birlikte öğle yemeği yiyeceklerini bildirerek, benim de yemekte bulunmamı istedi. Çelebi geldi, birlikte yemek yerken Ankara anılarımızı tazeledik.

Bir ara Attila Onuk salondan ayrıldı; patron çağırılmıştı. (rahmetli Turgut Işık, Attila Ağabey'ini rica etmişti.) Yalnız kalınca, Çelebi bana dönerek, "Buraya senin için geldim; benimle çalışır mısın?" diye sordu. Zaten bir süredir, gazetecilik yeniden gözümde tütmeye başlamıştı. Bu kez tereddütsüz, hemen cevaplandırdım: "Onur duyarım."

Parmağını dudağına götürdü ve "sus" işareti yaptı. İlk aşamada, "Atilla Onuk'un, evlad-ı maneviyesi Atilla Girgin'i ayartır, durumunda kalmak istemiyordu. Attila Onuk salona tekrar girdiğinde, hiçbir şey olmamış gibi yemeğimizi ve sohbetimizi sürdürdük... Çelebi, ilk gördüğünde kocaman bir fırça attığı bana, ilkinden yaklaşık 10 yıl sonra, ikinci kez birlikte çalışma önerisinde bulunuyordu.

Attila Onuk ise, bir süre sonra, gelişmeleri anlatıp kendinden izin almaya kalkıştığımda, "Çelebi'nin, beni ziyarete senin için geldiğini, ta o gün anlamıştım." dedi ve hemen izin verdi. Çünkü Attila Onuk da, iki kez toplam 14 yıl Genel Müdürlüğü'nü yaptığı Anadolu Ajansı'nı çok severdi.

Yıl sonuna kadar, Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürü rahmetli İbrahim Özkan Ağabey'in emekliye ayrılmasını bekledik. 1985 yılı Ocak ayında Işıklar Holding'ten ayrıldım ve Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürlüğü'ne atandım.

Daha da yakından tanıma fırsatını bulduğum dürüst, onurlu ve mert insan Hüsametdin Çelebi ile 4 yıl süresince, meslek hayatımın en gurur duyduğum dönemlerinden birini yaşadım.

İtiraf ediyorum: ben bahtsız bir adamım; hem de beceriksiz...
Neden mi? İşte nedenleri:

Babamdan ne hanlar, hamamlar, ne de mor sümbüllü bağlar kaldı; yalnızca İzmit'te 10 metrekarelik küçük bir dükkan. Rahmetli vefat edince, bütün evi, hatta bodrumu bile talan ettim: içinde kıymetli bir şeylerin saklandığı bohça, çıkın, torba, paket, poşet, ne dersiniz deyin, bulurum diye... Yok, yok, yok...

Birileri çocuklarını sünnet ettiriyor; herhalde o kadar çok para, pul, altın, hediye vs. geliyor ki, sonradan kendilerine mal varlığı yapmak için, çocuklarından borç almak zorunda kalıyorlar...

Yıllarca önce oğlumu sünnet ettirdim; ondan borç almak bir yana, borca girdim. Sünnet münasebetiyle odasına tak-sitle aldığım çocuk odası takımının kitaplığını, 2002 yılında, şu anki çalışma odamda, kütüphanemin bir parçası olarak kullanıyorum.

Adamlar, 500-600 milyar TL'ye villa alıyorlar; "Memuriyet dönemimdeki birikimlerimi değerlendirdim." diyorlar. Neyin birikimiye... Ben Allah'ın zavallı kulu, ne birikimim oldu, ne de olmayan birikimlerimi değerlendirme becerim...

Oğlumu 1993 yılında, bir arkadaşımдан aldığım borçla evlendirdim. O borcu ödeyebilmek için de, erken emekli olmak gibi bir zorunluluk doğdu.

27.5 yıllık bir çalışma hayatından sonra emekli oldum.

Üstüne de 9 yıldır çalışıyorum. Yani tamamı 36.5 yıl... Tapu-suna sahip olduğum bir dairem var; babamdan kalan küçük dükkanı satarak ve biraz da borçlanarak sahip olduğum.

Bu yüzden mal varlıklarıyla hiç ilgilenmem... Benim ilgi alanımın dışında kalır o konu. Herkes güle güle kullansın, malını mülkünü...

Ama kadere bakın, gazetecilik öyle bir meslek ki, bazen hiç

ilgilenmediğiniz, sevmediğiniz, istemediğiniz konularda da, haber peşinde koşmak zorunda kalıyorsunuz!

1986 yılının Temmuz ve Ağustos aylarında, Türkiye çalkalanıyor: “Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi Tahsin Şahinka-ya'nın mal varlığı” diye... SHP Üyesi merhum Cüneyt Canver, bu konuda TBMM'ye bir soru önergesi bile vermiş. Türkiye Şahinkaya'nın mal varlığıyla yatıyor, mal varlığıyla kalkıyor...

O tarihlerde ben, Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürüyüm. Genel Müdür Hüsamettin Çelebi, telefon etti; “3 Ağustos Pazar günü, İstanbul'a geleceğim.” diye. Ve talimat verdi: “Pazartesi sabahı, yanına aklı başında bir foto muhabiri al ve saat 08.30'da otelde ol. Sen de hazırlıklı gel. Haber için bir yere gideceğiz.”

Pazartesi sabahı belirlenen saatte, Çelebi'nin İstanbul'a gelişlerinde kalmakta olduğu Maçka Otelindeydim; beni bekliyordu. Kucaklaştık, hal hatır sorduk birbirimize. Ben, konuyu onun açmasını istiyordum. Ajansın hizmet aracına bindik, Foto muhabiri Ali Ergüven öne oturdu, ben sol arkaya geçtim. Hüsamettin Bey koltuğa yerleşirken şoföre, “Nurettin, Kadıköy'e.” diye seslendi. Uzun süre başka konuşma olmadı...

Boğaz Köprüsü'nü geçtikten bir süre sonra, Çelebi kulağıma eğilerek Fenerbahçe Orduevi yakınlarında, Tahsin Şahinkaya'nın evine gideceğimizi fısıldadı. Ben de şoför Nurettin'e, “Fenerbahçe Orduevi'ne doğru.” demekle yetindim.

Ayanoğlu Caddesi'nde, lüks bir apartmanın önünde durduk. Kapıda sivil bir koruma bekliyordu; asansöre aldı bizi, düğmeye basarak katlardan birine çıkardı. Gösterdiği kapının zilini, Çelebi çaldı. Biraz sonra, emekli Orgeneral Tahsin Şahinkaya kapıyı açıyordu...

Salona buyur edildik. Paşa'nın eşi Sema Şahinkaya da salona

geldi. Fotoğraf çekilmesi istenmiyordu. Tahsin Şahinkaya'nın, görüşmeyi uzatmaya pek niyeti yoktu. "Sayın Çelebi, işte mal varlığım." Diyerek, daktiloyla yazılmış bir liste verdi. Listeyi alıp gideceğimiz ortaya çıkınca, ikinci bir kopyasının bulunmadığı fark edildi. Şahinkaya korumayı çağırdı; listeyi uzatarak, kimseye okutmadan bir adet fotokopi çektirmesini istedi.

Salonda korumayı beklerken, yanımda getirdiğim teybi, yere koymaya kalkıştım. Sema Şahinkaya, elimdeki teybi yeni fark etmişti; birden bağırdı, "Tahsin, Tahsin bak teybe alıyor." diye. Çok kızmıştım. "İstirham ederim, Hanımefendi. Ben ses almıyorum, çalışmayan teybi yere koyuyorum. Buyurun bakın." diye diklendim. Tam o sırada kapı çaldı; koruma fotokopiyi getirmişti. Listeyi aldık, vedalaşarak Şahinkaya'nın dairesinden ayrıldık.

Elimizdeki sürmanşetlik özel haberi geçmek için acelemiz yoktu. Ajans'a geldik. Saat 10.30'da, Anadolu Ajansı, "Flaş... Flaş... Flaş..." diye abonelerini uyardıktan sonra telekslerinden şu notu geçiyordu:

"Sayın Yazı İşleri Müdürlerinin Dikkatlerine, Emekli Orgeneral, Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi Tahsin Şahinkaya mal varlığını A.A.'ya açıkladı. Bununla ilgili haber az sonra sunulacaktır. Anadolu Ajansı."

Daha sonra da aşağıdaki haberi geçtik tüm abonelerimize: "Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi Tahsin Şahinkaya, kamuoyunca beklenen mal beyanını Anadolu Ajansı aracılığıyla yaptı. "Verilemeyecek hiçbir hesabım yoktur." diyen Şahinkaya'nın açıklamasında, kendisi, eşi ve yetişkin iki çocuğunun sahip oldukları gayri menkuller ile menkul değerlere yer verildi.

Açıklamaya göre, Hava Kuvvetleri Eski Komutanı, Eski Milli Güvenlik Konseyi Üyesi olan ve halen Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi bulunan Şahinkaya'nın kendi adına kayıtlı

Bodrum'da bir yazlık evi, Bakırköy'de bir dairesi, Kadıköy'de eşiyile ortak bir dairesi, Honda marka bir binek otomobili ve bankalarda toplam bir milyon 100 bin lira civarında parası var.

Açıklamasına göre Şahinkaya'nın ayrıca, Kartal'da 496 metrekare, Bandırma'da 539 metrekare ve İzmir Çeşme'de 200 metrekare arsası bulunuyor. Emekli Orgeneral, ayrıca İstanbul'da Uyum Yapı Kooperatifi ile Sıde'de Liman Kenti Yapı Kooperatifinde üye.

Şahinkaya, 1969-1976 ve 1984 yıllarında iktisap edilen ve 200 bin TL'lik bölümü yeniden Değerlendirme Fonu'ndan karşılanan, kısmen nama, kısmen de hamiline yazılı 600 bin TL'lik nominal değerde Kaleflex A.Ş. hisse senedine sahip. Emekli Orgeneral ve 12 Eylül dönemi Milli Güvenlik Konseyi Üyesi olan ve halen Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi bulunan Tahsin Şahinkaya, kamuoyunun beklediği açıklamayı dün A.A. Genel Müdürü Hüsamettin Çelebi'ye, Kadıköy Fenerbahçe'deki dairesinde yaptı.

Şahinkaya, eşinin de bulunduğu görüşme sırasında, kamuoyuna açıklanmak üzere hazırlanan metni A.A.'ya vermekle yetindi ve başkaca "şimdilik" herhangi bir şey söylemek istemediğini bildirdi.

Tahsin Şahinkaya'nın açıklaması şöyle:

Hava Kuvvetleri Komutanlığı ve Konsey üyeliğim zamanında büyük ve haksız kazançlar sağladığım iddiasıyla, basında çıkan çeşitli bilgi ve yorumlar, kamuoyunu günlerce meşgul ederek, iftira ve yakıştırmalarla değerli vatandaşlarımı yanlış düşünce ve yargılara sürüklemiştir.

İleri sürülen bu iddiaların asılsızlığını, sadece gizli ve yıpratıcı amaçlara yönelik olduğunu ve verilemeyecek hiçbir hesabımın bulunmadığını kanıtlamak maksadıyla, benim ve eşimin, biri evli kızım olmak üzere reşit iki çocuğumun tüm mal varlıklarını ve iktisap tarihlerini sayın kamuoyuna ve

sayın basına açıklamayı uygun buluyorum.

- 1- 1958 yılında Havacılar Kooperatif üyesi sıfatıyla 2.200 TL'ye satın alınan, Kartal tapusuna kayıtlı 496 metrekare arsa.
- 2- 1974 yılında Bandırma Yirmi Evler Kooperatif üyesi sıfatıyla 37.850 TL'ye satın alınan, Bandırma tapusuna kayıtlı 539 metrekare arsa.
- 3- 1981 yılında 50.000 TL'ye satın alınan, İzmir-Çeşme tapusuna kayıtlı arsanın 200 metrekarelik hissesi.
- 4- 1975 yılında 360.000 TL. bedelle AK-TUR Kooperatif'nden satın alınan, Bodrum tapusuna kayıtlı yazlık ev.
- 5- 1978 yılında Toplu Konut Holding A.Ş.'den 2.950.000 TL. bedelle satın alınan, Bakırköy tapusuna kayıtlı daire.
- 6- 1985 yılında 3.000.000 TL'ye satın alınan arsa payı üzerine inşa edilen, Kadıköy tapusuna Tahsin ve eşi Sema Şahinkaya adlarına müştereken kayıtlı 130 metrekare yüzölçümlü daire.
- 7- Sınırlı Sorumlu İstanbul Uyum Yapı Kooperatifinde 1985 yılında üyelik.
- 8- Sınırlı Sorumlu Türk Silahlı Kuvvetleri Karargah Mensupları Liman Kenti Yapı Kooperatifinde 1985 yılında üyelik. (Side-Antalya)
- 9- 1969-1976-1984 yıllarında iktisap edilen ve 200 TL'lik bölümü yeniden Değerlendirme Fonu'ndan karşılanan kısmen nama, kısmen hamiline yazılı olan toplam 600.000 TL. nominal değerde Kaleflex A.Ş. hisse senedi.
- 10- Çocukları Sevgi Şahinkaya (Kartal) ile Serdar Şahinkaya adına 5.000'er TL'den toplam 10.000 TL. nominal değerli nama yazılı hisse senedi (Çanakkale Seramik A.Ş.)
- 11- Miras olarak Tahsin Şahinkaya ve kardeşlerine intikal eden ve üzerindeki 1953 yapımı binanın sonradan yıkılarak inşa edilen binadan Tahsin Şahinkaya'ya düşen iki dairenin, iki çocuğa bağışlanması nedeniyle, biri Sevgi Şahinkaya

adına, biri Serdar Şahinkaya adına Kadıköy tapusuna kayıtlı iki daire.

12- Tahsin Şahinkaya adına kayıtlı 1982 model Honda binek otomobili.

13- Bankalarda çeşitli hesaplardan oluşan 1.100.000 TL civarında mevduat. Saygıyla arz olunur.

Şahinkaya, yazılı açıklamasını yaptıktan sonra, bu açıklamanın daktilo edilişi sırasında “atlanan” Yalova’daki bir arsa ile ilgili olarak da şu eki yaptı:

26.6.1980 tarihinde Yalova’da 30.000 TL.’ye alınan, eşime ait 264 metrekare arsa.”

Ergenekon ve Ben

Bir bölümü Ankara’da, bir bölümü İstanbul’da olmak üzere, Anadolu Ajansı’nda fiili gazetecilik yaptığım yıllarda: Cevdet Sunay, Fahri Korutürk, Kenan Evren, Turgut Özal ve Süleyman Demirel’in Cumhurbaşkanlığı (5 cumhurbaşkanı) dönemlerine;

Süleyman Demirel’in (5 kez), Bülent Ecevit’in (3 kez), Turgut Özal’ın (2 kez), Bülent Ulusu, Yıldırım Akbulut, Mesut Yılmaz ve Tansu Çiller’in 1’er kez Başbakanlığı’na (7 başbakan) tanık oldum.

Bu dönemlerde, Anadolu Ajansı ile de ilgilenen, basından sorumlu Bakanlar şunlardı:

“Nihat Kürşat, Orhan Birgit, İlhan Evliyaoğlu, Lütfi Tokoğlu, Altan Öymen, İskender Cenap Ege, Alev Coşkun, Barlas Küntay, İlhan Öztrak, Mesut Yılmaz, Hasan Celal Güzel, Mehmet Yazar, Kemal Akkaya, İmren Aykut, Gökberk Ergenekon ve Yıldırım Aktuna. (16 bakan)”

Aynı süreler içinde de, Anadolu Ajansı’nda şu Genel Müdürlere çalıştım:

“Attila Onuk (iki dönem), İzzet Sedes, Aytekin Yıldız, Cevdet

Tanyeli, Hüsamettin Çelebi, Behiç Ekşi, Ceyhan Baytur, Turgay Üçöz, (8 genel müdür)”

Meslek hayatım boyunca, hiçbir Cumhurbaşkanı, hiçbir Başbakan, basınla ilgili hiçbir Devlet Bakanı, bulunduğum herhangi bir görevden alınmamı talep etmedi, Genel Müdürlerimden.

Süleyman Demirel’in 7. Başbakanlık döneminde (Kasım 1991 - Mayıs 1993), basından sorumlu Devlet Bakanı Gökberk Ergenekon hariç... İşte olay:

Bir gün telefon çaldı. DYP’nin (Doğru Yol Partisi)

İstanbul’daki önemli ileri gelenlerinden birinin ricası vardı: bir yakınının, foto muhabiri olarak, Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürlüğü’nde çalışmasını istiyordu. “Hay hay ilgilenirim.” dedim ve sordum: “Söz konusu kişinin öğrenim durumu nedir?” diye. İlkokul mezunu olduğunu duyunca, kanım beynime sıçradı. Muhabibime özetle şunları söyledim:

“Beyefendi, ben Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürlüğü’nü bugünkü duruma getirebilmek için, yıllarca emek verdim. Alaydan yetişme birkaç kıdemli lise mezunu dışında, tüm muhabir arkadaşlar, yüksek öğrenimli. Çoğunlukla da Basın-Yayın Yüksekokulu diplomalı. Ajansın kapısında, kimlik kontrolü yapan gencin bile lise diploması var. Ben bu ortama, ilkokul mezununu sokamam; kusura bakmayın...”

Bir soğuk rüzgar esti, telefonun kulaklığından. Muhabibim bozulmuştu. “Peki, teşekkür ederim.” derken, içinden “Ben sana gösteririm.” diye geçirdi, gibi geldi bana.

Bir süre sonra, Genel Müdür Ceyhan Baytur İstanbul’a geldi. Dereden tepeden konuşurken Ceyhan Ağabey sordu: “Bakan Bey’le aranda bir şey mi oldu? Seni görevden almamı istiyor.” Hemen anlamıştım, olayı anlattım.

Ceyhan Ağabey “mealın” şunları söyledi:

“Eyvah Atilla, baltayı tam taşla vurmuşsun. Söz konusu kişi bana da ulaştı. Bakan’a da söylemiş herhalde; Gökberk Bey de ısrar ediyor, o gencin Ajans’a alınması için. İki ateş arasında kaldım: ‘peki’ dedim. Şartım ise, senin görevde kalmandı. Ne olur, sorun çıkarma.”

Ceyhan Baytur’a, isterse hemen istifa edebileceğimi hatırlattım. Cevap olarak “Hatırımı kırma.” dedi. Ankara’da gazeteciliğe başladığımda, bana ağabeylik yapan kişilerden biri olan Ceyhan Baytur’u, daha da zor durumda bırakacak değildim ya... Ama güzel bir gol yemiştim, içime oturdu... 1-3 Ekim 1992 tarihleri arasında, İstanbul’da, Anadolu Ajansı tarafından, “Akdeniz Haber Ajansları İstanbul Sempozyumu” düzenlendi. Sempozyumun ilk günü akşamı, Devlet Bakanı Gökberk Ergenekon konuklar onuruna, Keçecizade Fuat Paşa Yalısı’nda, akşam yemeği verdi.

Yemek öncesi, bir ara Ergenekon’a yaklaşıp, basından sorumlu her Bakanın, Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürlüğü’nü ziyaretinin bir gelenek haline geldiğini belirttim, ziyaretlerini beklediğimi hatırlattım. Asıl söyleyeceğimi daha sonraya bırakmıştım.

Gökberk Ergenekon, soğuk bir tavırla, işlerinin yoğun olduğunu, “İnşallah” geleceğini kaydederek konuyu kapattı. İçin için bana kızgınlığı sürüyordu, herhalde. Ne de olsa, çok önemli bir partilisine kafa tutmuşum.

Yemek bitti. Gökberk Ergenekon, kapıda konukları uğurluyordu... Tokalaşma sırası bana gelince, elimi uzatırken kulağına eğildim ve “Sayın Bakanım, size bir şey söylemeyi unuttum: ben 1965 Saint Joseph mezunuyum.” diye fısıldadım.

Bakan birden irkildi; bir adım geri çekildi, “Yapmayın, ne diyorsunuz! Siz, siz benim ağabeyimsiniz. Tuh.” sözleri döküldü ağzından. Birbirimizle kucaklaştık, öpüşerek ayrıldık. Başta Genel Müdür Ceyhan Baytur olmak üzere, son gelişmeleri

bilen herkes şaşkına dönmüştü.

Rahmetli Çıngay yanıma yaklaştı, “Ne söyledin Sayın Bakan’a da, her şey bir anda değişti?” diye sordu. Ben de sakince, “Hiç, sadece Saint Joseph’in 1965 yılı mezunu olduğumu söyledim.” dedim. Çıngay anlamamıştı. “Eee, ne var bunda?” diye üsteledi. “Daha ne olsun Çıngay: Gökberk, Saint Joseph’ten benim 6 yıl küçük kardeşim.” diye ekledim. “A be adam, Sayın Bakan’a bunu niçin daha önce söylemedin?” diye sormak geliyor, aklınıza değil mi? İşte o da, Atilla Girgin farkı...

Vapurda Lüks Mevki

Herhalde çok kimse beceremedi; ama ben yaptım. İstanbul’a iki kez göç ettim. İlki zorunluydu, ailem öyle karar vermişti; el mahkum. İkincisi ise benim seçimim.

İlkinde beni, ilkokul mezunu bir taşralıyı, okutmak için Saint Joseph Fransız Erkek Lisesi’ne yatılı olarak verdiler; yıl 1957, mevsim sonbahar... Başıma gelenlere alışincaya kadar, önceleri hep kendimi itilmiş, kakılmış hissettim; sanki benden kurtulmak için, beni aileden uzaklaştırmak istemişlerdi. Anneme, babama çok kızdım; birden bire yalnız ve desteksiz, ortada kalmıştım. Babamın beni, annemin kışkırtması üzerine terlikle dövmesini özler olmuştum... Hele hele, gizli gizli sigara içtiğimi farkına varan annemin, ağzıma kırmızı acı biber sürerek dudaklarımı dalamasını bile...

Yatakhane de sıla ağlamalarım, süreç içinde azaldı. “Çözüm bulamıyorsan, uyum sağla.” ilkesini öğrenmekle başladım, benim gibi bir iki “taşra muhaciri” arkadaşım ile. Önceleri, neler olduğunun farkında değildik bize... Salya, sümük dönemimiz geçince, hoşumuza gider gibi de olmuştu; bu yeni, yabancı Dünya.

Ailelerimiz, bizi “adam etmek” için, “daimi yatılı” olarak oku-

la bağladıklarından, hocalarımız “Frère”lerle pikniğe gitmeye başladık, hafta sonları... Ne de olsa, şarkılardaki Çamlıca Tepesi’ne gidiyorduk; o dönemlerde kaç kişiye nasip ki! Bir süre sonra farkına vardık; İstanbul, yalnızca Çamlıca Tepesi değil. Bir de duymuştuk ki; “Başka İstanbul yok.” Yani biz yeni gelenlerin, bir şeyler keşfetmeleri gerek... Biz, taşra kökenli kaşif adayları, “Ne halt edelim?” diye kıvranırken, uyarıyı kimlerden aldık biliyor musunuz? Gündüzcü arkadaşlarımızdan.

Onların bir bölümü gayri Müslim idi. Hep, “vapuru almak” konuşuyorlardı, vapura binmek yerine. Biz de merak ediyorduk, “İstanbul’da vapur nasıl alınır?” diye... Şahsen ben bile; her ne kadar İzmit’ten yazlığımızın bulunduğu Halidere’ye giderken benzer vapurlara çok kez binmiş olsam da... Neyse, bir süre sonra, Çamlıca Tepesi’ne gitmek yerine, “vapuru almayı” kararlaştırdık ve o arkadaşlarımızdan vapuru nasıl alacağımızı öğrendik... Ama en önemlisi lüks mevkiyi... Onların söylediklerine göre: lüks mevkiye, vapur biletinin dışında ek bir ücret ödeniyordu. Ama “en güzel bayanlar” da, orayı tercih ediyorlardı.

Sonuç: o güzel yaşımda, o güzel bayanları görmek için, o öğrenci halimizle, hafta sonları hep lüks mevkide gidip geldik; İstanbul’un iki yakası arasında. Hem de, harçlığımızın hatırı sayılır bir bölümünü seve seve feda ederek; tabii ki en önemlisi, o güzel bayanların kalplerini kim bilir nasıl hoplatarak!

İstanbul’a ikinci göçüm, 1982’de oldu; 17 yıllık bir Ankara macerasından sonra... Bu kez bilinçli; ekmek gereği. Bir süre vapuru bile anımsamadım, koşullarım nedeniyle... Bir gün gazetede okudum ki, Şehir Hatları İşletmesi yıllar önce, herkesin bildiği ancak kimsenin dillendirmek istemediği gerekçeyle, kaldırdığı lüks mevki uygulamasını birkaç vapurda yeniden başlatmış...

Pek umurumda olmadı. Ancak günlerden bir gün, Eminönü İskelesi'nden Kadıköy vapuruna binmeye kalkıştım. Bekleme salonunun kapıları açılıp vapura varıncaya kadar, epey itilip kakıldım, biraz da sanırım “ellendim”.

Ciddi söylüyorum, yine ne yaptıklarının hiçbir zaman farkında olmayan, uzun süre de farkına varmalarına izin verilmediği gibi, izin de verilmeyecek olan, o güzel gönüllü bazı yurttaşlarım tarafından. Hemen itiraf edeyim: beynimdeki bu hoşgörüyü rağmen, ülkemde kadın olmadığımı da şükrederek... Neyse, tesadüf bu ya bindiğim vapur, lüks mevki uygulaması başlatılanlardan biriymiş.

Hemen gençliğimi anımsadım. Belki o güzel dönemin, o güzel bazı bayanları da, benim gibi yıllar sonra “nostaljik” takılırlar umuduyla, lüks mevki salonuna girdim. Çantamı masanın üzerine bırakıp, koltuğa bir güzel yerleştirdim. Bu arada da, fark ücreti olan 200 TL'yi masanın bir kenarına koydum. Şimdilerde moda olduğu gibi, bir gazetenin bulmaca ekinde kültürümü sınamaya başladım. Ben kendimle uğraşırken, başımı bir kaldırdım ki, salon dolmuş insanlarla, masalar da torbalar ve naylon poşetlerle.

Bir an düşündüm; herkesin söylediği gibi, biz rahatına düşkün bir milletiz. Aç gezsek de, yaşamayı severiz. Ne güzel bir yaşam biçimi bu, her millete nasip değil. Kılıklarından gördüğüm kadarıyla, pek de ekonomik özgürlükleri olmayan bu yurttaşlarım bile, 20 dakikalık “seyahat” için ek bir ücret ödemeyi göze almışlar. Türkiye için, ne güzel bir şey. Öncelikle beyinsel, sonra kültürel, daha sonra da ekonomik açıdan...

Hevesim kursağımda kaldı. Ek ücreti almak için salona giren memuru görünce, İstanbul'un yeni sahipleri torbalarını, naylon poşetlerini kapıp, aceleyle salonu terk ettiler. Ben ve bir başka masada bir kişi daha kaldık, koskoca salonda. 20 dakikalık bir vapur seyahatine 200 TL. daha fazla ödemeye

gönüllü iki keyif ehli...

Kader Böyle de Yazar... (1)

Adam:

Adı: Talat.

Soyadı: Ergüenal.

Doğum Yeri ve Yılı: Arhavi, 1926.

Öğrenimi: Kırıkkale Mühimmat Fabrikası Çırac Okulu Me-zunu (1941)

Arhavi'den önce Ankara'ya, daha sonra da Kırıkkale'ye göç eden terzi Şevket Bey ile Makbule'nin oğlu Talat, 1946 yılına kadar Kırıkkale Mühimmat Fabrikası'nda tornacı olarak çalışır. Talat, askerlik hizmetinden sonra da, Gölcük Askeri Tersanesi Makine Fabrikası'nda, tornacı olarak çalışmayı sürdürür.

Kadın:

Adı: Neriman.

Soyadı: Girgin.

Doğum Yeri ve Yılı: İzmit, 1931.

Öğrenimi: Akçakoca İlkokulu Mezunu. (1942)

İzmit'te, Çakırlar Sülalesi'nin kızı olan Nadide'den doğan Neriman, 1941 yılında 10 yaşındayken önce annesini (13.04.1941), 2.5 ay sonra da (26.06. 1941) 15 yaşındaki ağabeyi Mustafa'yı yitirir. Babası İzmit Eşrafı'ndan Kurukah-veci Adil Girgin, 09.10.1941 tarihinde, amcası tarafından Türkiye'ye getirilmiş, Rumeli göçmeni öksüz Binnaz ile evlenir. Neriman, evde kısmet beklerken, 1946 yılında doğan kardeşi Atilla'ya da ikinci annelik yapmaktadır.

Öykü:

Talat Ergüenal ile Neriman Girgin, 1952 yılında, bir akrabalarının aracılığıyla ve görücü usulüyle evlenirler.

Bir süre, Adil Girgin'in kendilerine tahsis ettiği Kozluk Mahallesi'ndeki, evde otururlar.

Ergüenal ailesi, 1956 yılında İstanbul'a, Kartal Maltepe'ye göç eder. Talat, Garanti Bankası'nın Cevizli yakınlarındaki iş atölyesinde, tornacı olarak çalışmaya başlar.

15 Ocak 1959 tarihinde, Binnaz kanserden ölür. Binnaz'ın İkinci oğlu Bülent'ten (1951) sonra, 1957 yılında 8 aylık doğurduğu spastik oğlu 2 yaşındaki Ayhan'ı, bakmak üzere ablası Neriman yanına alır.

1959 yılında, gözleri iyice bozulmaya başlayan Talat Ergüenal, hem çalışmak hem de tedavi için Almanya'ya gider; Neriman, arkasından gelecektir. Neriman, kısa bir süre için baba evine yerleşir. Neriman, Almanya'ya gitmez ya da gidemez. (Bu konuda taraflar ve tanıklar suskun. Kimseyi üzmemek, ölümlerin arkasından konuşmak istemiyorlar.)

Adil Girgin, 1961 yılında Zehra Genç ile 3. evliliğini yapar. Bu evlilikten 1962 yılında, Ayten doğar.

1966 yılında, Talat ve Neriman boşanırlar.

1967 yılında, Talat, Almanya'da Ingrid adlı bir Alman ile evlenir. Bu evlilikten Murat (1967) ve Münevver (1968) doğar.

Neriman, İzmit'te, babası Adil, ikinci üvey annesi Zehra, kardeşi Bülent, babasının üçüncü eşinden olan kardeşi Ayten ve bakmakta olduğu spastik kardeşi Ayhan'la yaşamaya başlar. Yüksek öğrenimini sürdüren büyük erkek kardeşi Atilla, 1968 yılında, evlenerek Ankara'ya yerleşmiştir.

24.01.1973 tarihinde, Adil Girgin 69 yaşında ölür.

1975 yılında, Zehra, kızı Ayten'i alarak İstanbul'a yerleşmiş kardeşlerinin yanına göçer.

Neriman, Bülent ve Ayhan, İzmit'te birlikte oturmayı sürdürürler.

Bülent 1978 yılında, Füsun'la evlenir, 1979 yılında boşanırlar.

1980'de, yeniden evlenirler, 1981 sonunda tekrar ayrılırlar; aynı yıl çocukları Bedra'nın doğmuş olmasına rağmen...

1983 yılında, Neriman, Bülent ve Ayhan, Bülent'in yeni işi dolayısıyla İzmit'i terk ederek İstanbul'a yerleşirler.

Aynı yıl Ayten, Semih'le evlenir. Oğuzhan (1984) ve Cengizhan (1989) adlı çocukları doğar.

Talat, göz hastalığı iyice ilerlediğinden, 1976'da, malulen emekli olur. Talat, 1981 yılında, eşi İngrid'den ayrılır; Almanya'da 7 yıl çocuklarının desteğiyle yalnız yaşadıkdan sonra, 1988 yılında, Türkiye'ye, gözleri görmez halde, tek başına dönüş yapar.

Aynı yıl, Neriman'ın 30 yıldır bakmakta olduğu spastik kardeşi Ayhan, Darülaceze'ye yatırılır.

Neriman ile Talat, 1989'da, bir kez daha evlenirler ve Talat'ın dairesinin bulunduğu Gölcük-Donanma'ya yerleşirler.

Eşinden boşandıktan sonra, Neriman ve spastik kardeşi Ayhan'la yaşamayı sürdüren Bülent, Neriman'ın evlenmesi üzerine, 1989 yılında, yeni bir iş kurmak için Bodrum'a yerleşir.

Bodrum'daki toptan gıda işini tasfiye eden Bülent, 1998 yılında, İzmit'e döner ve bir arkadaşıyla, inşaat ve dekorasyon piyasasına girer...

Bülent, yeni düzenini oturtuncaya kadar, ablası ve eniştesi'nin, Donanma'daki evinde kalmaya başlar...

Kader Böyle de Yazar... (2)

17 Ağustos 1999 depreminde, ailecek bir büyük darbe daha yedik. Eniştem ile ablamın oturdukları, Gölcük Donanma'daki, Donanma Caddesi, Gakko-3 Apartmanı yerle bir oldu; 11 no'lu dairede kalmakta olan Kardeşim Bülent'i yitirdik.

Deprem sırasında, Ayvalık Sarmısaklı'da tatilde bulunan Ablam Neriman Ergünel ile Eniştem Talat Ergünel'i, Allah bize bağışladı.

Deprem günü, Eşim Esra ile Bodrum Gölköy'de tatil-deydik. İlk gün neler olup bittiğini, pek anlayamadık... İnsanlar, felaketlerin genelde hep başkalarının başına gelebileceği varsayımıyla, kendilerine ve çevrelerine pek toz konduramıyorlar...

Ablam ile eniştemin tatilde olduklarını biliyordum, ama Bülent'in evde olduğundan haberim yoktu; onu da tatilde sanıyordum. 18 Ağustos sabahı, ablam ağlayarak telefon etti. Bülent'ten haber yoktu.

Esra ve ben, hemen toparlanıp yola çıktık. Akşam üstüne doğru Donanma'ya vardık. Aman Allah'ım, gördüklerimi anımsamak, kimseyi de yeniden üzmem istemiyorum. Faciadan yaralı kurtulanlardan, kardeşimin naaşını bir iki saat önce, bir ambulansla götürdüklerini öğrendim. Benim Gölcük'teki, Oğlum Kaan'ın da İzmit'teki bütün aramalarımıza rağmen, Bülent'in cenazesini bulamadık. Toplu bir mezara gömülmüştü, ihtimal...

Çaresiz, Gölcük Devlet Hastanesi'nden, beyan üzerine ölüm kağıdını aldık. İzmit'teki aile kabristanına da, bir mezar taşı dikmekle yetindik. Başka yapacak hiçbir şey yoktu ki... Allah'ın rahmeti üzerinde olsun Bülent, nur içinde yat.

Olaydan 20 gün sonra, ablam ve eniştem, iki valiz ve bir el çantasıyla Ayvalık'tan İstanbul'a döndüler... Biri 68, öteki 73 yaşındaki iki ihtiyarın, ellerinde kalan yegane şeydi, bu üç parça eşya ve içlerindeki giysiler... Kendilerine evimizin bir odasını ayırdık. Bizde kalmaya başladılar.

Bu arada nüfus kağıtlarını, eniştemin emeklilik kartını ve banka hesap cüzdanını yeniden çıkartmak için birkaç kez, enkaz kaldırma çalışmaları süren Gölcük'e giderek, portatif muhtarlığın ve gecekondu banka şubesinin önünde, saatlerce sıralara girdik. Ciğerlerimiz yana yana, içimiz kan ağlaya ağlaya... Akşam olunca İstanbul'a dönüyor, sabah yeniden Donanma yollarına düşüyorduk; peynir ekmeğimizi ve suyu-

muzu yanımıza alarak...

Enkazdan hiç, ama hiçbir şey kurtaramadık. Yalnızca olaydan birkaç gün sonra, enkaz kaldırma çalışmaları sırasında, ablamın aile fotoğraflarını koyduğu kırmızı kutuyu bulmuşlar komşuları, onu verdiler.

Eniştem ve ablama yeni bir ev açmam gerekiyordu, hem de en kısa sürede... Erenköy, Fırın Sokak, Enver Bey Apartmanı'nda, giriş katında, kiralık küçük bir daire buldum. Bu daire, benim Göztepe'deki evime 15 dakikalık yürüme mesafesindeydi. Eniştemin kardeşlerine ve Almanyadaki kızına ve damadı İlker'e (Gök) durumu bildirdim.

Önce kardeşi Sinan (Ergünel), Sarmısaklı'daki yazlık evin enişteme ait yarı hissesini satın alacağını bildirerek, bir miktar nakit para gönderdi. Ben, oğlum ve eniştemin öteki kardeşleri, birleşerek yeni evlilere yapıldığı gibi, çeyiz düzdük ihtiyaçlara; su bardağından çay kaşığına kadar.

Kimimiz beyaz eşyayı, kimimiz halıları, kimimiz yemek masasını, kimimiz oturma takımını armağan ettik, kimimiz evi boyattı, kimimiz perdeleri taktı... Öteki akrabalar da, irili ufaklı hediyeleriyle, fiziki varlıklarıyla ve gönülleriyle desteklediler bizi...

Felaketin üzerinden daha 1.5 ay bile geçmeden yeniden bir evleri olmuştu, Neriman ve Talat'ın. Bu, onlar için büyük bir moral kaynağıydı. Ekim başından itibaren oturmaya başladıkları ev, küçük bir salon, bir yatak odası, bir küçük oda, banyo ve mutfaktan oluşuyordu.

Evin tek kusuru, pencerelerinin garaj olarak kullanılan arka bahçeye bakmasıydı. Bu durum, sonradan görme özürlü olan eniştem için pek sorun yaratmıyordu, ama ablam sıkılmaya başlamıştı. Ancak ekonomik açıdan toparlanmak için, biraz sabretmek gerekiyordu; çünkü ödenmesi gereken taksitler vardı...

Aradan iki yılı aşkın süre geçti; bir gün dairenin sahibi Umur

Bey, telefon etti. Acele etmemize gerek yoktu; ama daireyi kendisi, ofis olarak değerlendirmek istiyordu.

Ve yeniden kiralık ev arayışlarına başladık. Tesadüf bu ya, evlerinin 100 metre kadar ilerisinde, yine giriş katında, bu kez biraz daha büyükçe bir daire bulduk. Dairenin salon ve oda pencereleri, öndeki yolu ve biraz ilerideki Fırın Sokağı görüyordu. Hemen kiraladık. İkinci kez, bizim ihtiyaçlara ev düzüldü; bazı eksikler de tamamlanarak...

Yeni ev, ilkinden çok daha güzel oldu; telefonları da bağlandı... İhtiyarlar, hayatlarından memnun görünüyorlar...

20 Eylül 2002

Osuruk Muhabbeti

Her meslekte, görevini ihmal eden, işini layıkıyla yapmayan ya da bulunduğu konumu kötüye kullanan, sömüren “çürük elma”lar bulunur. Allah’tan ki bunların sayısı azdır. Ama yine de bu kişiler, söz konusu eylemleri sonucu bıraktıkları kötü izlenimle, mesleklerine leke sürer, meslektaşlarını da utandırırılar. Hele hele bu kişiler, kamu görevi yapıyorlarsa, Devlet imajını da zedelerler...

Şimdi benim için, “Ulan anarşist, ulan komünist, ulan eski tüfek, ulan Devlet düşmanı!” gibi yakıştırmalar yapmayın; Allah aşkına. Vallahi de Billahi de, kendimi methetmek için söylemiyorum; ama o taraklarda hiç bezim olmadı.

Onaylarsınız, onaylamazsınız; ama her kişinin bir millet üyesi olmasından yanayım. Ailem Türk; kendilerini öyle gururlandırmışlardı. Biz çocuklarına da, o onurlu duyguyu aşılamışlardı. Ben de, kimsenin kafatasını ölçme küçüklüğüne düşmeden, etnik kökenlerini sorgulamaya girişmeden, kendimi hep Türk bildim. Türklüğümle de hep gurur duydum. Devletime yıllarca, onurla hizmet ettim ve de etmeyi sürdürüyorum...

Diyeceğim odur ki, anlatacağım öykünün, Devlet düşmanlığıyla uzaktan yakından ilgisi yoktur. Yalnızca, Devletimi küçük düşüren bir “çürük elma”yı sergilemektir, amacım.

Başlayalım;

Yıl 2000, aylardan Ağustos, günlerden o ayın sonları, yine Maltepe'ye gittim. Kartal Maltepe, benim çocukluğumun bir bölümünün geçtiği küçük köy. Bir taşralı olarak, Saint Joseph Fransız Erkek Lisesi'ne yatılı olarak verildiğim ilkokul sonrası günlerim...

İzinli olarak çıktığım cumartesi günleri, Bahariye'den Söğütlüçeşme Tren İstasyonu'na yürüyerek gidişlerim... Maltepe'de, ablamla eniştemin evi... Hafta sonu evde, Deniz Harp Okulu'ndan izinli çıkan, eniştemin kardeşi Metin Ağabey (Ergünel) ve Kabataş Erkek Lisesi'nde okuyan küçük halamın oğlu Erdoğan Ağabey (Altun) ile resim ağırlıklı sohbetlerimiz...

Cumartesi akşamları, İzmit'teki aileme telefon etmek için, eniştemle banliyö treniyle Kartal'a gidişlerimiz... Kartal'daki postanede, saatler süren telefon bekleyişleri... Annem ve babamla, “Ben iyiyim, siz nasılsınız?” çerçevesinde üç beş kelimelik görüşme... Ve benzer daha birçok güzel anı...

İstanbul'a döndüğüm 1982 yılından bu yana ne zaman sıkılsam, yine banliyö trenine atlarım; ver elini Maltepe, bazen de Süreyyapaşa (Süreyyaplağı). Sokaklarda yürürüm, eski binaların önlerinden geçerim. Hele, 45 yıl önce bahçesinde futbol oynadığım, şimdilerde Akşam Sanat Okulu'na dönüştürülmüş, o zamanki Birinci İlkokul'un duvarlarını okşamayı hiç ihmal etmem.

Yine sıkıldığım o gün de, canım “Maltepe çekti”. Evden bu kez otomobille çıkmıştım. Sahil yolundan doğru Süreyyapaşa'ya... Migros önünde otomobili park ettim. Tren yoluna paralel Küçükyalı Caddesi'ni geçtim. Ablamla

eniştemin o dönemlerde son oturdukları iki katlı evin, şimdi Ayşe Apartmanı'na dönüştürülmüş halinin önünden, Eski Belediye Sokağı'na girdim; tren yolu alt geçidinden sonra Atatürk Caddesi ve ver elini Bağdat Caddesi...

Maltepe'nin çarşısı, Bağdat Caddesi, her zamankinden daha çok kalabalık. Neden mi? Günlerden pazartesi ve Maltepe pazarı kurulmuş. "Beynimi uçurmaya" çalışırken, kendimi bir curcuna içinde buldum.

Bağdat Caddesi'nde, sağ kaldırımdan Kartal yönüne doğru yürürken kalabalıktan adeta boğulacak gibi oldum. Sık sık yaptığım gibi, sahile inip deniz kıyısında şarkı mırıldanarak yürümeye karar verdim. Ve... Verdiğim bu kararın sevinciyile kaldırımda ani bir dönüş yapınca, kızımdan bir "pırt" sesi çıktı.

Öyle gerçekten bir yellenme falan değil. Herhalde bağır saklarım da, aldığım bu karara katılmak istediler. Ya da yaşım gereği, ani dönüş hazırlıklı değildiler. Çünkü her fırsatta öyle gürültülü mürültülü osuran ve bununla gurur duyan insanlardan biri, hiç olmadım. Bu yüzden de, değişik ortamlarda, kendime özel eziyetler çektirmiş bir kişiyimdir. Sahile inecek dönemeç ararken, birden arkamdan bir polis yetiştirdi ve kabaca bir tavırla "Kimliğin!" dedi.

Düşünebiliyor musunuz? Kaldırımda yürürken arkanızda bir polis beliriyor ve sırtınıza vurarak "Kimliğin!" diyor. Kendimi tarif etmek gibi olmasın, ama kılık kıyafetim yoldan geçerken kimlik sorulacaklardan değil. Tipim deseniz, yaşım o zaman 54 olduğuna göre, şimdiye kadar kimse, tipsizliğim nedeniyle bana kimlik sormadı, Allah'a şükür. "Hayırdır?" dedim, bütün sağlığım ve şaşırılmışlığım. Daha sonra, her namuslu Türk vatandaşının yapacağı gibi, gömleğimin cebindeki kartlarım arasından ehliyetimi çıkararak uzattım.

Trafik polisi olduğunu fark ettiğim, 35 yaşlarındaki ufak tefek Devlet görevlisi, sert bir biçimde "Biraz önce ne yaptın?" diye

sordu. O koşullarda böyle bir soruyla karşılaşırsanız, biraz önce yaptığınız şeyler arasında düşündükleriniz ya da sahile inme kararınız varsa, her halde küçük bir “pırt” aklınıza gelmez.

Ben safça, “Anlayamadım, bir yanlışlık var galiba!” diyerek şaşırılmış halde bir şeyler söylemeye kalkışınca, polis memurunun talimatı şöyle oldu: “Gel benimle.” Bu arada çevrede meraklılar toplanmaya başladı. Birkaç adım sonra, trafik aracının yanına gidince, polis memuru, çevredeki meraklılardan da güç alacağı zannıyla, sesini yükselterek bana: “Sen nasıl olur da, Türk polisinin yüzüne osurursun?” diye bir soru yöneltti.

Düşünebiliyor musunuz? Yolda giderken bir pırt yapmışsınız, zaten daha büyük bir şey olsa, herkes size bakar, bazıları alaylı gülümser ya da bazıları “çüş” der. Öyle bir şey yok; ama polis beni, kaldırımda yürürken osurduğum için yakalamış. Şimdi benim, “Yahu trafik polis memuru beyefendi, sen araçlarla, kuralları ihlal eden yayalarla uğraşacakken, benim kıcıımı rahat bırak.” diyecek halim yok. Çevre kalabalıklaştıkça memurun sesi yükseliyor: “Sen beni tanıyor musun ki, yüzüme osuruyorsun?” Ben, en kısılmış sesimle, “Memur bey bir yanlışlık olacak, herhangi bir kasıt yok.” demeye kalkışınca, adam yine yüksekte yükseğe, “Sen kim olursan ol, yüzüme osuramazsın.” diye feryat ediyor.

Çevre kalabalıklaştıkça, polis memuru edebiyatı genişleterek, “Tutmayan g...m, Türk polisine ve de Türk Devleti’ne yönelik kastım” dolayısıyla beni eleştirmeyi yoğunlaştırıyor. Saldırgan hale gelmeye başlayan polis memurunun kulağına eğilip, “Eğer kusurum ya da suçum varsa, beni karakola götürebileceğini, cadde ortasında böyle bağırmanın bir memura yakışmayacağını” hatırlatıyorum. Trafik polisi bağırmaya devam ediyor: “Yüzüme osuramazsın... Ben, kimseyi yüzüme osurtmam. Türk polisi bunun cezasını verir.” Ve

hakaretlerini sürdürüyor.

Bir kez daha, topluluk içinde böyle bağırmanın, bir Devlet görevlisine yakışmadığını belirtmem üzerine, “memur efendi” daha da çığgınlaşıyor. Herhalde beni karakola götürse ve “Bu adam benim yüzüme karşı osurdu.” dese, ciddiye alınmayacağını tahmin ediyor; “Olamaz, Türk polisine bu yapılamaz.” diye inim inim inliyor. Şikayetçi olacağımı söyleyince de, “Asıl ben seni dava edeceğim.” diye bağırarak, kendisini tutmaya çalışan yurtttaşlara rağmen, üzerime doğru hamleler yapıyor.

Sağduyulu vatandaşlar yeniden araya giriyor. Silahına da davranmaya kalkışan trafik polisini engelleyerek, sokak ortasında, en azından dayak yememi ya da başka belaları önlüyorlar. İnanın öyle bir hava var ki: biraz diklensem, herif beni kesin vuracak; bok yoluna değil de, osuruk uğruna gideceğim.

Allah, Türk milletinin bu sağ duyuylu vatandaşlarından razı olsun. Bu güzel insanlar: “Lütfen beyefendi, trafik aracının plaka numarasını aldınız ya, gereğini sonra yaparsınız.” sözleriyle ve de plaka numarasını kulağıma, ne olur, ne olmaz diye tekrarlayarak, beni olay yerinden uzaklaştırıyorlar. Sonra... Ne mi yaptım? Önce Maltepe Pazarı'na saptım. Daha sonra yine Maltepe ve Süreyyapaşa cadde ve sokaklarından yürüyerek Migros'a geldim. Otomobilime bindim. Doğruca eve...

27 yıllık gazetecilik ve 54 yıllık Türk vatandaşlığı deneyimim çerçevesinde, karakola gidip olayı anlatmanın, bir halta yaramayacağını tahmin ettiğim için de, bu öyküyü yazdım. Herhalde o saygıdeğer memur, akşam olayı birilerine anlatırken, “Arkadaş, ben Türk polisi olarak, kaldırımında yürüyen hiç kimseyi yüzüme osurtmam. Pezevengi elimden halk zor aldı, yoksa...” diyerek gururlanmıştır.

Not:

- 1- Meğer söz konusu trafik polisi, “pırt” sesi sırasında, yürümekte olduğum kaldırımın yanına park etmiş trafik aracının ön sağ koltuğunda ve başı kırımın hizasında, birilerine ceza yazmakla meşgulmüş...
- 2- Söz konusu olaydan yaklaşık bir hafta önce, bana kolonoskopi yapılarak kolon poliplerine polipektomi uygulanmıştı. Yani, rektum'dan girilerek, kalın bağırsaktaki polipler yakıldığından olay günü pansumanla dolaşıyordum.

Geç Yaşta İtalyanca Öğrenmek

55 yaşında İtalyanca öğrenmeye kalkıştım. Yanlış okumadınız, tam 55 yaşında... Neden mi? 47 yaşında, fiili gazetecilikten emekli olduktan sonra başladığım akademik yaşamda da, zorunlu kademeleri hızla aşmam gerekiyordu; zaten yeteri kadar gecikmişim. Gece-gündüz, hafta sonu-tatil demeden son 22 ayda, 4 bilimsel kitap yazmış ve Doçentlik Belgesi'ni almıştım. Hani öyküyü bilirsiniz: Bir toplantıda, Pablo Picasso'dan resim çizmesi istenmiş; olacak şey değil ya... Picasso, yoğun ısrarlar karşısında dayanamamış, 10 dakika içinde bir şeyler çiziktirmiş... Orada bulunanlardan bir eşek, “Aaa!” demiş, “10 dakikada da resim çizilir mi?” Picasso, çok bilen eşeğe dönmüş ve şöyle seslenmiş: “Zat-ı muhterem, bu resim 10 dakikada değil, 60 yıl ve 10 dakikada çizildi.” Benzer biçimde, tabii ki benim kitaplarım da, yalnızca son 22 ayın değil, 34 yıl ve 22 ayın ürünüydü... Yazmalar bitince, birden boşluğa düştüm... Marmara, İstanbul ve Yeditepe İletişim Fakülteleri'ndeki derslerim, gündüzlerimi dolduruyordu. Ama ya sonrası... Akşamları, geceleri, hafta sonları ve tatil günleri yaklaşık 2 yıl süreyle kitap yazmıştım. Şimdi, manevi boşalma sonrası, yapacak şey bulamıyordum. Boş

zamanım vardı, değerlendirmeliydim.

Aklıma İtalyanca öğrenmek geldi. Fiili gazeteciliğim sırasında, görevli-görevsiz, İtalya'ya çok gitmiştim. Hatta öğrendiğim 40-50 kelimeyle, kendi sorunlarımı çözer, alışverişte pazarlık yapar hale bile gelmiştim. İyi Fransızca bilmem de, İtalyanca'yı hızla öğrenmeme katkıda bulunabilirdi!

Tepebaşı'ndaki İtalyan Kültür Merkezi'nde (Centro Di Studi Italiani) açılan dil kurslarına kaydımı yaptırdım. Birinci Kurs'un ilk dersi, 12 Ocak 2002 tarihinde başladı... 20-25 kişilik bir gruptuk. Tabii yaşça en kıdemli ben. Çoğunluk üniversite öğrencileri, bankacılar ve turizmcilerden oluşuyordu. Sınıfta bir de, bana yakın yaşta Ahmet vardı. Ahmet Kılınç, çanta üretimiyle ve ihracatıyla uğraştığından sık sık İtalya'ya gidiyormuş, "Adamlarla kendi dillerinde konuşmak çok daha iyi olur." diye düşünüyordu.

Hocamız, benden herhalde en az 10 yaş küçük, Galatasaray mezunu Ümit Bey'di. Ahmet ile ben, her Cumartesi saat 10.00'da başlayan ve 4 saat süren kurs için sınıfa erkenden geliyor, en arka sıradaki yerlerimize kuruluyorduk. Kims-eye kim olduğumu, ne iş yaptığımı söylememiştim. Daha doğrusu bilinmesini de istemiyordum. Ta ki...

Kursa başlayalı yaklaşık bir ay olmuştu... 10 dakikalık ders aralarında, sigara içmekten bile sarf-ı nazar ederek salona çıkmıyor, yeni dersin başlamasını sınıfta bekliyordum. Yine böyle bir gün, ders arasında sınıfta notlarımı karıştırırken, "Hocaaam..." diye bir çığlıkla irkildim. Başımı kaldırdım, öğrencilerimden Selinay, sınıf kapısından bana el sallıyordu. Selinay yineledi: "Hocaaam... Sizin ne işiniz var, burada?" Doğru ya... Benim ne işim vardı, orada? Dersin başlama saati olduğundan, içeriye giren tüm sınıf arkadaşlarımdan gözleri bana çevrilmişti. Hemen ayağa kalktım; sınıftan çıktım.

Dışarıda Selinay'a, benim de kendisi gibi kursiyer olduğumu

anlatmaya başladım. Ben de, herhangi bir kişi gibi, İtalyanca öğrenmek istiyordum.

Selinay, durumu bir türlü kabullenemiyordu. Fiili gazetecilikten emekli olduktan sonra, akademik kariyer yaparak Doçentlik Belgesi alan ve 3 İletişim Fakültesi'nde ders veren 55 yaşındaki Atilla Girgin'in, çocuğundan bile küçük yaştaki gençler arasında ne işi vardı?

Selinay'a, benim bu durumu severek kabullendiğimi ve hayatımdan çok memnun olduğumu söyledim. Selinay'ın gözlerinden, onu pek de inandıramadığım izlenimini almıştım. Görüşmek dileğiyle ayrıldık.

Sınıfa girdim; Ümit Hoca henüz gelmemişti. Sınıf arkadaşlarım ise yüzüme bakarak, benden açıklama bekliyorlardı; sanki kötü bir halt etmişim...

"Evet arkadaşlar!" dedim; "Ben, maalesef Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden, Öğretim Üyesi Doç. Dr. Atilla Girgin." Oh be! Herkes rahatlamıştı. Deşifre olmadan önce, beni ya uzaylı ya da casus mu sanıyorlardı, ne?

Sınıf arkadaşlarıma, İtalyanca öğrenmek istememin, akademik bir zorunluluktan kaynaklanmadığını, amacımın yalnızca İtalyanca şarkıları daha iyi anlamak ve İtalya'ya gittiğimde, daha iyi pazarlık etmek olduğunu söyledim. Kandılar mı? Bilmiyorum ama, o günden sonra bana "Atilla Bey" demekten vaz geçerek, "Hocam" diyerek hitap etmeye başladılar, sınıf arkadaşlarım. Dahası, gelişmeleri duyan Hocamız Ümit Bey de, "Siz, Atilla Hocam!" demeye başlamaz mı?

Sınıftaki bu ağır havayı ortadan kaldırmak için, 40-45 yıl önceki öğrencilik yıllarıma dönmem gerekti. Ben de öyle yapmaya başladım. Ümit Hoca'ya aptalca sorular sordum. Sınıf arkadaşlarıma soğuk espriler yaptım. Sınavlarda kopya çekme girişiminde bulundum. Sözlüye kalkanlara çaktırmadan tüyolar verdim, sıkıştığım da sınıf arkadaşlarımdan

“sufle yardımları” istedim. Eşitlenmişim; artık yaş farkına bakılmıyordu, tam bir sınıf olmuşuk...

“İnsanın Mekaniyle Ha Deyince
Oynanmaz”

Hani bilirsiniz, bazı iyi niyetli! ukalalar vardır. Evinize misafirlğe gelirler; sizi aşığılamakla işe başlarlar. “Aaa kardeş, vallahi de billahi de, bu koltuk salona hiç yakışmamış... Masanın örtüsü de kanepenin döşemesiyle hiç uyuşmamış...” gibi cümlelerle hem bilgiçlik taslamaya kalkışır, hem sizin bilgisizliğinizi ya da zevksizliğinizi güya ortaya çıkarmış olurlar.

Eleştiriler bittikten sonra da, sıra önerilere gelir: “Bence o koltuğı kaldırın yerine bir berjer koyun... Yemek masasıyla koltuk takımının yerlerini değıştirirseniz, salon biraz daha genişler... Şu tabloyu da, bu duvardan alın karşı duvara asın...” Bunları bilinçli yapanlar da vardır, bilinçsizce davrananlar da... Ancak, bu tutumların, karşı tarafı ne kadar üzdüğünün, yaraladığının farkında bile değildir, bu tipler...

Yıllar önce Ankara’da, ilk eşimle, rahmetli Kayınvalidem Cahide Hanım ve merhum Kayınpederim Enver Bey’in dairelerinin bulunduğu Tunalı Hilmi Caddesi Barın Apartmanı’nın karşısındaki bir apartman dairesinde kiracıydık. Karı-koca çalıştığımız için, okuldan eve erken dönen oğlumuz Kaan, anneannesinin evinde oyalanıyor, biz gelince de eve geçiyordu. Her iki evin temizliğini de, Güllü Hanım üstlenmişti. Güllü Hanım, kayınvalidenin evine haftanın iki-üç günü geliyor; bir gün de, bizim evi temizliyordu...

O gün, temizlik günüydü... Akşam eve gelince, anahtarla evin kapısını açtım; aaa sanki salonun ortasına düştüm. Şaşırıp kalmışım, ne oluyor? diye. Şaşkınlığım geçince fark ettim ki: bizim salonun kapısının iki kanadı da, sökülüp çıkarılmış.

Tahmin ettim: bu, kayınvalidenin işiydi. Çünkü kendi evinde, salonu kapısız kullanıyordu, kayınvalide. Ama, bize sorma zahmetine bile katlanmadan, Güllü Hanım'a talimat vermiş; kendi aklına göre, bizim mekanımızı dekore etmişti. Tahmin edersiniz, eşim eve gelince büyük çingar koptu. Ayşegül, birçok kadının bu durumlarda yaptığı gibi, haksız olduğunu bile annesinin avukatlığına soyundu ve tatsızlık büyüdü.

Ben, Güllü Hanım'ı ilk gördüğümde, bir güzel haşladım. Kusurlu olduğundan değil; kendisi dahil, hepimiz onu çaresizliğini biliyorduk. Yalnızca mesajı, kayınvalideye ulaştırırsın, diye... Ertesi hafta, kapı kanatları yerlerine konuldu.

Yaşamımın daha sonraki dönemlerinde de, bazı arkadaş, dost, yakın ve akrabaların, bu tür müdahaleleriyle sık sık karşılaştım... Hatta bir keresinde, duvara özenle astığımız, üç önceki nesilden kalma antika tabakları bile değiştirme girişiminde bulunan yakın akrabalara sahip oldum. Bu son örnek dışında, fiiliyata geçmeden, işe akıl vermekle başlayanları, önce sabırla dinliyordum. Sonra da onlara: "Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi, mekan düzenlemelerinin, insan zihnini (bilinç + bilinçaltı) ve ruhunu etkileme gücü, sanıldığından da fazladır. Çünkü mekan bizi çevreler, içine alır. O yüzden mekan, en kapsayıcı, en kuvvetli bilgi ileticisi, mesaj üreticisi, imaj yaratıcısı ve ruh hali belirleyicisidir." gibi bilimsel cümlelerle ahkam kesiyordum.

Sonuç olarak da, söz konusu mekanın sahibinin biz olduğumuzu kibarca hatırlatarak, "İzin verin de, kendi ruh halimizi kendimiz belirleyelim." diyordum. Bu çıkışlar oldukça işime yaradı, yaramasına da, adım maalesef "huysuz" a çıktı.

Benden sonuç alamayanlar, bu kez ablama yöneldiler. Kız

kardeşim Ayten, yeğenim Bedra, birkaç yakın akrabam, hatta son eşim Esra, 71 yaşındaki ablamın evine her gittiklerinde, bir şeylerin yerini değiştirmekten zevk alır olmuşlardı. Ablama güya katkıda bulunuyorlar, yardımcı olmaya çalışıyorlardı. Oysa kadını allak bullak ediyorlar ve farkında olmadan üzüyorlardı.

Bir keresinde, ablamın evinde otururken, eşim Esra'nın bir önerisine tanık oldum. Aaa, başkaları bize yaparsa kızırıyorduk da, buna rağmen biz de aynı küstahça davranışlar içindeydik, belki de farkında bile olmadan! Eşimi uyardımaya kalkıştım.

Ablam beni, "Sen karışma." diyerek tersledi; sustum...

Bir süre sonra yalnız kalınca da, ablam bana şunları söyledi: "Atilla, herkes gelip bir şeyler yapmaya kalkışıyor... Allah razı olsun; ama, ya beni geri zekalı sanıyorlar, ya zevksiz, ya da bunak... İyi niyetlerinden, şüphe etmiyorum da, düzenimi bozuyorlar. Bu yaşımda beni yoruyorlar, üzüldüğümün bile farkında değiller.

Kusura bakmasınlar: ben hala varım; evimin kadınıyım. Gerek duyarsam, eğer ihtiyacım olursa değişikliğe, onlardan rica ederim... Artık itiraz etmekten yoruldum. Kimseyi kırmak da istemiyorum. Onun için susuyorum. Biliyor musun, değişikliği yapan, evden çıkar çıkmaz da, her şeyi eski haline getiriyorum."

Onun için bayanlar, baylar, insanın mekanıyla, ha deyince oynanmaz. Herkesi, kendi halinde ve rahat bırakın; hele hele eğitilmiş ve profesyonel dekoratör değilseniz...

Zorlu Kan Bağışı

Ben, kan donörüyüm; yani Türkçesiyle kan bağışçısı... 7 Mayıs 1977 ile 9 Temmuz 2002 tarihleri arasında Kızılay'a 43
112

şişe kan bağışladım. Onlar da beni, ilk 10 bağış için bronz, 25 bağış için gümüş, 35 bağış için de altın madalyayla ödüllendirdiler. Bu madalyaları, oğluma bırakacağım onur mirasının en önemli parçaları sayıyorum.

5 Mart 2002 günü, birden aklıma geldi; uzun süredir kan bağışı yapmamıştım. Kızılay'dan verilen "Türkiye Kızılay Derneği Kan Programı Donör Sertifikası'na baktım, neredeyse bir yıl olmuş... Ertesi gün kan vermeyi kararlaştırarak, sertifikamı cüzdanıma yerleştirdim.

Ancak unutmuşum; çarşamba günü, yoğun ders programım nedeniyle bütün günüm dolu. Kan vermek için, Kartal Maltepe'deki Kızılay Merkezi'ne gidemeyeceğim; programı erteledim. Sonra birden aklıma geldi... Nişantaşı'na en yakın Beyoğlu'ndaki Taksim İlkyardımlı Hastanesi var. 1.5 saatlik ders arasında, şansımı denemeye karar verdim...

Saat 10.45 gibi, hastanenin girişinde bulunan müracaat bürosundaki bayana, kan bağışlamak istediğimi bildirerek, ne yapmam gerektiğini sordum. Kızcağız şaşırıp, "Bilemeyeceğim, siz en iyisi veznedekilere sorun." diyerek, veznelerin yerini tarif etti.

Bir boş veznedeki görevliye, aynı soruyu yönelttim. O da bilmiyormuş, acil servise gitmemi önerdi. Hastanenin ana binasından çıktım. Yan bölümdeki acil servisin görevlisi, kan servisine gitmemi, ama bağış kabul edip etmeyeceklerini bilmediğini söyledi.

Görevlinin tarifıyla "acil"den çıkarak, bahçe içindeki kan servisine yöneldim... Birinci kapıyı açtım, sağ tarafta "kan merkezi" yazıyordu... İçeride kimseyi göremeyince, bir başka görevliye sordum, ne yapmam gerektiğini bu kez. "İçerideki odadadırlar, oraya bak." diye kestirip attı. İki boş oda geçtim, önüme çıkan son kapıyı açarak, üç hemşirenin, sonradan doktor olduğunu öğrendiğim bir beyle, masa çevresindeki sohbetlerini kesmek zorunda kaldım.

Takım elbiseli, ancak kasketli ve kalkık yakalı pardösü giymiş birinin, öğle öncesinin bir saatinde, aniden kapıyı açarak, “Kan bağıışı yapabilir miyim?” diye sormasından öyle bir şaşkınlığa uğradılar ki, hepsi bir anda ayağa kalktı. İçlerinden de herhalde, “Ulan nereden çıktı bu herif, sırası mı şimdi!” diye geçirmişlerdir.

Hemşirelerden biri yüzüme hayretle bakarak, “Niçin kan vermek istiyorsunuz? Bir hastalık yüzünden falan olmasın...” diye sordu. Sanırım kan vermeyi, sülük çekirtmeyle eş tutuyordu. Cebimden donör sertifikamı çıkarttım. O güne kadar 41 kez kan bağıışı yaptığımı, bu işten sevap işlercesine manevi haz duyduğumu, ayrıca vücudumda da - belki de psikolojik - bir rahatlama hissettiğimi, biraz da gururla anlatırken, gördükleri gibi sapasağlam olduğumu da üzerine basa basa belirttim.

Yüzüme yine şüpheli şüpheli bakarak, bu kez yaşımı ve bulaşıcı bir hastalığım olup olmadığını sordular “56” ve “Hayır” yanıtlarını alınca da, elime doldurmam için bir form tutuşturdular. Formun arkasında, Aids’li olup olmadığımın başlayan ve erkeklerle cinsel ilişkiye girip girmediğime kadar varan, herhalde 40 kadar soruyu, kan almadan önce yanıtlamam gerektiği söylendi.

Bu formu doldurmanın uzun süreceğini, derse yetişmem gerektiğini dile getirince, hava biraz yumuşadı... Asık suratlar gitti... Nerede hocalık yaptığımı, ne dersleri verdiğimi sordular. Ben de cevaplandırdım... Kendimi tanıtmaya faslı bitince, kendilerinden, “Ben kanı vereyim, formu siz doldurun.” diye ricada bulundum.

Kıdemli bir donör olarak, “gönüllü” ya da “zoraki” bağıışçıların, formdaki sorulara verdikleri cevapların doğruluğundan hep şüphe edildiği için, bağıış kanlarının, çeşitli testlerden geçirildikten sonra kullanıldığını biliyordum. Bunu hatırlattım ve form doldurmanın gereksizliğini

anlatmaya çalıştım; ancak bütün ısrarlarıma rağmen, onları ikna edemedim. Çaresiz, formdaki soruları okumadan, ilki hariç hepsini “Hayır” diye cevaplandırdım. Onlar da cevapları okumadılar bile.

Aç olup olmadığımı sordular. “Tokum” deyince, herhalde tansiyonumu ölçmeye gerek görmediler, ya da o işlemi unuttular. Doldurduğum formu doktor bey de, bana bir jest yapıyor edasıyla, okumadan kibarca onayladı.

Uzanmam için bir sedir gösterdiler... Herhalde çarşaf birkaç haftadır değiştirilmediğinden, rengi koyu griye kaçmıştı. Üzerinde de yer yer saçlar ve kıllar vardı. Özür dileyerek, oraya uzanamayacağımı bildirdim. Sağ olsunlar, bir dolap-tan temiz bir çarşaf çıkartıp yaydılar. Bir hemşire, açık yeşil ameliyat kıyafeti giyindi... Ellerine steril eldivenler taktı ve o halde yaklaşık 5 dakika kadar, kan verdikten sonra kolumdaki iğne deliğine yapıştırılacak plaster aradı. Odadaki bütün dolapları o eldivenlerle açtı, karıştırdı, kapadı... Yan odaya gitti geldi, nafile...

Sonra iki hemşire birbirlerine yardım ederek, büyük bir parça pamuk ve yapışkan banttan kocaman bir plaster ürettiler. Ameliyat kıyafetli hemşire, bir spreyle bol bol alkol fişkırttıktan sonra bir süre kolumda kalın damar aradı; kendi ifadesine göre: “kan daha bolca ve çabuk aksın” diye... Bulup bulmadığımı bilmiyorum ama sonunda, koluma gerçekten büyük bir maharetle iğneyi batırdı ve kan vermeye başladım. Bu işlem sırasında, kanımın akıbetini de sormak münasebetsizliğini gösterdim ve öğrendim ki...

Taksim İlkyardımları Hastanesi’nde kan saklama düzeni yokmuş. Yani kanım testlerden geçirildikten sonra “eğer temiz çıkarsa”, acil bir gereksinim halinde kullanılacak, belirli süre içinde gereksinim duyulmazsa, uygun koşullarda saklanamayacağı için atılacaktı. Doğrusu biraz buruldum... Ama tabii ki “İnşallah ihtiyaç duyulur.” diye de dilekte bulunamadım...

Kan verme işlemleri bitince, koluma özel üretim plaster, pamuğun fazlalığından olsa gerek, biraz zorlukla yapıştırıldı. O sırada doktor bey yan odadan geldi, bana “Geçmiş olsun” dedikten sonra kan torbasını yokladı, hemşireye hafif azarlar bir tonla, torbanın tam dolmadığını, biraz daha kan alınabileceğini söyledi ve hışımla çıktı. “Eyvah” diye geçirdim içimden, “Eksik bölümü tamamlamak için ya tüm işlemleri tekrararlarsa...” Kararlıydım, kabul etmeyecektim. Herhalde ya üşenildi ya da yeterli zaman kalmadığı fark edildi de, öyle bir girişimde bulunulmadı.

Yatarak biraz dinlenmem ısrarlarına rağmen, derse yetişeceğim bahanesiyle hemen ayağa dikildim. Verilen vişne suyunu içtim, bisküviyi daha sonra yeme izni aldım. İğne yerinden Allah’tan kan akıyordu... Sıvanmış gömlek kolunu indirdim, odada askı olmadığı için pencere koluna takmak zorunda kaldığım ceketimi ve pardösümü giydim; o an odada bulunan iki hemşireye zahmetlerinden dolayı teşekkür edip “iyi günler” dilerken, onlar da bana ne dediler biliyor musunuz? “Sizi yine bekleriz...” Ben de kocaman bir “İnşallah” ile kapıya yöneldim.

Göğsü Fermuarlı Adam

2002 yılı’nın Ağustos ayı’nın ilk günleri... İstanbul sıcaktan kavruluyor, ısı mevsim normallerinin çok üzerinde, nem oranı da çok yüksek... Özel nedenler yüzünden tatile çıkmadığımdan, İstanbul’u bekliyorum; daha doğrusu ail-

ecek bekliyoruz.

Çok sıcak günlerde, evde hikaye yazarak oyalanıyor, bazen de, İstanbul'u yeniden keşfetmek arzusuyla, başımda kasket, gözümde kara gözlükler, değişik semtlerin sokaklarını arşınıyorum...

Okullar tatil olmasına tatil de, ben yine arada bir, ders verdiğim İletişim Fakülteleri'ne de uğruyorum, ne var, ne yok diye... Anlayacağınız, haftanın bir-iki günü, Nişantaşı, Beyazıt ve Kayışdağı arasında dolanıyorum.

O gün, İstanbul İletişim Fakültesi'ne gideceğim tuttu... Sabah saat 09.00'u geçe evden çıktım. Göztepe Tren İstasyonu'ndan 09.35 treniyle Haydarpaşa'ya, oradan da motorla Eminönü'ne geçeceğim.

Yaklaşık iki yıldır, beni her gördüğünde, Pendik bileti vermeye kalkışan Göztepe Tren İstasyonu Gişe Memuru'nu yine uyardım: "Haydarpaşa" diye. "Haydarpaşa'ya neden gidiyorsunuz? Bence Pendik daha uygun." der gibi yüzüme baktı ve istemeye istemeye kahverengi bileti geri alarak, mavi bileti uzattı.

Perona indim. Saat 09.30'a doğru bir anons: "Haydarpaşa yönüne gidecek olan banliyö treni, Maltepe'den hareket etmiştir." Anlaşıldı ki, tren en az 20-25 dakika gecikecek. Eğer anons, "Trenin bir önceki istasyon Erenköy'den hareket ettiği" şeklinde olursa, bundan da gecikmenin 7-8 dakikayı bulacağı anlamı çıkarılmalı. Haftanın 3 günü, işe banliyö treniyle gittiğimden, bu anonsların ne anlama geldiğini ezberlemiştim.

Tren beni yanıltmadı ve Göztepe İstasyonu'na, saat 09.50'yi biraz geçe geldi. 10 dakika sonra Haydarpaşa'daydım. Deniz motoruna bindim; 20 dakika sonra Eminönü'nde indim.

Alt geçitten geçerek, hızlı tramvay kalkış noktasına geldim. Gideceğim mesafe, taş çatlasa 7-8 dakika sürdüğünden (Üniversite Durağı), ben vagonlarda yer de olsa oturmam; ayakta

dikilirim. Yine öyle yaptım.

Vagona son anda, kısa boylu, zayıf, kara kuru, yaşlı bir adam bindi. Bir elinde küçük bir su şişesi tutuyor, öteki elindeki bez mendille hem yüzünü siliyor, hem de mendili sallayarak serinlemeye çalışıyordu. Gördüğü ilk koltuğa kendini adeta bıraktı, yığılıp kalmıştı. Mendilli eliyle göğsünü ovalarken, bitkin bir biçimde, oflaya puflaya derin derin nefes almaya çalıştı. Nefes almakta zorlandığı açıktı, hani filmlerde sık sık görülür: sahne, tam kalp krizi geçirme sahnesiydi...

Adam bir anda vagonun ilgi odağı haline gelmişti. Herkes “Neler olacak?” kaygısıyla sahneyi izlerken, tesadüf bu ya, yaşlı adamın karşısında oturmakta olan, 50 yaşlarındaki eli tespihli şişmanca adam, gömlek cebine davrandı; avucuna aldığı kutudan birkaç küçük beyaz hap çıkardı ve “Amca, bu dil altı, bunu dilinin altına yerleştir ve em; sakın yutma. Geri kalanları da cebine koy, belki daha sonra gerekir.” diye konuştu. Adam, şişeden bir yudum su içtikten sonra denileni yaptı; biraz rahatlamıştı.

Yaşlı adamın yanında oturan genç, ilacı verene sordu, “Ne ilacı o?” diye. Cevap ilginçti: “Tabii ki, kalp ilacı oğlum. Bu yaştan sonra bizim boğmaca, kızamık, kabakulak olacağımız yok ya... Olsak olsak kalp hastası oluruz...” Ve başladı karşısındaki ihtiyara öğütler vermeye:

“Tamam, rahatladın. Kafayı takma. Bak, kendini zorlamışsın. Şimdi tramvaydan ineceğin yerde, hemen bir gölgelik bul. Otur, kendine gel. Yarım saat dinlen. Başka şeyler düşün: güzel kızlar filan... Bak nasıl rahatlırsın.

Bundan sonra da fazla zorlama kendini. Sigara içme, gıdana dikkat et. Çok yeme. Kilo alma. (bunu söyleyen 100 kiloyu aşkın, muhatabı ise sinek sıklet) Kırmızı ete yaklaşma, beyaz eti tercih et. Arada bir, balık yemeği de ihmal etme. Böyle sıcak havalarda da sakın sokağa çıkma. Otur oturduğun yerde, hayaller kur...”

Bu sözleri duyunca, çocukluk arkadaşım Simon İrlan aklıma geldi... Simon, birileri böyle desteksiz ve mesnetsiz öğütler vermeye kalkışınca, hemen: “Boş ver be ağabey, bana akıl vermeyi bırak; bende ondan var... Sen, varsa biraz para ver, bozukluk da olsa olur.” diye atılır. Kulakların çınlasın Simon. Biraz tıbbi, biraz felsefi bu öğütlerden sonra ilaççı, yaşlı adamın doğum tarihini belirlemek için, “1938’li misin, yoksa 1936’lı mı?” şeklinde bir tahmin yürüttü. Yorgun ihtiyar, bu sözleri duyunca, şöyle bir başını kaldırdı ve “Sen ne diyorsun? Ben 1927 doğumluyum, 1927. Anlayacağın, 75 yaşındayım.” diye adeta kükredi.

Olan oldu... Bu lafları duyan ilaççı birden sarardı, yüz ifadesi değişti, adeta omuzları düştü... Büyük bir düş kırıklığı içinde, “Yapma be amca!” derken, parmaklarıyla gömleğinin iki yaka düğmesini açtı ve by-pass ameliyatının dikiş izlerini göstererek şöyle konuştu:

“Bak amca bak, göğsüme bak... Ben fermuarlıyım, hem de 48 yaşında, fermuarlıyım. Sen çok şanslısın, çok şanslısın... Neden mi? Senin hala umudun var. Ben ise bu yaşında umudumu yitirdim....”

Bu sözleri duyduktan sonra... 45 yaşında kalp krizi geçirmiş, kalbine iki kez “anjiyo” ve bir kez de “balon” uygulanmış olan ve hala sigara içen ben, tramvay, daha Üniversite Durağı’na gelmeden, Beyazıt’ta indim; yürüdüm de yürüdüm...

“Pavyon Kadınlarını Kucağımıza Oturturduk”

11 Temmuz 2002 Perşembe günü, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde, MİHA (Marmara İletişim Haber Ajansı) mensubu yeni öğrencilere, “Basın Tanıtım Kartları”nın dağıtım töreni düzenlendi.

Törende söz alan Dekan Prof. Dr. Alaeddin Asna, gençliğinde fiili gazetecilik yaptığı için deneyimlerini aktarıyor, mesleğin, ağır sorumluluğunun yanı sıra zevkli ve eğlenceli yönleri bulunduğunu anlatıyordu. Alaeddin Hoca, “İşimizi sorumluluk duygusu ve ciddiyetle yapar, sonra da eğlenirdik. Mesela pavyona gider, pavyon kadınlarını kucağımıza oturturduk.” dedi ve birden bana dönerek, “Değil mi, Atilla?” diye sordu. Salonda bir kahkaha tufanı koptu; “ciddi görünümlü” iki hocalarının, birlikte pavyona gittiğini öğrenen kızlı-erkekli öğrenciler, gülmekten kırıldılar, arada bir de “o... , o...” sesleri çıkartıyorlardı. Ben ise ne yapacağımı şaşırdım; kızardım, bozardım... Alaeddin Hoca, ısrarla yüzüme bakarak cevap bekliyordu; tebessüm etmeye çalışarak, başımla onayladım. Şimdi bu öyküyü tüm yönleriyle anlatmak istiyorum:

Alaeddin Asna, 1968 yılında, ben Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın-Yayın Yüksekokulu’nda öğrenciyken Hocam’dı. Asna, Mülkiye’yi bitirdikten sonra gittiği ABD’de, halkla ilişkiler konusunda uzmanlık eğitimlerini tamamlamış, Ankara’da askerlik hizmetini, yedek subay olarak yapıyor; bir yandan da, bize derse geliyordu.

Alaeddin Hoca, yedek subay olarak Ordu Yardımlaşma Kurumu’nun (OYAK) Halkla İlişkiler Bölümü’nde görevliydi. OYAK, otomobil sanayi için bir şirket kurmuştu: Motorlu Araçlar İmal ve Satış Limited Şirketi (MAİS). Hani şimdilerde, Renault otomobillerini üreten kuruluş...

Türkiye’de, birçok kişinin bilmediği bir konu var: MAİS, Türkiye’de otomobil üretmek amacıyla, Fransız Renault şirketinden önce, İsveç’in Volvo* şirketiyle anlaşmış, hatta Volvo Otomobil Fabrikası’nın, Bursa’da temeli bile atılmıştı...

Daha sonraları, kamuoyuna pek açıklanmayan nedenlerle anlaşma bozulmuş, Volvo’nun yerini Renault almıştı.

Alaeddin Asna, Bursa’da yapılacak Volvo Fabrikası temel atma töreni halkla ilişkiler çalışmalarının bir bölümünü de

üstlenmişti. Ankaralı bir otobüs dolusu gazetecinin, Bursa'ya sağ salim ulaştırılması, Asna'nın görevleri arasındaydı. Ben o tarihlerde, Anadolu Ajansı'nda çalıştığımdan, otobüsün yolcuları arasındaydım. Sanırım Alaeddin Hoca, bu görev için Ajans yetkililerinden, benim gönderilmemi rica etmişti. 26 Ağustos 1968 tarihinde, Ankara'dan lüks bir otobüsle hareket ettik Bursa'ya, 40 dolayında gazeteci. Kafile başkanı Alaeddin Asna'ydı. Çelik Palas Oteli'nde misafir edildik. İlk akşam otelde yedik, içtik ve de erken yattık üstelik... Ertesi gün, 27 Ağustos 1968 Pazar günü, Volvo Otomobil Fabrikası'nın temeli, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın da katıldığı görkemli bir törenle atıldı. Başbakan Süleyman Demirel, Güney-Doğu Anadolu Bölgesi'ne yaptığı geziden bir gece önce Ankara'ya döndüğünden törende bulunamamıştı. Ama başta Sanayi Bakanı Mehmet Turgut olmak üzere, çok sayıda bakan, milletvekili ve yüksek rütbeli subay törene gelmişti.

Bursa Sanayi Bölgesi'nde gerçekleştirilen temel atma töreni ve buna bağlı gelişmelerle ilgili haberleri, Ankara'ya geçtim... Akşam, Çelik Palas'ta, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın da katıldığı yemekte bulundum. O haberleri de yazdırdım Ankara'ya...

Yemek sona ermiş, büyüklerimiz odalarına çekilmişlerdi... Gazeteci deyimiyle "Bebeleri yatırdıktan sonra", eğlenmek bizim de hakkımızdı; bütün gün çok yorulmuştuk... Her zaman olduğu gibi, gazeteci ağabeylerden bazıları odalarına çıktılar. Biz kalanlar, önce otelin barına takıldık bir süre; vakit erkendi, daha başka yerlere gitmek için... Alaeddin Hoca da bizle birlikteydi... Ağabeylerden biri, "“Hadi pavyona gidelim.”" fikrini ortaya attı. Meğer herkes bu öneriyi bekliyormuş... Barmenden, Bursa'nın en iyi pavyonunun adı alındı. Otel önünde bekleyen birkaç taksiye doluştuk, ver elini pavyon... Pavyonda kadınlar vardı tabii: konsomatrisler! Ancak bende

bir kopukluk oldu, o gece... Hala hatırlamıyorum, Alaeddin Hoca'nın dediği gibi, biz mi kadınları kucaklarımıza oturttuk; yoksa onlar mı bizi, kucaklarında oyaladılar...

* MAİS ile Volvo arasında varılan anlaşmaya, göre, İsveç firmasına, patent, isim ve mühendislik hakkı olarak, yılda üretilecek ilk 3.000 araç için araç başına 40, sonraki 2.000 araç için 20, daha sonraki 5.000 araç için de 10'ar Dolar ödenecekti. Böylece üretilecek ilk 10.000 araç için İsveçli firmaya yılda 210.000 Dolar'lık bir ödeme yapılacaktı. 10.000 adet üzerinde üretim için "know how" ödemesi söz konusu değildi. Ancak, "Volvo P-144" modeli otomobillerin, yerli olmayan yüzde 45 oranındaki parçaları için, tabii ki ithalat yapılacaktı.

3 No'lu Eşim Nasıl Uyuz Oldu?

Sonunda başardım! Şahsıma yönelik asılsız iftiralarından kurtuldum. Neden mi? Evliliklerim süresince, ilk iki eşimi uyuz etmek için, elimden gelen bütün çabayı göstermişim! Her ikisinin, ayrı ayrı dönemlerdeki, ama örtüşen iddiaları... Sonuç ortada; ama fiilen uyuz olmadılar.

Oysa, 3 No'lu eşim Esra için de, bu konuda özel bir çaba harcamadım. O kendi kendine, ama fiilen uyuz oldu... Hem de ne zaman? Hayatta en çok gurur duyduğum, ilk ve son numaram, oğlum Kaan Girgin'in, 35. yaş gününde... Vallahi de Billahi de...

17 Eylül 2002 günü oğluma telefon ettim, yaş gününü kutlamak için; "İhtiyar, ne haber diye!" de takılmadan edemedim... Aramızda, her zamanki lüzumlu lüzumsuz tepişmelerimize bir süre ara verdikten sonra, tekrar başlamaya hazır geri zekalılar olarak, birbirimizi sevdiğimizi bir kez daha anımsadık.

O geçici mutlulukla eve geldim ki: Esra bana, sanki benden

hamile kalmış havasıyla (herhalde ben öyle umut ettim ya da zannettim.) müjde verdi: “Atilla, birkaç gündür hatır hatır kaşınıyordum ya, uyuz olmuşum...”

“Evham” kelimesi “vehm”in çoğuludur; kuruntular, kuşklar, vehimler anlamına gelir. Ben bunun ne olduğunu, küçük yaşlarımdan beri çok iyi bilirim... Pazar günleri, İzmit'teki evimizin ön bahçesinde, bahçıvanlık yapmaya kalkışan rahmetli babam Adil Girgin, gül dikenini battığında, parmağını saatlerce emer de emer, çıkan kanı da tükürürdü. Muhtemel mikrobun kana karışmasını önlemek için... Sonra parmağına oksijen suyu ve tentürdiyot sürer; bütün gün de, tetanos olabileceği vehmiyle, somurtup düşünceli düşünceli otururdu. Tahmin edersiniz, bütün aile, babamın evhamından nasibimizi alıyorduk...

Eşim Esra da, benzer uygulamaları olan bir aileden gelme. O kadar evhamlı, o kadar evhamlılar ki; devamlı kendilerini dinliyor, en ufak bir sağlık sorununu bile abartıyorlar. Tabii ki sakınan göze de, daha çok çöp batıyor... Bu yüzden eşim ve ailesi için, Türkçeye yeni bir terim ekledim: “Sivri sinek görseler, sıtma salgını başladı sanıyorlar.” diye.

Terzioğlu ailesinde, evhamın yanı sıra bir de temizlik hastalığı var... Örneğin, bu aile mensuplarından herhangi birinin, Bartındaki kardeşleri Sema'nınki dahil, (Doğan Demirok'un kulakları çınlasın.) evine ayakkabıyla giremezsiniz... Kesinlikle katılıyorum; evin silinmiş zeminine, temizlenmiş halılarına, kibarlık olsun diye, sokağın lağımını, bokunu, sümüğünü, tükürüğünü taşımaya, ben de karşıyım. Ama eve gelenlere uygulanan, “kapının dışında ayakkabı çıkartma ve iç taraftaki terliğin üstüne zıplama” işkencesi, biraz fazla ayıp oluyor. Gelenler haciz memuru değil ki, sizin misafiriniz....

Biz, bu konuda daha liberaliz! Konuklarımıza, en azından kapının iç tarafında ayakkabı çıkarma hakkı tanıdık; yarım

metrekarelik bir alan da olsa... Konuklar terlikleri de, (ya getirdikleri ya da bizim önlerine koyduklarımız) orada giyiyorlar. Terzioğlu ailesinin bir ferdi olan eşim için, bu bile çok büyük bir özveri...

1997 yılında, yaz tatilimizi rahmetli kayınvalide Sabahat Hanım, baldız Zübeyde, bacanak Gökhan (Sarıoğlu) yeğenler Emir ve Can ile birlikte geçirmeye karar verdik. Datça'da, Kurucabük'teki Küçük Aktur Sitesi'nde mevsimlik bir ev kiralandı...

Huyum kurusun, ben suyla oynamayı pek severim. Aile arasında adım "su kuşu"na çıkmıştır. Tatilde de, her akşamüstü deniz programını bitirdikten sonra, "akşam teki"ne oturmadan önce, evin önündeki bahçeyi sulardım. Sonra da sulanma ve yıkanma sırası, balkon ve iç avluya gelirdi. Her yeri sular, seller içinde bırakıyordum... Ben, balkon ve avlunun kendi kendine kurummasını beklerken, Zübeyde bir bezle koşuşturuyor, yerleri kuruluyordu; ıslak zeminde kimse düşüp bir yerlerini kırmasın diye...

Yazı mevsiminin bir ayını, ben sulamakla, Zübeyde kurulumakla geçirdik. Evde hiç kimse kayıp düşmedi; kimsenin bir yerine de bir şeyler olmadı, onca neme rağmen. Ama... Tatil dönüşü, Sarıoğlu ailesinin, Bursa yakınlarında geçirdiği trafik kazasında, Zübeyde'nin bel omuru kırıldı. Zübeyde bu yüzden, Amerikan Hastanesi'nde 2 aya yakın yattı; bir dizi ciddi operasyon geçirdi.

Ha evet... Biz uyuzda kalmıştık. Esra da malum ablaları gibi, evhamın, titizliğin aşırı uçlarında gezinen bir tip... Evde bir tek ekmeği sabunlu bezle silmiyor, ilaçlamıyor her halde. Ama ben görmeden, ekmeği ateşten geçirdiğine eminim... Yani o denli dikkat ediyor temizliğe, mikrop kapmamaya ki: sonunda filen uyuz oluyor...

Uyuz müjdesini aldığım akşam, evde ne kadar bez cinsinden eşya varsa makinede yıkandı. Tüm mutfak eşyası da, bulaşık

makinesinden geçirildi. Yerler, duvarlar, koltuklar, masalar, sandalyeler, aklınıza ne gelirse ilaçlı sularla silindi. Esra ile odalarımızı ayırdık. El teması bile yapmıyorduk...

Kolay değil, beni de evham basmıştı: Ya bir de ben, uyuz olursam? diye... Bir süre, her sabah aldığım duşları, hamam kırklanmasına dönüştürdüm. Elimi, yüzümü, sağımı, solumu daha çok ovalamaya başlamıştım. Vücudumun birçok yerine, sık sık alkol sürüyordum...

Şükür Allah'a, aldığımız fiziki ve tıbbi önlemler sonucu, Esra'nın uyuzu geçti; bana bulaşmadan...

Dönemeç

“Bir dağ başında, uçurumlu bir karayolunun kenarındaki kulübede, iki kardeş yaşar. Dönemeçlerin çevresindeki kayalar, gün ışığında parlamaya dikkatsiz şoförlere ölüm saçar. Büyük kardeş, bir onarım evi kurmuştur; kazaya uğrayan arabaları onarır satar ve geçimlerini sağlarlar. Ölüler ise mezarlığa gömülür. Küçük kardeş, Bakanlığa boyuna dilekçe gönderip yolun yapılmasını ister. Günün birinde bir kaza olur, şans eseri arabayı kullanan ölmez ve onun Bakanlık Müsteşarı olduğu anlaşılır. Küçük kardeş gayesine ermiştir, yolun tehlikelerini anlata anlata Müsteşar'dan yolun yapılacağı hakkında söz alır.

Oyunun düğüm noktası burasıdır. Yolun Müsteşar tarafindan yaptırılacağını öğrenen Rudolf, kardeşine geçimlerini kazalardan sağladıklarını hatırlatır. Bu andan itibaren, zaten zayıf bir kişiliğe sahip olan Anton'un ruh sarsıntularına tanık oluruz. Bir yanda yaşama mücadelesi, öbür yanda vicdanı. Ne yazık ki yaşama kaygısı galip gelir ve Anton, Müsteşarı kendi eliyle öldürür.

Oyunda evrenden, insanlardan ayrılmış iki kişinin yaşamını

görüyoruz. Rudolf yaşadığının farkında olmayan tiplerden, Anton ise duygularıyla, Ru-dolf'la mücadele etmekten komplekslere boğulmuş, zavallı bir ruh hastası.

Yazar oyun için şöyle diyor: “Bir oyunun bildirisini diyaloglar halinde kon-muş gerçekte değil, oyunun içine somut olarak oturmuş, ondan koparılmaz, sanki onunla kenetlenmiş gerçekte aramalıdır.”

Bir nefret var oyunda, yaşamdan, insanlardan toplumdandan, unutulmuşluğun, yalnızlığın doğurduğu nefret. Bir maddeleşme var, duyguların körleşmesi, bir insanlıktan uzaklaşma var. Acaba Anton, niçin Dr. Kriegbaum'u öldürdükten sonra dilekçe yazmaya devam edecek?

Maddeleşmenin engel olamadığı vicdanının, hasta ruhundaki son kırıntılarını duyabiliyoruz.

Anton'da iki karşıt benlik görüyoruz; biri ömrünü yitirmek üzere. Rudolf'ta iki “ben” bir “madde ben” olmuş; vücuduyla yaşayanlar topluluğundan o. Kriegbaum normal bir insan tipi; zalim olmadan yaşamasını, hayvanlaşmadan maddeciliği bilenlerden.

Anton, Tankred Dorst'un ağzından haykırıyor: “Biz şimdi şunu soruyoruz; Neydi bu hayatın değeri, bu olayın anlamı neydi? Bu kazada gizli hikmet, kaza geçirenin ‘anladım’ dediği şeyde midir yoksa?”

Bir “absurdisme” bir “pessimisme” var oyunda, çok derine, insan-lardaki ikinci “ben”e haykıran bir oyun Dönemeç...”

Tankred Dorst

“Oyunun yazarı Tankred Dorst, 1925 yılında Thürinden'de doğdu. On yedi yaşında asker oldu. A.B.D., Belçika ve İngiltere'de tutsak olarak bulundu. Şimdi Münih'de bağımsız yazar; 1959 dan beri oyun yazıyor. Tankred Dorst'un ikinci sahne oyunu, 1960 yılında yazdığı Dönemeç'tir. Lübeck'de, Düsseldorf'da, Ulm'da, Stuttgart'ta, Telaviv'de, Varşova ve

İspanya'da oynanmıştır.”

Bu yazıyı, 1965 yılında yazdım; Saint Joseph Fransız Lisesi Yıllığı'na. Neden mi? Oyundaki Anton'u, ben oynuyordum da ondan. İzzet (Tarkan), sahneye koyduğu oyunda Dr. Kriegbaum rolünü üstlenmişti; Sabri (Nemli) de, bu üç kişilik oyunda, Rudolf'u canlandırıyordu...

Dekor ve efekt Frère Raymond Caporal ile İbrahim Denker'e aitti. Mehmet Yalım ise dekor asistanlığı yapmıştı. Saint Joseph Lisesi'nden mezuniyet yılımızda, Tiyatro Kolu üyeleri olarak, bu oyunla, okulumuza ve “seyircilerimize” veda ettik. Aynı yıl, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Basın-Yayın Yüksekokulu'na kaydoldum. Siyasal'da “Sahne” adlı bir tiyatro kulübü vardı. Bu grup 1963 yılında, Fransa'nın Nancy kentinde, katıldığı üniversiteler arası amatör bir festivalde, Güngör Dilmen'in “Midas'ın Kulakları” adlı oyunuyla Üçüncülük Mansiyonu almıştı. Ben de “eski bir tiyatrocı” olarak hemen kulübe girdim...

Kimler yoktu ki tiyatro kulübünde: baş yönetmen Nuri Çolakoğlu. Reji asistanları: Teoman Gürkan, Sezi Ergun, Zafer Toprak. Oyuncular: Sacit Adalı, Cenap Nuhrat, Ömer Madra, Aydın Şahinbaş, Ertan Özdemir, Zerrin Edipoğlu, Erdal Türkkan, Sumru Akıncı, Atilla Vural, Mehlika Savacı, Güray Karacaovalı, Tülay Oğultürk, Tülay Nakoman, Ahmet Tangün, Ayşegül Güngör ve Canan Yalaz.

Bu ekiple, Bertolt Brecht'in “Carrar Ana'nın Silahları”, Ingmar Bergman'ın “Tahta Üstündeki Resimler” ve yazarının adını hatırlayamadığım telif eser “Akçagüler ile Karagülmez” adlı oyunları sergiledik.

Dönemeç adlı oyunu ise, bu kez ben, 1966 yılında Siyasal'da sahneye koydum... Oyunda, Erdal Türkkan ve Cenap Nuhrat rol almışlardı. Erdal Türkkan Rudolf'u, Cenap Nuhrat ise Anton'u canlandırmıştı. Arşivimdeki fotoğrafları taradım. Bir fotoğrafta Anton, oyunun sonunda öldürdüğü Kriegbaum'

un cesedini sürüklüyordu sahnede. Bütün uğraşıma rağmen, Kriegbaum rolünü kimin üstlendiğini çıkaramadım; kusura bakmayın...

Oğlum Kaan, Ankara Koleji'ni bitirdikten sonra, iki yıl Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Bölümü'ne devam etti. Mimarlık eğitiminden pek hoşlanmamış olacak ki, gizlice sınavına girdiği Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nü kazandı.

Meğer 1930'lu yıllarda, İzmit Halkevi Tiyatrosu'ndaki oyunlarda sahneye çıkan, amatör oyuncu babam Kuru-kahveci Adil Bey'den devraldığım tiyatro sevgisini, yine amatörce sürdürdükten sonra, oğlum Kaan'a profesyonelce aşılamışım...

Ve... Mezun olacağı 1990 yılının Mayıs ayında, Kaan'dan bir telefon geldi; "Mezuniyet Sınavı Oyunu" olarak kendisine "Dönemeç" çıkmıştı. Çocukken benim okul yıllıklarını karıştırdığından, "Dönemeç" aklında kalmış, yardım istiyordu, oğlum. Yukarıdaki yazımı postaladım Kaan'a.

Düşünebiliyor musunuz? Amatör olarak bir tiyatro eserinde rol alıyorsunuz, bir süre sonra bu oyunu sahneye koyuyorsunuz. Yıllar sonra da, profesyonel tiyatro sanatçısı olarak hayata atılmak isteyen oğlunuzun, "sınav oyunu" kimliğiyle karşınıza çıkıyor "Dönemeç".

Bu da bir kader değilse: ilginç bir rastlantı herhalde...

Ciciannem

1 Ekim 2002 Salı günü, sonunda İzmit'e gittim. Üç yılı aşkın bir süre, kardeşim Bülent Girgin'i kaybettiğimiz Gölcük depreminden sonra, "kahrettiğim" için ayak basamadığım memleketime, ailemin iki yüzyıl yaşamış olduğu yere, doğduğum kente...

Darülaceze'deki kardeşimin İzmit'teki iki kiracısıyla, ablam adına bir konuyu görüşeceğim. Biraz karıştı galiba, açıklayayım: Kardeşim Ayhan Girgin'in vasisi ablam; ben de ablamın vekili.

Tüm cesaretimi topladım; İzmit'e gidecek, bir de üstelik, aile kabristanını ziyaret edecektim. Kendimi öyle planladım... Kimler mi var? Yıllar önce terk ettiğimiz ata kenti İzmit'te, yaşayan akrabalarımızdan... Kurtuluş Savaşı sırasında, bağımsızlık yandaşları için, yelkenli teknesiyle "Romanya'dan Anadolu'ya gizli gizli kömür çeken" büyükbabam Kaptan Nuri Reis'in sülalesinin önemli bir bölümü... Amcam Kireççi Kazım Bey'in, (Dinç) büyük halam Müesser Hanım'ın, (Daler) küçük halam Huriser Hanım'ın (Altun) ahfadi...

Ya, "Ora"dakiler: Girgin Aile Kabristanı'ndakiler:

Ablamın anneannesi Kamile Hanımefendi (Mezar taşı yok; ama gömülü olduğuna ilişkin kayıt var.) Babam Adil Girgin (15. 09.1904- 24.01.1973), ilk eşi, ablamın annesi Nadide Girgin (1324-13.04.1941), babamın Nadide'den olan ve 15 yaşında ölen oğlu, ağabeyim Mustafa Girgin (02.02.1926- 26.06.1941), annem Binnaz Girgin (1337-15.01.1959), annemin, doğduktan bir hafta sonra ölen oğlu Erol ve... Kardeşim Bülent Girgin'in (02.08.1951-17.08.1999), yalnızca mezar taşı...

Daha İstanbul'dan ayrılmadan, kendi kendime söz verdim: üzülme yok, ağlama yok diye... Ama sinir küpüyüm, yine tarifsiz bir iç sıkıntım var. Cahit Sıtkı Tarancı'nın:

Gün olur ki ne gökyüzü para eder,
Ne deniz kenarı, ne bağlar bahçeler.
Gün olur ki ne kız ne rakı ne şiiir,
Hiçbir şey insanı sarmaz, kandıramaz;
Her çeşmeden boş döner elindeki tas.
Gün olur ki çıldırmak işten değildir.
dizelerinde tanımladığı günlerden birindeyim.

Erenköy'den, 10.48'de geçecek Adapazarı Ekspresi'ne bilet alacağım. Gişeye yaklaştım, mavi iş gömleklili istasyon temizlikçisi koltukta oturuyor; herhalde asıl gişe memuru çişe gitti, diye geçirdim içimden...

Orta yaşlı, kara suratlı, tek kaşı kalkık, kısa süreli vekil gişe memuru, koltuğa öyle kurulmuş, öyle kurulmuş ki sanırsınız adam, tek parti döneminin önemli bir yöneticisi... Gişenin önü cam. Surat hizasında, cama üç-dört delik açmışlar, yolcu ile memur birbirlerini duysunlar, diye...

Parayı alttaki döner mermer çanakta veriyorsunuz, bileti de oradan alıyorsunuz. Erenköy gelişmiş bir semt ya, tren istasyonunu da, Haydarpaşa gibi güya modernleştirmeye çalışmışlar; ama ses düzeni kurmayı unuttular... Anlaşmak için cama memurun kulağını, yolcunun ise dudaklarını yapıştırmaları gerekiyor.

Vekil memur, ben gişe önüne dikilince, cama yaklaşma zahmetine katlanmadan ve de istifini hiç bozmadan bağırarak sordu: "Ne istiyorsun?" Bozuntuya vermedim; Basın Kartı'mı gösterdim, "İzmit'e bir kişilik indirimli bilet." diye söylendim. Tabii ki anlamadı. Bir kez daha sordu ne istediğimi, daha yüksek sesle. Cama iyice yaklaşarak, bir önceki sözlerimi tekrarladım...

Bakmadı bile karta, önündeki bilet yığınının yöneldi. Anladığından şüphe duydum. Aynı cümleyi üçüncü kez tekrarladım. Bir kızdı ki, sesini daha da yükselterek, "Ben kart mart anlamam, sana indirimli öğrenci bileti veriyorum, o kadar." diye azarladı üstelik beni... İndirimli biletlerin, yalnızca öğrenciler için verildiğini bellemiş, garibim...

Canım zaten sıkın, dalaşmak istemiyorum. Bir de zaman yok. Tren neredeyse gelmek üzere; cevap vermeye, bir şeyler söylemeye kalkışsam, iş uzayacak; treni kaçıracağım... Çaresiz, 2 milyon 600 bin lirayı verdim. Aldım gidiş-dönüş bileti; yediğim paparayla da kaldım...

İki saate yakın bir yolculuktan sonra, İzmit'ten önceki istasyon Derince'ye geldik. İnmeye hazırlanırken, tren bir istasyonda daha durdu. Mavili, modern bir yer; benzetmeye çalıştım: hayır, bu istasyon kesinlikle İzmit değil, "Ulan, 3 yıldır gelmeyeli, Derince ile İzmit arasına bir istasyon daha eklemişler." diye düşünürken, birden tanıdık binalar gördüm...

Efendim, ben İzmit'e üç yıldır gitmeyeli, yeni bir istasyon binası, modern bir peron yapmışlar. Kentin ortasından geçen tren yolunu da, deniz kıyısına almışlar. Derince'den sonra "eklenen istasyon" sandığım yer, meğer İzmit'in yeni tren istasyonuymuş... Tamam da, tren İzmit'i geçti gidiyor, Adapazarı'na doğru... Aldı mı beni bir panik. "Sapançada mı ineyim, Adapazarı'nda mı, geriye dönmek için?" diye düşünürken tren yavaşlamaya başladı. Baktım tren duracak, bir fırladım ki koltuktan, ucu ucuna inebildim.

"Bura nere?" diye bakıyorum: meğer 42 Evler'miş.

Çocukluğumda, futbol oynamak için her hafta sonu geldiğim kırlar, apartmanlarla dolmuş; karşısına da Kocaeli Üniversitesi'nin binaları kondurulmuş. Oh, rahatladım.

"Zararın neresinden dönülse kardır." diye. Üst geçitten karşı yöne geçtim. İlk taksiye atladım, "Bağçeşme" diyerek...

İzmit'in, en manzaralı yerindeki şehir mezarlığının bulunduğu semtin adı Bağçeşme'dir: eski kentin en yüksek tepesi... "Girgin Aile Kabristanı"nı ziyaret ettim; kendime söz verdiğim için ağlamadım. Neyse, fazla ayrıntıya gerek yok... Duamı ettim... Nur içinde yatsınlar...

Dönerken, "nostaljik takılayım!" dedim. Televizyonlarda arada bir gördüğüm kadarıyla, şimdilerde herkes öyle yapıyor ya... Yürüyerek indim Bağçeşme'den, Yukarı pazar'dan, Akça-koca Mahallesi'nden.

Bana, küçükken bakan ciciannemin, yerle bir olmuş evinin önünden geçtim. Ciciannem öldükten sonra ahşap evi, virane

olup yıkılmıştı; tahta yığını halindeydi son gördüğümde... Herhalde varisi olmadığı için, apartman yapılamamış yerine...

Şimdi ise, tahta yığını yok; kim bilir kaç evi, kaç kış ısıtmıştır. Evin bulunduğu alan, nar tarlasına dönüşmüş. Nar ağaçları her yeri bürümüş, dallardaki kıpkırmızı narları koparan bile yok... Yıkık bir taş duvar kalmış, koskoca ahşap evden. Ahırın, samanlığın yerinde yellere esiyor; ama bir zamanlar malama yerlerken okşadığım atları görür gibi oldum... Ciciannemin kocası Hasan Amca'nın at arabası vardı. İnşaatlara kum çekerdi Hasan amca, çevre derelerden... Çocukları yoktu. Ciciannem, haftanın altı günü bizim eve gelir, yalnızca benimle oyalanırdı.

Büyüdükten! sonra da, her bayram ya da her İzmit'e geldiğimde, ciciannemin elini öpmeye giderdim, o eve. Bilirdim, o da beni beklerdi. Ciciannem ölene kadar hep gittim, o mübarek ellerini öpmeye... Ziyaretlerim, onu öyle bir gururlandırır ki... Yokuşun başında beni görünce, devamlı önünde oturduğu pencereyi açar, avaz avaz bağırırdı: "İşte oğlum geliyor, bir tanem geliyor, benim gülüm geliyor." diye... Onu duyan komşular da pencerelere çıkar, yalnızsam benim, bazen de eşim ve oğlumun, bir emektarı ziyaret için yokuşu tırmanışımızı seyrederdilerdi.

Ciciannem, benden başkalarının söylemiyle, "Nigar Hanım Teyze", hakkını bir kere daha helal et. Nur içinde yat. Gençliğimde, futbol oynadığım Yukarıpazar Gençlik Spor Kulübü'nün, yokuşun, inerken solundaki ahşap binası da yok olmuş... "Neler oldu, buralara?" diye soracaktım, Akçakoca Mahallesi Muhtarı'na, yerinde bulamadım.

Dar sokaklardaki, eski ahşap Türk evlerinin büyük bölümü, aynı ölçütlerde betonlaşmış; geri kalanı da yıkılmaya terk edilmiş, eski eser sürelerini dolduruyorlar herhalde... Babamın mahallesinden, çocukluğumun geçtiği Tepecik Ma-

hallesi, İmaret Yokuşu'na doğru inerken fark ettim: belediye su deposunun yeri değişmiş, depo da yenilenmiş... Tarihi Yukarıpazar Hamamı ise, hep o metruk haliyle duruyor: Saklambaç oyunlarına hazır bir mekan olarak, kim bilir kaç on yıldan bu yana... Sırrı Paşa Geçidi'ndeki, 1631 yapımı Yumurta Camii Şerifi, ibadete hala açık. Arkasındaki küçük mezarlıkta, eski bir mezar taşında yazılanların Türkçe çevirisini yapmış her kimse, üstelik yeşil boyayla da bir teneke üzerine yazmış: "Buradayım çünkü ömrüm tamam oldu Bizden size selam olsun Tüm dostlara ahiret hakkı helal olsun Merhum Muhammed Ağa Miladi 1837 Rumi 1253"...

Çocuk Mektupları

Bir zamanlar, ama çok eski zaman değil, "mektup" diye bir iletişim aracı vardı... İnsanlar, birbirlerine mektup yazarlardı; bazen kısa bir-iki mesaj iletmek için, bazen de uzun uzun içlerini dökmek amacıyla...

Devir değişti: telefonun ardından bir de cep telefonu çıktı ya... Artık kimse kimseye mektup yazmıyor... Ancak kim-
senin elinde de belge kalmıyor, günün birinde bir şeyler anımsamak için...

İşte size, 1957 yılında, İzmit Yenituran İlkokulu'nu bitirdikten sonra, İstanbul Kadıköy'deki Saint Joseph Fransız Erkek Lisesi'ne yatılı verilen 11 yaşındaki bir çocuğun, ailesine gönderdiği sıra mektuplarından bire bir, beş örnek... İlk ikisi tarihsiz; ama üçüncüden önce yazıldıkları kesin...

(1)

Sen Jozef Lisesi

Sevgili Babacığım,

Senin aldığın boya kalemleri çok güzel fakat 32.5 Lira

gibi bir fiyat bana çok pahalı geldi onun için boyaları kullanmıyorum. İsterseniz onları geri verelim çünkü çok pahalı. Renkleri çok güzel ama kullanmıyorum onun için size bu mektubu yazıyorum boyaları kullanayım mı kullanmayayım mı bir türlü kullanmağa kıyamıyorum. Mektubun sonunda bütün renkleri hafif hafif çizdim onlara ve fiyatına bakarak bir karar verin. Ben bir türlü karar veremiyorum. Gelelim. Size siz nasılsınız Annem Teyzem, anneannem nasıllar annemin ağrıları geçti mi sıhhati iyimi? Ayhan ve Bülent nasıl. İnşallah iyidirler. Bülente 10 kadar tenten aldım inşallah gelirken unutmam. Ciciannem nasıl iyimi kafese kuş alındımı. Burada Mektubuma son verirken sizin ellerinizden Bülent ve Ayhanın gözlerinden öperim soranlara selam. Boya renkleri

.....
kararınızı verin kullanayım mı kullanmayayım mı renkler çok güzel fiyatı çok çirkin
Baba benim resmimi orada gördüm mü?
Kararınızı çabuk verin yakın bir zamanda mektup beklerim
Bülent sana 10 tane tenten aldım.
Gözlerinden öperim.
Oğlunuz
Atilla Girgin
(2)

.....
Sevgili Babacığım ve Anneciğim
Sizi ne kadar özledim bilemezsiniz bu Cumartesi İzmir'e geleceğim. Sakın beklemeyin ne zaman geleceğim belli olmaz. Ortada kati olan bu Cumartesi muhakkak geleceğimdir. Beni merak etmeyin çok iyiyim Bülent ve Ayhan nasıl? Anne babam bu Pazartesi Maltepe'ye geldi dolma kalemi verdi dolmakalem çok güzel yazıyor. Bu mektubu onunla yazdım, Siz bana bize mektup yaz diyorsunuz.

Hiç mektup yazmıyorsunuz. Bende merak içinde kalıyorum. Ciciannem beni Cumartesi otobüste beklemesin. Evvelden belirttiğim gibi ne zaman geleceğim belli olmaz. Pazar sabahı ciciannem muhakkak gelsin. Cicianneme bol bol selam söyleyin. Burada mektubuma son verirken sizin ellerinizden. Bülent ve Ayhanın yanaklarından öperim. Sevgilerimle. Oğlunuz Atilla.

Cumartesi görüşürüz.

Baba dolmakalemim iyi yazdığını biraz evvel bildirmiştim. Akşamleyin etütde yazmak için dolma kalemi çıkardım ucu yamrulmuştu sebebi aradım ve buldum dolma kalemin kapağı küçük geliyor kapağı kapanınca uç yamuluyor kapağın üstündeki deliği açtım kapak kapanınca şimdi bir şey olmuyor haftaya kadar böyle idare edeceğim. Bu mektubun imzadan alttaki parçasını yamuk dolmakalem ucuyla yazdım. Baba sakın merak edip geleyim deme haftaya nasıl olsa geleceğim. Dolmakalem işimi görür. Olmassa Enişteminkini alırım.

(3)

8.10.1957

Sevgili babacığım

Sen Maltepeden gittikten sonra eniştemle Pendiğe gidip resim çıkardık. Çarşamba günü ablam mektebe gelip resimleri verecek. Ortada asya gribinden dolayı Cuma günü mektebin 20 günlük tatile gireceği söyleniyor. Böyle bir şey olursa ben ablama söylerim ablam size bildirir. Beni merak etmeyin ben iyiyim biraz öksürüyorum. Ayhan, Bülent annem nasıl hepsine selamlar. Hakikatı öğrenmek için cumayı ipe çekiyorum öyle bir şey olursa ilk vasıta ile İzmite geleceğim kovboy pantolonumu göndermeyi unutmayın. Evi çok özledim Cicianneme ve bütün akrabalara bol bol selam. Bülente söyleyin çok çalışsın Burada mektubuma son verirken senin ve annemin ellerinden Ayhanın ve Bülentin yanaklarından öperim.

Atila Girgin

Mektup beklerim. Adresi şöyle yazın: Atila Girgin Saint Joseph Erkek Lisesi Kadıköy

Cumaya galiba tifo aşısı yapacaklar olimmi olmiyimmi acele cevap

(4)

10. 11. 1957

Sevgili Babacığım ve Anneciğim geçen Pazar mektepte kaldım bizi Beyoğluna elhamra sinemasına götürdüler iyi eğlendik. Beni bu haftalar beklemeyin bu ayın sonunda belki geleceğim mektepte fırsat bulup mektup yazamıyorum. Bu mektubu ablamda yazdım. Ablamı, Eniştemi merak etmeyim onlar iyiler. Bende iyiyim bu ayın sonunda gelemesem merak etmeyin. Zaten az bir vakit var onun yarısı otobüste geçecek nasıl ders çalışayım. Ablamda iken bile dersleri zor yetiştiriyorum. Ayhan büyüyormu? Bülentin dersleri nasıl siz nasılsınız? Cicianneme ve Hasan amcama selamlar. Akrabaların hepsine çok çok selam. Bu ayın sonunda gelmezsem merak etmeyin gelmeye çalışacağım.

Ellerinizden öperim.

(5)

11. 11. 1957

Sevgili Babacığım ve Anneciğim

Önümüzdeki pazarların birinde eve geleceğim. Bu pazarın derslerimin az olduğu bir gün olmasını istiyorum. Bu Çarşamba ablam gelip eşyalarımın bir kısmını getirecek. Evi çok özledim. Hele Ayhanla Bülenti o kadar çok özledimki geceleri yorgana Ayhan diye sarılıyorum ve böylece uyuyorum. Ayhanın dişleri çıktımı? Yine eskisi gibi neşeli neşeli gülüyor mu? Bülentin dersleri nasıl? Derslerine çalışıyor mu? Ben bu haftaki karnede 64 çıkardım 22inciydim. Geçen hafta ise 28inci idim 6 kademe aşağıya inmişim yavaş yavaş kendimi topluyorum. Bu hafta ablam beni toplu ve şişman gördü.

Burada iyiyim. Fakat ayhan gözümün önünden gitmiyor, ne zaman boş kalsam onu ve bülen ti düşünüyorum. Yılbaşı çabucak gelse de bol bol görüşsek sizi çok özledim. Cicianneme ve Hasan amcama selam Akralalara da bol bol selam ellerinizden öperim.

Ayhanın ve Bülentin ayrıca bol bol yanaklarından öperim. Bol bol mektup yollayın.

Oğlunuz Atilla

Evet... Nerede mi, bu masalın kahramanları? Babam Adil Girgin, Annem Binnaz Girgin, Kardeşim Bülent Girgin, Ciciannem Nigar Hanım ve Hasan Amca "Ora"dalar...

Spastik kardeşim Ayhan Girgin Darülacezede... Her hafta perşembe günleri ziyaretine gittiğimde, bana öyle bir sarılıyor ki, yıllar önce ona benim yaptığım gibi... Ama bir eliyle de işaret ederek, sanki konuşuyormuş gibi: "Ağabey, yeter artık burada çektiklerimiz, hadi gidelim." diyor. Ona işaretlerle, "Tamam, tamam gideceğiz." diyorum; sakinleşiyor...

"Bura"daki ablam direniyor; "Daha çok vakit var." diyor...

Kadın değil mi, 71 yaşında bile hala kapris yapıyor...

76 yaşındaki eniştem ise, milli piyangodan çıkacak ikramiyeyle bir ev almayı düşünüyor.

Ben rüyalarım dan biliyorum; "Ora"dakiler bizi çağırıyorlar, özlemişler... Ben de onlara diyorum ki:

"Çok kalmadı, biraz daha sabredin. Nasıl olsa geleceğiz; işte o zaman, "Ora"da da ekip tamam olacak..."

Bir Haftada İki Kalp Nakli*

Son beş gün içinde, Türk Tıp Tarihi'nde yeni bir sayfa açılıyor, dünya üzerinde şimdiye kadar yapılan kalp nakli ameliyatlarına, iki yenisi, iki ayrı Türk doktoru tarafından ekleniyordu.

Kalp nakli ameliyatlarından ilki, 22 Kasım 1968 tarihinde, Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi'nde, Dr. Kemal Beyazıt tarafından yapılıyordu. Kalbi değiştirilen hastanın 18 saat yaşadktan sonra ölümü üzerine, kamuoyunda çeşitli fikirler tartışılırken ve olayın büyük yankısı daha dinmemişken, 27 Kasım 1968'de, İstanbul Haydarpaşa Göğüs Cerrahisi Merkezi'nde, Doç. Dr. Siyami Ersek, başka bir kalp nakli ameliyatını başarıyla sona erdiriyordu.

Birinci kalp nakli ameliyatının talihsiz kahramanı Maviş Karagöz, kocasının deyimiyle, yıllardır hastaydı. Ailesi, önceleri hastalığı romatizma sanmış, önemsememişti. Yıllar geçtikçe hastalık ilerlemiş, hastanın durumu daha kötüye gitmişti.

Kızılcahamamlı, 3 çocuk anası Maviş Karagöz'ü muayene eden doktorlar, iyileşmesi için bir kalp ameliyatı geçirmesi gerektiğini söylüyor, ancak hastanın, bu ameliyatı kaldıracak kadar kuvvetli kalbi olmadığı için de buna cesaret edemiyorlardı.

* Tarafımdan derlenen bu yazı; rahmetli Müfit Duru'nun sahibi ve Mes'ul Müdürü olduğu, benim de Anadolu Ajansı'nın yanı sıra parça başı ücretle çalıştığım, haftalık "Yarın" dergisininin, 27 Kasım 1968 tarihli 293. sayısında yayımlanmıştır. A. Girgin.

Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi'nde, Eylül başından beri kalp yetersizliğinden yatmakta olan Maviş ölümü bekliyordu. Maviş Karagöz ölümünü bekliyordu; çünkü "aort yetersizliğinden kalbinin üç kapağı da çalışmıyordu." Hastayı kurtarmak için tek çıkar yol vardı; bir verici bulunursa kalbini değiştirmek. Hastanenin Kalp ve Cerrahi Kliniği Servisi Şefi Kemal Beyazıt, Maviş'in kalbini değiştirecekti, bunda kararlıydı, şayet verici bulursa.

Ankara'nın Bala ilçesinde, fırın işçisi, 14 yaşında Erdal Yıldırım, fırındaki gaz tüpünün patlaması sonucu ağır yaralı

olarak hastaneye kaldırılmıştı. Erdal Yıldırım'ı muayene eden doktorlar, beyninin tamamen parçalandığını görmüşler, yaralının son reflekslerinin de kaybolmaya yüz tutması üzerine, hastanede bulunan annesinden yazılı izin alarak, Yıldırım'ın kalbini Maviş Karagöz'e takmak üzere hazırlıklara başlamışlardı.

Bu arada Erdal Yıldırım'da hayat emareleri gören doktorlar, kalbin alınmasını bir süre geciktirmişler, ancak Yıldırım'ın yeniden hayata dönmesinin mümkün olmadığını görerek, gece yarısı saat 3'te, yaralının göğsünü açarak, kalbin alınması işlemine başlamışlardı. Bu arada Maviş Karagöz de, diğer bir odada ameliyata hazır bir duruma getirilmişti.

Saat 03.15'te ameliyat başlamıştı. Kemal Beyazıt'ın başkanlığındaki doktorlar grubunda, Şişli Hastanesi Göğüs Cerrahisi'nden Dr. Yalçın Güran, Operatör Dr. Mansur Sağman, Operatör Dr. Ahmet Eralp, Operatör Dr. Hayati Erbar, Operatör Dr. Sadık Kayacık, Operatör Dr. Vedat Pürsünerli ile eşi Kardiyolog Gülbin Pürsünerli, Anestezi Uzmanı Faruk Müftüoğlu, Biyokimya Uzmanı Kemal Özkan ve Kardiyolog Erdam Oran bulunuyordu.

Saat 6.30'a kadar süren başarılı bir ameliyattan sonra, Maviş Karagöz'ün yeni kalbi çalışmaya başlamıştı. Ameliyatı başından sonuna kadar izleyen Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Vedat Ali Özkan, Dr. Kemal Beyazıt'ı öperek kutluyordu.

Türkiye'de teşebbüs edilen ilk kalp nakli ameliyatı başarıyla sonuçlanıyor, ancak ameliyatın belki de en önemli safhası, böylece başlıyordu. Maviş Karagöz yeni kalbiyle yaşayabilecek miydi?

Maviş'in yeni kalbi, ameliyatın ilk saatlerinde normal olarak çalışıyordu. Saatler geçtikçe çalışmada, önce bir düzensizlik seziliyor, daha sonra da hastada genel bir kanama baş gösteriyordu.

Yeni kalbiyle, hayatının 17. saatinde Maviş Karagöz'de görülen genel kanamada bir durulma hissediliyor, bu durum doktorları yeniden umutlandırıyor.

Ancak her şeye rağmen, takma kalp, yeni vücudunda 18 saatini doldururken gece yarısı saat 00.03'de durmuştu.

Dr. Kemal Beyazıt, duran kalbi yeniden çalıştırmak için dışarıdan masaj yapıyor, bunun sonucu 00.25'de tekrar çalışmaya başlayan kalp, saat 00.50 de ikinci defa ve bir daha çalışmamak üzere duruyordu.

Dr. Kemal Beyazıt, hastanın ölümünü üzüntülü bir şekilde açıklıyor; yöneltile sorular üzerine, ameliyat tekniğinin tam olarak uygulandığını, doktor olarak yapılması gereken her şeyi yaptıklarını, ölüme, kan pıhtılaşması mekanizmasındaki bozukluğun yol açtığını söylüyordu.

Türk Tıp Tarihi'ne, Dr. Kemal Beyazıt'ın altın harflerle yazdığı bir sayfa da böylece kapanıyordu. Dünya Tıp Tarihi'ndeki kalp nakli ameliyatlarının 86ıncısı başarıyla yapılmış, ancak hasta 18 saat yaşayabilmişti.

Bu, Türkiye için küçümsenmemesi gereken bir olaydı. Kaldı ki, dünya üzerinde 4 Ocak 1968'den buyana yapılan 85 kalp nakli ameliyatında, hastaların ancak 44'ü yaşıyordu. Üstelik ne kadar zaman daha yaşayacakları da belli değildi.

Yaptığı ilk kalp nakli ameliyatıyla dünya çapında üne kavuşan, Güney Afrikalı Prof. Christian Bernard'ın da ilk hastası Washausky ölmemiş miydi? Prof. Bernard'ın yaşayan takma kalpli hastası Philip Blaiberg, hocanın kalbini değiştirdiği ikinci hastası değil miydi?

Kendi kendimize bütün bu soruları sorup, cevaplarını tarafsız bir gözle bulduktan sonra, bir Türk doktorunun bu başarısıyla övünmemiz gerekmez miydi? Ne yazık ki, bu büyük başarıyla övünenler olduğu kadar, Dr. Kemal Beyazıt'ı "katillik"le itham etmeye kadar gidenler de olmuştu. İşin üzücü tarafı, tenkitlerin ve ağır suçlamaların çoğunlukla dok-

torlar tarafından yapılmasıydı.

İleri sürülen iddialara göre, Maviş Karagöz'ün ölümüne sebep olan faktörler arasında şunlar bulunmaktaydı:

“Pıhtılaşma mekanizmasındaki bozukluk, kan uyuşmazlığı, hastanın hipotermik durumu, montaj hataları, kanama durumu ve kanama komplikasyonları, alıcı ve verici arasındaki yaş farkı.”

İş sadece suçlamalarla kalsaydı, bir dereceye kadar şükredilirdi.

Verici Erdal Yıldırım'ın akrabalarının iddialarına ne buyurulurdu? Annesi de oğlunun ölmediğini ileri sürerek, kalbi, canlı bir vücuttan aldıkları için doktorları mahkemeye vereceğini söylüyor, “Ben oğlumun kalbinin alınması için izin vermedim; beni aldattılar.” diyordu.

İnsan ölümünün, Tıp Tarihi'nde senelerdir çözülmeyen bir mesele olduğu bilinen bir gerçektir. Dünyada kalp nakli ameliyatlarının çoğalması üzerine bir kısım doktorlar, ölümün tarifini yapmak için toplanmışlar; fakat ölüme kesin bir tarif yakıştıramadan toplantılarına son vermişlerdi.

İnsan ne zaman ölü sayılacaktı? Bu konu üzerinde fikir yürütenlerin yorumları oldukça değişti. Her şeye rağmen, dünya doktorları, ölümün kesin bir tarifini yapmaktan aciz kalmışlardı. Beyni parçalanmış, şuurunu tamamen kaybetmiş bir insanı, sadece, evet sadece nefes alıp veriyor diye, canlı saymak gülünç olurdu.

Türk kamuoyu, bunun bir örneğine tanık olmuştu. Bilindiği gibi, birkaç sene önce Alp Reel isminde bir doktor cereyana kapılarak ölmüştü. Daha doğrusu, kalbi durmuştu. Kalp hemen açılarak masaj yapılmış, kalbin tekrar çalışmasına rağmen, çok yüksek elektrik akımından tamamen zedelene beyin, görevini yapamaz duruma gelmişti.

Alp Reel yaşıyordu, ama bitkisel bir hayat. Gıdası ağzından boruyla veriliyor, bir ölü gibi uzandığı yatakta bütün

ihtiyaçları başkaları tarafından görülüyordu. Bir süre sonra, hastanın devamlı yatmaktan etlerinin tahriş olduğu açıklanmış ve bu yüzden ayrı bir tedavi uygulanmaya başlanmıştı. Aylar böylece geçmiş hastada, en ufak bir iyileşme işareti görülmemişti. Seneler geçmişti, Alp Reel hala yaşıyordu, şayet onunkine yaşamak denirse...

Bu türlü yaşamayı, daha doğrusu hayat emareleri göstermeyi, yaşamak olarak kabul edenler varsa, buna bir şey denemezdi. Ancak kutsal kitaplarda bile yaşamanın tarifi yapılırken, bazı şartlar ileri sürülmüştü. Gerçekten yaşadığı ileri sürülen bir insanda, bazı şartların olması gerekmektedir.

Bir insan, en azından yaşadığının şuuruna varmalıydı. Yoksa, sadece vücudunun belli bazı bölümlerinde hayat emareleri görülen ve bunların da bir müddet sonra, tamamen yok olacağı bilinen bir insanı, “yaşıyor” farz etmek olmazdı.

İşin en hayret uyandıran yanını, ezelden beri Türkiye’deki her meseleyi istismar etmek için fırsat kollayan, belirli bazı profesyonel politikacıların da konuya el atarak, Dr. Kemal Beyazıt’ı katillikle suçlamaları olmuştu.

Böyle bir konu hakkında, bir Milletvekilinin nerge vererek Meclis’te genel görüşme açılmasını istemesi, sadece ismini bir kere daha duyurmaktan ve seçmenine “Bu adam çalışıyor.” dedirtmek amacından başka bir şey olamazdı.

Teknik imkansızlıkları ileri sürerek, yabancı ülkelere kaçan Türk doktorlara büyük bir ders olması gereken bu olay, ne yazık ki, bazı istismarcılar yüzünden gerektiği gibi değerlendirilemiyordu.

Kamuoyunda, Türkiye’deki ilk kalp ameliyatının tartışmaları sürerken, ikinci bir olay, gözleri başka yöne çeviriyordu.

İlk kalp ameliyatından beş gün sonra, bu defa İstanbul’da ünlü bir doktor, bir başka kalp hastasının kalbini başarıyla değiştiriyordu.

İkinci kalp nakli ameliyatının kahramanları, 51 yaşlarındaki şantiye bekçisi Cihat Ünal ile Sinoğlu 26 yaşındaki rençber Ali Akgül'dü. Ali Akgül, 8 yıldan beri kalp rahatsızlığı çekiyordu. Biraz yorulunca göğsünün sol tarafına sancılar giriyor, nefes darlığı geliyordu. Bir müddet önce Haydarpaşa Göğüs Cerrahisi Merkezi'ne yatırılmış ve çaresiz, ölümünü beklemeye başlamıştı. Doktorların ifadesine göre, "Bugünlük, yarınlık." Nitekim, onun gibi kalbinden rahatsız olan hastalardan bir çoğu, hastanede daha önce hayata gözlerini yummuştu.

Gerçi Haydarpaşa Göğüs Cerrahisi Merkezi'ndeki doktorlar, başlarında Doç. Dr. Siyami Ersek olduğu halde, bir kalp nakli ameliyatı için 6 aydır hazır dılar, ama verici meselesi vardı. Ve bu mesele kolay kolay halledilemiyordu.

Pazartesi sabahı, Erenköy'de bir trafik kazasında ağır yaralanarak hastaneye kaldırılan Cihat Ünal, saatler geçtikçe ağırlaşıyor ve hastanın hayatından tamamen ümit kesiliyordu. Bu durum üzerine, ölüm yolcusu Cihat Ünal, kalbinden faydalanılır, düşüncesiyle Haydar Paşa Göğüs Cerrahisi Merkezi'ne gönderiliyordu.

Doç. Dr. Siyami Ersek, ölüm yolcusunun kalbini, özel cihazlara bağlayarak, bir müddet daha çalışmasını sağlamıştı. Ancak ortada büyük bir mesele vardı. Hastanın yakınları, kalbin alınmasını kabul edecekler miydi? Cihat Ünal'ın karısı ve çocuğu hastaneye getirilerek izin alınması gerekmektedir. Karısı, kararını, kocasını gördükten sonra vereceğini söylüyordu. Arzusu yerine getirildi. Özel cihazlarla kalp atışları sağlanan Cihat Ünal'ın, belki yaşayacağını ileri süren karısı, kalbin alınmasına karşı koymuştu.

Doktorlar; acele ediyorlar, vakit geçtikçe kalpten yararlanmanın tehlikeye düşeceğini belirtiyorlardı. Sonunda aile ikna edilmişti. Diğer hastanelerden gelen doktorlarla, savcının, fizyolojik ölümün gerçekleştiğine dair verdikleri

rapordan sonra, ameliyata başlamak için hiçbir engel kalmıyordu.

Öte yandan, ameliyathanenin içine bir televizyon alıcısı konulmuş ve ameliyatı izlemeye gelen 60'ın üstünde gazetecinin, Ankara'daki gibi gelişi güzel ameliyathaneye girmesi yerine, konferans salonundan operasyonun bütün safhalarını izlemesi sağlanmıştı.

Kalbi değiştirilecek Ali Akgül, saat tam 2.20'de ameliyathaneye alınmıştı. Bu arada Doç Dr. Siyami Ersek başkanlığındaki, 25 uzman doktor, 9 hemşire, 1 teknisyen, 1 tıbbi sekreterden kurulu ameliyat heyeti, yeni bir teknik uyguluyordu.

Nakledilecek kalp 15 derecede soğutulmuştu. Bu teknik sonucu, saat tam 5.12'de biten ameliyattan sonra, yeni kalp elektroşoka ihtiyaç kalmadan kendi kendine çalışmaya başlamıştı. İlkinden 5 gün sonra yapılan bu ameliyatta uygulanan söz konusu teknik bile, yeniş bir merhaleyi ortaya çıkarıyordu.

Ameliyat sona erer ermez, bir basın toplantısı düzenleyen Doç. Dr. Siyami Ersek, büyük bir tevazu içinde, "Başarı bütün doktor arkadaşlarımdır." diyor, çeşitli soruları cevaplandırıyordu... Ameliyat büyük bir başarıyla sonuçlanmıştı. Tüm doktorlar, hastanın yaşamaması için şimdilik hiçbir sebep olmadığını söylüyorlardı. Nitekim saat 11.05'te kalbi değiştirilen Ali Özkan, steril odasında uyarılara göz ve yüz işaretleriyle cevap veriyordu.

Saatler geçtikçe hastanın durumunda bir düzelme göze çarpıyor, kalp atışları solunum, ve diğer fiziki bulguları normale dönüyordu. Kalbi değiştirilen ikinci hasta, bu satırlar yazıldığı anda yeni kalbiyle hayatına devam etmekteydi...

BAYRAMLARI NİÇİN SEVMEM?

Allah günah yazmasın; Ramazan ve Kurban Bayramları'nı hiç sevmem. Günümüzün, "Aman yine misafir gelecek." ya da "Yine biz 'onları' ziyaret etmek zorunda kalacağız." gibi "çağdaş ürküntülerden, modern düşüncelerden" ötürü değil. Çok başka nedenlerden dolayı...

Annemi çok erken kaybettim; 13 yaşımıdayken, 15 Ocak 1959 tarihinde... Üstelik, ilkokul ikinci sınıfa giden 8 yaşındaki kardeşim Bülent ile 2 yaşındaki spastik kardeşim Ayhan da öksüz kaldılar...

Ayhan'ı ablam sahiplendi; Maltepe'ye yanına aldı... Bülent ise babam 1961 yılında yeniden evlenene kadar perişan oldu akraba evlerinde... Bülent, öğleyin ilkokuldan çıktıktan sonra, her gün sırayla bir akrabanın evine sığılırdı akşama kadar... Babam kurukahveci dükkanını kapatıp gelinceye kadar, evde kimsenin bulunmadığı biline biline "Bülent, hadi sen artık

evine git.” gibisinden kovulmalar mı yaşamadı? Hakaretlere mi uğramadı, itilip kakılmalara mı maruz kalmadı? Bu yüzden hala görüşmediğim gibi nefretle andığım bir-iki yakın akrabam bile var.

Hiç karıştırmayın işin o yanını... Bülent’i bir kez daha rahmetle anarken, ona çocuk yaşlarında o muameleleri layık görenler için, “Allah’larından bulsunlar.” demekle yetiniyorum.

O dönemlerde ben, Saint Joseph’te hazırlık ikinci sınıfta yatılıydım. Belki olayların uzağındaydım; ama olup bitenler kulağıma geldikçe içim yanıyor; ciğerim parçalanıyordu... Bütün bu gelişmelerin yanı sıra bir de üstelik bayramlarda, babamla bayram namazına gidiyor; daha sonra ziyaret ettiğimiz kabristanda, babamın iki eşinin ve iki oğlunun mezarları başında hüngür hüngür ağlamasına tanık oluyordum...

Kaçmak, uzaklara kaçmak, bir yerlere gitmek, ortalıklarda görünmemek, her şeyden uzaklaşmak istiyordum.

Yıllarca, özellikle bayramlardaki öksüzlüğümüz, yalnızlığımız ve çaresizliğimiz sızlattı çocuk yüreğimi... Koskoca adam ve de çoluk çocuk sahibi oldum; geldim gidiyorum; hala atamadım o duyguları...

Allah kimseye vermesin...

Kurban Bayramı’na gelince: bu bayramı daha da sevmem... İşte nedeni:

Taşrada yaşayan hali vakti yerinde, bağı-bahçesi olan aileler, ilkokuldaki çocuklarına, yaz tatillerinde birer kuzu alırlar. O dönemlerde “köpek besleme kültürü” henüz gelişmediğinden, çocuk kuzusuyla oyalanır: onu besler, koşturur, sever, aralı da olsa döver...

Ama bir süre sonra kuzuyla çocuk arasında bir ilişki gelişir... Kuzuyu artık iple, ince zincirle gezdirmeye bile gerek kalmaz. Çocuk neredeyse kuzu yanı başındadır. Bir yere kaçmaz da kuzu; çocuğun peşi sıra dolaşır durur.

O yaz, bana da bir kuzu almışlardı... Adı da Karagöz konulmuştu. Yaz boyu Karagöz'le oyalandım; kardeş gibi olmuştuk adeta...

Hatta bir-iki komutumu bile anlamaya başlamıştı Karagöz, sanırım.

Okullar açıldığında, herhalde Karagöz'ü, babamın baba dostu Sadun Ağabey'in (Atığ) çiftliğine göndereceklerdi; ben öyle düşünüyordum...

Bu arada Kurban Bayramı gelmişti... Ben kurbanlık alınmasını bekliyor; Karagöz'ün çiftliğe gönderileceğine de bir yandan üzülüyordum. Arife günü de Karagöz arka bahçedeydi.

Kurbanlık henüz gelmemişti, herhalde bayramın ilk günü alınacaktı...

Bayram sabahı kalktım; arka bahçedeki Karagöz'ü görmek için misafir odası penceresine koştum. Ortalıkta Karagöz yoktu...

O da nesi? Aman Allah'ım, Karagöz'ün postu kümes duvarına gerilmişti.

Avaz avaz bağıırıyordum, kendimi yerlere atıyordum.

Karagöz'ümü kurban etmişlerdi... Saatlerce ağladım, tepindim durdum; gücüm tükeninceye kadar... Günlerce de evde kimseyle konuşmadım... Dünyadan kopmuştum...

O günden sonra ne kurban kesilişini seyrettim; ne kurban eti yedim; ne kurban kestirdim. Ne de kurban kesilen bir eve girdim.

Hala, Kurban Bayramları'nın ilk günü, kurban kesilişi görmemek için kendimi eve hapsederim.

11 Şubat 2003 (Kurban Bayramı'nın İlk Günü)

BEN DE ORTA ŞEKERLİ...

Bazı tesadüfler, insan yaşamını öyle etkiler ki...

Ya yaşamınız allak bullak olur ya da yaşamınıza düzen, bolluk, bereket gelir...

Çoğu zaman ikisinin ortası...

Ya da en önemlisi: Koşul ve gelişmelerden birileri yararlanır; her zaman olduğu gibi, siz de bok gibi ortada kalırsınız...

Neyse, yine 12 Eylül 1980 öncesi...

Türkiye karışık; Ankara karmakarışık... Partiler, bakanlıklar, kurumlar, üniversiteler, dernekler, özetle birileri ve en önemlisi bir bölüm genç saf tutmuş...

Polis bile POL-DER ve POL-BİR diye iki kampa ayrılmış...

Bazı gazetelerin manşetleri şöyle: "Sağ Kalmak Zorlaştı..."

Özetle Türk halkı olarak binmişiz bir alamete, gidiyoruz "felakete"...

Bütün Türkiye'de olduğu gibi Ankarada da, gündüzün yanı sıra her gece bombalamalar, baskınlar, saldırılar, yaralamalar ve ölümler biten olaylar var...

Görevim Anadolu Ajansı İç Haberler İstihbarat Şefliği...

Hem Ankaradaki haber akışından hem de Türkiye genelindeki gelişmelere ilişkin haberlerden sorumluyum...

Durum o hale gelmiş ki: Birçok muhabir arkadaş, can güvenlikleri bulunmadığı gerekçesiyle bazı toplantı ya da gösterileri izlemek istemiyor.

Bunaliyorum... Zaman zaman da ne yapacağımı şaşırıyorum...

Bütün bu gelişmeler çerçevesinde, İç Haberler'de akşam nöbetlerini desteklemek zorundayım. Gece nöbetçisi muhabir ve foto muhabirlerinin sayısını artırıyorum. Gece nöbetini tüm muhabirler sırayla tutuyor... Öyle İstanbul'da olduğu gibi belirli gece muhabirlerimiz yok.

K. E. Ağabey (merhum), nam-ı diğer "K. Baba", Anadolu

Ajansı'na CHP dönemindeki Genel Müdür Aytekin Yıldız (merhum) tarafından, Milliyet'in Ankara Bürosu'ndan transfer edildi.

Gazeteciliğe başladığım yıllardan tanıdığım K. Baba bir güzel, bir beyefendi insan... İyi niyetli, kibar, yardımsever, insancıl bir kişi... Ama bir kusuru var; birçok gazeteci gibi içkiyi seviyor. Ancak akşamcılığının yanı sıra sık sık gündüz kaçamağı da yapıyor...

Ve öğle yemeklerinde içki içti mi, akşam onun için, aslında hepimiz için biraz zor oluyor...

Birlikte oturduğumuz, içtiğimiz çok oldu akşamları... Onu gündüz içkisinden vazgeçirmek için birçok kez öğle yemeklerine birlikte çıktım. Ev yemekleri yapan içkisiz lokantalara, hatta işkembecilere gittik; içki içmemek için. Ama yine de öğlen kaçamaklarından vaz geçiremedim onu.

Hatta günlerden bir gün öğle yemeği saatlerinde, Anadolu Ajansı'na yine Milliyet'in Ankara Bürosu'ndan transfer edilen, kadim dostu Foto Muhabiri Engin Cenkçi ile onu, dış bültenleri dikkatle karıştırırken gördüm.

Belli ki bir şey arıyorlardı. Ne yaptıklarını sordum. Aldığım cevap çok ilginçti. O saate kadar, öğle yemeğinde içki içerken üzerinde konuşulacak nitelikte bir olay meydana gelmemişi Türkiye'de; Allah'a şükür...

Dış haberler bülteninde bir felaket haberi arıyorlardı; rakılarına meze yapmak için.

Gece nöbeti sırası K. Baba'ya gelmişti. K. Baba'yı gece nöbetinden muaf tutmak, hiç yapamayacağım bir işti. İçkisiz olamayacağını biliyordum. Yanına iki genç muhabir daha koydum... K. Baba'nın nöbet tuttuğu her gece de Ajansı denetlemeye gittim.

Ve o gecelerden birinde (10 Ağustos 1978) K. Baba yine içkiliydi. Servisteki masalardan birine karşılıklı oturduk.

Bana yarım yamalak, nöbetin iyi gittiğini anlatırken masadaki telefon çaldı.

K. Baba hemen telefona sarıldı ve “Buyruun, Anadolu Ajansı.” dedi. Karşı tarafın söylediklerini “hıı... hıı... hıı...” diyerek dinledikten sonra da “Siz kimsiniz, kardeşim?” sorusunu yöneltti. Bir an bekledikten sonra da “Ben de orta şekerli.” sözleriyle telefonu hışımına kapadı.

Ve telefon eden kişiye ana avrat sövmeye başladı. Ne olup bittiğini tam anlayamamıştım. “Ne oldu Baba?” diye sordum “Siktirsin, puşt!” diye gürlledi... Anlaşılan çok kızmıştı. Israrla yineledim: “Ne oldu Baba? Anlatsana.”

“Puşt, bana ‘Sade vatandaşım.’ dedi.” diyerek hayıflandı. İşin içinde iş olduğunu fark ettim ve adeta ağzından kelimeleri kerpetenle söke söke öğrendim ki:

Bir kahvehane bombalanmış; o sırada olaya tanık olan biri de Anadolu Ajansı’na haber vermeye kalkışmış... Söz konusu kişi, olayı kısaca bildirdikten sonra K. Baba “Siz kimsiniz, kardeşim?” sorusunu yöneltince, kimliğini açıklamamak için “Sade vatandaşım.” demekle yetinmiş.

Düşünebiliyor musunuz?

Konu 10 dakika gecikmeyle de olsa, aydınlığa kavuştuktan sonra, gece nöbetindeki iki genç muhabiri olay yerine gönderdim. Bazı arkadaşların evlerine telefon ederek muhabir takviyesi yaptım. Haberi kurtardık ve öteki gelişmeleri de kotardık.

Özetle o gece, “Ankara’da 3 kahve teröristlerce basılarak, silahlarla taranmış; 4 kişi can vermişti.”

Yıllar sonra aklıma geliyor da hala ürperiyorum... Ya ben Ajans’a gitmemiş olsaydım...

Ayağınıza gelen, kucağınıza bırakılan haberi atlayan bir ekip...

Sorumlu da herhalde, çalışma arkadaşları arasında kayırmacılık yapmamak için, içkili olacağını bile bile K.

Baba'yı gece nöbetine koyan Atilla Girgin...

NİHAT BEY AMCA

1985'te, Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürlüğü'ne atandığımda, Nihat (Anafarta) Bey Amca, elektrik teknisyeniydi.

1910 doğumlu Nihat Bey Amca uzun yıllar PTT'de çalışmış; emekli olunca da Anadolu Ajansı'nda görev almıştı.

1940'lı yıllardan bu yana kullanılmakta olan Siemens marka teleksleri çalışır halde tutmak, o makinelerin dilinden anlay-an son kişi Nihat Bey Amca'nın başlıca göreviydi.

Söz konusu makineler, uzun yıllar önce piyasadan kaldırıldığından yedek parçaları da üretilmiyordu. Anadolu Ajansı'nın yedek parça stoku da tükendiğinden Nihat Bey Amca eski parçalardan yeni parçalar üretmek zorunda kalıyordu.

Son yıllarda Nihat Bey Amca'nın yanına bir genç elektrik teknisyeni alınmıştı: Kadri (Kumcu).

1980'in sonlarında Ajansın bilgisayar sistemine geçmesi planlandığından, sonraları Kadem Duran adlı bir elektronik

mühendisi ve Naim (Baydar) adlı bir elektronik teknisyeniyle takviye edilmişti; İstanbul Bölge Müdürlüğü'nün Teknik Servisi...

Servisin şefi Kadem Duran ve genç arkadaşları, bir yandan yeni sistem için hazırlık yaparken, bir yandan da Nihat Bey Amca'dan eski sistemi öğreniyorlardı.

Nihat Bey Amca, eski bir İstanbul Beyefendisi idi. Benim adım, onun dilinde "Atilla Bey Oğlum"du... Kapımı vurmada odama girmiyor; "Buyurun oturun, Nihat Bey Amca." demeden oturmuyordu.

Neredeyse torunu yaşındaki servis şefi Kadem'e "Kadem Bey", diyerek saygı gösteren Nihat Bey Amca, öteki gençlere de "bazı püf noktaları kendinde saklı kalmak kaydıyla", Siemens teleksleri ve iletişim sistemini öğretiyordu.

Bir gün teknik servise girdim. Nihat Bey Amca, alnında aynalı feneri, bozuk bir teleksle uğraşıyordu. Arkamdan Naim odaya girdi, Naim eski sistemi bir an önce öğrenmek isteyen meraklı bir gençti.

Ben olanları uzaktan izliyordum. Odadaki varlığım unutulmuştu. Naim başını uzattı ve Nihat Bey Amca'ya ki-barca, yaptığı işle ilgili sorular sormaya başladı.

Nihat Bey Amca da bir öğretmen, bir usta edasıyla yaptıklarının gerekçesini anlatıyordu. Sıra bir telin lehimine gelmişti. Nihat Bey Amca konuşmayı kesti ve teli bir noktaya iyice lehimledikten sonra "İşte bu kadar" diyerek, eğitimin sona erdiğini açıkladı.

Naim, odadan çıkmaya hazırlandı. Nihat Bey Amca beni tamamen unutmuştu. Naim çıkarken "sus" işareti yaptım. Amacım Nihat Bey Amca'yla bir süre sohbet etmektir. Ama Nihat Bey Amca, Naim çıkar çıkmaz biraz önce tamir etmekte olduğu teleks makinesinin üstüne eğildi; havıyla önce yaptığı lehimi eritip, teli başka bir uca lehimledi.

Nihat Bey Amca, Naim'i kandırmıştı; öğretiyor, öğretiyordu

da her şeyi değil... Bazı bilgileri mezara götürmek üzere kendine saklıyordu.

Yeni sisteme geçiş hazırlıkları, hızlandıkça, Nihat Bey Amca'nın beni ziyaretleri de artmaya başlamıştı. Nihat Bey Amca teknik servisteki üç gencin, yeni sistemi kurup çalıştıramayacakları görüşündeydi. Ziyaretleri sırasında "Göreceksin bak Atilla Bey Oğlum, çalıştıramayacaklar; beceremeyecekler; yine benim eski sistemime dönecekler." diyordu. Nihat Bey Amca yeni sistemle, kendine olan gereksinimin ortadan kalkacağını biliyor; ilerlemiş yaşına rağmen kişilik mücadelesinde direniyordu.

Ajans'ta artık espri konusu olmuştu; Nihat Bey amcanın sözleri... Arkadaşları, genç teknisyenlere, "Nihat Bey Amca sizin bu işleri becerebileceğinizi sanmıyor." diyerek şaka yollu takılıyorlardı.

Artık bir yolla bu çekişmenin sona ermesi gerektiği kararına vardım; Nihat Bey Amca ile Servis Şefi Kadem ve teknisyenleri odama çağırdım.

Kadem'e, daha önceden neler yapacağımı, onun da nasıl bir tutum içinde olması gerektiği konusunda bilgi vermiştim. Herkesi oturtuktan sonra doğrudan lafa girdim.

"Kadem, bak Nihat Bey Amca'nın tereddütleri var; yeni sistemi çalıştıramayacağınız konusunda, ne diyorsun." dedim. Kadem de daha önce anlaştığımız çerçevede, bazı zorluklarla karşılaşabileceklerini ama Nihat Bey Amca kendilerine yardımcı olursa her türlü sorunun üstesinden gelebileceklerini kibarca anlattı.

Öteki genç teknisyenler de, Kadem'in sözlerini onayladılar. Nihat Bey Amca'nın onlarca yıllık yaşam gereğesini kaybetmesini istemiyorduk. Sistem ne olursa olsun, ona Anadolu Ajansı'nın ve bizim ihtiyacımız vardı.

Nihat Bey Amca direniyordu; onun için yeni sistem her şeyin sonuydu.

Yeni sistemin çalışacağını bal gibi biliyordu bilmesine de, bunu kabullenmek istemiyordu.

Rica ettik; ısrar ettik; kalmasını istedik.

“Çok yorulduğum; dinlenmem gerek.” diyor başka bir şey söylemiyordu.

Ve Nihat Bey Amca, yeni sistem çalışmaya başlamadan, 1986 yazında ajans’tan ayrıldı. Bir daha da ajansa hiç uğramadı.

Bir süre sonra da vefat etti. Cenazesinde, Nihat Bey Amca’nın ilkeli yaşam çizgisinden uzun uzun söz ettik.

Nur içinde yatsın.

“SİZE YÜRÜMEYİ HATIRLATIYORUM”

Makam araçları yıllardır, hem binenin, hem bindirenin, hem de Devlet’in başına dert olmuştur. Devlet, bazı hizmet birimleri dışında “Gereksiz; azaltalım, tasarruf ederiz.” der. Birileri, en azından tahsis edilenin temsil gücü ve de can güvenliği açısından “vazgeçilmez” olduğunu söyler. Sorun, çözüm bulunmadan sürer gider.

Yetkili ve biraz da etkili bir kişi olarak ilk makam aracına,

1973 Yılı’nın Ocak ayında bindim. Ankara Belediye Başkanlığı Basın-Yayın, Turizm ve Planlama Müdürü olduğumda; 27 yaşında genç bir bürokrattım...

1985 yılı başında, Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürlüğü’ne atanmamdan sonra, Renault marka station tip hizmet araçlarından yararlandım; makam aracı olarak...

Sayın Ceyhan Baytur’un Genel Müdürlüğü döneminde (19 Mart 1992 - 08 Aralık 1993) özellikle makam aracı olarak iki Fiat Tempra satın alınmıştı İstanbul Bölge Müdürlüğü’ne; biri siyah, öteki de gri metalik. Hem de 06 resmi plakalı...

Ben siyah Tempra'yı, genel müdür makam aracı olarak, genellikle branda altında tutturuyor; çoğunlukla öteki araca biniyordum... Ancak sık sık da makam aracına binmek yerine, Çağaloğlu'ndan evime vapur ve trenle dönmeyi yeğliyordum; çünkü bir bildiğim vardı...

Akşamların birinde, Ajans'dan çıkarken şoför Turan (Altuntaş) yine hamle yaptı; hazırladığı aracın kapısını açmak için... Baş işaretiyle "hayır" diyerek, eve kendi olanaklarımla gitmek istediğimi söyledim.

Bu davranışım, Çağaloğlu'nda Türbedar Sokağı'nın başındaki Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürlüğü binasının karşısında küçük bir elektrikçi dükkanı işleten Eşref Usta'nın dikkatini çekmiş. Dükkanın önünden fırlayıp yanıma geldi, Eşref Usta... "Atilla Bey, makam aracı yıkanmış, paklanmış, hazırlanmış ve siz binmek istemiyorsunuz, niçin?" diye, heyecanlı heyecanlı sordu.

Tekleyen kalbine pil takıldığını bildiğim Vanlı Eşref Usta, geçkin yaşına rağmen mesleğini sürdürmeye uğraşıyordu. Her sabah Ajans'a geldiğimde, onu dükkanının önünü yıkamış; camlarını silmiş, iş önlüğünü giymiş halde müşteri beklerken görüyordum. Karşılıklı gündaydınlaşıyor, birbirimize hayırlı işler diliyorduk...

Ama, Çağaloğlu kabuk değiştirmişti; Eşref Usta'nın dükkanına müşteri pek uğramıyordu. Ben de bunu fark ettiğimden, İzmit'te babamdan bildiğim "esnaf dayanışması" örneği, ampul değiştirme gibi de olsa bazı ufak tefek işleri ona verdiriyordum; hiç değilse eline üç-beş kuruş geçsin diye. Ajans'ta aynı işleri yapacak 3-4 teknisyen bulunmasına rağmen...

"Bak dinle Eşref Usta!" diyerek, ona şu öyküyü anlattım: Eski dönemlerde, kamu kuruluşlarının birinde, burnundan kıl aldırılmayan adeta despot bir üst düzey bürokrat varmış... Emrindeki müdürlere tahsis edilmiş makam araçlarını, sık

sık garajda bağlatırmış...

Müdürler de bu uygulamalar sonrası, kendi aralarında konuşur ve suçluyu arar olmuşlar... Birbirlerine soruyorlarmış: “Kim, makam aracıyla alışverişe, kahveye, meyhaneye gitti; oğlunu okula, karısını sinemaya, ‘komşu günü’ne, misafirlige, berbere ya da çarşı-pazara gönderdi?” diye...

Sonunda bir sözcü seçmiş, müdür tayfası: “Büyük Müdür” ile görüşüp olayın nedenini öğrenmek için...

Sözcü, utana sıkıla hatta korka korka, bu uygulamaların nedenini sormaya kalkışmış Büyük Müdür’e... Aldığı cevap çok ilginç olmuş:

“Yo... Hiçbirinizin, kusuru, hatası, günahı yok; yanlış uygulaması da... Zaten öyle bir şey olsa o kişinin altından aldığım aracı geri vermem.

Neden mi, böyle yapıyorum? Günün birinde, emekli olursunuz ya da benim yerime bir başkası gelir; makam araçlarını hepten alır altınızdaki; ortada kalıverirsiniz...

Makam araçlarına sürekli bine bine yürümeyi de unuttuğunuzdan yollarda tökezler, düşer; Alimallah kafanızı, kolunuzu kırarsınız... Onun için ben, size yürümeyi hatırlatıyorum...”

Rahmetli Eşref Usta, uzun süre yüzüme bakakaldı...

Yıllar önce, Cumhuriyet Senatosu Başkanı merhum Sırrı Atalay’ın başkanlığındaki bir heyetin, sert ve otoriter kişiliğiyle ünlü, Rahmetli Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay’ı, (28.03.1966 - 28.03.1973) görevinden ayrıldıktan sonra, evinde ziyaretini, gazeteci olarak izlemiştim.

Ziyaret sonrası evden ayrılırken, “Anadolu Ajansı’na bir talimatınız var mı? Sayın Cumhurbaşkanım.” demiş ve bu söz üzerine, oturduğu koltuktan dikilmeye kalkışan Sunay’ın “Esağfurullah Evladım.” yanıtına tanık olmuşum.

Bu ve başka nedenlerle ben, görevlerim sırasında “birçok

şeyi"! ve de yürümeyi kendime sık sık hatırlattığımdan, emekli olduğumda yollarda hiç düşmedim; hatta tökezlemedim bile...

“İKİNCİ BAHAR”A BAŞLARKEN NELER Mİ YAPTIM?

“İkinci Bahar”a başlarken, neler mi yaptım?

1993 yılı sonunda, 47 yaşında, 27.5 yıllık bir çalışma hayatından sonra emekli oldum ve akademik kariyere başladım.

Gerçi, Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürü görevimi sürdürürken, 1987-1993 yılları arasında, İstanbul Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu’nda (sonradan İletişim Fakültesi) öğretim görevlisi olarak mesleki dersler vermiştim. Ama o hizmetim akademik kariyer değildi...

1993 yılı sonu, benim için oldukça hareketli geçti... 1993 Temmuz ayı başında, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı, değerli dostum Prof. Dr. Tayfun Akgüner, TRT Genel Müdürlüğü’ne atandı.

Sevgili Akgüner, TRT’de yeni bir dönem başlatmak istiyordu. Bana, Haber Dairesi Başkanlığı’nı önerdi. Kendisine, yıl sonunda Anadolu Ajansı’ndan emekli olmayı düşündüğümü, ancak o tarihten sonra birlikte çalışabileceğimizi söyledim. Tayfun Hoca’nın, bilenler bilir, hep bir aceleciliği vardır, kişilik yapısından kaynaklanan...

Israrlarını sürdürdü... Ben çaresiz, Anadolu Ajansı Genel Müdürü Ceyhan Baytur Ağabey’le konuştum. Sonunda bir formül bulundu. 15 Ekim 1993 tarihine kadar bana ücretsiz izin verilecekti; yönetim kurulunda karar alındı; ben de 22 Temmuz itibarıyla TRT Haber Dairesi Başkanlığı’na atandım.

1982'de ayrıldığım Ankara'ya, 11 yıl sonra tekrar dönüyordum... Önceleri TRT misafirhanesinde kaldım. TRT Haber Dairesi Başkanı için tahsis edilen lojmanın boşaltılmasını bekliyordum. İş yoğunluğu ve stres (Ayrıntıları bir başka öyküde dillendireceğim.) planlarımı engelledi; iki kez kalp spazmı geçirdim ve bir keresinde Gülhane Askeri Tıp Akademisi Hastanesi'ne kaldırıldım. 1991 Haziranı'nda kalp krizi geçirmiş ve kalbine balon uygulanmış bir kişi için bunlar iyiye alamet değildi... Kesinlikle frene basmam gerektiği söylendi.

Tayfun Hocadan izin istedim: Ajans'a geri dönecek ve yıl sonu itibariyle emekliye ayrılacaktım. Önce kabul etmek istemedi, ama söz konusu sağlık olunca fazla direnmedi. Prof Dr. Tayfun Akgüner'e, 13 Eylül 1993 tarihli şu mektubu yazdım:

“Sayın Hocam,

Elimde olmayan nedenlerle, mücadeleyi yarıda kesmek zorunda kaldım. Size sonuna kadar yardımcı olmak isterdim. Nitekim yola o amaçla çıkmıştım. Sağlık durumumun, beni bu denli zorlayacağını hiç tahmin etmemiştim.

Kısa süren ortak çalışmamız sırasında, bana göstermiş olduğunuz destek ve güven için teşekkürlerimi sunuyorum. Size olan sevgi ve saygımı, ömür boyu sürdüreceğimden şüpheleniz olmasın. Bundan sonraki başarılarınızdan da gurur duyacağım.”

Ve 17 Eylül 1993 tarihinde, “sağlık koşullarımın, yoğun çalışma temposuna elvermediği” gerekçesiyle, TRT Haber Dairesi Başkanlığı'ndan istifa ettim.

Anadolu Ajansı Genel Müdürü Ceyhan Ağabey'e durumu anlattım. Hemen bir Yönetim Kurulu kararıyla beni İstanbul'da, 1 Ekim 1993 tarihi itibariyle, Genel Müdür Danışmanlığı görevine atadı.

TRT Haber Dairesi Başkanlığı'na atanmam, epey yankı

uyandırmıştı. Bu görevden kısa bir süre sonra ayrılmam, büyük bir şaşkınlık yarattı; hem basın camiasında, hem politik çevrelerde. Çok değişik yorumlar yapıldı, bana “nedeni” sorulmadan...

Hatta, Ankara Milletvekili Uluç Gürkan, konuyu politik malzeme yapmak amacıyla, 30 Eylül 1993 tarihinde, TBMM Başkanlığı'na verdiği soru önergesinde, benim, Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Yıldırım Aktuna ile TRT Genel Müdürü Prof. Dr. Tayfun Akgüner'in müdahaleleri ve baskılarından yılarak adeta kaçtığımı ileri sürüyordu.

Anadolu Ajansı'na, aynı gün şu açıklamayı yaptım:

“Sayın CHP Grup Başkanvekili Uluç Gürkan'ın, TBMM Başkanlığı'na sunduğu soru önergesindeki, Sayın Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Yıldırım Aktuna ve şahsım ile ilgili iddiaları tamamen gerçek dışıdır.

TRT Haber Dairesi Başkanlığı görevim sırasında, Sayın Aktuna beni sadece bir kez, o da kutlamak için telefonla aramıştır.

Haberlerin düzenlenmesi ve yayını ile ilgili olarak, Sayın Aktuna'nın bana, değil talimatı, ricası bile olmamıştır.

Görevim sırasında, TRT haberlerinin gerek hazırlanması, gerek yayını, tamamen şahsım ve çalışma arkadaşlarım tarafından, hiçbir etki altında kalmadan, habercilik ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Bu açıklamayı, bir yanlışlığı düzeltmek, TRT kurumunun saygınlığına gölge düşürecek asılsız iddiaları çürütmek ve gerçekleri dile getirmek için yaptığımı kamuoyunun bilgisine sunarım.”

İstanbul'a dönünce yıllık iznimi aldım; biraz dinlenmeye ihtiyacım vardı.

Bu arada Anadolu Ajansı yönetiminde yine bir değişiklik oldu. Aralık ayı başında Genel Müdür Ceyhan Baytur görevden alındı; yerine, Basın-Yayın Yüksekokulu'ndan sınıf arkadaşım ve ağabeyim Turgay Üçöz atandı. Yeni yönetim

kurulu da, 7 Aralık 1993 tarihli kararıyla beni, Görüntülü Haber ve Yapım Daire Başkanlığı'na atadı.

İş görüşmeleri yapmış ve kesin kararımı vermiştim; Anadolu Ajansı'ndan emekli olacak ama çalışmayı sürdürecektim.

Ankara'ya, yeni görevime gitmedim; 31 Aralık 1993'te emekliye ayrıldım.

3 Ocak 1994'te, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladım.

25.06.1997 tarihinde, "Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Yerel Basının Gelişmesi" konusunda hazırladığım tezle "Yüksek Lisans Diploması" aldım.

Bu arada İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi'nin açtığı doktora sınavını kazandım. Kadim Dostlar, Prof. Dr. Tayfun Akgüner ile Prof. Dr. Nükhet Güz'ün daveti üzerine, 15 Aralık 1998 tarihinde, kadrom İ. Ü. İletişim Fakültesi'ne nakledildi.

Orada, "Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i" konusunda doktora yaparak, 7 Temmuz 2000'de, "Doktora Diploması" aldım.

22 Ocak 2001 tarihinde, bu kez Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde, "Yardımcı Doçent" kadrosuna atandım.

7 Haziran 2002 tarihinde de "Uygulamalı İletişim" Bilim

Alanı'nda "Doçent" unvanını alarak jüri üyeleri: Prof.

Dr. Oya Tokgöz, Prof. Dr. Zeynep Merih Zıllıoğlu, Prof.

Dr. Nuray Serter, Prof. Dr. Haluk Şahin ve Prof. Dr. Suat

Gezgin'in huzurlarında cübbe giydim.

"Doktora" yapmadan önce yazdığım "Cumhuriyet Dönemi-

nde Türkiye'deki Yerel Basının Gelişmesi" ve "Haber Yazma

Teknikleri, Haberci Adayının El Kitabı"nı saymazsak, "Dok-

tor" unvanını aldığım, 7 Temmuz 2000 ile son kitabımı

tamamladığım 14 Mayıs 2002 tarihleri arasındaki 22 ay

içinde, Dr. Atilla Girgin imzasıyla 4 kitap yayımladım.

Bunlar: "Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i", "Türk

Basın Tarihi'nde Yerel Gazetecilik", "Uluslararası İletişim" ve
"Haber Yazmak."

Şimdilerde ise "yeni kitaplar" hazırlıyorum.

17 Eylül 2002

PIÇ KAYA ÖLDÜ

Piç Kaya öldü; İstanbul, son beyefendilerinden birini daha kaybetti. Yerine gelen olur mu? Sanmam...

Kadim dost İzzet Tarkan, 15 Aralık 2006 günü, sabahın köründe telefon etti; "Atilla sıkı dur." dedi ve ağlamaklı sesle ekledi: "Piç Kaya'yı kaybettik."

Avukat Teoman Kaya Mutlugil, benim Saint Joseph'ten, 1957'den çocukluk arkadaşım. Sigaraya birlikte başlamıştık, 50'li yılların sonlarında... Ve de daha nelere, nelere...

Ben hafta sonları, Kartal-Maltepe'de oturan eniştem ve ablamın evine çıktığımda, Kaya ile içe içe bitiremediğimiz Samsun sigara paketini, Mutlugil ailesinin Maltepe Caddesi üzerindeki görkemli ahşap köşklarinin damının kiremitleri arasına saklardık; hey gidi günler...

Ayrıntıyı sormamıştım; ama eminim, Kaya'nın Süreyya Paşa ile bir akrabalık bağlantısı vardı. Nereden mi biliyorum:

Biz o zamanlar, şimdilerde Maltepe Migros'un önünde kalakalmış, birçok İstanbullu'nun ne olduğunu kestiremediği kubbeli anıtın, omuz boyu derinlikte bulunduğu Süreyya

Plajı'na parayla değil de, Kaya'nın torpili ve bekçi Kürt İsmail'in hoşgörüsüyle Küçükyalı tarafındaki Yalı'dan girerdik.

Düşünsenize, ne büyük ayrıcalık o yıllarda...

Sonraları mı! Tesadüf bu ya 8. sınıfta (1961-1962), ben kürsüye yakın ikinci sırada otururken, önümdeki sırada 4 adet "piç" vardı: Piç Şakir (Hayat), (Allah'ın rahmeti üzerinde olsun) Piç Vedat (Bilgiç), Piç Koray (Gürses) ve Piç Kaya (Mutlugil) (Nur içinde yat)

Ama en önemlisi: Dinleyin...

Söz konusu yıllarda, Maltepe sırtlarının yemyeşil ormanında yalnızca Süreyya Paşa Prevantoryumu'nun görkemli beyaz binası vardı... Çevre daha iskana açılmamış; düzeltiyorum: İstanbul'un işgali en azından o yörelerde daha başlamamıştı. O boş alanlarda bir iki tek katlı ev vardı; gecekondular değil de, gündüz akıllıca kondurulanlardan...

Günlerden bir gün yani hafta sonu, yine piç Kaya ile bir Samsun paketi aldık; bir de kibrit... Düşük Maltepe ile E-5 arasındaki çayırılara, çimenlere...

Biz sigaralarımızı tütürüp birbirimizi, gönül güzelliklerimizle güldürürken, evlerin birinden, hiç unutmuyorum, pijamalı, orta yaşlı bir adam çıktı ve şöyle bağırdı: "Ulan veletler, utanmıyor musunuz bu yaşta sigara içmeye?" Bizim, adama karşılık verme, küfür etme, taş atma, evin camlarını kırma gibi gençlik şanslarımız vardı...

Ne mi yaptık?

O şanslarımızın! hiçbirisini kullanmadan, sigaralarımızı hemen yere atıp söndürdükten sonra, oradan koşarak uzaklaştık...

20 yıldır çeşitli üniversitelerin iletişim fakültelerinde ders anlatırken, aklıma ve de yeri geldikçe bu öyküyü dillendiriyorum... Birileri, kültür nedir? Görgü nedir? Aile terbiyesi nedir? Öğrensin diye...

Piç Kaya, bekle beni... Geldiğimde yine, bu kez oralardaki çayırlarda, çimenlerde gezerek sigara içeriz... Büyüdük ya artık, kimse kızmaz da bize... Lüzumlu lüzumsuz şeyler anlatarak, eskiden olduğu gibi birbirimizi güldürürüz... Arada sırada beni, o küçücük ellerinle yaptığın değirmen tarifiyle (babam kurukahveciydi ya) kızdırmaya kalkışsın. Ben de seni, öteki piçlerle yarışmaya sokarım. Piç Kaya, kardeşim benim, seni çok sevdim...
15 Aralık 2006

20 YILLIK ZİYARETÇİ

Evet, yanlış okumadınız: “20 yıllık ziyaretçi”.

Yani ben: Atilla Girgin...

İddialıyım bu konuda... Herhalde başka örnek de yok...

Örnekler olsun; varsa çoğalsın diye kaleme aldım bu yazıyı.

İnşallah! Diyorum; tüm gönlümce...

Başlayalım:

Atilla Girgin, 27 Ekim 1988'den bu yana Dar-ül Aceze'ye, bazı aksatmaların dışında her perşembe gelmeyi sürdüren kişi...

Neden mi?

Canımın, ciğerimin bir parçası Dar - ül Aceze'de ikamet ediyor da ondan...

Kim mi?

Babam Adil'den olma, annem Binnaz'dan 4 Ocak 1957'de İzmit'te doğma, “spastik beyin felçli” kardeşim Ayhan Girgin...

Öykü kısaca şöyle:

Ayhan erken doğdu. Dün gibi hatırlıyorum: Annem meme bile ememeyen yavrusunu, bir tatlı kaşığına göğsünden sıkığı sütle beslemeye uğraşırdı...

Babam rahmetli, neler yapmadı neler... Ayhan, İstanbul'daki

konunun tıp uzmanları tarafından tedaviye alındı; beyin ameliyatı da oldu. Ama nafile... Erken doğum ve sonrasındaki ateşli hastalık nedeniyle beyin işlevini tam yapamaz hale gelmiş...

Bu arada annemin göğüs kanseri olduğu anlaşıldı; bir göğsü alındı ama o da nafile... Binnaz Girgin 15 Ocak 1959'da, beni 13, rahmetli Bülent'i 6, Ayhan'ı da 2 yaşında bırakarak bu dünyadan göçüp gitti.

Ayhan'ı, evlendikten sonra Kartal-Maltepe'ye yerleşen "baba bir ablam" Neriman yanına aldı. Ve Neriman, boşanmayı bile kabullenerek, konuşamayan, yürüyemeyen (yemek yedirmek bir yana altını temizlemek de dahil) Ayhan'a tam 29 yıl baktı...

Sonuç: 1988'in ikinci yarısında 31 yaşına giren Ayhan'ı, yaşlanan ablam artık kaldırmak bir yana, sağdan sola çevirmekte bile zorluk çekiyordu.

Çaresizdim; başka imkanım yoktu: Yoğun çabalar ve girişimler sonucu Ayhan'ı Dar-ül Aceze'ye yatırdım.

Merak mı ettiniz şimdi neler yapıyorum diye?

Sizin de bildiğiniz gibi yaşam gaddarca sürüyor... O mücadeleyi sürdürürken, ben bir yandan da perşembeleri, Dar-ül Aceze'nin Okmeydanı'ndaki tesislerine kardeşim Ayhan'ı ziyarete gidiyorum.

Ziyaretim sırasında; el-kol hareketleri ve mimiklerden yararlanarak Ayhan'la sohbet ediyoruz. Bazen de birbirimize sarılıyoruz; o da beni "yatalak hali ve çolak elleriyle yarım yamalak" kendine çekerek öpmeye çalışıyor.

Annemizin, babamızın, benim kardeşim, onun ağabeyi Bülent'in ve en son "baba bir" kardeşimiz Ayten'in öldüklerini, Suadiye'de özel bir huzurevine yerleştirdiğim 77 yaşındaki ablamız Neriman'ın, "anıları dahil" her şeyi unuttuğunu, 51 yaşındaki Ayhan'a hala söylemedim; daha doğrusu söyleyemedim. O da sormuyor; sanırım tahmin ediyor...

Özetle benim öyküm şimdilik bu kadar...

Peki ben, Dar-ül Aceze'ye 20 yıllık gidiş-gelişlerimde neler mi gördüm?

Hangisini anlatayım?

Muhtemel Alzheimer hastası akrabalarını, "Dar-ül Aceze'de bir yakınını ziyaret edecek." diyerek, ücretini peşin ödedikleri taksiye bindirip gönderenleri mi?

Özellikle gece vakti, "Hava almak için dolaşacağız." bahanesiyle sokağa çıkardıkları "ebeveynlerini" Dar-ül Aceze yakınlarında yalnız bırakanları mı?

Hastalarını Dar-ül Aceze'ye yerleştirirken, "her hafta ziyaret" sözü verip sırta kadem basan anaları, babaları, kardeşleri, evlatları, hatta torunları mı!

"Doğurdıklarını" Dar-ül Aceze'nin kapısına terk edip kaçanları mı?

Daha neler neler... Anımsamak bile beni o kadar üzüyor ki... Dinleyin, size bir şey söyleyeceğim. Benim 20 yıllık izlenimim şu:

Oradakiler ve benzer yerlerde ikamet etme zorunda kalan ya da bırakılanlar, bir "selam"a, bir "merhaba"ya, bir "günaydın"a, bir "nasılsın?"a, bir "tatlı tebessüm"e o kadar gereksinim duyuyorlar ki...

Benim gibi bir hasta, bir aciz yakını olmak zorunda da değilsiniz.

Siz yeter ki gelin; ziyaret edin... O insanlara, yalnızlıklarını bir süre için de olsa unutturun...

Herhangi bir şey getirmek, vermek zorunda da değilsiniz onlara...

Yalnızca o aciz insanlara ellerinizi uzatın; gönlünüzü yaklaştırın.

Öyle anlarda onların gözlerindeki pırıltıları seyredin. O kadar güzel, o kadar güzel ki...

Var mısınız?

Bu yazı, Darülaceze Müessesesi'nin süreli yayını, "Kutsal Çati"nin, Haziran 2008 tarihli 3. sayısında yayımlanmıştır.

GAZETECİLERE ÖĞÜTLER

Uluslararası Şeffaflık Örgütü (Transparency International) adına Gallup Uluslararası Derneği tarafından yapılan "Global Rüşvet Endeksi" araştırmasında, rüşvet alıp vermede ilk sırayı yüzde 46 ile kamu ihaleleri alırken; ardından yüzde 38 ile silah ve savunma sanayi, yüzde 21'le petrol ve gaz sektörü geliyor.

Rüşvetin en çok döndüğü yerler arasında bankacılık ve finans sektörü yüzde 15, gayrimenkul alış ve satışları yüzde 11 paya sahipken, Türkiye'de gündeme sık gelen ilaç ve enerji sektörlerindeki rüşvet alıp-verme oranı yüzde 10 olarak belirlenmiş...

Dünya üzerinde yolsuzluklarla mücadeleyi amaçlayan Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün, 2007'de Birleşmiş Milletler Üyesi 179 ülkeyi değerlendirdiği "Yolsuzluk Listesi"nin (temizden kirliye doğru) bir bölümü şöyle:

"Danimarka (1), Finlandiya (2), Yeni Zelanda (3), Singapur (4), Fransa (19), ABD (20), Güney Kıbrıs (39), Yunanistan (56), Türkiye (64), Hırvatistan (65), Bulgaristan (66), Ermenistan (99), Suriye (138), Azerbaycan (150), Irak (178), Somali (179).

Görüldüğü gibi, listede Türkiye'nin bulunduğu yer pek parlak değil; hatta yüz kızartıcı... 179 ülke arasında yolsuzlukların yoğunluğu açısından 64. sırada bulunmanın nedeni gazeteciler olmasa bile, bizim de almamız gereken çeşitli önlemler var. En yalın tanımıyla "Gazeteye yazı yazmayı, haber toplayıp vermeyi ya da gazetenin yazı işlerinde çalışmayı iş edinen kimse..." sayılan gazeteci, mesleki uygulamalarının

her aşamasında, eylemciliğe girişmeden, yandaşlığa ya da karşıtlığa kalkışmadan, yalnızca “gözlemci ve olay tanığı” olduğunu asla unutmamalıdır.

Bu çerçevede gazeteci, bağımsız ve yaptırımını olan bir gözlemci görevi görmeli; kamuoyuna açık bir eleştiri ve uzlaşma ortamı sağlamalı; önemli olanı ilginç ve ilgili kılmak için çabalamalı; haberleri kapsamlı ve dengeli oranlarda tutmalıdır.

Dolayısıyla gazetecinin görevi, kanaatleri pazarlamak ya da inançlar uğruna kargaşa yaratmak değildir. Gazetecinin temel görevi, araştırma yaparak doğru verilere ulaşmak; böylece olayları gerçek, açık ve dürüst bir biçimde betimlerken, habere konu olan bireye (bireylere) ve onun (onların) yakınlarına yönelik yarar ya da zararlar, toplumun, “dünyanın gerçek yüzünü görüp öğrenme” gereksinimini dengelemektir.

Bu denge de, meslek etik'i ilkeleri çerçevesinde, “bilgi aktarma ve örnek olma” ölçütleri özenle değerlendirilerek kurulmalıdır.

Bu amaçla:

1. Gazeteci, görevlerini yerine getirirken mesleğinin gerektirdiği saygınlık ve güvene layık olduğunu her türlü davranışıyla göstermelidir.
2. Gazeteci, çalıştığı kurumdaki konumunu kendine çıkar sağlamak amacıyla kullanmamalıdır.
3. Gazeteci, konumundan dolayı önceden öğrendiği özel bilgileri mali kazanç sağlamak vb. özel çıkarı için kullanamaz.
4. Gazeteci, başka kişiler için para ve değerli kağıtları yönetemeyeceği gibi, özel olarak kişilere yatırım önerisinde de bulunamaz.
5. Basın-yayın organlarında, her ne unvanla olursa olsun, çalışanların haber kaynaklarıyla ilişkilerinin sınırlandırılması, kurum ve gazeteci açısından önemlidir.
6. Bu çerçevede gazeteci, haber kaynağıyla ilişkilerinde,

“yandaş” olduğu izlenimini yaratmadan, sağlam muhakeme yeteneği ve özdenetimiyle gerçeği ortaya çıkarmaya çalışmalıdır.

7. Gazeteci ayrıca, haber üretimi aşamasında geliştirdiği ilişkilerin, kaynak ya da öteki kişiler tarafından kötü amaçla yorumlanarak, aleyhinde kullanılabileceğini asla unutmamalı; gerekli önlemleri almalıdır.

8. Gazeteci, kaynağın, çalışma saatleri dışındaki gayrı resmi görüşme beklentilerini uygun bir biçimde reddetmeli; kaynakla kişisel yakınlığının söz konusu olduğu durumlarda, iş ve kişisel ilişki arasında farkı net olarak hissettirmelidir.

9. Gazeteci, davetli olduğu gezilerde, kendisine yapılan ayrıcalıklı muameleyi kabul etmemelidir.

10. Gazeteci, geziler sırasında yetkililerin de katıldığı yemeklerde, eğlencelerde, haber değeri taşıyacak bilgiler sağlanabileceği için, bulunmalıdır.

11. Gazeteci kendisine ayrıcalıklı bir konum yaratacak her özel daveti reddetmeyebilir. Örneğin, bazı yönetici ve yetkililerle görüşebileceği davetleri, haber olanağı yaratabileceği için kabul edebilir.

12. Gazeteci, görevini sürdürürken yaptığı harcamaları (yeme-içme, barınma), ne zaman ve hangi koşullarda karşılması gerektiğine doğru karar vermelidir.

13. Sanatsal ya da sportif faaliyetleri izleyen gazeteci, bu etkinlikler için gönderilen biletleri kabul etmelidir. Bunun dışında konuyla ilgilisi bulunmayan muhabirler, editörler, konumlarından dolayı bu tür etkinliklerde ayrıcalık talep edemezler.

14. Gazeteci, olumlu yayın için ya da olumsuz yayını değiştirmeye yönelik hediyeleri, biletleri, herhangi bir bireyden ya da kurumdan ödeme ya da iknaya yönelik “düzenlemeleri” kabul etmemelidir. Hediyeler, nazik bir açıklamayla iade edilmelidir.

15. Gazeteci, çalıştığı kurumun tüm personeline sağlanan olanaklardan özgürce yararlanabilir (indirimler, müzelerle ücretsiz giriş vb...). Bu durumlarda yine de gazeteci, büyük indirimlere, yanlılık izlenimi yaratacağı için şüpheyle yaklaşmalıdır.

16. Halkla ilişkiler şirketlerinin gönderdiği bültenler öne-ri niteliğini taşır. Gerekli düzeltmeler yapılarak kullanılabilir. Bunun yanı sıra kamu yararına faaliyet gösteren bazı derneklerin, kurum ve kuruluşların etkinlikleri, duyuruları, basın-yayın organının yayın politikasına uygun bulunursa yayımlanabilir.

17. Gazeteci, herhangi bir siyasi parti, dernek, grup, spor kulübü sözcüsü gibi hareket etme karşılığı kendisine maddi manevi çıkar sağlayamaz.

18. Gazeteci, toplantılarda konuşması için gelen davetleri kabul edebilir; ancak herhangi bir ücret talep etmemelidir.

19. Eğitim ya da bilgilendirme toplantıları gibi istisnai durumlarda, gazeteci konuşmasının karşılığında ücret alabilir. Ancak önerilen ücret, aylık maaşının yarısını geçtiği takdirde, gazeteci çalıştığı kurum yetkililerine danışmalıdır.

20. Gazeteci, siyasal değerlendirme ve yorumlar yarata-bilecek toplantılarda konuşmak için üstlerinden onay almalıdır.

21. Bu tür davetlerde konuşma onayı alan gazeteci, çalıştığı kurumun yansızlığına ve yayın ilkelerine gölge düşürecek bir durum yaratmamalıdır.

22. Çevre hakkında yazan muhabir, çevre korumaya yönelik grupları destekler nitelikte ve onların yararına, genel politikayı etkilemek için, çalışmamalıdır.

23. Haber kaynaklarının desteğiyle gerçekleştirilen yarışmalarda, gazeteciler jüri üyeliği yapmamalı; kendilerine verilen ödüllere şüpheyle yaklaşmalı; tarafsızlıklarına gölge

düşüreceğine inandıkları ödülleri reddetmelidir.

24. Gazeteci, resmi kurumlar, üniversiteler ve öteki eğitim kuruluşlarından fahri dereceler, bröveler, plaketter, madalyalar kabul edebilir.

25. Haber yapılmak üzere bir süreliğine kullanılmak için alınan malzemeler en kısa sürede iade edilmelidir (Kitaplar, cd'ler, elektronik eşya, moda çekimleri için kullanılan giysi ve aksesuarlar, ev eşyası vb.) Bu malzemelerin iadesi gerekli değilse gazeteci bunları kullanabilir; ancak bunların çoğaltılmasını ya da amacı dışında kullanılmasını engellemelidir.

26. Yöneticiler, zaman zaman çalışanlar ve ailelerini kapsayan mal bildirimleri isteyebilir. Gazetecinin yakın çevresinin ve ailesinin mal varlığı, güvenilirliğine gölge düşürmeyecek düzeyde olmalıdır.

27. Spor bölümünün çalışanları, herhangi bir spor olayında "ortak bahis" kumar oynayamaz.

28. Spor bölümünün çalışanları, yolculuklarda takımlardan masraflarının ödenmesini, istememeli; Herhangi bir başka yarar sağlamaya çalışmamalıdır.

29. Eleştirmenlere kendilerini geliştirmeleri için gerekli olanaklar, çalıştıkları kurum tarafından sağlanmalıdır.

30. Yemek, gezi, sanat (kitap, sinema, resim sergileri) yazarları, hiçbir zaman kaynaklarından talepte bulunmamalı; haber üretimi için gerekli olanaklar çalıştıkları kurum tarafından kendilerine sağlanmalıdır.

15 Ağustos 2008

MAKALELER

TARAFSIZLIK (NESNELLİK, OBJEKTİFLİK)

Yunan Filozofu Aristoteles'e göre, insan toplumsal bir varlıktır. Bu toplumsallığın önemli bir yanını da, bireyin siyasal yaşam içindeki varlığı oluşturmaktadır. Başka bir anlatımla insan, içinde doğduğu yaşadığı, kısacası var olduğu toplumun ürünüdür ve ancak o toplum içinde siyasal karar alma sürecinde bulunmak koşuluyla "insanlaşmış" ve buna bağlı olarak da "toplumsallaşmış" olacaktır. Toplum, insanın yoğrulması, biçim alması ve yaşamını belli kurallar içinde sürdürmesi açısından düşünüldüğünde, göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir etkidir. Buna bağlı olarak, toplumsal doku içinde ortaya çıkan her üst yapı kurumu da, o toplumun yapısal özelliklerini ister istemez taşımaktadır.

Medya Mensupları ve Toplum

Medya mensupları da, toplumun öteki bireyleri gibi içinde doğdukları ve yaşamlarını sürdürdükleri sosyal, siyasal ve ekonomik ortamın ürünüdürler. Dolayısıyla bu ortamdan etkilenerek gelişirler. Sonuç olarak, patronundan muhabirine, o medya kuruluşunda çalışan herkesin bir dünya görüşü vardır. Bireyin toplumsal yapısı ve düşüncesi tarafsız değildir. Bireyin, kendisine sunulan, önerilen bir konu ya da ulaştırılan bir mesaj hakkında, daha önceden, az çok olumlu ya da olumsuz bir fikri vardır. Kant'a göre de, rasyonel sayılan günümüz insanı, aklının söylediğinin yanı sıra duygular, tutkular, arzular gibi başka faktörlerden de etkilenir.

Haber izlemek, seçmek, araştırmak, düzeltmek (ayıklamak), yazmak (biçimlendirmek, kurgulamak) ve de yayımlamak, özetle haber üretimi, bir eylem dizisidir.

Birey, gerçekleştirdiği her eyleme kişiliğini koyar. Kişilik, öncelikle genlerin, daha sonra ailenin, yakın çevrenin, eğitim kurumlarının, iş ortamının, yaşanılan yörenin, coğrafi konumun, ülkenin, kıtanın, iklimin, uzak çevrenin, manevi değerlerin, inançların, dinin, toplumsal ilişkilerin etkileriyle oluşur.

Bu nedenle de, haber üretiminin herhangi bir aşamasında bulunan kişi, o habere kişiliğinin yansımalarını da aktarır.

Tek bir karar bile, bir dizi değerden oluşur.

Her bir değer, habercinin habere bakış açısının ve yaklaşma biçiminin belirlenmesinde etkindir. "Sosyal belirlemeler" diye adlandırılan, çevrenin getirdiği, bilinci etkileyen toplumsal öğeler de, insanı belli yargı ve seçişlere yöneltmektedir.

Habercinin Bağımlılığı

Habercinin, mesleğini uygularken karşılaştığı en büyük zorluk şudur:

Haber araştırırken, yazarken ya da yayımlarken (özetle haber üretiminin aşamalarında) kime ve neye sadık kalacaktır?

Verilere mi? Kendisine mi? Dengeli bir yayın ilkesine mi? Habere konu olan ya da haberin öğelerini oluşturan bireylere mi? Hedef kitlenin beklentileri, dolayısıyla yayın politikasının gereklerine mi?

Sansür çeşitlerinin (devlet, ideolojik, dinsel, ekonomik, editoryal, özel ve kişisel) uygulamada göz ardı edilemeyecek kurallarına mı?

Çoğu kez alınan karar bir sentez niteliğini taşımakta, söz konusu etkenler, zaman, zemin ve koşullara göre değerlendirilerek, haber bir kez daha biçimlendirilmekte ve dolayısıyla gerçekten uzaklaşmaktadır.

Bu nedenlerle, tarafsız ve değer yargısı taşımayan bir enformasyon düşünmek olası değildir. Enformasyon, sözcüğün her anlamıyla bir güçtür ve gücün tarafsızlığı savunulamaz.

Haberdeki her sözcük, her kavram, her tümce, her paragraf, her konu ve her resim belli bir anlam taşır.

Haber hizmetlerinde çalışanların, belirli bir konuda kendi duyguları, çıkarları ve değer yargılarından bağımsız olarak, tarafların görüşlerini vermeye çalışmaları, (hakkaniyet, adil davranma) nesnellığe ulaşmaya yönelik bir çabadır ve nesnellığın zayıf olduğu noktalarda kullanılır.

Mekanik Kurallar

Haberci, tarafsız olmaya çalışmakla, nesnellik sorununu bazı mekanik kurallar getirerek çözdüğünü sanır ya da öyle olduğunu ileri sürer. Bu mekanik çözüm yollarıyla habercinin yaptığı, belli formlardaki boşlukları belli kurallara, pratiğe uyarak doldurmaktır.

Oysa hiçbir betimleme, hiçbir mekanik çözüm yolu, belli dünya görüşünü ifadeden kaçınmaz. Tarafsızlık ve nesnellik savıyla, gerçekte belli pratik ve ilişkilere meşruluk kazandırılır; bu meşruluk sürekli desteklenir ve bu meşrulukla gelen egemen ideolojinin varsayımları evrensel

gerçekler olarak sunulur.

Bir de, haber üretenler, aynı görüşleri bire bir paylaşmasalar da, patronun ya da genel yayın yönetmeninin çizdiği çerçeveye, yayın politikasının gereklerine ve öteki özel koşullara uymak zorunda kalmaktadırlar.

Bu tür uygulamalar o denli gelişmiştir ki, patronla ya da genel yayın yönetmeniyle ters düşmek tehlikesini göze almak istemeyen birçok haberci, oto-sansürü çekinmeden uygulamaktadır. Bunun sonucu yanlı, eksik ve “defolu haber” üretimi, bazı kitle iletişimciler için doğal ve olağan sayılmaktadır.

Medya Ahlakı

Medya ahlakının çığnemesine, bağımsızlık ve tarafsızlıktan uzaklaşmaya yol açan daha bir sürü etken bulunmaktadır. Yasaların, egemen kültürün, medya kurumları ve gazeteciler üzerindeki baskıları, ekonomik baskılar, can güvenliği kaygısından kaynaklanan “el titremeleri”, okur ve izleyicilerden gelen baskılar “Ne yapalım, okur böyle istiyor, seyirci bunlardan hoşlanıyor...”, mazeretleri, işletme çıkarları denilen zorlamalar, yayının ideolojik çizgisiyle gerçek arasında sık sık patlak veren çelişkiler, bu etkenlerden bazılarıdır.

Ulusal Sorunlar - Uluslararası İlişkiler

Özellikle ulusal sorunlarla ve uluslararası ilişkilerle ilgili haberlerde tarafsızlık daha da yoğunlaşmaktadır. Bu tür haberlerde, ülke çıkarları ve ulusal kimlik ortaya çıkmakta, haber o çerçeve içinde izlenmekte, kurgulanmakta ve yayımlanmaktadır.

Ülkede yönetim sorumluluğunu taşıyan siyasetçiler, önemli sorunların yaşandığı dönemlerde, aldıkları her kararın gazeteciler tarafından desteklenmesini istemekte; bunu sağlayamadıkları anda da, “ulusal çıkar” kavramının arkasına

saklanarak gazetecilere, “vatana ihanet”e varan suçlamalar yöneltmektedirler.

Büyük uluslararası kriz dönemlerinde de, her ülkede siyasetçiler, gazetecileri birer “hükümet sözcüsü” gibi görmek isterler; aksi durumlarda, onlara “falancanın oyununa gelmek”, “satılmış kalem olmak” gibi ağır suçlamalar yöneltirler.

Aynı yöntemi, büyük ekonomik güce sahip kişiler de sık sık kullanmaya çalışmaktadır. Onların işlerine gelen haberi yazan gazeteci “vatansever”dir; işlerine gelmeyen bir haberi yazan ise “satılmış”tır.

Egemen Güçler

Gazetecileri taraflı davranmaya iten etkenlerden biri de egemen güçlerdir. Egemen güçler, yani devleti yönetenler, hükümet edenler, holding patronları, büyük işadamları, çıkar çevreleri, gazetecileri kendilerine yandaş yapabilmek için çeşitli çıkarlar önerirler.

Karşılığında bazen yayın, bazen de suskunluk isterler. Amaç bu gazetecileri önce susturmak, sonra kendi sözcüleri, daha sonra da propagandacıları haline dönüştürmektir.

Bazı gazeteciler, davetlere çağrılmakla başlayan, övgülerle, ağır lanmalarla, hediyelerle, dış gezilere katılmakla süren ve maddi çıkarlarla sonuçlanan bu istekleri, ne yazık ki kabul ederler.

Paranın, yeni konumun tadını alan bu gazeteciler, sunulan olanakları yitirmemek için, süreç içinde daha da fanatikleşirler. Artık sağduyuyu yerine, yalnızca itaat vardır. Ayrıca, tarafsızlık ve bağımsızlık, söz konusu medya kuruluşunun sahibinin mali gücü ve medya dışı iş yapısı yapmamasıyla doğrudan bağlantılıdır.

Olguları Doğru Tanıma

Yine de, “bireylerin, kitlelerin, kamunun, olguları en yoğun ölçüde doğru tanıma gereksinimini karşılamak” olarak

tanımlayabileceğimiz tarafsızlık olgusuna (nesnellik, objektiflik), iyi eğitilmiş, kültür düzeyi yüksek, dürüst ve yetkili bir muhabirin katkılarıyla zenginleşen ve anlaşılır hale gelen haber üretmekle yaklaşılabilir.

Bunun için de, haber üretiminin her aşamasında:

Önyargılı davranmamak, olayın gerçek olduğunu belgelemek, olaya duyguları karıştırmamak, olaya politik ya da ekonomik görüşler katmamak, olayları saptırmamak, olayları küçültmemek, olayları abartmamak, özel bir amaca hizmet etmemek, yorum yapmamak gibi ilkeler göz ardı edilmemelidir.

Bu ilkelerin yanı sıra haberde “tarafsızlık olgusuna yaklaşabilmek” için; konuyla ilgili tüm bilgiler aktarılmalı, tartışmalı konularda tarafların görüşleri bildirilmeli, gerçek oldukları ileri sürülen açıklamalara yer verilmeli, haber kaynağının sözleri, alıntılar (“) içinde bolca kullanılmalı, haberde mümkün olduğu kadar çok maddi gerçek bulunmalıdır.

İbni Haldun’un Önerileri

Özgün bir tarih kuramcısı, kültür, siyaset, felsefecisi ve toplumbilimci İbni Haldun, gazetecilerin “tarafsız davranmaları” konusunda şu önerileri sıralamıştır:

“- Bir mezhebe, bir düşünceye aşırı bağlılık, gazeteciyi yanıltır. Gazeteci tarafsız olmalıdır.

- Bir haberi anlatana inanmak, gazeteciyi yanıltır. Haberi anlatanın doğruluğunu değil, haberin doğruluğunu kanıtlamak gerekir.

- Olayların nedenlerini araştırmamak, gazeteciyi yanıltır. Olaylar sanılara göre değil, gerçek nedenlerine göre değerlendirilmelidir.

- Olayların doğruluğu kuruntusuna kapılmak, gazeteciyi yanıltır. Gazeteci, kendi kuruntularından kurtulabilmelidir.

- Olayları, o olayları doğuran durumlarla karşılaştırmasını bilmemek, gazeteciyi yanıltır. Çünkü olayı anlatan, kendi duyduğu gibi, çoğu başka biçimlere sokarak anlatmış olabilir. Doğrulamak, olayları durumlarla karşılaştırmak demektir.

- Devlet büyüklerine yaranmak kaygısı, gazeteciyi yanıltır. Bu kaygı, kötüyü güzel gösterme çabasını doğurur.

- Toplumsal yaşayışın doğal kurallarını ve yasalarını bilmemek de gazeteciyi yanıltır.”

Geçmiş aşamalarıyla tamamlanmamış, ikinci derecede ilgili yönleriyle (yan dinamikler) zenginleştirilmemiş, kuşkulu yanları, araştırmalar ya da arşiv kaynaklarıyla doğrulanmamış haber, büyük ölçüde eksik, kusurlu ve yanlı olur.

Gazeteci, bağımsızlık, tarafsızlık ya da yansızlık kavramlarının göreceliklerini unutmadan, önce dürüst olmalıdır; sonra da elden geldiğince bağımsız ve yansız olmaya çalışmalıdır.

Ancak, yine de haberlerde tarafsızlıktan tam kaçınmak mümkün değildir.

Haber ve Yorum

Öte yandan, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin, gazetecilik mesleğiyle ilgili olarak, "Çözüm Tasarıları" adı altında belirlediği bazı önerilerden, haber ve yorumlara ilişkin bölüm şu maddeleri içermektedir:

"1. Günümüzde, demokratik yaşamın çok önemli parçaları olan, bilgilendirme ve iletişim kavramları konusunda, medyanın, topluma karşı ahlaki sorumlulukları vardır. Bu sorumlulukları da kişisel davranışların, demokratik hayatın ve toplum bilincinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.

2. Gazetecilik mesleği hak, yükümlülük, özgürlük ve sorumluluk gibi birçok kavramı içinde barındırır.

3. Gazeteciliğin temel ahlaki prensiplerinden biri de haber ile yorum arasındaki belirgin ayrımın çizilmesi ve bunların karıştırılmasının önlenmesidir. Haber gerçeklere ve verilere dayalı bilgilendirmedir. Yorum ise yazanın, yayımlayanın ya da medya şirketlerinin düşüncelerini, inançlarını, kişisel yargılarını içerir.
4. Haber yayını, gerçeklere dayandırılmalı ve doğruluğu ispatlanabilir olmalıdır. Haberin sunumunda ve betimlemelerde tarafsız davranmalıdır. Haber başlıkları ve özetleri, mümkün olduğunca doğruları ve eldeki verileri yansıtmalıdır.
5. Yorumlar, genel düşünceler ya da günlük olaylar üzerine yapılabilir. Yorum subjektif olduğu için, doğruluğu üzerine eleştiri yapılamaz. Bunun yerine, bizler yorumların dürüst ve ahlaklı olmasını sağlamalıyız.
6. Bazı kişi ve kuruluşlarla ilgili olaylar üzerine yapılan yorumlar, gerçekleri ve verileri çarpıtmamalı ve gizlememelidir.”

Bu yazı, Dr. Atilla Girgin'in, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını "Marmara İletişim Dergisi"nin 11. Sayısı'nda yayımlanan "Tarafsızlık (Nesnellik, Objektiflik) başlıklı makalesinden özetlenmiştir.

HABER

Haberin amacı, gerçekleşen herhangi bir olayın kitlelere aktarılmasıdır. O halde haber "olay"dır.

Olay ise çeşitli olguların, belirli bir yer ve zaman içinde meydana gelmesi, geçmesi sürecidir. Olay ayrıca, ortaya çıkan, oluşan durumdur.

"Olay"ı geniş anlamda düşünmek gerekmektedir. Olay, bir eylemin yanı sıra bir söylem de olabilir. Ancak olay (eylem ya da söylem ya da her ikisi), gözlemleyen varsa haber olmaya

adaydır.

Bireylerin tüm yaşamları boyunca verdikleri kararların en basitleri bile, bazı değer yargılarının katkılarıyla oluşur. Her karar bir seçimdir. Birey yaptığı her seçime kişiliğini koyar. Dolayısıyla da birey seçim yaparken bilinçli ya da bilinçsiz olarak;

1. Estetik (güzel, çirkin, çekici, itici), 2. Mesleki (yaratıcı, özendirici, gerekli), 3. Mantıki (tutarlı, tutarsız, ölçülü, ölçüsüz), 4. Sosyo-kültürel (verimli, verimsiz, çalışkan, tembel, yararlı, yararsız), 5. Ahlaki (dürüstlük, ahlaksızlık) değerlerini harekete geçirir.

Bu değerlerden her biri muhabiri, habere nasıl yaklaşacağı konusunda koşullandırır. Böylece haber üretimini genelde, habercinin kişiliği, içinde yaşanılan toplum ve haberi üreten kurumun yapısı etkiler.

Böylece kitle iletişim araçları, toplulukların paylaştıkları değerleri, seçtikleri kahramanları ya da düşmanları, politikaları, teknolojileri saptayabilir; sağladıkları sürekli bilgi akışıyla da toplumsal değişimi gerçekleştirebilirler.

Habere Değer Konular

Habere değer konular bazı iletişimciler tarafından şöyle belirlenmiştir: 1. Yenilgi, başarısızlık, karmaşa, gerilim. 2. Ülkeye, kültüre, coğrafyaya yakınlık ve yerellik. 3. Yenilik, güncellik. 4. Başarı, toplum üzerine etki. 5. Olağandışılık, duygusal yönden ilgi çekicilik.

Bir medya kuruluşunun yayın politikasının hangi nitelik ve yönde olduğu en kolay haberlerinden anlaşılacaktır. Haberde söylem, seçicilik, az ya da uzun süreli tercih gibi yöntemlerle, kamuoyunun arzulan ya da arzulanmayan yönlerde oluşturulması mümkündür.

Öteki medya içeriklerinin aksine haber, her bireyin kesinlikle gereksinim duyduğu ve bir biçimde bu gereksinimini karşıladığı, çok yüksek tüketim devinimi olan bir içeriktir.

Haber Söylemi

Haber söylemi, genellikle ülkelerdeki iktidarın öncelikle hakim olmak istediği ya da hakim olduğu kamuoyu oluşturma ve yönlendirme aracıdır.

Genel olarak medya içeriğini “haberler” ve “öteki şeyler” biçiminde bölümlenmek bile mümkündür. Çünkü haberlerin seçimi, sunuluşu (değerlendiriliş), haber söylemi, çok daha geniş bir yanılmaca alanı oluşturabilmektedir.

Haberlerdeki çoğu ürünler oluşturma, yönlendirme teknikleriyle ortaya çıkarılır. Gerçek dışı haberlerin bile, iyi düzenlendiklerinde, uygun bir biçim ve koşullarda sunulduklarında, bireyleri inanmaya yönelttikleri bir gerçektir.

Hedef kitlenin kimliği, toplumun yaşam biçimi, gelenekleri, olayın niteliği, haberin kaynağının kimliği, haberin yayılmasını isteyen çıkarı, hükümetin tutumu, verilen bilginin özelliği, neyin gizli tutulduğu, ekonomik durumun halk üzerindeki baskısı, haberi etkileyen dış güçlerdir.

Ürünü biçimleyen haber odasındaki güçler ise izlenen gazeteciliğin biçimi, uğraşa yönelik değerlendirme, kitle iletişim aracının ve teknolojisinin türü, kurumun haber yazarlara yönelik tutumu, zaman, yer ve ekonomik kısıtlılıklardır.

Haber Değeri

Herhangi bir eylem ya da söylemin, hedef kitlelere ulaştırılması için içermesi gereken özellik, “haber değeri”dir. Birçok haberci için haber değeri, tanımlayamayacakları, ancak bir olayla karşılaştıkları zaman, haber değeri taşıyıp taşımadığını anlayacakları, soyut bir kavram gibidir.

Oysa haber değeri, habercilerin bireysel olarak yakıştırdıkları bir özellik değildir. Haber değeri olarak adlandırılan şey,

kitle iletişim araçları yetkililerinin, eylem ya da söylemlerin üretimi, seçimi, biçimlendirilmesi ve yayımlanması sırasında kullandıkları profesyonel kodlardır.

Haber değeri, endüstrileşmiş haber kuruluşlarının, üretim aşamasında kullandıkları formattır.

Haber değeri, habercinin kişisel değer yargısının yanına, yine haberciler tarafından getirilen başka değer yargılarıdır.

Bu değer yargılarının zamana, zemine ve toplumlara göre değişikliklere uğradıkları ya da yerlerini yenilerine bıraktıkları bilinmektedir.

Özetlemek gerekirse haberin 5 temel ögesi bulunmaktadır.

Gerçeklik (Doğruluk), Yenilik (Güncellik), (İlginçlik (İlgi Uyandırma), Önemlilik (Önemli Sayılma), Anlaşılabilirlik (Anlam Taşıma).

Gerçeklik (Doğruluk)

Gerçeklik, haberin, olmazsa olmaz nitelikli, temel ilkesidir.

Haber bize, kişisel algılamalardan ve sonrası anlatımdan aktarılır. Bu nedenle, aktarıcının kişisel iz ve değerlerini taşıması doğaldır.

Haberin gerçekliği, daha doğrusu gerçeğe en yakın anlatımı, haber kaynağının güvenilirliğinin yanı sıra habercinin kişilik yapısına, deneyimlerine, kişisel ya da toplumsal beklentilerine, etik değerlerine bağlıdır.

Bir şeyin doğruluğuyla, bir şeye duyulan özlem birbirine karıştırılmamalıdır.

Kişi genellikle, özlemine duyduğu şeyin doğru olduğu eğilimini taşır. Yine de, bu sübjektif etkenler bir yana bırakılırsa, gerçek, olaydır ya da o olayı oluşturan nedenler. Önemlisi, habercinin hangi ölçülerde, anlatımını ya da yeniden kurgulamasını, o gerçekler üzerine oturtacağıdır. Haberci, haber kaynağının güvenilirliğinden tereddüde düşmesi halinde, haberinin gerçekliğini değişik kaynaklardan onaylattırmalıdır. Bir haber doğrulanmadıkça ya da

olaylara dayandırılmadıkça, gerçeklik, ilgi ve önem öğelerini taşıyamaz.

Yenilik (Güncellik)

Güncellik, zamansal yakınlıktır. Haberin yeni ya da güncel olması iki biçimde görülür:

a) Ya eylem, ya da söylem yeni gerçekleşmiştir. Bu tür haberler genelde rutin ya da “spontane” (kendiliğinden meydana gelen) haberlerdir.

b) Eylem ya da söylem eski olsa bile, yeni fark edilmiş ve yeni ortaya çıkarılmıştır. Daha başka bir deyişle, “unutulmuş, ihmal görmüş bir bilgi” gün ışığına çıkarılmış, ona yenilik kazandırılmıştır. Bu tür haberler, genelde araştırmacı gazeteciliğin özel ürünleridir.

Güncel her türlü olay medya yoluyla kamuoyuna aktarılır. Böylece güncel olaylar, “haber” ile duyurulmakla, kamuoyunun oluşmasına katkıda bulunulur.

Aslında kamu yararı, bir haberin hemen ve kısa bir süre içinde verilmesi halinde var kabul edilir. Olay unutulduktan ve üzerinden uzun zaman geçtikten sonra yayımlandığında, verilen haberin yansızlığı (objektiflik) da zedelenir. Zaten güncelliğini kaybeden bir olay, “haber” olmaktan çıkar.

İlginçlik (İlgi Uyandırma)

İlgi çekmek, kişisel ya da toplumsal gereksinimlere cevap vermektir. Kişiler genelde, kendilerini birinci derece ilgilendirdiğini düşündükleri sorunlara ilgi göstermektedirler. Gelişen teknolojiyle de kişilerin ilgi alanlarının genişlediği bir gerçektir.

İlginçlikten amaç, sıradanlıktan kurtulma, olağan dışı eylem ya da söylemler arayışıdır. Haber dilinde, ilginçliğin belleklere yerleşmiş en belirgin tanımını, New York Sun'dan gazeteci John Bogart, 1880 yılında, “Köpek insanı ısırırsa haber değil, insan köpeği ısırırsa haberdir.” diyerek yapmıştır.

İlginçliğin bir yönünü de “yer” yani yakınlık oluşturmaktadır.

Bir eylem ya da söylemin ya da her ikisinin, hedef kitlelere fiziksel ve psikolojik uzaklıkları, yakınlığın başlıca göstergesidir. (Çünkü bireyler, fiziki ve psikolojik yakın çevreleriyle daha ilgilidirler.)

“Yer” denildiğinde, öncelikle “coğrafi yakınlık”

anlaşılmaktadır. Yani habere konu olay, fiziki olarak bireye yakın bir yerde gerçekleşmiştir.

Ancak “yer” başka koşullarda “psikolojik yakınlık” olarak da algılanmaktadır. Yine habere konu olay, bu kez fiziki olarak çok uzakta gerçekleşmiştir ama hedef kitleyi oluşturanların, o yerdeki insanlarla duygusal bağları bulunmaktadır. (Türkler-Pakistanlılar)

Önemlilik (Önemli Sayılma)

Önemlilik için şu örneği vermek yeterli olacaktır: “Bir ülkede devalüasyon yapılması ilginç değil, önemlidir.” Bu çerçevede, devlet, parlamento ve hükümet işlerine ilişkin haberlerin çok büyük bölümü, önemli sayılır.

Ayrıca tanınmış ya da ünlü kişi ve kuruluşlarla ilgili haberlerin önemli sayılma gibi bir şansları da vardır.

Bunun yanı sıra önemlilik ögesinde iki alt başlık yer almaktadır: “Olayın ölçüsü” ve “Olayın sonuçları”.

Olayın ölçüsüne örnek olarak, bir trafik kazasının, çok sayıda ölü ve yaralıyla sonuçlanması gösterilebilir.

Olayın sonuçları için de yeni bir yasanın yurttaşlar üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkileri örnek verilebilir.

Bir eylem ya da söylemin ya da her ikisinin etkisinin yoğunluğu ve genişliği, yani konuyla ilgilenen hedef kitlelerin sayısal çokluğu, önemliliğin başlıca göstergesidir.

Toplumun duyarlık gösterdiği sorunlar da zaman zaman “ilginç” ya da “önemli” sayılarak haber konusu olmaktadır. Bir önemli kural da şudur; Bazı haberlerde ilginçlik ve önemlilik öğeleri aynı anda bulunmayabilir. Çok önemli bir olayın,

ille de ilginç olması gerektiği koşulu yoktur. İlginç bir olayda da “önemlilik” koşulu aranmaz.

Anlaşılabilirlik (Anlam Taşıma)

Haberin en önemli özelliklerinden biri de “anlaşılabilirlik” ya da “anlam taşıma”dır.

Haber özelliği taşıyan olayı biçimlendirirken yani kurgularken, kelimelerin ve cümlelerin yanı sıra haberin bir bütünlük içinde de anlam taşımasına özen gösterilmelidir.

Öyle ki haber, okunduktan, dinlenildikten ya da izlendikten sonra, verilmiş bilgilerin yeterliliği nedeniyle, ilgili hiçbir soru sorulmayacak biçimde işlenmiş olmalıdır.

Haberci ayrıca, kurgulama sırasında, hedef kitlesinin ilgisini azaltmamak, dikkatini dağıtmamak için, gereksiz ayrıntılardan kaçınmalıdır.

Anlaşılabilirliği kolaylaştırmak için cümleler kısa tutulmalıdır.

Haber metni içinde bilinmeyen kelime, anlaşılmayan cümle asla bulundurulmamalıdır.

Haberin anlaşılabilirliğinin önündeki en büyük engellerden biri olan devrik cümle, asla kullanılmamalıdır.

Genel Haber Tanımı

Bu bilgiler çerçevesinde, herhangi bir eylemin ya da söylemin (olayın, olgunun, fikrin ya da sorunun) haber olabilme (haber değeri) niteliğini taşıması için, daha önce ayrıntılarıyla açıklanan 5 temel ögeyi (gerçeklik, yenilik, ilginçlik, önemlilik, anlaşılabilirlik) içermesi gerekmektedir. O zaman haberciliği şöyle tanımlamak mümkündür:

“Gerçek, yeni, anlaşılır, ilginç ya da önemli olayları, basit, sade bir dille, açık ve kesin bir biçimde, tarafsızlıktan kaçınma ilkelerine uyararak haber haline dönüştürmek (özetleyerek kurgulamak: biçimlendirmek), sonra da hızla yayımlanmasını sağlamak.”

Bu yazı Yrd. Doç. Dr. Atilla Girgin'in, İstanbul Üniversitesi-

tesi İletişim Fakültesi Dergisi'nin 10. Sayısı'nda yayımlanan "Haber" başlıklı makalesinden özetlenmiştir.

YAZILI İLETİŞİMDE DİL

Her insan, doğduğu ve yaşadığı çevrede konuşulmakta olan hazır bir dil bulur; o dille düşünür, düşüncelerini dile getirir, yazışır, özetle öteki kişilerle bu dil aracılığıyla anlaşır. Ancak kişiler bu iletişimleri gerçekleştirirken, dil denilen sistemle önceleri nasıl konuştuklarını, sonraları da nasıl yazıştıklarını pek düşünmezler.

Önceleri sade bir iletişim aracı olan hareket, zamanla dans, mimik, jest gibi bedensel gösterilere dönüşmüştür. Bu arada çizgi, biçim ve renkler de ilkel duvar resimlerinden başlayarak grafik, çizim, hatta heykel ve mimari yapıt biçimlerini almışlardır.

Ses ise önce heceler halindeki bağırış, çağırış ve haykırışların sözcüklere dönüşmesiyle şarkı biçimini almış, böylece düşünce, duygu ve istekleri ifade etme aracı olan, "dil" adı verilen bir sistem ortaya çıkmıştır.

Dildeki sözler yorumlama araçlarıdır. Adlar ise eşyanın oluş biçimlerinin ayırt edilmesine, birinin ötekinden farklılığını anlamaya ve anlatmaya yarar.

Birçok durumda sözcüklerin anlamını, uzlaşma ve kullanım biçimi belirlerse de bunların ortaya çıkışı kişiden kişiye değişir biçimde değil, "itibari" olmaktan çok "tabii"dir. Düşünce, dilden değil, dil düşünceden doğar. Eşyaya ad vermek için önce onu bilmek gerekir.

Kültürel Araç

Kişinin çevresini algılaması, belirli biçim ve içeriklerde simgelerle tanımlaması ve yarattığı sözcüklerden ya da simgelerden dizgeler meydana getirmesi, genel anlamda "dil"

denilen kültürel aracı oluşturmuştur.

Dil kültürün bir parçasıdır. Kişi doğduğu anda edindiği ağlama ve çeşitli sesler çıkarma deneyimlerinden sonra, kültürün öteki öğeleriyle dilin kurallarını da öğrenmeye başlar. Çocuklukta kullanılan sözcüklerin, anlam ve fikirleri açısından söz konusu olan sınırlılık, zamanla ortadan kalkar ve dil gelişir. Bazen sözcüklerin, sözcük haznesine katıldıktan sonra anlam ve içeriği öğrenilir. Anlambilimcilerin ifadesiyle, dil olmaksızın düşünmek bile olanaksızdır.

Dil ve Toplum

Dil de öteki simge sistemleri gibi, toplumun bir ürünüdür. Toplum içinde oluşur ve gelişir. Toplumsal simge sistemi olduğu için dil, bir toplumun gelişmişlik düzeyini de yansıtır. Geri kalmış ülkelerde ya da dışa kapalı toplumlarda, dilin yapısı oldukça basit ve kullanılan sözcük sayısı sınırlıdır. Gelişmiş, dinamik bir ekonomiye sahip, geniş kültürel etkinlikleri olan, dışa açık toplumlarda dildeki sözcük sayısı fazla, dilin yapısı da karmaşıktır.

Dil geniş anlamda, “sözcükler ya da davranışlarla aktarılan simgesel tanımlamalar” olarak ele alınırsa, değişik çevrelerin ve yaşam biçimlerinin, bu simgelerin değişik yapılanmalarına yol açtıkları belirlenir.

Her dil, kişilerin iletişim kurmalarının yanı sıra gerçeği analiz ettikleri, bilinç evini yapılandıran formların ve kategorilerin, kültürel olarak değerlendirildiği öteki dil sistemlerinden farklı tuttıkları geniş bir model sistemdir.

“Dil”de Değişiklikler

İletişim sürecinin temelini, iletiyi üreten ve tüketen bireylerin üzerinde anlaştıkları ortak kavramların bulunması oluşturmaktadır. Kişiler, ortak dillerine dayanarak iletilerini aktarırlarken, toplumsal ve ekonomik yaşam biçimine ve

çevre koşullarına uygun yöntem ve araçlar kullanmaktadırlar. Örneğin popüler kültür, bir toplumda yaygın biçimde paylaşılan inançları, pratikleri ve nesnelere ifade ederken, daha siyasal anlatımıyla kitlelerin ya da bağımlı sınıfların kültürü olarak tanımlanır.

Bu kültür, hem geleneklerde bulunan halk inançlarını, pratikleri ve nesnelere hem de moda olan popüler inançları, bunların yanı sıra siyasal ve ticari merkezlerden yayılan kitle-sel inançları, pratikleri ve nesnelere içerir.

Popüler kültür, kültürel değerleri, gelenekleri belli şifreler ve kodlarla aktarmaktadır. Popüler kültür günlük yaşamın kültürüdür; çok ucuza satın alınabilir ve temelinde de eğlence vardır.

Dil iletişimin en temel aracıdır. İletişimde en önemli unsur olan dil düzgün olmayınca, söylenen şey, söylenmek istenen şey olmaz. Etkin bir iletişim için gerekli olan da düzgün kullanılan dildir. Bir metinde doğru ve anlaşılır bir dil kullanılmıyorsa, iletişim sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilemez.

Dil Engelleri

İletişim sürecinde, arzu edilen anlaşmanın sağlanamamasının en önemli nedenlerinden biri, “dil engelleri”dir. İçerik düzeyinde anlaşılama, kaynak ve hedefin aynı işaret potansiyeline ya da başka ifadeyle, farklı dil kodlama sistemlerine sahip olmalarından kaynaklanmaktadır.

Ayrıca, içerik düzeyinde karşılıklı anlaşamama, çoğu zaman aynı dile ve kültüre sahip kişiler arasında da söz konusu olabilmektedir. İlişki düzeyinde karşılıklı anlaşamama ise amaçlanan dil eyleminin, iletişimde bulunanlar tarafından yanlış ya da değişik yorumlanması sonucu meydana gelmektedir.

Haber Dili

Öte yandan, konuşma dilinden yola çıkıldığında, bu dili

öğrenirken edinilen deneyim ve aşamalar gibi, haber dilinin de öğrenilen bir dil olduğunu ve benzer bir süreçten geçtiğini kabul etmek gerekir. John Hartley'in bu iki dille ilgili

saptaması şudur:

“Baştan itibaren dili yalnızca nesnelere adlandırmak için değil, daha da önemlisi öteki insanlara ve dışarıdaki dünyaya karşı nasıl davranacağımızı bulmak için kullanırız. Her birey, küçük yaşta öğrendiği davranış kalıplarını, yalnızca öğrenmekle kalmayıp bunları anlamlandırmakta ve diğer kavramlarla bağlantı kurmaktadır.”

Sonuçta dil, içinde yaşanan toplumun normlarının ve kurallarının öğrenildiği, toplumsallaşma içinde sürekli kullanılan bir araçtır.

Haberler de, pek çok öteki kurum gibi toplumsal ve kültürel bir kurumdur ve onların özelliklerini taşır. Dil sistemi içinde, bir yan sistem olarak sözcüklerden ve görüntülerden oluşan haberler, karşımıza zaten var olan, bir “toplumsal kurum söylemi” biçiminde çıkmaktadır.

Öyle ki, içinde bulunulan toplumun kurumları ve kuralları, haberlere de yansır ve birey herhangi bir özel çaba harcamadan, çoğu zaman da farkında olmadan, haberleri okumayı öğrenir.

Söylem

Bir metnin yorumlanması ile eylemin yorumlanması arasındaki benzerliği açıklamak üzere, “söylem” kavramı, “konuşmacı ya da yazarın dili kullanımında ortaya çıkan olay” olarak tanımlanır.

Yorumlama, yorum bilgisel bir döngü içinde, parça (cümle) ve bütün (metin) arasındaki bir hareket olarak kendini gösterir.

Her bir cümlenin anlamı, bütün metnin anlamına, aynı biçimde bütün metnin anlamı da, her bir cümlenin anlamına

bağlıdır.

Bütün metni okumaya başlamadan önce, her bir cüm-
lenin anlaşılması için, bütünüün yapısı ve anlamıyla ilgili bir
başlangıç “varsayımı” olması gerekir.

Bu durum, okuyucunun ait olduğu kültürel gelenek
tarafından biçimlenen, “anlamın önceden fark edilişi” olarak
adlandırılır.

Metin, cümleler bütünüünün yapılanmış halidir ve
yorumlamanın amacı da bu yapıyı açıklamaktır. Her bir
cümle, az çok bilinçli olarak, öteki cümlelerle ilişkisi içindeki
önemine göre, yani önceden fark edilen bütüne uygunluğu
uyarınca değerlendirilecektir.

Aynı cümlenin, farklı yollarla metnin temel taşı olarak kabul
edilen şu ya da bu cümleyle ilişkilendirilmesi her zaman
mümkündür.

Bunun için de bir metnin yorumlanması hiçbir zaman tam ve
mükemmel değildir. Metin çeşitli okumalara ve çeşitli kurgu-
lara açık olduğu için, çok seslilik özelliğine sahiptir.

Yazılı Kitle İletişim Araçları ve Dil

Yazılı kitle iletişim araçlarında dilin kullanımı, sözlü
basına göre farklılık gösterir. Öncelikle yazılı kitle iletişim
araçlarında kullanılan dilin, yazı dili olması gerekir. Bunun
anlamı, iletilerin aktarılmasında kullanılan cümle yapılarına,
sözcüklere, dilbilgisi ve yazım kurallarına uymaya özen
gösterilmesi gerektiğidir.

Yazılı kitle iletişim araçlarında ayrıca, dilin, kullanılan aracın
niteliğine, hedef kitlenin sosyo-ekonomik özelliklerine göre
seçilmesi de gerekmektedir.

Bu aktarımda, dilbilgisi ve yazım kurallarının egemen
olacakları kesindir.

Günlük yaşamla iç içe bir konumda bulunan basın, bireyler
ve toplum üzerinde belli ölçüde izler bırakmakta, onları et-

kilemekte, hatta kimi zaman da yönlendirebilmektedir. Bu nedenle basının kullandığı dil, birey ve toplum üzerinde etkili olmakta, birçok doğru ya da yanlış kullanımın yaygınlaşmasını sağlamaktadır.

Böylece “Türkçe Kirliliği” diye de adlandırılan yanlış kullanımlar, toplum diline yerleştikçe, dildeki bozulma da yoğunlaşmaktadır.

Baskı Aracı Olarak Dil

Dil aynı zamanda, kullanılan toplumsal baskı araçlarından biridir. Bazı düşünürlere göre, bir ülkenin yurttaşları, kitle iletişim araçları aracılığıyla, milliyetçilik, şovenizm, ahlakçılık gibi kavramlarla sürekli beslenerek, var olan üretim ilişkilerinin sürmesi sağlanır.

Öte yandan, anlaşılabilirliğin sağlanmasında dili kullanma çok önemlidir. Çünkü insanoğlunun dili, yalnız onun konuşabilmesi, düşündüğünü başkalarına iletebilmesi demek değildir.

Dil dediğimiz düzen, insanın gözüdür, beynidir, düşüncesidir, ruhudur. Ama insan beyninin, nasıl gizli yönleri bilinmeyen noktaları varsa, dilin de çözümlenemeyen, apaçık ortaya konulamayan birçok yönleri vardır. Özellikle işleyişi, ruhla mantıkla ilişkisi açısından...

Anlamış olmak ya da anlaşılmaq, iletişimin en sorunlu konularından biridir. Bunu gerçekleştirmek için, ortak dil, bilgi, değer, kavram, deneyim ve inançlara sahip bulunmak gerekir.

Düşünür Bachelard’a göre, gerçek anlamının bir tek ölçütü bulunmaktadır: “Anlamış olmak, yeniden yapmayı bilmektir.”

Haber

Haber, farklı iletişim araçlarının ortak paydası ve hepsinde yer alan bir türdür ve hala haber tüm medya türleri içinde özel bir konuma sahiptir.

Haber dili ve söylemi, profesyonel ilkelere dayanması gereken

tek metindir.

Hiç kimse şaire “Sen böyle yazamazsın.” diyemez. Roman yazmanın hiçbir katı uzlaşımsal kodu yoktur. Sinema metinlerinin kamera hareketleri, kurgu ve senaryo yazımını denetleyen etik değerler yoktur. Bu metinlerin denetimi, belli dönemsel uzlaşılara dayansa bile...

Oysa haber metinleri için, yazanın uyması gereken ilkeler belirlenmiştir ve bunlara uymama etik bir ihlal demektir. Çoğu kez haber yazmak, öncelikle varlıkların dış görünüm-lerini aşmayı, dolayısıyla iyi bir gözlemi, ciddi bir araştırmayı, verileri doğrulamayı, ayrıntıları bile belgelemeyi, çeşitli bağlantılar kurmayı, kapsamlı düşünmeyi, fikirleri öncelikler çerçevesinde düzene koymayı ve bunları düzgün bir biçimde ifade etmeyi gerektirir.

Doğru, İyi ve Mantıklı Yazı

Bu nedenlerle haber, gerçek içeriğinin yanı sıra “doğru, iyi ve mantıklı yazı” olmalıdır.

Doğru yazı, (içindeki düşünce yanlış da olsa) anlatmak istediğini dil kurallarına uygun olarak anlatan yazıdır. Doğru yazıda sözcükler, kavramları aşağı yukarı olarak değil, tam olarak karşılar, cümlenin öğeleri yerli yerinde bulunur.

“Doğru” olmak, yazı dilinin ilk koşulu ve ilk basamağıdır.

İyi yazıda konu, bütün boyutlarıyla ele alınmış olmanın yanı sıra uzun, karışık, dolambaçlı cümleler yoktur. Söz yapısı o denli sağlam, anlatış öyle derli topludur ki, okuyanlar “Konu bundan daha iyi biçimde anlatılamaz.” diye düşünürler.

Mantıklı yazı, kolay okunan yazıdır. Kolay okunan yazı da çok basit bir dilbilgisi yapısına sahiptir: özne, yüklem, tümleç. Bazı ozan ve yazarlar tarafından pek de çekici bulunmayan, ancak okunmak ve anlaşılacak için en çok kullanılması gereken bu tür yazıda, mantık ve kusursuzluk vardır.

Bu türlerin yanı sıra bir de “güzel yazı” vardır.

Güzel yazı, yazın ustalarının sanat ürünleridir. Bunlar doğru ve iyi olduktan başka, özgün buluşlar ve imgelerle süslüdür. Ancak özel yetenek gerektiren bu tür yazı, habercileri ilgilendirmemektedir.

Haberci önce doğru yazmayı öğrenecek, ömrü boyunca da iyi yazacaktır.

Bu yazı, Doç. Dr. Atilla Girgin'in, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi'nin 21. Sayısı'nda yayımlanan "Yazılı İletişimde Dil" başlıklı makalesinden özetlenmiştir.

GAZETECİ İÇİN KONUŞMAK

Nasıl Konuşmalı?

Sözümün akışını bozup güzel cümleler aramaktansa, güzel cümleleri bozup sözümün akışına uydurmayı tercih ederim. Biz sözün ardından koşmamalıyız; söz bizim ardımızdan koşmalı, bize hizmet etmeli.

Söylediğimiz şeyler sözlerimizi aşmalı ve dinleyenin kafasını öyle doldurmalı ki, artık sözcükleri hatırlayamasın.

İster kağıt üstünde olsun, ister ağızda, benim sevdiğim konuşma düpedüz, içten gelen, lezzetli, şiirli, kısa süren bir konuşmadır.

Güç olsun zararı yok; ama sıkıcı olmasın, süsten özentiden kaçsın; düzensiz, gelişigüzel ve korkmadan yürüsün. Dinleyen, her yediği lokmayı tadararak yesin.

Konuşma Sueton'un, Julius Caesar'ın konuşması için dediği gibi askerce olsun; ama ukalaca, avukatça, vaizce değil...

Söylev sanatı insanı söyleyeceğinden uzaklaştırıp kendi yoluna çeker.

Gösteriş için herkesten başka türlü giyinmek, gülünç kılıklara girmek, nasıl pısrıklık, korkaklıksa, bilinmedik sözcükler, duyulmadık cümleler aramak da bir medreseli çocuk çabasıdır.

Ah keşke Paris'in zerzevat pazarında kullanılan sözcüklerle konuşabilsem!

(Montaigne-Denemeler)

Konuşma insanın doğuştan sahip olduğu, süreç içinde, yaşamak yoluyla edindiği düşünce ve görüşleriyle kendi istek ve duygularını, belirli bir amaçla karşısındaki kişi ya da kişilere iletme yöntemidir.

İnsan var olduğundan bu yana, düşünce ve duygularını anlatmak, ifade etmek istemiş, bu dileğini de konuşma yoluyla gerçekleştirmiştir.

Dünyadaki büyük diller için konuşma bir yönüyle dilbilim, bir yönüyle diksiyon konusudur. Sözlük anlamıyla diksiyon "konuşma biçimi"dir. Yalnız, bu basit bir iletme işi değil; bir iletişim (communication) olayıdır.

Beden Dili

Konuşma hareket, davranış ve tavırla ve mutlaka sesli olarak kelimeler aracılığıyla gerçekleştirilir. Diller, tam bir konuşma aracı haline gelmeden, iletişim hareket ve tavırlar yoluyla gerçekleşebiliyordu (beden dili).

Bunun içindir ki, artık insan için konuşma, günlük hayatta ne kadar kendine has özellik taşırsa taşırsın, bu eylemin yardımcı ifade biçimi olan hareket ve tavırların hem önceliği, hem de konuşmayı tamamlayan bir yeri ve anlamı vardır.

Konuşmak, olur olmaz biçimde laf üretmek, kelime ve cümleleri hiçbir kurala uymadan arka arkaya sıralamak, nasıl ve ne biçimde olacağını bilmeden sesler çıkarmak, el, kol ve yüz hareketleri yapmak, yerli yersiz haykırmak ya da mırıldanmak değildir.

Güzel konuşanlar, konuşmaları sırasında uygun hareket eder; gereken tavrı alır ve gösterirler. "Beden Dili" sözüyle gözle görülebilen beden bildirimleri anlatılmak istenmektedir.

Anadil

Başarılı konuşup yazmak için, kişinin anadilini iyi kullanması gerekir. Anadilini doğru ve amacına uygun kullanmayanlar, ne konuşmada ne de yazmada başarılı olurlar.

Çünkü başarılı bir konuşmada ya da yazıda, anlatım açık, işlek ve etkili olmalıdır. Bu da cümlelerin kısa, devingen, dilbilgisi kurallarına uygun olmasıyla, kelimelerin özenle seçilerek yerli yerinde kullanılmasıyla sağlanacaktır.

Araştırmalar kişinin, dinlemekte olduğu herhangi bir cümlede en fazla 12 kelimeyi hatırladığını ortaya çıkarmıştır. Okurlar ya da dinleyiciler, genelde cümlelerin ilk bölümlerini akıllarında tutmaktadırlar.

Bu nedenle her cümlede, elden geldiğince az kelime (10'dan az) kullanmaya özen gösterilmelidir. Daha anlaşılır ve etkin olmak için de, cümle anlatımındaki en temel öge ilk söylenmeli; ayrıntılar daha sonra verilmelidir.

Medya Mensupları ve Konuşma

Başta söz sanatlarıyla uğraşanlar ile basın-yayın mesleğinde çalışanlar (medya mensupları) olmak üzere, birçok meslek doğrudan konuşmayla ilgilidir.

Konuşurken cümlelere yüklenen anlam, yapılan tonlama, cümle kurarken seçilen kelimelerin ses özellikleri ve ruh inceliği, hep bireyi yansıtır; kişiliği ortaya koyar.

Kişi konuştuğça, ifadesinin bütünündeki doğruluk ve güzellik yoluyla kendisini tanıtır ve anlatır. Bu nedenlerle, mesleğini yaparken, işine konuşmasını da katan, nerede nasıl konuşacağını bilen kişi, (özellikle medya mensubu) o ölçüde başarıya ulaşır.

Gazeteciler meslekleri gereği, haber araştırırken kaynaklarına sorular yönelir, onlarla yüz yüze görüşme yapar ya da basın toplantılarında sorular sorarlar.

Bunların yanı sıra gazeteciler sık sık panel, açık oturum, sempozyum, forum gibi toplantılara ya yönetici ya da konuşmacı olarak çağrılır.

Bu tür toplantılardaki davranış biçimi, konuşma içeriği ve ifade yöntemi, gazetecinin mesleki yaşamına çok olumlu katkılarda bulunabilir.

Bu nedenle haberci, iyi, içerikli, akıcı ve etkili konuşma yetisine de sahip olmalıdır.

Konuşma Sorunları

Çoğu gazeteci de konuşma konusunda deneyim kazanana kadar, birçok sorun yaşamaktadır. Konuşma sırasında karşılaşılan sorunların bazıları şöyle belirtilmektedir:

“Konuşurken heyecanlanmamak ya da heyecanımı yenmek için ne yapmalıyım? Konuya bin dereden su getirip, öyle başlayabiliyorum.

Karşımdaki insanların düzeyine göre konuşamadığımı, konuşma bittikten sonra anlayabiliyorum.

Konuşma sırasında, genelde metne bağlı kalıyorum. Başımı önümdeki kağıttan kaldıramıyorum.

Konuşma sırasında, ne söyleyeceğimi unutuyorum. Konuya hakim olamıyorum. Çok örnek veriyorum, dinleyiciler sıkılıyor.

Yeterince hızlı konuşamıyorum. Yeterince yavaş konuşamıyorum.

Çevredekiler sözümü kesince, konu değişiyor ve bir daha asıl konuya geçemiyorum.

Dilim sürçüyor. Kelimeleri yuvarlıyor, düzgün cümle kuramıyorum; akıcı konuşamıyorum.

Benim gibi düşünenlerle beraberken iyi konuşuyorum; farklı düşünen insanların yanında ise konuşamıyorum.

Sürekli dikkati sağlayamıyorum; dağılınca da ne yapı-çağımı bilmediğimden, bir türlü toparlayamıyorum. Konuyu gerek-

siz şekilde uzatmaktan kendimi alamıyo-rum.
Tartışmalarda nefesim yetmiyor; karşıdakine laf yetiştiremiyorum. Konuşma süremi ayarlayamıyorum.
Yüz ve el-kol hareketlerimi bir türlü kontrol altına alamıyorum.
Tartışırken çevremdekileri hep susturuyorum. Konu dışı şeylerden örnek vererek dinleyicileri dinlendirmek istiyorum ama kafaları karıştırıyor.
Ses tonumu kullanmayı, sesimle duygu ve düşüncelerimi aktarmayı beceremiyorum.
Dinleyici kitlenin tepkisi, konuşmanın akışını değiştiriyor.
Dinleyiciler, beni yönlendiriyor.
İlginin kesildiğini görünce, kalan zamanımı hızlı hızlı geçip, konuşmamı bitiriyorum.”

Eleştirel Dinleme

Hayatta konuşma, ne kadar önemli ise dinleme de en az onun kadar önemli ve gereklidir. Aslında konuşma ve dinlemeyi, anlaşma oluşumunun, tıpkı bir madalyonun iki yüzü gibi, birbirini tamamlayan yönleri olarak düşünmek yerinde olur. Güzel konuşan çoktur; fakat kendini vererek, dikkatle dinleyenlerin sayısı pek fazla değildir.

Oysa konuşma öyle bir diyalogdur ki buna katılan kişi, sırası geldikçe etkin ya da edilgen bir rol oynar. Konuşma alanında başarılı olabilmek için, saygıyla hitap etmek kadar dinlemesini de bilmek gerekir.

Eğer haberci, anılan sorunlarını gidermek amacıyla katıldığı toplantılarda yapılan konuşmaları “eleştirel dinleme” yöntemiyle izlerse, başarılı konuşmanın temel ilkelerini belirlemiş olur.

Bunun için haberci, dinlediği konuşmalardan sonra şu değerlendirmeleri yapmalıdır:

“Niçin böyle bir konuşma yapıldı? Konuşma yapılan yer,

konuya uygun muydu? Konuşmanın türü neydi? Bir şeyler mi açıklandı, yoksa dinleyiciler mi eğlendirildi? Dinleyenler konuyla ne ölçüde ilgilendi? Ses ve görüntü aygıtlarıyla konuşma desteklendi mi?

Konu yeterince açıklanabildi mi? Giriş ve sonuç cümleleri yeterince etkili miydi? Uygun örnekler verildi mi? Anlatılan olay ve fıkraların konuyla ilgisi ne kadar güçlüydü?

Konuşmacı kimlere karşı konuştu? Hedef kitlenin eğitim ve sosyal düzeyi neydi? Anlattıklarına inanıyor muydu? Kendine güveniyor muydu? Heyecanlı mıydı? Saldırgan mıydı? Resmi bir dil mi kullandı? Yazı dili mi kullandı? Sözcükleri düzgün telaffuz edebildi mi? Aynı sözcükleri gereksiz yere tekrarladı mı? Dilbilgisi hataları yaptı mı?

Düşüncelerinin mantık sırası yeterli miydi? Yoksa konudan konuya mı atladı? Konuşma aralarında 'eee, aaa' gibi asalak sözcüklerle laf uzatmaları yaptı mı? Sesini normal, işitilebilir biçimde kullandı mı? Yoksa monoton bir konuşma mı yaptı? Dinleyicileri gözleriyle izledi mi? Yoksa gözlerini çevrede mi gezdirdi? Jest ve mimiklerini gerektiği gibi kullandı mı? Yoksa hareketleri anlamsız mıydı? Dinleyiciyi etkiledi mi? Dinleyici severek mi dinledi?

İyi Hazırlanmak

Bir konuşmanın konusu belirlenip de çerçevesi çizilirken ilk düşünülecek şey, ne ölçüde yeterli bilgi birikimine sahip olduğudur. Sonra, gerekiyorsa görüşleri destekleyecek, anlatıma yardımcı olacak belgelerin bulunup bulunmadığı araştırılır; varsa bunları kullanabilme olanağı aranır.

Konuşmacı önceden amacını belirleyerek, konuşmanın planını yapmalıdır. Malzemeyi, açık ve bölümlerinin birbirleriyle ilgileri belli olacak biçimde düzenlemelidir. Her ana ve yardımcı fikir, konuşmacının zihninde iyice oturmalıdır.

Konu belirlemede böyle bir durum değerlendirmesinden

hareket edilirken hemen düşünülecek dinleyici ögesidir: “Nasıl bir dinleyici önünde konuşacağız?”

Bu sorunun yanıtına göre, konuya açıklık getirilir ve bu yapılırken de dinleyicilerin yaşları ve eğilimleri, eğitim ve kültür düzeyleri araştırılır ve buna göre bir konuşma çerçevesi çizilir.

Dinleyici hakkında, önceden küçük çapta da olsa bir araştırma yapılmalı; bilgi edinilmelidir.

Ancak böyle yapılırsa konunun ve amacın doğru belirlenmesi, uygun bir çerçeve çizilerek konuşmanın istenen düzeyde sürdürülmesi gerçekleştirilebilir.

Bu noktalarda dikkat gösterilirse konuşanla dinleyenler arasında uyum sağlanır ve dinletme olanağı doruk noktasına ulaşır.

Bu yazı, Doç. Dr. Atilla Girgin’in, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi’nin 23. Sayısı’nda yayımlanan “Gazeteci İçin Konuşmak” başlıklı makalesinden özetlenmiştir.

MESLEK İLKELERİ ve BASIN KONSEYİ

Gerek işin yapılması, gerekse meslek üyelerinin kendi aralarındaki ve toplumun geri kalan bölümleriyle ilişkilerinin düzenlenebilmesi için, gazetecilikte de bazı kurallara gereksinim duyulmuştur.

Batı dünyasında, gazetecilik alanında “etik” denilince, akla okurla karşılıklı güven içinde ilişki kurmak ve bunu sürdürmek amacıyla gazeteciler tarafından alınan önlemler gelir.

Gazetecilik etiki, görece özgür biçimde çalışan gazetecilerin, artan çeşitli baskılara karşı kendilerini ve mesleklerini korumak, okurun güvenini kazanmak amacıyla uymaya söz

verdikleri kurallar olarak ortaya çıkmıştır. Gazetecilerin mesleklerini yaparken uymaları gereken ilkeler: anayasa maddeleri, ceza yasaları, bazı ilgili yasalar, basın yasaları, onur yasaları, ahlak kuralları, etik kodlar, ahlaki standartlar, meslek ilkeleri, meslek kuralları, gazetecilerin haklarına ve yükümlülüklerine ilişkin bildirgeler, gazetecilik kuralları vb. gibi değişik adlar altında toplanmıştır.

Tarihsel Süreç

Gazetecilikte mesleki bilgilerin paylaşılması, etik ölçütlerin belirlenmesi, meslek üyeleri arasında dayanışma ve yardımlaşmanın gerçekleştirilmesi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi yolunda bazı birliklerin kurulmasına, ilk kez 1874 yılında, İsveç Basın Birliği'nin oluşturulmasıyla başlanmıştır.

1901 yılında da bir yasayla İsveç Gazeteciler Federasyonu kurulmuştur. Fazla benimsenmeyen bu yasanın ortaya çıkışından yaklaşık 15 yıl sonra, 1916'da, bugün bilinen İsveç Basın Ahlak Yasası oluşturulmuştur.

Söz konusu yasa, 1923, 1953, 1969 ve 1974 yıllarında gözden geçirilerek değiştirilmiştir. Anılan basın ahlak yasası, hem yazılı basına, hem radyo televizyon çalışanlarına, hem de reklamcılık sektörüne hitap etmektedir.

Avrupa'da tüm kıtayı kapsayacak biçimde bir gazetecilik etik'i oluşturulması çabasının üç önemli taşı: 1954 Bordeaux Bildirgesi, 1971 Münih Bildirgesi ve 1993'te Avrupa Konseyi'nde hazırlanan aynı yöndeki bir metindir.

ABD'de ise Amerikan Gazete Editörleri Cemiyeti'nin 1923'te yayımladığı metin, ilk "İlkeler Dizisi" sayılmaktadır. Onu 1929'daki Pan Amerikan Basın Konferansı'nın belirlediği genel kurallar izlemiştir.

Türk Basını'nda İlk Özdenetim Girişimi

Türkiye’de, 1960 yılına kadar, basının özdenetimi için herhangi bir kurumsal girişimde bulunulmamıştır.

27 Mayıs 1960 tarihinden önceki deneyimler ve sonraki gelişmeler, basının özdenetim gereksinimini gündeme getirmiş ve İstanbul (Türkiye) Gazeteciler Cemiyeti ile İstanbul (Türkiye) Gazeteciler Sendikası’nın ortak girişimi sonucu, 24 Temmuz 1960 günü, saat 15.00’te düzenlenen törenle, Basın Ahlak Yasası, gazeteciler ve yayın kuruluşları temsilcileri tarafından imzalanmıştır.

Uygulamaları denetlemek için de Basın Şeref Divanı’nın kurulduğu aynı törende, 24 Temmuz (2. Meşrutiyet’in ilanı ile sansürün kaldırılış tarihi) “Basın Bayramı” ilan edilmiştir.

Hükümler

Basın İlan Kurumu Genel Kurulu’nun, 20 Mayıs 1964 tarihinde aldığı 25 no’lu kararda, “Basın Ahlak Esasları” şöyle belirlenmiştir:

“Madde 1- 195 sayılı Kanun’un 49. maddesinde sözü edilen (Basın Ahlak Esasları) aşağıda gösterilmiştir:

1. Bir amme müessesesi olan gazetecilik mesleği, bu mesleğin dışında kalan özel ya da ahlaka aykırı maksat ve menfaatlere alet edilemez ve amme menfaatlerine zarar verici bir şekilde kullanılamaz.
2. Yazı, haber, fotoğraf ve sair şekillerde yapılacak yayınlarda, şu hususlara riayet edilir:
 - a) Ahlaka aykırı ya da müstehcen yayında bulunulamaz.
 - b) Şahıs, müesseseler ve zümreleri hedef tutan yazılarda, galiz kelimeler kullanılamaz; şeref ve haysiyetlere karşı haksız yayın yapılamaz.
 - c) Amme menfaatini ilgilendirmeyen hallerde, fertlerin hususi hayatları, küçük düşürücü şekilde teşhir edilemez.
 - d) Şahıslar, müesseseler ya da zümreler aleyhinde iftira ve isnatta bulunulamaz.

- e) Din istismar edilemez.
3. Haberlerde ve olayların yorumunda hakikatlerden tahrif ya da kısaltma yoluyla maksatlı olarak ayrılınamaz; doğruluğu şüphe uyandırabilen ve tahkiki gazetecilik imkanları içinde bulunan haberler, tahkik edilmeden ve doğruluğuna emin olunmadan yazılamaz.
4. Gazetenin ya da gazetecinin şahsi ya da taraf tutan kanaatlerine, haberlerin metninde yer verilemez.
5. Haber başlıklarında, haberin ihtiva ettiği hususlar tahrif edilemez.
6. Amme menfaati mutlak lüzum göstermedikçe, “mahrem” kaydıyla verilen malumat yayımlanamaz.
7. Gazeteci, kaynakların mahremiyetini koruyacak ve kendisine verilen sırlara saygı gösterecektir.
8. Haber, yazı ya da resim kaynaklarının, yayın tarihi için koydukları zaman kaydı ihlal edilemez.
9. İlan, reklam mahiyetindeki haber, resim ya da yazıların, ilan ya da reklam olduğu, tereddüde yer bırakmayacak şekilde belirtilir.
10. Mevkutelerin verdikleri yanlış bilgilerden dolayı yollanacak haklı cevap ya da tekzipler, cevap ya da tekzibe neden olan yazının tesirini tamamıyla giderecek şekilde, en kısa bir zamanda yayımlanır.
11. Yazı, haber, fotoğraf ve sair şekillerde yapılacak yayınların kaynaklarıyla, kadro mensupları, baskı ya da fiili satış adedi okuyucuya açıklanmak istendiği takdirde, yanlış ya da yanıltıcı bilgi verilemez.

IPI'nin Basın Ahlak Kuralları

Basın Şeref Divanı deneyiminin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine, uzun süre bu konuda herhangi bir girişim yapılmamıştır.

Ancak, 14 Şubat 1972 tarihli genel kurul toplantısında,

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) tarafından hazırlanan, 9 maddelik “Gazetecilerin Basın Ahlak Kuralları”nı kabul etmiştir.

Bu kurallar şunlardır:

1. Gazeteci ve gazete yazarları, halka kesin ve doğru haber vermeye dikkat etmeye mecburdurlar. Bunlar, haberlerin ayrıntılarıyla doğru olduğunu kontrol etmekle mükelleftirler. Esaslı bir noktanın isteyerek değiştirilmesi ya da unutulması yasaktır.
2. Gazetecilik, halk yararına hizmet etmelidir. Halk yararı aleyhine şahsi bir çıkar aramak ya da özel bir yarara üstünlük vermek, gazetecilik mesleğiyle kabili telif değildir.
3. Basın yoluyla namus ve haysiyet kırıcı yazılar yazmak ya da iftira ve isnatlarda bulunmak, hakaret etmek, tediyeler kabul etmek ve sahibinin haberi olmadan aktarma yapmak, ağır mesleki suçlar teşkil eder.
4. Halk lehine iyi niyet taşımak ve göstermek, mesleki vazifelerin temelini teşkil eder. Neşri sırasında doğru olmadığı açık surette görülen yanlış haberlerin, onu neşredenler tarafından derhal hakikatin yayınlanması suretiyle tashihi mecburidir. Doğruluğu teyit edilmemiş bütün rivayet ve haberler bu kayıtla neşredilmelidir.
5. Bir gazeteci, ancak haysiyet ve vakarını, tarafsızlığını ispat edebileceği bir vazifeyi kabul etmelidir.
6. Bir haber ya da yorumun muharriri, yazısının doğruluğunu garanti ettiğini belirtmedikçe, onun mesuliyetini taşır.
7. Herkesin namus ve itibarına hürmet etmek icap eder. Bir kimsenin şeref ve şöhretini zedeleyecek şekilde hususi hayatiyle ilgili haberler ve yorumlar yapmak yasaktır. Yalnız memleket ve amme menfaatine yapılan bu çeşit neşriyat, bu yaşağın dışındadır. Bir kimsenin itibarını zedeleyecek böyle

bir haber yayımlandığı takdirde, bu neşriyatta bahis konusu olan kimsenin, yapılan neşriyata cevap vermesine müsaade edilmelidir.

8. Yabancı bir memleketteki hadiselerin tasvir ve tahlili, ancak bu memleketler hakkında, sahih ve tarafsız bilgilere sahip gazeteciler tarafından yapılmalıdır.

9. Gazeteci, bir haberi ya da fotoğrafı almak için, namuskarane usullere başvurmalıdır.

Bu dokuz ana kural, gazetecilik mesleğini yapacak olanların, bunları taahhüt etmesi prensibi üzerine vazedilmiştir.”

Basın Konseyi

1986 yılında, Oktay Ekşi, Hasan Cemal, Güneri Cıvaoğlu, Yalçın Doğan, Teoman Erel, Orhan Erinç, Yurdakul Fincancı, Güngör Mengi ve Rauf Tamer, bir çalışma grubu oluşturarak, “Daha özgür, daha saygın bir basına kavuşmak isteyen gazetecilerin, kendi özgür iradeleriyle bir araya gelmelerini sağlayan bir ortak zemine dayanarak, Türk basınının kendi kendini denetlemesi konusunda, batı demokrasisi içindeki ülkelerde başarılı örnekleri bulunan bir sistemi getirebilmek ve yaşatabilmek” amacıyla öneriler toplamaya başlamışlardır. Bu çalışmalara, İstanbul (Türkiye) Gazeteciler Cemiyeti ile İzmir Gazeteciler Cemiyeti temsilciler göndererek katkıda bulunmuştur. Türkiye Gazeteciler Sendikası Başkanı Oktay Kurtböke de, kendisini ve sendikayı angaje etmeden bu çalışmalara katılmıştır.

Hazırlanan “Basın Konseyi Sözleşmesi” ve “Basın Meslek İlkeleri” taslaklarına, 294 basın mensubunun eleştiri ve önerileri çerçevesinde, 1988 yılının Ocak ayında son biçim verilmiştir.

Basın Konseyi, 28 gazete, 22 dergi, 11 haber ajansı, 6 yayın kuruluşu ve 6 basın kuruluşu temsilcilerinin, Basın Konseyi

Sözleşmesi'ni imzalamalarıyla 6 Şubat 1988'de kurulmuştur.

Basın Meslek İlkeleri Önsözü

Basın Konseyi Sözleşmesi'ni imzalayanların uymak zorunda oldukları "Basın Meslek İlkeleri" sıralanmadan önce sözleşmede şu önsöze yer verilmiştir:

"İletişim Özgürlüğünü ülkemizde insanca yaşamının, saydam bir yönetime kavuşmanın ve demokratik sistemin temel koşulu sayan biz gazeteciler;

Kanun koyucunun veya öteki kurum ve kişilerin, iletişim özgürlüğünü kısıtlamalarına, her zaman ve her yerde karşı çıkacağımıza kendi özgür irademizle söz vererek;

İletişim özgürlüğünü, halkın gerçekleri öğrenme hakkının bir aracı sayarak;

Gazetecilikte temel işlevin, gerçekleri bulup, bozmadan, abartmadan, kamuoyuna yansıtmak olduğunu göz önünde tutarak;

Basın Konseyi'nin kendi çalışmaları üzerinde hiçbir dış müdahaleye izin vermeme kararlılığını vurgulayarak;

Yukarıdaki bölümü de içeren Basın Meslek İlkeleri'ne uymayı, sözünü ettiğimiz temel inançlarımızın bir gereği saydığımızı kamuoyu önünde açıklarız."

Basın Meslek İlkeleri

Basın Konseyi Sözleşmesi'nde, Basın Meslek İlkeleri şöyle sıralanmaktadır:

1. Yayınlarda hiç kimse: ırkı, cinsiyeti, sağlığı, bedensel özürü, yaşı, sosyal düzeyi ve dini inançları nedeniyle kınanamaz, aşağılanamaz.
2. Düşünce, vicdan ve ifade özgürlüğünü sınırlayıcı; genel ahlak anlayışını, din duygularını, aile kurumunun temel dayanaklarını sarsıcı ya da incitici yayın yapılamaz.
3. Kamusal bir görev olan gazetecilik, ahlaka aykırı özel

amaç ve çıkarlara alet edilemez.

4. Kişileri ve kuruluşları, eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşüren, aşağılayan veya iftira niteliği taşıyan ifadelere yer verilemez.

5. Kişilerin özel yaşamı, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında, yayın konusu olamaz.

6. Soruşturulması gazetecilik olanakları içinde bulunan haberler, soruşturulmaksızın veya doğruluğuna emin olunmaksızın yayımlanamaz.

7. Saklı kalması kaydıyla verilen bilgiler, kamu yararı ciddi bir biçimde gerektirmedikçe yayımlanamaz.

8. Bir basın organının dağıtım süreci tamamlanmadan, o basın organının özel çabalarla gerçekleştirdiği ürün, bir başka basın organı tarafından kendi ürünüymüş gibi kamuoyuna sunulamaz. Ajanslardan alınan özel ürünlerin kaynağının belirtilmesine özen gösterilir.

9. Suçlu olduğu yargı kararıyla belirlenmedikçe hiç kimse 'suçlu' ilan edilemez.

10. Yasaların suç saydığı eylemler, gerçek olduğuna inandırıcı makul nedenler bulunmadıkça kimseye atfedilemez.

11. Gazeteci kaynaklarının gizliliğini korur. Kaynağın, kamuoyunu kişisel, siyasal, ekonomik vb. nedenlerle yanıltmayı amaçladığı haller bunun dışındadır.

12. Gazeteci, görevini, taşıdığı sıfatın saygınlığına gölge düşürebilecek yöntem ve tutumlarla yapmaktan sakınır.

13. Şiddet ve zorbalığı özendirici, insani değerleri incitici yayın yapmaktan kaçınılır.

14. İlan ve reklam niteliğindeki yayınların bu nitelikleri, tereddüde yer bırakmayacak şekilde belirtilir.

15. Yayın tarihi için konan zaman kaydına saygı gösterilir.

16. Basın organları, yanlış yayınlardan kaynaklanan cevap ve tezip hakkına saygı duyarlar.”

Bu yazı, Doç. Dr. Atilla Girgin'in, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi'nin 27. Sayısı'nda yayımlanan "Yazılı İletişimde Meslek İlkeleri ve Basın Konseyi" başlıklı makalesinden özetlenmiştir.

KONUŞMALAR

YANLIŞ BİLGİLENDİRME (DEZENFORMASYON)

Sayın başkan, sayın panelistler, sayın konuklar...
Ben bu konuya bir değişik açıdan bakmak istiyorum: İnsan unsuru ağırlıklı...
Şöyle ki: Devlet tarafından güdülmeyen, sansüre tabi tutulmayan kitle iletişim araçlarının, özgürlükçü demokrasinin temel öğelerinden biri oldukları yadsınamaz bir gerçek...
Özgürlükçü demokrasilerde kitle iletişim araçlarının, haber verme, kamuoyunun oluşmasına katkı, bunu açıklama, denetleme ve eleştiri gibi kamusal görevleri, kişisel hak ve özgürlükleri zedelemeyecek bir biçimde, hiçbir grup, makam ve kişi farkı gözetmeden yerine getirmeleri de beklenen bir hizmet...

Ancak bir yandan kamusal iradeye yön veren motor, bir yandan da kamusal iradeyi açıklayan araç konumundaki kitle iletişim araçları, üstlendikleri bu çok önemli görevleri, her zaman gerektiği biçimde yerine getiriyorlar mı?
Özetle kamu görevleri üstlenmiş saydığımız kitle iletişim araçları, öncelikle okurlarını, izleyicilerini doğru, objektif bir biçimde bilgilendirebiliyorlar mı?
Başka bir deyişle kitle iletişim araçları, iç ve dış dünyanın görüntülerini Türk halkına başarılı bir biçimde çizebiliyorlar mı?

Bu sorulara her zaman "evet" demek, ne yazık ki mümkün

değil. Çünkü Türk insanı da dünyanın çeşitli toplumlarındaki bireyler gibi yanlış bilgilendirmeye karşı karşıya...

Yanlış Bilgilendirmenin Boyutları

Yanlış bilgilendirme çok boyutlu bir mekanizma. Bir boyutu gazeteci tarafından bilinçli olarak hazırlanan yalan haberden ya da bilinçsiz olarak düzenlenen yanlış haberden oluşuyor. Gerçeğin doğru yansıtılmaması, birbirleriyle yarış içinde olan kitle iletişim araçlarının, rekabet ortamında başarılı bir görüntü çizmek, “atlattı” imajı vermek için yeterli araştırma ve inceleme yapmadan, abartıya, giderek yalana başvurmalarından kaynaklanmaktadır.

Yine bazı kitle iletişim araçları, sansasyon yaratma isteğiyle yanlış bilgilendirmeye yol açmaktadırlar.

Bu tür haberlerde ünlü kişiler, olur olmaz olaylar çerçevesinde kamuoyunun gündeminde tutulmak istenmektedir.

Sansasyonel haberlerin arasında felaket haberlerinin sayısı hiç de az değildir. Söz konusu haberlerde dramatik öğeler, özellikle ön plana çıkarılmakta; kan ve gözyaşıyla duygu sömürüsü yapılmakta; gerçekler daha küçük boyutlarda sunulurken, olayın içindeki ilişkiler ağı zedelenmektedir. İşin en ilginç yanı da bazı kitle iletişim araçlarında yer alan kimi haberlerin, abartılı olduğunun ya da gerçekle ilişkisi bulunmadığının, en azından tahmin edilmesine rağmen, bir bölüm okuyucu ya da izleyici tarafından “aldanarak eğlence aracı yapılması”dır.

Bu, Türkiye’de çok sık gerçekleştirilen bir uygulama.

Bazı gazeteler özel çıkar ilişkileri nedeniyle de çoğu zaman yalan habere başvurabilmektedirler.

Bazıları da yalan haber yazmasalar bile, yanlış bilgilendirmeye yol açan hataları bilinçli olarak yapabilmektedirler.

Şöyle ki: haber yazan, program hazırlayan kitle iletişim aracı mensubu, olayın tarafsız izleyicisi konumundan çıkarak, aktif politika yapan bir tarafa dönüşmekte; haberinin ya da

programının içine yorum katmaktadır
Sözü edilen içerikteki taraf dengesi gözetilmemekte, öne çıkarmak istenilen kimsenin sözlerine, çarpıcı vurgularına daha fazla yer verilmektedir.

Haber Seçme

Yanlış bilgilendirme, bir kitle iletişim aracının mutfağındaki seçme aşamasında da olabilmektedir.

Bilindiği gibi, bir kitle iletişim aracının mutfağına her gün yüzlerce haber akmaktadır. Bu haberlerin büyük bir bölümü, yer ve zaman darlığından aşama aşama değerlendirilmekte: “önemsiz”, “gazetenin ya da televizyonun yayın politikasına uymaz”, “tarafli” vb. denilerek kişisel tercihlerle elenmektedir. Bu tercihlerin en azından bir bölümünü kim yapmaktadır? İlk aşamada, mutfaklarda yetersiz eğitim görmüş, çoğu dil bilmeyen, kıdemliler tarafından aşağılanan, yıllardır kadroya girme umuduyla bekleyen, yeterli ücret alamayan, çeşitli sorunlarla yüklü bir grup...

Bu grup, özel beceri ve olanaklarıyla eğitimlerini, deneyimlerini geliştirmiş (!) çok az sayıdaki, tabiri caizse “medya yıldızının” yönetiminde çalışır.

Bu durumda, yönetici konumundaki az sayıdaki kişinin yükü artar. Öncelikle, değişik bakış açılarından değerlendirme olanağı azalır; denetim eksilir; hata yapma oranı yükselir.

Dış Konularda Yönelme

Ayrıca bazı kitle iletişim araçlarının, dış konularda dikkatleri bilinçli ya da bilinçsiz bir biçimde belirli yanlara yönelmesi sonucu, haber tüketicileri dünyadan yeterli sayıda haberle bilgilendirilmemektedir.

Bunun bir örneği şudur:

Prens Charles’ın eşiyile 1980’li yıllarda Avustralya’ya yaptığı ziyareti 60’ın üzerinde basın mensubu izlemiştir...

Oysa bildiğim kadarıyla 1960'lı yılların ortalarına kadar Çin'de hiçbir batılı gazeteci çalışmamıştır. Güncel olarak örnek verebilirim.

Uzun yıllar görev yaptığım Anadolu Ajansı'nın hala Çin Halk Cumhuriyeti'nde ne bürosu ne de muhabiri var...

Bir süre çalıştığım TRT'nin de halen Çin'de bir büro ya da temsilcisi bulunmuyor...

Bu nedenle kamuoyuna aktarılan haberlerin büyük bir bölümü, yabancı ajansların kanalıyla (tekeliyle) yayın politikasıyla; özetle onların gözüyle beyniyle ve onların diliyle saptırılmış olarak bize aktarılmaktadır.

Medya Dışındaki Etkenler

Yanlış bilgilendirmenin bir başka kaynağı ise medyanın dışındadır.

Ülke yönetimleri ve kimi kurumları (Türkiye'de sık sık başa gelen bir olaydır) yasaları öne sürerek, gazetecileri önemli olayların yakınına sokmamakta; bu olaylara ilişkin bilgiler vermemektedirler.

Bu çerçevede gazeteciler, sağlıklı değerlendirme yapabilmek için gerekli haber malzemesinden uzak kalmaktadırlar.

Körfez savaşı sırasındaki haber akışı bu tür uygulamalar için güzel bir örnektir.

Bu arada kimi çıkar çevreleri, baskı grupları, bazı kurumlar, basını kendi amaçlarına alet etme çabası içindedirler. Bu mekanizma o kadar profesyonelleşmiştir ki, haber akışı içinde bu tür bilinçli olarak yapılmış, amacı, adresi belli haberler sayısında büyük bir artış gözlenmektedir.

Bu arada bazı politikacılar, birbirlerinden haberdar olmak için basını sürekli bir biçimde kullanmaktadırlar.

Türkiye'de bazı liderler mesajlarını kamuoyuna basın yoluyla iletirken, bazıları görüşlerini köşe yazarlarına telefonla bildirmekte; köşe yazarları da çoğu kez gündemi değiştirme

ya da yeni gündemler belirleme yolundaki girişimlere sütunlarında cömertçe yer vermektedirler. Son olarak, halkla ilişkiler kurumları, yayınlanmasını istedikleri malzemeyi kitle iletişim araçlarının kanallarını doğrudan sokmakta ya da kamuoyu önünde bu malzemenin medyada yer almasını sağlayacak olanaklar yaratmaktadırlar.

Önlem Önerileri

Bütün bu anlatıdan ortaya çıkan şudur: Basın, fuzuli işgale uğramakta, çok önemli gündem maddeleri arka sıralara itilmekte ya da hiç ele alınmamaktadır. Dolayısıyla toplum zaman zaman bilinçli, zaman zaman bilinçsiz, ama sürekli bir yanlış bilgilendirmeyle karşı karşıyadır. Bunun sonucu kamuoyu sağlıklı bir biçimde oluşmamaktadır.

Bu sorunların giderilmesi için şimdi size, bazı önlemleri sıralıyorum:

Öncelikle kitle iletişim araçları sorumluları, çalışanları yanlış bilgilendirmeden uzak durmak için, haber ile yorumun sınırlarının nereden başlayıp, nerede bittiği konusunda yeniden bir değerlendirme yapmalıdırlar.

Her ne kadar tarafsız ya da objektif habercilik kavramı tartışmaları sürüyorsa da “namuslu” haber yazmak, program yapmak için bazı teknik kurallar hala vardır.

Kitle iletişim araçları kadrolarını, yüksek eğitim görmüş, yetenekli, yaratıcı gençlerle güçlendirmelidirler.

Kurum içi eğitime ağırlık vererek, kadrolar mesleki gelişmelerden anında haberdar edilmelidir.

Özellikle kilit personele, periyodik olarak yurtdışındaki benzer kurumlarda staj imkanı sağlanmalıdır.

Kurulacak araştırma birimlerinde yaratıcılık arayışları sürdürülmelidir.

Kötü kopyacılıktan bir an önce kurtulmanın yolları araştırılmalıdır.

Kısa dönemli çıkarlar bir yana bırakılarak, uzun vadeli ve istikrarlı yayın politikaları benimsenmelidir.

Çeşitli yönleriyle araştırılmış gerçek haberlere yer verilmelidir.

Haber ve programlarda insan hak ve özgürlükleri zedelenmemelidir.

Haber sayısı artırılmalı, dış haberlere ağırlık verilmelidir.

İnsanların yakın çevreleriyle ilgilerinin sürmesine çalışılmalıdır.

Haberler ve programlar, siyasi partiler ve tüm demokratik gruplar arasında fırsat eşitliği ve çoğulculuk ilkeleri göz önüne alınarak hazırlanmalıdır.

Yalnızca belirli kesimin ilgi duyduğu sansasyonel magazin haberleri azaltılmalı ya da elden gelirse kaldırılmalıdır.

“Haber” ve “ülke çıkarları” tanımları yeniden belirlenmeli; bu tanımların dışına çıkılmamalıdır.

Ve son olarak özetlemek isterim ki:

Demokrasinin “4 yılda bir sandığa oy pusulası atmak” değil, bir yaşam biçimi olduğu asla unutulmadan, bunun öncelikle ailede uygulanmasına yönelik haber, yazı ve programlar hazırlanmalıdır.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Öğretim Görevlisi Atilla Girgin bu konuşmayı, İktisadi Araştırmalar Vakfı ile Milliyet Gazetesi tarafından, 7 Şubat 1994 tarihinde, The Marmara Otelinde düzenlenen “Kitle İletişim Araçları ve Kamuoyu Semineri”nde yapmıştır.

KÜRESELLEŞEN İLETİŞİMDE HABER AJANSÇILIĞI

Sayın konuklar, meslektaşlarım...

Bir zamanlar uygulamacı gazeteciydim; hem de 20 yılı aşkın bir süre... 9 yıldır akademisyen kimliği taşıyorum; ama hep,

ama hep gazeteci kaldım. Sizlere buradan, ömrüm boyunca gurur duyduğum “gazeteci”, özellikle de “ajansçı” kimliğimle seslenmek istiyorum.

İstanbul ve Anadolu Ajansı, ben İstanbul Bölge Müdürü görevini sürdürürken, bu tür iki uluslararası toplantıya ev sahipliği yaptı.

Biri 22-25 Eylül 1988 tarihleri arasındaki Avrupa Haber Ajansları Birliği'nin (EAPA) 31. Genel Kurulu, ötekisi ise 1-3 Ekim 1992 tarihlerindeki Akdeniz'de Kıyısı Bulunan Ülkeler Haber Ajansları (AMAN) Sempozyumu.

Daha sonraki yıllarda yine İstanbul'da, Balkan Haber Ajansları Birliği (ABNA) toplantıları yapıldı.

Bu toplantılardaki konuşmalarına, “Dünyanın en güzel kentine hoş geldiniz.” diyerek başlamıştım. Bu kez de aynı cümleyi tekrarlıyorum:

Dünyanın en güzel kentine hoş geldiniz; sayın konuklar. İstanbul'da ilk kez gerçekleştirilen “Dünya Haber Ajansları Doruğu” nun, uluslararası iletişim sorunlarına önemli ve etkin çözümler getirmesi dileğiyle katılımcıları kutluyor, çalışmalarında başarılar diliyorum.

Uluslararası İletişimde Bağımlılık

Şimdi sizlere kısaca, bilimsel kitaplarımın birinden söz etmek istiyorum: “Uluslararası İletişim, Haber Ajansları ve Anadolu Ajansı” “International Communication, News Agencies and Anatolian Agency” ya da “La Communication Internationale, Les Agences de Presse et L'Agence Anatolie”

Bakın lütfen kapağa... Dikkatlice bakın... Sizler varsınız kapakta... En azından sizlerden, bizlerden bazıları... Büyük bölümü geliştirmekte olan ülkelerin haber ajansları ve ajansçıları...

Çoğu kez tek yönlü, dengesiz, yoğun bir uluslararası iletişim

trafiği arasına sıkışmış; bu trafikten bunalmış, çeşitli nedenlerle konuşması engellenen, sesini pek çıkartamayan, mırıldanmaya çalışan tipler... Bazılarının dudakları büzülmüş, gözleri de kapalı...
Kapak kitabın içeriğini yansıtıyor... Uluslararası iletişimdeki bağımlılığı, yanlılığı, eşitsizliği, adaletsizliği...
Yaşadığımız, üzülerken tanık olduğumuz gerçekleri...
Kitabımda yoğunlukla bunları dile getirdim.
Mevcut durumun nedeni hepimizce malum... “Bilinen gelişmişlerin” bizlerden bazılarını nasıl baktıklarını, “kalkınma, demokrasi ve özgürlük” masalları anlatılarak, ne tür sömürü ve soygun planları hazırlandığını, ne tür kompolar düzenlendiğini, yeniden dillendirmek istemiyorum, burada.
Bunların canlı ve yakın tanığıyız, hepimiz.
Kültür emperyalizmini, medeniyetler çatışmasını, gizli faşizmi, tekelciliği, tröstleri, kartelleri, en az birileri kadar biliyoruz.
“Embedded” (iliştirilmiş) gazeteciliği biz icat etmedik, biz uygulamıyoruz.

Özgür İletişim İçin Öneriler

Bunlarla mücadele edilmesi gerekli... Hem de yoğun bir biçimde... Sesler yükseltilmeli ve duyurulmalıdır, birilerine... Çok iyi bildiğiniz gibi, her türlü baskıdan arındırılmış özgür iletişim, gerçek bağımsızlığın koşullarından biridir.
Bu nedenle, burada gerçekleştirilen ve benzer çalışmalar, uluslararası iletişimde var olan sorunlara çözümler üretmek için yalnızca önerilerin sıralandığı, sonra da unutulduğu ortamlar olarak görülmemelidir.
Artık görmeyen, duymayan, söylemeyen maymunları oynamaya son vermeliyiz.
Zincirler kırılmalı, çevremize örülmek istenen duvarlar

yıkılmalıdır. Bunun için de daha sık görüşmeli, ilişkilerimizi yoğunlaştırmalı, sürekli haberleşmeliyiz.

Daha yakın ilişkiler, daha yoğun bir işbirliği gerek bizlere. Birbirimize eşit davranmalıyız... Güçlerimizi birleştirmeli; birbirimize dayanmalı, destek olmalıyız. Deneyimlerimizi paylaşmalıyız.

Bir yandan da çevredeki “bilinen” bazı kuruluş ve meslektaşların, etik değerlerle, basın meslek ilkeleriyle çelişen, bireysel ve toplumsal ahlak dışı, çirkin uygulamalarından ders alarak “ilkeli” davranmalıyız.

Bu yüzden diyorum ki;

İster ulusal, ister bölgesel, ister uluslararası kimlikli olsun, özellikle de gelişmekte olan ülkelerin haber ajansları:

- Uluslararası rekabet için maddi kaynaklarını artırmalı; altyapılarını güçlendirmeli, gelişmiş bilişim ve iletişim teknolojileriyle donatılmalıdır.
- Haber yayınlarının kalitesi, nicelik ve nitelik yönlerinden uluslararası ölçütlere yükseltilmelidir.
- Söz konusu ajansların haberleri, ülkelerinin buldukları bölge ve yöreler dışına da ulaştırılmalı; bu haberlere gereksinim duyulan bir ortam yaratılmalıdır.
- Hangi mesleki örgüte üye olurlarsa olsunlar bu ajanslar, görüntülü haber değiş tokuşu için ilgili birimler oluşturmalı ve bu alandaki işbirliği yoğunlaştırılmalıdır.
- Yine bu ajanslar, personel eğitimine ağırlık vermeli; yeni teknolojilere hızlı uyum için, sürekli olarak ortaklaşa düzenlenecek kurslardan, gazeteciler ve teknik personel yararlandırılmalıdır.
- Şimdi dünya üzerindeki bütün haber ajansları için sesleniyorum.

İster ulusal, ister bölgesel, ister uluslararası kimlikli olsunlar, haber ajanslarının yayınları:

- Uluslararası barıştan yana olmalı, barışın

güçlendirilmesini desteklemelidir.

- Uluslararası yakınlaşmayı sağlayacak bir politika izlemeli; bireyler, topluluklar ve uluslar arasında nefreti, düşmanlığı körüklemekten kaçınmalıdır.
- Bir ulusun, bir topluluğun ve bireyin kültürel değerlerini ve inançlarını (ya da inançsızlığını) doğrudan saldırı konusu yapmamalıdır.
- Her türden şiddeti haklı gösteren, özendiren, kışkırtan örnek ve uygulamalardan uzak durmalıdır.
- Demokrasi ve insan haklarının gelişmesine, yaygınlaşmasına katkıda bulunmalı, insanlığın evrensel değerlerine, çok sesliliğe, farklılıklara saygıyı savunmalı; milliyet, ırk, cinsiyet, dil, din, sınıf ve felsefi inanç ayrımcılığı yapmadan, tüm ulusların, tüm halkların ve tüm bireylerin saygınlığını tanımalıdır.

Ve de en önemlisi:

- İster ulusal, ister bölgesel, ister uluslararası kimlikli olsunlar, dünya üzerinde faaliyetlerini sürdüren tüm haber ajanslarının yayınları; bireylere karşılıklı saygı, sevgi, ve hoşgörü duyguları ile yaşama sevinci aşılmalıdır.
- Yazmadan önce, kalemlerimizi zehirlere değil, mürekkebe batırmalıyız...

Tekrar çalışmalarınızda başarılar diliyor; saygılarımı sunuyorum.

Doç Dr. Atilla Girgin, “Küreselleşen İletişimde Haber Ajansçılığı” konulu bu konuşmayı, Anadolu Ajansı tarafından dünyada ilk kez İstanbul’da, 14-17 Nisan 2003 tarihleri arasında düzenlenen “Dünya Haber Ajansları Doruğu”nda*, 15 Nisan 2003 günü yapmıştır.

* Dünya Haber Ajansları Doruğu’na, Anadolu Ajansı’nın da üyesi bulunduğu OANA (Asya Pasifik Haber Ajansları Birliği), ABNA (Balkan Haber Ajansları Birliği), AMAN (Akdeniz’de Kıyısı Bulunan Ülkeler Haber Ajansları Birliği) ve EANA

(Avrupa Haber Ajansları Birliği) üyesi 58 haber ajansından
113 temsilci katılmıştır.

MEDYA ETİKİ VE HEDİYELER...

Evet... Sayın konuklar şair demiş ki:

Hediye var gönül almaca,
Hediye var aşkı çalmaca,
Hediye var para vermece,
Hediye var mal aktarmaca,
Bazılarına rüşvet diyeler;
Acep bu ne iştir?

Hediye Arapça bir kelime... Aslında iki (y) ile yazılıyor...
Çoğulu da hedaya... Tam karşılığı armağan. Yani birini se-
vindirmek, mutlu etmek için verilen şey.

Bu kelime zaman zaman bahşış, bağış, ihsan, hibe, teberru,
peşkeş (Farsça pişkeş) gibi anlamları da içerir olmuş...
Özetle hediye, rüşvete uzanan yoldaki temel taş...

Arapça bir kelime olan rüşvet ya da asıl haliyle rişvet'in
tanımı şöyle: "Vazifeliye bir iş gördürmek için verilen para
veya hediye..."

Bir başka tanıma göre de rüşvet:

"Yaptırılmak istenilen bir işte yasa dışı kolaylık yaratılması
için bir kimseye mal ve para olarak sağlanan çıkar..."

Rüşvetle ilgili günümüze ulaşan en eski belge M.Ö. 4 bin
yıllarına ait bir Sümer tableti.

Tembel bir çocuğun ailesince öğretmenine verilen rüşvet
karşılığı sınıf başkanı yapılmasıyla ilgili bu 4 bin yıllık belge,
İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde sergileniyor...

Rüşvet ayrıca hakkında 2 bin yıl önce kitap yazılmış bir il-
let...

Rüşvetin en yaygın argo tanımlarından biri, padişahların

yeniçerilere verdiği çorbadan türeyen “çorba parası”. Rüşvet alan adama da “çorbacı” deniyor!

Osmanlı’da sarayda divan toplandığı günlerde, törene katılan yeniçerilere çorba ikram edilirmiş... Yeniçeriler çorbayı kaşıklayarak afiyetle içiyorlarsa bu, bağlılıklarının sürdüğünün bir göstergesiymiş. Çorbaya kaşık değdirmiyorlarsa isyan hazırlığı içinde olduklarına işaretmiş...

Rüşvet Tüzüğü

Osmanlı bakmış, süreç içinde artık rüşvet diye cariye bile veriliyor; işi düzene sokmuş.

1850’de Sadrazam Mustafa Reşit Paşa, bir tüzükle alınacak hediyein miktarını belirlemiş; tüm vezirler ve görevlilere yemin etme şartı koşmuş...

Rüşvet Yemini şöyle:

“Padişahıma ve devlete sadakatten ayrılmayacağıma ve her ne ad ve tevil (bir sözü ya da davranışı, görünür anlamından başka bir anlamda kabul etme) ile olursa olsun rüşvet almayacağıma ve padişahımın izniyle verilen resmi hediye den başka yasak olan hediye yi kabul etmeyeceğime, devlet malına kötülük yapmayacağıma ve kimseye ziyan ettirmeyeceğime, gerekmedikçe hatır karşılığında memur istihdam ettirmeyeceğime yemin ederim.”

Bu tüzüğe göre, devlet görevlilerine verilen ya da gönderilen hediyeler de “yasak olan / olmayan” diye ikiye ayrılmıştır. Bu durumda, mücevherat, altın ve gümüşten yapılmış kıymetli eşya ve çubuk takımı, kürk ve şal, kumaşlar, oğlanlar, cariyeler, at ve beygir gibi büyük hayvanlar, odun ve kömür gibi şeyler rüşvet sayılıyor ve alınması yasaklanıyor.

Üzüm, kavun, karpuz her türlü meyve, reçel, helva, yoğurt, tereyağı, süt, kuzu, yumurta, tavuk gibi şeyler ahabplarca alınıp verilecekti. Ancak bunlar da fazla olamayacaktı.

Örneğin yağ 5 okkayı, yumurta 50'yi geçmeyecekti.

Rüşvetin Argosu

Yakın geçmişte, Bu alandaki anlı şanlı deneyimlilerin “Belgesi mi olur ulan!” dediği rüşvetin, argoda 300 karşılığı bulunuyor. Bunların bazıları şöyle:

“Çorba, sakal, arpa, memur vergisi, sus payı, göz hakkı, nafaka, urgan, sigara parası, içki parası, şirinlik, hürmet, ücret, lokma, avanta, manifesto, yüzde, Atatürk fotoğrafı, hüpürdet, bayram harçlığı, pekmez, bal, uçkur, yüz güldüren, amorti.”

Fuzulî'nin, “Selam verdim; rüşvet değil deyü almadılar” diye andığı rüşvete, dünyada her yıl 400 milyar dolar ödeniyor İstatistiklere göre, bu yıl içinde, her 10 Türk vatandaşından en az biri rüşvet verecek. Tabii ki verenin de bir alanı olacak. Son zamanlarda ortaya çıkan trilyonluk bahşişlerin yanında çok mütevazı kalsa da, trafikte, belediyede, eğitimde, sağlıkta kısaca bir yeni-çeri'nin başını tuttuğu her köşede, bolca çorba içiliyor; Türkiyede...

Rüşvetin Nedenleri

Yapılan araştırmalara göre, ülkemizde rüşvetin dağıtıldığı kurum ve kişiler şunlar:

“Trafik polisi, gümrük, tapu, polis, belediyeler, hastaneler, vergi daireleri, elektrik idareleri, mahkemeler.”

Allah'tan ki bu listede şimdilik basın yok; biz gazeteciler yokuz!

Başka bir araştırmada ise Türkiyede rüşvetin bu kadar yaygın olmasının nedenleri şöyle sıralanıyor:

“Devletin ekonomideki ağırlığı, gelir dağılımındaki adaletsizlik, kayıt dışı ekonominin büyüklüğü, toplumsal değer yargılarının kaybedilmesi, toplumsal denetimin yok olması, eğitim seviyesinin yetersizliği, hukuk kurallarının tamamlanmaması, hukuk kurallarının ve cezaların caydırıcı

olmaması, haksız kazanç eğilimlerinin yaygınlığı, siyasi iktidarların kamu makamlarını ganimet gibi dağıtması.”

Etik

Öte yandan, Arapça “hulk” kelimesinin çoğulu “ahlak”, Osmanlıca-Türkçe Sözlük'te “İnsanın yaradılıştan ya da sonra eğitimle kazandığı ruh ve kalp halleri, huylar.” olarak tanımlanmaktadır.

Ahlak, yanlış ve doğru, iyi ve kötü, erdem ve kusur ile yaptıklarımızı ve yaptıklarımızın sonuçlarını değerlendirmeye ilgilidir.

Ahlak felsefesi ya da etik, ahlakı konu edinen felsefe dalıdır. Kullandığımız ahlak terimlerini ve ahlaki yargılarımızın temel ilkelerini çözümleyen etik, takındığımız ahlaki tutumlarımız ardında yatan yargılarımızı ele alır.

Genel anlamda meslek ahlak ilkeleri ya da kuralları, hukuk yasalarında yer almayan, ancak mesleki etkinlik açısından önemli olan uygulamalarla ilgili yükümlülükleri ve kuramları içinde bulundurmaları nedeniyle meslek üyelerine rehberlik eden, ancak bağlayıcı olmayan yapısal bir özelliğe sahiptirler. Şimdi bugün ele alacağımız “Basın Mensuplarına Hediye” uygulaması da uzun süredir, “Bunu yazar mısınız!” ricasının “Bunu gör, onu görme; bunu çek, onu çekme; ya da bunu duy, onu duyma; bunu yaz, onu yazma;” talimatına dönüştürülmeye çalışılması adeta...

Bugün biz burada, yazılı görsel ve işitsel medya alanlarında, gazetecilik mesleği mensuplarına verilmeye kalkışılan hediyelerin hangi çizgi altında olurlarsa hediye, hangi çizgi üstünde olurlarsa “rüşvet” sayılacağını belirlemeye kalkışacağız.

Pulur'un Sözleri

Hasan Pulur Ağabeyimiz, bu konuda Babıali Magazin

Dergisi'nin Nisan 2008 Sayısı'na bakın neler yazmış:
“Basın Konseyi Üyeler Kurulu toplanacak “Medya Etiği” konusunu tartışacak. Kimse kusura bakmasın ama boşa giden zaman...”

Çünkü bu işin ölçülerini dünyada koyan yok. Bunun ölçüleri insanın vicdanıdır.

İnsan hediye ne olduğunu, rüşvetin ne olduğunu anlamaz mı? Hiç anlamaz olur mu?

İşine nasıl gelirse...”

İnşallah Hasan Pulur Ağabeyimizi yanıltırız.

Haydi hayırlısı...

Prof. Dr. Atilla Girgin bu konuşmayı, 12 Nisan 2008 Cumartesi günü, Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampusu Konferans Salonu'nda, Basın Konseyi 21. Üyeler Kurulu Toplantısı'ndan sonra düzenlenen “Medya Etiki ve Hediyeler” konulu panelde yapmıştır.

Basın Konseyi Yüksek Kurulu Üyesi ve Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Atilla Girgin'in yönettiği panele, Toplumsal Saydamlık Hareketi Derneği Başkanı Erciş Kurtuluş, Milliyet Gazetesi yazarı Serpil Yılmaz, Hürriyet Gazetesi eski Genel Yayın Yönetmeni Necati Zincirkıran ve Yeditepe Üniversitesi Radyo ve Televizyon Bölümü Başkanı Prof. Dr. Işık Özkan konuşmacı olarak katılmışlardır.

SÖYLEŞİLER

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ'NİN 55. KURULUŞ YILDÖNÜMÜ

Doç. Dr. Atilla Girgin, habere ve haberciliğe yıllarını vermiş bir isim. 1969 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın-Yayın Yüksekokulu'ndan mezun olan Girgin, gazeteciliğe ilk olarak Anadolu Ajansı'nda başladı. Maceracı kişiliğinin onu haberciliğe çektiğini belirten Girgin, 1987 yılından bu yana okulumuzda mesleki dersler veriyor. Fakültemizin en eski hocalarından biri olan Girgin, aynı zamanda Marmara, Yeditepe ve İstanbul Ticaret Üniversiteleri'nin İletişim Fakülteleri'nde de dersler veriyor. Fakültemizin 55. yılında Doç. Dr. Girgin ile anıları ve gazetecilik mesleği üzerine bir söyleşi yaptık.

- Gazeteciliği sizin için çekici kılan neydi?

- Aslında benim hedefim hariciyeci olmaktı. Biraz da maceracı bir kişiliğim olduğu için çeşitli ülkeler görmeyi planlıyordum. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne de hariciyeci olmak için gittim. O arada bir arkadaşım Basın-Yayın Yüksekokulu'na kaydolmuştu ve ben de onunla birlikte derse girdim.

Gazetecileri o zamana kadar hiç tanıımıyordum. Basın-Yayın Yüksekokulu'nun ilk senesinde de aradaki dengeleri fazla bozmamak için gençlerle birlikte basında deneyimli, basın kartı taşıyan Ankaralı gazetecilerden de bir kontenjan almışlardı.

Bu ilk kontenjan grubundaki gazeteciler giyimleriyle,

davranışlarıyla elit gazetecilerdi. Onlara benzeyen biri olmaya karar verdim ve hemen fikrimi değiştirdim. İyi bir gazeteci olursam, diğer ülkeleri de gezebileceğimi öğrendim. Böylece Basın-Yayın Yüksekokulu'nda kalmaya karar verdim.

- O zamanlar gazetecilik mesleği daha mı parlaktı?

- O zamanlar gazetecilik, toplumda daha saygın bir meslekti. Gazetecilerin, politikacı ve devlet adamlarının önünde çok prestijli durumları vardı. Ama o gazeteciler de yazı, davranış ve görüşleriyle onu hak ederlerdi. İşte orada günümüze göre biraz azalma var.

Ben gazeteciliğe başladığımda bir bakan, basın toplantısına 15 dakika geç geldiği için toplantı terk edildi. Aynı bakan, müdürlerimize telefon etti ve özür diledi. Biz bunun üzerine tekrar gidip basın toplantısını izledik. Şimdi böyle bir uygulama mümkün değil.

- Basın-Yayın Yüksekokulu'nu bitiren ilk gazetecilerdensiniz. Bunun eksikliklerini hissettiniz mi?

- Bize, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin hocaları ders veriyordu. Çünkü gazetecilik, Türkiye için yeni bir meslekti. Birkaç gazeteci deneyimlerini anlatmaya geldi ama uygulamacı gazetecilikle akademisyenliği birleştiren yoktu. Hocalarımız bunun farkındaydı ve yabancı hocalar getirdiler.

Onların tecrübeleri ve ders notları bize kaynak oldu. Sonra da okuldan yetişenler, akademik hayata girenler oldu ve o denge sağlandı. Ama ilk aşamada bu eksikliğin farkına vardılar ve kısa sürede giderdiler.

- İ. Ü. İletişim Fakültesi'ne ilk geldiğiniz günler neler yaşadınız?

- Sayın Selami Akpınar, Anadolu Ajansı'nın üç önceki bölge müdürü idi. Bu okulda da "Ajans ve Ajans Haberciliği" dersini Selami Bey veriyordu. Ben o dönemde, Aajans'ta görev yaparken, bir gün Selami Bey beni ziyarete geldi. Bana bu okulda ders verdiğini ama onu biraz yorduğunu söyledi. "Sen

bu dersi vermek ister misin?” diye sordu.

Gençler yetiştirmek, gençlerin arasında olmak ve özellikle İstanbul Üniversitesi gibi bir kurumda ders vermek, herkese nasip olmaz. Selami Bey bana bu görevi verirken hazırladığı ders notlarını da verdi. Ben ondan ve birçok kaynaktan yararlandım. Ayrıca güzel davranış örneği olarak ‘Haber Yazmak’ kitabıma ders notlarından alıntılar yaptım.

- O yıllardan beri fakültemizde ne gibi değişimler gözlemliyorsunuz?

- Tabii modernleşme ve ileriye gidiş var. Stüdyo ve Ajans kuruldu. Zengin bir kütüphane oluşturuldu. Bizim böyle bir şansımız yoktu. Bir gelişme var, fakat bu gelişmedeki verimliliği azaltan şey, sayısal çoğunluk. Sınıf sayısı az olursa daha başka şeylere yönelebiliyorsun. Bir an önce kontenjanların azaltılmasında yarar var. Böylece daha seçkin gruplar gelir.

- İ. Ü. İletişim’i diğer iletişim fakülteleri ile kıyaslarsanız, neler söylersiniz?

- Bana göre, vakıf üniversiteleri de dahil, iletişimin liderliğine oynayan 3 fakülte var: İstanbul, Marmara ve Anadolu Üniversitesi İletişim Fakülteleri. Bazı kurumların köklü olmasının getirdiği bir gurur var. Ben bunu İstanbul Üniversitesi’nde hep hissettim. Bu büyük bir şans tabii. Doktoramı İ.Ü’de, yüksek lisansımı Marmara Üniversitesi’nde yaptım. İ.Ü’de doktora yapmak herkesin harcı değil.

Belli kurumların kalitesi, ürünleriyle ortaya çıkar. Ürünleri de öğrencilerdir, asistanlardır, öğretim üyeleridir. Bunların ortaya çıkardıkları akademik, bilimsel sonuçlardır.

- Siz öğrencilerinize ilk olarak neyi öğretmeyi amaçladınız?

- Öncelikle gazeteci, bir yere baş vurduğu zaman saygınlığıyla işe başlamalı. Tabii bunun yanında mesleğini bilmesi lazım.

Toplumsal, ulusal ve uluslararası konularda fikir sahibi olması lazım. Gazetecinin daima kendini güncelleyen bir

kişi olması, mesleğini gönülden sevmesi gerekir. Bu mesleği sevmezseniz, yapamazsınız. Öğrencilerime ilk bunları öğretmeye çalışıyorum.

- Medyanın geleceğini nasıl görüyorsunuz?

- Medyaya bir ilgi var. Yazılı basına da ilgi var. Yavaş yavaş tirajlar artıyor. Ama hayat koşullarının zorlaşması nedeniyle içerikte biraz yozlaşmalar var. O içeriğin, belirli bir düzeye gelmesi lazım. Bunun eğitim sistemiyle çok yakından ilgisi var. Yani belli süreç içinde, öyle gençler yetişecek ki artık televizyonların magazin programlarına bakılmayacak. Belgeselleri, ciddi programları seçecekler. Bu genel eğitim seferberliği ve Türkiye'deki eğitim sisteminin büyük reforma uğramasıyla mümkün.

- Sizce üniversiteler, sektörün ihtiyaçlarına ne kadar cevap veriyor?

- Üniversite, piyasa koşullarına uygun adam yetiştirmez; piyasanın kendi ayrı koşulları vardır. Çark ayrı bir şekilde işler ama üniversitelerdeki eğitimin de amacı, o işleyen çarka çabuk adapte olabilecek insanlar yetiştirmektir. Koşul, sadece o işi yapmaya hazır hale gelmenin süresini kısaltmaktır.

- Size göre "İdeal Gazeteci" tanımı nedir?

- Gazeteci olmak, önce adam olmak demektir. "Adam" kelimesi, içinde çok anlam barındırıyor: Ahlak, namus, ilkelilik, ülkesini ve insanları sevmeyi, en önemlisi de kendine saygıyı barındırır. Bu niteliklere sahip kişinin, gazeteciliğin yanı sıra çok şey olacağı kesin.

- Bundan sonra neler yapacaksınız?

- Son olarak bir site kurdum, "atillagirgin.net". "Haber Yazmak" kitabımın 3. baskısı yapıldı. Marmara Üniversitesi doktora sınıfında, Türkiye'de yaşayan röportaj ustalarıyla ilgili bir kitap hazırlamayı düşünüyoruz. Onu bitirdikten sonra da anılarımla ilgili 2. kitabımı yayımlayacağım.

Bu söyleşi, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Uygulama

lama Gazetesi “İletim”in, Aralık 2005 tarihli 95. Sayısı’nda yayımlanmıştır.

BİZDEN BİRİ...

Prof. Dr. Atilla Girgin’in son kitabı “Gazeteciliğin Temel İlkeleri” adlı yapıtı, gazetecilik mesleğiyle ilgilenen her okurun da ilgisini çekebilecek güncel saptamalar içeriyor... Atilla’yı bir gazeteci olarak, Anadolu Ajansı’nın İstanbul Bölge Müdürlüğü’nü yaptığı günlerden, yani 80’lerin ikinci yarısından tanırım.

Tabii, “65 mezunu bir Saint-Joseph’li” olarak, Atilla Girgin’i okuldan da anımsıyordum. Fakat 1985 sonlarında Cumhuriyet’e girdiğimde, son derece titiz çalışan birkaç genç gazetecinin Atilla Girgin’in “Ajans’tan yetiştirmesi” olduğunu öğrenmek, beni gerçekten mutlu etmişti.

İşte bu tür vesilelerle yakınlıştığım Atilla’yla, daha sonraki yıllar içinde, farklı platformlarda görüştük.

Son kitabı “Gazeteciliğin Temel İlkeleri” adlı yapıtı (DER Yayınları, İstanbul 2008) çıktığında ve Dernek’te bulduğumuzda da, kendisine şu “özel durumunu” sordum: Atilla önce bir gazeteci sonra bir iletişim uzmanı, bir akademisyen olmuştu. Yani “çifte kavrulmuş” bir basın adamıydı. Genelde, basın-yayın yüksek okulları’ndaki ya da iletişim fakülteleri’ndeki kimi akademisyenler, “çekirdekten yetişme” yani “alaylı”, kendi kendini yetiştirmiş gazetecileri olduğu gibi, Basın-Yayın ya da İletişim mezunu “meslekten” gazetecileri de küçümserler.

Aynı şekilde, birçok gazeteci de, “işin sadece teorik yanını bilen”, mürekkep kokusunun, matbaanın içine girmemiş akademisyenlerden pek hoşlanmaz.

Atilla’nın şansını da bu noktadaydı: 1969’da Ankara’da Siyasal

Bilgiler'e bağılı Basın-Yayın'ı bitirmiş ve bu arada, daha me-
zun olmadan Anadolu Ajansı'nda gazeteciliğe başlamıştı.
Akademisyenliği ise, yıllar sonrasında, 90'ların sonuna
rastlayacaktı.

2000'lerde de önce doçent sonra da profesör olan Atilla Gir-
gin, bunu kitabının önsüzünde, çok güzel anlatıyor:

“Akademik dünyaya, gazetecilikten emekli olduktan sonra
(!), 1994 yılı başında (3 Ocak), Marmara Üniversitesi iletişim
Fakültesi'nde “öğretim görevlisi” olarak katıldım.” Marmara
Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde öğretim üyesi olan Prof.
Dr. Atilla Girgin'in “Gazeteciliğin Temel İlkeleri” adlı son
kitabı, iki farklı işleve sahip:

Hem iletişim fakülteleri öğrencileri için başlı başına bir
kaynak yapıt hem de gazetecilik mesleğiyle uzaktan yakından
ilgilenen her okurun dikkatini çekecek güncel saptamalar
içeriyor.

İşte size bir örnek: Basın ve siyaset ilişkilerinden söz ettiği bir
bölümde Atilla, şu düşüncelere yer veriyor:

“Bu bağlamda, medyaya yöneltilen suçlamalardan biri de,
medyanın bazı siyasetçileri özellikle öne çıkararak toplumu
yanlış yönlendirdiğidir. Bu suçlamalara verilecek yanıt,
medyanın bugüne kadar kimi yıldız yapmışsa, bir nede-
nini bulduğudur. Çünkü 'medya rüzgarı' denilen olgu
kendiliğinden oluşmaz; onu yaratan, güçlendiren toplumdur.
Medya yoktan var edemez; olanı da yok edemez.”

Girgin'in son kitabının bugünlerde, sokaktaki adamdan en
üst kademelerdeki hükümet adamlarına, herkesin suçladığı
medyanın konularına, bizim de geçen ay panelde tartıştığımız
konulara çağrışımlar yok mu bu saptamalarda?

Gazeteci Lütfü Tınç'ın, Prof. Dr. Atilla Girgin ile yaptığı bu
söyleşi, Saint Joseph'liler Derneği yayın organı “Bülten”in
Mart 2008 sayısında yayımlanmıştır.

PROF. DR. GİRGİN İLE GAZETECİLİK ÜZERİNE SÖYLEŞİ

- Sayın Atilla Girgin Hocam, özgeçmişinizden söz eder misiniz?

- 1946 yılında İzmit'te doğdum. 1965'te Saint Joseph Fransız Erkek Lisesi'nden, 1969 yılında da, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın-Yayın Yüksekokulu'ndan mezun oldum.

1968 yılında, üniversite öğrencisiyken Anadolu Ajansı'nda gazeteciliğe başladım. 1973'te devlet bursu kazanarak gittiğim Paris'te, Sorbonne Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde öğrenim görürken, bir yandan da Régie Autonome des Transports Parisiens (RATP) Şirketi'nde yöneticilik stajı yaptım.

Fransadan dönünce, 1974 yılında Anadolu Ajansı'nda gazeteciliğe yeniden başladım. 1985 yılı başında, "Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürü" görevine getirildim.

- Akademik yaşama nasıl geçtiniz?

1987 yılında, çağrı üzerine, İstanbul Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu'nda mesleki dersler vermeye başladım. Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürü olarak 8.5 yıl çalıştıktan sonra, 23 Temmuz 1993'te, TRT Haber Dairesi Başkanlığı'na getirildim. Ancak sağlık nedenleriyle bu görevden ayrılınca, 3 Ocak 1994 tarihinde, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'ne öğretim görevlisi olarak atandım.

1997 yılında, Marmara Üniversitesi'nde "Yerel Basın" konusunda yüksek lisans, 2000 yılında da bu kez İstanbul Üniversitesi'nde "Yazılı Basın Haberciliğinde Etik" konusunda doktora yaptım. Halen Marmara, İstanbul ve Yeditepe Üniversiteleri İletişim Fakülteleri'nde lisans, yüksek lisans ve doktora dersleri veriyorum.

- Peki ya yazdığınız kitaplar...
- “Türkiye’de Yerel Basının Gelişmesi”, “Haber Yazma Teknikleri”, “Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik’i”, “Türk Basın Tarihi’nde Yerel Gazetecilik”, “Haber Yazmak” “Uluslararası İletişim, Haber Ajansları ve Anadolu Ajansı”, “Söyleşi mi? Röportaj mı?” ve “Gazeteciliğin Temel İlkeleri” adlarında yayımlanmış sekiz bilimsel kitap kaleme aldım. Ayrıca, 2003 yılının başında, mesleki ve özel anılarımdan oluşan 41 öykülük “Gazeteci Olmak Önce Adam Olmak Demektir” adlı bir kitap da yayımladım.

- Sayın Girgin, Gazetecilik ne tür bir meslektir?

- Gazetecilik geniş anlamda bir bilimdir; yeterli donanıma sahip sorumlu gazeteci de, uygulamacı bir bilim adamıdır. Çünkü gazeteciler de bilim adamları gibi, insanoğlunun, bilgilerin anlaşılması ve paylaşılması gereksinimini karşılamaya hizmet ederler.

- Hocam, bu mesleğin temel ilkeleri var mı?

- Olmaz olur mu? Şöyle ki: Gazeteci, mesleki uygulamalarının her aşamasında, eylemciliğe girişmeden, yandaşığa ya da karşıtığa kalkışmadan, yalnızca “gözlemci ve olay tanığı” olduğunu asla unutmamalıdır.

Gazetecinin temel görevi, olayları gerçek, açık ve dürüst bir biçimde betimlerken, habere konu olan bireye (bireylere) ve onun (onların) yakınlarına yönelik yarar ya da zararla, toplumun, “dünyanın gerçek yüzünü görüp öğrenme” gereksinimini dengelemektir.

Bu denge de meslek etik’i ilkeleri çerçevesinde, “bilgi aktarma ve örnek olma” ölçütleri özenle değerlendirilerek kurulmalıdır.

- Günümüz gazetecileri, bu temel ilkelere yeteri kadar özen gösteriyorlar mı?

- Bakın; haber gerçekle bağlantılı ya da gerçeğin ta kendisi sanılmasından dolayı, en etkili medya içeriğidir. Kişileri

bilgilendirir, eğitir, eğlendirir, üzer, sevindirir; kısacası çeşitli biçimlerde etkiler.

Şimdi şunu anımsamakta yarar var: Basında yıllardır tartışılan konuların başında, “gazetecinin görevini yaparken üstlendiği sorumluluğun patrona ya da yöneticiye mi, kendine mi, yoksa hedef kitleye mi karşı mı olduğu?” gelmektedir. Bu soruya yanıt: “Gazetecinin, bu sorumluluklardan birini, ötekilerden üstün saymamak yükümlülüğü altında olduğu”dur.

- Hocam, zor değil mi?

- Hem de çok zor ve yıpratıcı. Ancak dürüst olmak gerekir. Gazeteci, iki farklı dünyada yaşar. Öncelikle “gerçeklerin, gerçek diye sunulanların ya da gerçek olduğu sanılanların aktarılması” olarak tanımlanan bir faaliyete girer.

Haber izlemek, seçmek, araştırmak, düzeltmek (ayıklamak), yazmak (biçimlendirmek, kurgulamak) ve de yayımlamak, özetle haber üretimi, bir eylem dizisidir. Birey gerçekleştirdiği her eyleme kişiliğini koyar.

Bir yandan da gazeteci, belli bir aylık alan ücretli olduğundan, çalıştığı gazete, dergi, radyo ya da televizyon kurumunun yayın politikasına ve hedef kitlenin beklentilerine uygun biçimde üretmek zorundadır.

- Yani...

- Konuyu biraz daha açmak gerekirse: Haber araştırırken, yazarken ya da yayımlarken, özetle haber üretiminin aşamalarında gazeteci kime ve neye sadık kalacaktır? Verilere mi, kendisine mi, dengeli bir haber ilkesine mi, habere konu olan ya da haberin öğelerini oluşturan bireylere mi, hedef kitlenin beklentileri dolayısıyla yayın politikasının gereklerine mi, sansür çeşitlerinin (devlet, ideolojik, dinsel, ekonomik, editoryal, özel ve kişisel) uygulamada göz ardı edilemeyecek kurallarına mı?

- Peki öneriniz nedir?

- Önerim, gerçekçi olmaktır. Bunca çelişki ve kargaşaya rağmen haber üreten gazetecinin son aşamada kendine dürüstçe sorması gereken sorular vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

“Hiçbir çıkar gözetilmeden, haber konusu tüm yönleriyle değerlendirilmiş midir? Tarafsızlık ilkeleri çerçevesinde, eylem ya da söylem her açıdan irdelenerek anlatılmış mıdır? IK +5N sorularının tümü cevaplandırılmış mıdır? Anlatıma en iyi biçim verilmiş midir? Habere konu olan kişilerin adları, unvanları, sıfatları ve görevleri eksiksiz ve yazım kurallarına uygun olarak kullanılmış mıdır? Tarihler, sayılar doğru yazılmış mıdır? Hedef kitlenin anlamada tereddüde düşeceği bir yan var mıdır? Arı ve güncel Türkçe kullanılmış mıdır? Atılabilecek tüm kelimeler atılmış mıdır? Haber haberciyi tatmin ediyor mu?”

- Sayın Girgin, siz şu günlerde neler yapıyorsunuz?

- Yeni bir bilimsel kitap yazmak için hazırlık yapıyorum.

Bir yandan da Marmara, İstanbul ve Yeditepe Üniversiteleri İletişim Fakülteleri ile Bilim Sanat Felsefe (BSF) Akademisi'ndeki öğrencilerime, size söylediklerimi daha geniş biçimde, örneklerle anlatarak, onları sulara, sellere kapılıp heder olmamaları konusunda uyarıyorum.

- Hocam, teşekkür ediyorum.

- Rica ederim.

Bu söyleşi, Bilim Sanat Felsefe Akademisi (BSF) İnternet Sitesi'nde, 14 Ağustos 2008 tarihinde yayımlanmıştır.

SON BÖLÜM
PROF. DR. ATILLA GİRGİN

Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi
Gazetecilik Bölümü
Genel Gazetecilik Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

1946 yılında İzmit'te doğan Atilla Girgin, 1965'te Saint Joseph Fransız Lisesi'nden, 1969 yılında da Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın-Yayın Yüksekokulu'ndan mezun oldu.

1968 yılında, üniversite öğrencisiyken Anadolu Ajansı'nda gazeteciliğe başlayan Girgin, 1973'te devlet bursu kazanarak Fransa'ya gitti. Girgin Paris'te, Sorbonne Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde öğrenim görürken, bir yandan da Régie Autonome des Transports Parisiens (RATP) Şirketi'nde yöneticilik stajı yaptı.

1975 yılında, Anadolu Ajansı'nda gazeteciliğe yeniden başlayan Atilla Girgin, 1985 yılı başında, "Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürü" görevine getirildi.

Girgin, 1987 yılında, İstanbul Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu'nda mesleki dersler vermeye başladı.

Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürü olarak 8.5 yıl çalıştıktan sonra, 23 Temmuz 1993'te, TRT Haber Dairesi Başkanlığı'na getirilen Girgin, sağlık nedenleriyle bu görevden ayrılınca, 3 Ocak 1994 tarihinde, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'ne öğretim görevlisi olarak atandı.

1997 yılında, Marmara Üniversitesi'nde "Yerel Basın" konusunda yüksek lisans, 2000 yılında da bu kez İstanbul Üniversitesi'nde "Yazılı Basın Haberciliğinde Etik" konusunda doktora yapan Atilla Girgin, 2002 yılında doçent oldu.

18 Ekim 2007'de profesörlüğe atanan Girgin, halen Marmara, İstanbul ve Yeditepe Üniversiteleri İletişim Fakültelerinde

lisans, yüksek lisans ve doktora dersleri veriyor. Girgin'in, "Türkiye'de Yerel Basının Gelişmesi", "Haber Yazma Teknikleri", "Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i", "Türk Basın Tarihi'nde Yerel Gazetecilik", "Haber Yazmak", "Uluslararası İletişim, Haber Ajansları ve Anadolu Ajansı" "Röportaj mı? Söyleşi mi?" ve "Gazeteciliğin Temel İlkeleri" konularında yayımlanmış sekiz bilimsel kitabı bulunuyor. Atilla Girgin ayrıca, 2003 yılının başında, mesleki ve özel anılarından oluşan 41 öykülük "Gazeteci Olmak Önce Adam Olmak Demektir" adlı bir kitap da (bu kitabın ilk baskısı) yayımladı.

Evli ve bir çocuk babası olan Girgin, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Ankara Gazeteciler Cemiyeti, İletişim Araştırmaları Derneği (İLAD), Türkiye Bilişim Derneği, Basın Enstitüsü Derneği ve Basın Konseyi Yüksek Kurulu Üyesi.

V E F A T

Atilla Girgin

(16. 04. 1946 - 20..)

Manav Türkleri'nden, Kurtuluş Savaşı Şehidi İzmit

Değirmendereli Kaptan Nuri Reis

ile

İzmitli Hoca Fatma Hanımefendi'nin (merhume)

ve

Evlad-i Fatihan Görgülü Ailesi'nden Hamdi Ağa (merhum)

ile

Balkan Türkü (Rumelili) Hanife Hanımefendi'nin

(merhume) torunları,

İzmit Eşrafi'ndan Kurukahveci Adil Girgin Bey (merhum)

ile

Priştina Göçmeni Binnaz Hanımefendi'nin (merhume) oğlu,

Neriman Ergünel Hanımefendi ile Mustafa Girgin'in

(merhum) kardeşleri,

Bülent Girgin (merhum), Ayhan Girgin ve Ayten Atik'in

(merhume) ağabeyleri,

Kaan Girgin'in babası,

Seran Havva (Göçer) Girgin'in kayınpederi,

Bedra Girgin'in amcası,

Oğuzhan ve Cengizhan Atik'in dayıları,

Oğul Girgin ve Serap Çakır Girgin'in dedeleri,

Esra Hanımefendi'nin eşi,

Anadolu Ajansı'nın Eski İstanbul Bölge Müdürü,
TRT Haber Dairesi'nin Eski Başkanı,
Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim
Üyelerinden
Gazeteci Prof. Dr. Atilla Girgin, Hak'ın rahmetine
kavuşmuştur.

Girgin'in cenazesi, .. / .. / / günü, öğle
Teşvikiye Camii'nde kılınacak
namazdan sonra İzmit Bağçeşme'deki Aile
Kabristanı'nda toprağa verilecektir.

İsteyenlerin, çelenk göndermek yerine eğitim
kurumlarına bağış yapmaları
merhumun son dileğiydi.

Allah rahmet eylesin.

NOT:

Bu ilan, Atilla Girgin tarafından yazılmıştır; biz ailesi olarak
yalnızca ölüm tarihini ekleyeceğiz.

